

Spørsmålets retorikk

*Responser og spørsmålsformuleringer
i norske partilederspøringer
– journalistikk i valgkamp*

Anna Solvoll Rognmo

Masteroppgave i retorikk og språklig kommunikasjon ved
Institutt for lingvistiske og nordiske studier

UNIVERSITETET I OSLO

Våren 2009

Forord

Denne masteroppgaven er resultatet av to års givende masterstudier innenfor moderne retorikk og språklig kommunikasjon ved Universitetet i Oslo. Takk til UiO for fagtilbudet og til de tilknyttede fagpersoner for entusiastisk undervisning innenfor retorikkens mange interessante og viktige felter.

En spesiell takk til professor Jan Svennevig for å ha lansert prosjektideen og sørget for tilrettelagt analysemateriale, samt for å ha vært tilgjengelig, fleksibel og gitt god veiledning i arbeidet.

Jeg vil også takke Tove Rognmo og Bjørnar Solvoll for økonomisk støtte i innspurten, journalist og blivende lektor Solveig Løvås for korrektur og kritikk av oppgaven, statsviter Vivill Vinsrygg for innspill til utregning av tallmateriale og journalist og sykepleier Mona Bruntangen for oppmuntring underveis og nyttige innspill mot slutten.

Oppgaven tilegnes muttern og fattern som ikke mista troa.

Innhold

FORORD	1
INNHold	2
1. INNLEDNING	5
1.1 FORMÅL OG HOVEDFOKUS.....	6
1.2 KONTEKSTEN OG AKTØRENE	7
1.3 MATERIALE.....	11
1.3.1 Transkripsjonssymboler	12
1.4 METODER.....	13
1.5 POSISJONERING AV AVHANDLINGEN.....	15
1.5.1 Tidligere forskning på partiskhet i utspørringene fra 2005.....	17
1.6 AVHANDLINGENS STRUKTUR.....	19
2. POLITIKK, JOURNALISTIKK, RETORIKK OG SPRÅK	21
2.1 INTERVJUETS UTVIKLING	22
2.2 INTERVJUET – INSTITUSJONELL INTERAKSJON	24
2.3 POLITISKE MEDIESAMTALER – RETORISK KOMMUNIKASJON	30
2.4 RETORIKKENS BEVISMIDLER.....	31
2.4.1 Ethos – innledende, avledt og endelig	33
2.4.2 Logos – praktisk argumentasjon – presupposisjon.....	34
2.4.3 Pathos	36
2.5 INTERVJUET OG SPØRSMÅLET SOM RESSURSER	38
2.5.1 Intervjuet som ressurs for politikerene	38
2.5.2 Intervjuet som ressurs for journalisten	42

2.5.3	<i>Spørsmålet som ressurs</i>	42
2.6	SAMTALEANALYSE	47
3.	ANALYSEVERKTØY OG DETALJERTE RESULTATER	51
3.1	KODING.....	52
3.2	SPØRSMÅL	53
3.3	OM DE OVERORDNEDE SPØRSMÅLSKATEGORIENE	54
3.4	UNDERORDNEDE SPØRSMÅLSKATEGORIER OG -TYPER	57
3.4.1	<i>Responsstyring</i>	57
3.4.2	<i>Påståelighet</i>	69
3.4.3	<i>Kritisk innstilling</i>	81
3.4.4	<i>Analyseskjema for spørsmål</i>	99
3.5	OM RESPONS	103
3.6	RESPONSTYPER	104
3.6.1	<i>Analyseskjema for respons</i>	114
3.7	KONTEKST	114
3.8	AVGRENSNINGER.....	116
3.9	ETTERPRØVBARHET.....	116
4.	OVERORDNEDE RESULTATER	118
4.1	NRK VERSUS TV2.....	118
4.2	RØD-GRØNT VERSUS BORGERLIG	121
4.2.1	<i>Ja/nei-sekvensene på TV2</i>	122
4.2.2	<i>Responser</i>	124
4.2.3	<i>Gradering av spørsmål etter styrke</i>	124
4.3	KONKLUDERENDE BEMERKNINGER FOR RESULTATENE.....	127

5. DRØFTING	130
5.1 AVSLUTTENDE ORD	137
KILDELISTE.....	138
APPENDIKS 1 OPPTELLING AV RESPONS- OG SPØRSMÅLSFOREKOMST.....	142
APPENDIKS 2 RESPONS- OG SPØRSMÅLSFOREKOMST.....	143

1. Innledning

Storingsvalg 2005: NRK1 (heretter NRK) og TV2 griller partiledere. I en serie programmer høsten 2005 presenteres Norges TV-tittere for en statlig og en kommersiell aktørs intervjuer med datidas partiledere. I bortimot en halvtime har to journalister oppgaven med å intervju profilerte norske politikere. Christine Præsttun og Rune Alstadsæter leder NRKs program "Ærlig talt", der både partileder og leder for partiets ungdomsorganisasjon stiller til intervju. Ingvild Jensen og Anne Weider Aasen leder TV2s "Utspørringen" der partileder møter alene. NRK gjør ni intervjuer, TV2 åtte; den kommersielle kanalen har valgt å slå sammen utspørringen av Norges minste partier på den tida, Rød Valgallianse (RV) og Kystpartiet. Storingsvalget vil avgjøre sammensetningen av de 169¹ representantene på Stortinget for de neste fire åra – og hvilke partier som skal sitte i regjering.

"Ærlig talt" og "Utspørringen" ble sendt i perioden 15. august til 8. september, altså i de siste fire ukene før valgdagen 12. september – den korte valgkampen (Karlsen & Narud (2004) i Aardal, 2007:18). Når vi vet at 69 % av velgerne regnet NRK blant sine viktigste informasjonskilder for valget og 56 % av velgerne regnet TV2 blant sine viktigste (Haug m.fl., 2008:3), kan en anta at disse programmene spilte en rolle for velgerne, om ikke også for utfallet av valget. Fra 1965 til 2005 ble prosentandelen for velgere som bestemte seg for hva de skulle stemme i løpet av valgkampen nesten firedoblet, fra 15 % til 56 % prosent (Aardal, 2007:21), og når NRK og TV2 var de eneste tv-kanalene som dekket storingsvalget i 2005 må en kunne si at deres potensielle innflytelse over den enkelte velger var enorm. Fjernsynet er et medium som når ut til mange, og i 2005 hadde henholdsvis 98 % og 94 % av alle husstander i Norge tilgang til NRK1 og TV2 hjemmefra². Karakteristisk for tv-mediet er det faktum at selv om hver enkelt sending når et bredt segment av befolkningen, så nåes hvert enkelt individ oftest i sin egen stue på en (i hvert fall tilsynelatende) nær og personlig måte. Denne evnen til å skape intimitet er sentral i forhold til tv-mediets makt og påvirkningskraft (Alger, 1996:76). Når det er

¹ Som følge av ny valgordning økte antallet storingsrepresentanter fra 165 til 169 i 2005.

² Tall innhentet fra Statistisk Sentralbyrås tabell 05255: *Andel som har tilgang til ulike medier og elektroniske tilbud i hjemmet*. Se for øvrig kildeliste for internettreferanser.

sagt er ikke formålet med denne avhandlingen å se på hvor stor rolle partilederutspørringene spilte for velgerne eller valgresultatet i 2005, men på hvilken eller hvilke rolle(r) journalistene/intervjuerne/moderatorene³ gjennom sin spørsmålsstilling inntok overfor sine politiske studiogjester i "Ærlig talt" og "Utspørringen".

1.1 Formål og hovedfokus

Ved å gjøre en kvalitativ undersøkelse av journalistenes bidrag i de 14 intervjuene fra høsten 2005 vil jeg forsøke å nå kvantitative sammenlignbare resultater for *respons-* og *spørsmålsformuleringer* hos journalistene på NRK og TV2.

Analysemetoden som benyttes for spørsmål legger til grunn at alle spørsmål har pågående kvaliteter fordi initiativ er et trekk ved spørsmål generelt. Responser har ikke de samme initiativegenskapene, men kan også ha pågående kvaliteter. Det er viktig å understreke at det her er snakk om *tredjetursresponser*, altså ytringer fra intervjuer som er rettet mot intervjuobjektets foregående tur.⁴

Spørsmålsanalysen er basert på en oppdeling i tre overordnede spørsmålskategorier, *responsstyrende spørsmål*, *påståelige spørsmål* og *spørsmål med kritisk innstilling (kritiske spørsmål)*, og totalt 16 undertyper. Undertypene er nyansert i forhold til styrken av deres pågående kvaliteter. For responsene opererer jeg med fire typer, fra den "nøytrale" til den som uttrykker avvisning av eller irettesettelse i forhold til det foregående svaret.

Formålet med analysene er å finne ut hva slags spørsmål som ble stilt og hyppigheten av dem innad og på tvers av kanal og mellom partier.

Definisjonsmakten i disse intervjusituasjonene ligger hos journalistene, og det er interessant å se om denne makten "misbrukes" på de to kanalene i forhold til forskjellsbehandling av partier og/eller koalisjoner. Hvordan fordeler journalistene spørsmålene hos hvert enkelt parti og på hver side av den politiske aksene? Bærer NRK preg av hovedsakelig å ha blitt styrt av ledende arbeiderpartipolitikere, og har

³ Jeg vil benytte disse betegnelse om hverandre i avhandlingen, men når utspørringene er temaet refererer de alle til TV2s Ingvild Jensen og Anne Weider Aasen, og NRKs Christine Præsttun og Rune Alstadsæter.

⁴ Hvis ikke annet er spesifisert siktes det gjennomgående til tredjetursresponser når jeg snakker om respons.

Carl I. Hagen rett i at TV2 er i lomma på Høyre?⁵ Er det Jens Stoltenberg eller Carl I. Hagen som oftest blir stilt til veggs? Eller er det ingen av dem? Ble seerne av "Ærlig talt" og "Utspørringen" utsatt for partisk journalistikk, og i så fall i hvilken grad og på hvilken kanal? Finner en forskjellsbehandling i dette materialet som er så graverende at det er på sin plass å stille spørsmål ved journalistenes integritet? Gjennom svarene på disse spørsmålene håper jeg også å kunne si noe om hvordan NRK og TV2 forholdt seg til sjangeren *utspørring* ved stortingsvalget i 2005.

Journalistene som aktører på den politiske arenaen har også en valgkampstrategi. Hvilken strategi fulgte de i utspørringene 2005?

1.2 Konteksten og aktørene

Politisk sett er det et viktig element som skiller NRK og TV2 – deres eierforhold og i konsekvens deres inntektsgrunnlag. Historisk sett vil mange si at kanalene har beveget seg mot hverandre de siste 20 årene. NRK har måttet svare på kritikk for sin forflytning inn i nye kommersielle markeder, og TV2 måtte mot slutten av sin første konsesjonsperiode utvide omfanget av sitt politiske og kulturelle innhold. Et raskt historisk tilbakeblikk er på sin plass.

NRK hadde sine første offisielle sendinger i 1960. I 1996 lanserte stiftelsen sin kanal nummer to og ble samtidig et statsaksjeselskap. Dermed ble det mulig for NRK å inngå allianser med kommersielle selskaper og styret benyttet sin myndighet til å ansette en kringkastningssjef. Lisensavgiften er NRKs største inntektskilde, og størrelsen fastsettes av Stortinget. De siste årene har NRKs regelverk blitt mer liberalt i forhold til både sponning og involvering i kommersiell virksomhet, og for å øke effektiviteten og styrke konkurranseevnen gjennomførte NRK på slutten 90-tallet en omorganisering hvor målsettingen var å skille mellom programskapning og sammensetting av programtilbud. Denne omorganiseringen og NRKs forflytning inn i nye kommeriselle markeder har ikke gått upåaktet hen, men skapt debatt der NRK

⁵ NRK ble av enkelte tidligere kalt "Arbeiderpartiets rikskringkasting" og Carl I. Hagen kom med sin uttalelse i sin bok *Ærlig talt* fra 2007 (Haug m.fl. 2008:8-9).

kritiseres både fra kulturpolitiske interesser og fra konkurrerende selskaper (Syvertsen, 2002:41-2).

TV2 ble etablert i 1992 da selskapets initiativtakere hadde fått enerett til å drive privat reklamefjernsyn via bakkenettet i ti år. Avtalen bygget på en overenskomst om at TV2 skulle drive sin virksomhet i samsvar med "prinsippene for allmennkringkasting". Eierforhold og reklame var sterkt regulert i begynnelsen, men ble liberalisert utover på 90-tallet. Selskapet har på bakgrunn av allmennkringkastingstradisjonenes vektlegging av kultur, mangfold og kvalitet blitt kritisert for å ha en ensidig underholdningsprofil og svak eller manglende dekning av blant annet kultur og internasjonale forhold. I motsetning til NRK baserte TV2 seg hovedsakelig på innkjøpte serier og programmer, og traff sannsynligvis derfor en litt annen målgruppe enn NRK1.⁶ Mot slutten av den første konsesjonsperioden gjorde TV2 imidlertid en innsats for å vise seg som en mer ansvarlig kringkaster, og utvidet programtilbudet innen nyheter, aktualiteter og andre sentrale programkategorier. Den nye konsesjonsavtalen ble underskrevet i oktober 2001, og foruten en innskjerping av kravene til kanalen på enkelte punkter er betingelsene de samme som i første konsesjonsperiode (Syvertsen, 2002:42-3).

På tross av at TV2 må forholde seg til staten gjennom sin konsesjonsavtale, har utvidet sitt programtilbud og fått en mer seriøs profil, var kanalens føringer for valgkampdekningen av Storingsvalget 2005 løsere enn NRKs. Statlige NRK hadde fire nedskrevne formelle mål med sin valgkampdekning: fremme demokratiet, informere om valget, produsere forbrukerjournalistikk om politikk og levere valgnyheter. Kommersielle TV2 hadde ingen nedskrevne målsetninger, men skulle utarbeide retningslinjer for hvordan utspørringene skulle foregå. Mottoet for valgdekningen var "valget er ditt". Programmene var ikke ment som underholdning. All dekning skulle fokusere på innhold, partipolitikk og politikere, ikke på moderatorenes oppførsel eller intervjueteknikk. Hovedfokuset skulle være på sentrale saker, og politikerne skulle gis mulighet til å diskutere saker som var viktige

⁶ Dette reflekteres i seerstatistikken for de to kanalene. I 2001 lå TV2s daglige dekning høyere enn NRK for aldersgruppen 12-34, mens NRK hadde hovedandelen av seerne fra 44-65+. I tillegg var tendensen at høyere utdannede mennesker så mer på NRK enn TV2 (statistikk gjengitt i "medienorge 2002 – Fakta om norske massemedier, 2002:189-90).

for partiet. Små eller irrelevante saker skulle moderatorene la ligge. Søkelyset skulle også settes mot politikernes ord og gjerninger. Hadde de fulgt opp det de lovte ved forrige valg? Moderatorene skulle sammenligne hva politikerne og partiene hadde sagt de skulle gjøre med hva de faktisk hadde gjort, og sammenligne det de hadde sagt før valget med det de sa i valgkampen (Haug m.fl., 2008:7). I nordisk sammenheng er intervjuvarianten *utspørringer* spesielt viktig i forkant av politiske valg. Formålet er altså hovedsakelig ikke å lokke fram informasjon, men forhøre politikerne. Moderatorene skal altså ikke bare intervju, men krysseksaminere med sikte på å avdekke uregelmessigheter mellom ord og gjerning, løfter og realitet. Som følge av dette blir politikerens rolle ofte å forsvare og forklare sine hensikter (Nylund, 1995:27).

I NRK og TV2 sine utspørringer understrekes målet om å krysseksaminere politikerne ved at det er to moderatorer i studio på begge kanaler. Dette er tydeligst på TV2 der partilederen møter alene og dermed er i mindretall. I tillegg er moderatorer og partileder plassert tettere på TV2 enn på NRK. Hos TV2 er politikerne plassert ved et bord, og har begge journalistene vendt mot seg fra andre siden av bordet. Kameraskiftene fra politiker til moderatorer gjør at avstanden mellom dem til tider virker meget kort, og programmene får et intenst og pågående uttrykk. På NRK møter både partiledere og leder for ungdomspartiet, og moderatorer og politikere sitter relativt tilbaketrukket i lenestoler på hver sin side av studio med et par meter gulv mellom seg. Denne plasseringen gir et mindre intenst uttrykk enn "jurybordet" på TV2. Utspørringene er ikke utført med publikum i studio.

For NRK er det som nevnt Christine Præsttun og Rune Alstadsæter som har oppdraget med å intervju politikerne, og på TV2 Ingvild Jensen og Anne Weider Aasen. I en annen sammenheng kunne en sett på om "moderatorparenes" innbyrdes arbeidsfordeling var jevn eller om de til sammen fungerte som "good cop/bad cop" og det ville være mulig å trekke inn et kjønnsperspektiv, men i denne avhandlingen er det mest fruktbart å se begge under ett. Den stabiliteten som ligger i at det er de samme moderatorene som opptrer i hvert program ser jeg på som en styrke, og for denne avhandlingens del er det ikke viktig hvem av de fire som snakker. Moderatorene følger i stor grad opp hverandres innspill enten det betyr at den ene kommenterer og den andre stiller det påfølgende spørsmålet, at de veksler

flere ganger mellom disse eller at en av dem gjør en av delene. I de presenterte eksemplene har jeg markert intervjuere og intervjuobjekter med deres initialer, men jeg understreker at jeg i analyseprosessen har behandlet intervjuerne som en enhetlig størrelse, (IR).

Når det gjelder politikerne, eller intervjuobjektene (IO), vil disse også behandles likt. I NRKs "Ærlig talt" skiller jeg ikke mellom spørsmål som stilles partilederen eller spørsmål som stilles ungdomspolitikeren. Unntaket her er sekvenser med oppfølgingsspørsmål, der samme spørsmål stilt til partileder og ungdomspolitiker ikke vil kvalifisere som oppfølging. Ytterligere tekniske detaljer vil jeg komme tilbake til.

I og med at TV2 valgte å slå RV og Kystpartiet sammen i én sending, er intervjuene med disse partiene ikke sammenlignbare på tvers av kanalene. Jeg har derfor forholdt meg til de resterende syv partiene aktuelle for stortingsvalget 2005. Parti og politikere presenteres nedenfor fra venstre til høyre på den norske politiske aksen:

Parti	Partileder (opptreden på NRK og TV2)	Ungdomspartileder (opptreden på NRK)
Sosialistisk Venstreparti (SV)	Kristin Halvorsen	Audun Herning
Arbeiderpartiet (Ap)	Jens Stoltenberg	Gry Larsen
Senterpartiet (Sp)	Åslaug Haga	Erlend Fuglum
Venstre (V)	Lars Sponheim	Lars-Henrik Michelsen
Kristelig Folkeparti (KrF)	Høybråten	Inger Lise Hansen
Høyre (H)	Erna Solberg	Torbjørn Rød Isaksen
Fremskrittspartiet (FrP)	Carl I. Hagen	Trond Birkedal

Partilandskapet i Norge er stabilt. Ingen av de nåværende partiene på Stortinget er under tretti år gamle, og fem av de syv partiene var representert på tinget før andre

verdenskrig. En regjering må ha minst 85⁷ mandater for å ha flertall på Stortinget, og fra 1971 til 2005 var det bare Kåre Willochs samlingsregjering fra 1983-1985 som hadde et slikt flertall i Stortinget bak seg. Samarbeidsregjeringen ledet av Kristelig Folkepartis Kjell Magne Bondevik som tok over makten i 2001 var basert på et beskjedent parlamentarisk grunnlag. De tre regjeringspartiene KrF, Venstre og Høyre hadde kun 62 av 165 stortingsrepresentanter i ryggen, men den uttalte støtten fra Fremskrittspartiet til en borgerlig regjering framfor en regjering ledet av arbeiderpartiet ble utslagsgivende (Aardal, 2007:17). I forkant av valget 2005 trådte to hovedallianser frem; *de rød-grønne* bestående av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, og det sittende borgerlige alternativet. Statsminister Kjell Magne Bondeviks utfordrer ble Arbeiderpartiets Jens Stoltenberg.

Både NRK og TV2 portretterte stortingsvalget som et valg mellom de to alliansene⁸, og utfallet ble en flertallsregjering bestående av Ap, SV og Sp med 87 mandater samlet sett – de rød-grønne.

1.3 Materiale

Digitale opptak av NRKs "Ærlig talt" og TV2s "Utspørringen" er tilgjengeliggjort av Nasjonalbiblioteket i Oslo. Opptakene er innhentet og transkribert i regi av Magne M. Haug, Håvard Koppang og Jan Svennevig og tilgjengeliggjort for meg av sistnevnte. Transkripsjonene av programmene er relativt grove, og en gjennomgang av de viktigste transkripsjonssymbolene vil følge. Transkripsjonene er også kodet i forhold til tidsbruk per taletur og tidsbruk totalt. Gjennomsnittlig taletid per program for intervjuere og intervjuobjekter totalt er ca. ett minutt mer på NRK enn TV2, henholdsvis ca. 25 minutter og 19 sekunder og 24 minutter og 14 sekunder. Taletid fordelt mellom IR og IO varierer noe, og sammenlagt for de rød-grønne i forhold til de borgerlige partiene blir gjennomsnittlig taletid for politikerne henholdsvis 17 minutter og 18 sekunder og 17 minutter og 7 sekunder på NRK, og 16 minutter og

⁷ Med dagens ordning. Fram til 2005 ga 83 mandater flertall.

⁸ I utspørringene fra 2005 var det valget mellom disse to koalisjonsalternativene som forekom hyppigst som tema (Haug m.fl. 2008:12). I forkant av Stortingsvalget i 2001 var det generelle "spillet om makten" tema i nesten 60 prosent av alle valgkamprelevante oppslag i mediene (Waldahl & Narud, 2004:184), dermed ikke en uvanlig vinkling å benytte.

20 sekunder mot 17 minutter og 1 sekund på TV2. På NRK snakker altså partilederne til SV, Ap og Sp gjennomsnittlig 11 sekunder lenger enn partilederne til de borgerlige partiene, og på TV2 har Venstre, KrF, Høyre og FrP gjennomsnittlig 41 sekunder mer taletid enn de rød-grønne partiene. Jeg vil komme tilbake til dette når jeg drøfter resultatene.

NRK har i hvert program en sekvens hvor journalistene intervjuer gjeldende partis "gjennomsnittsvelger". Partienes typiske velgere er definert etter målinger gjort av MMI, og NRK oppsøker personer som passer profilen. Disse sekvensene ser jeg bort ifra i min behandling av materialet, da de er enestående for NRK i denne sammenheng. Det vil imidlertid bli aktuelt å trekke inn resultater av foreliggende analyser av disse sekvensene i forhold til mine egne resultater for å se på eventuelle samsvar eller motsetninger. TV2 har på sin side en sekvens der partilederne blir bedt om å svare utelukkende "ja" eller "nei" på fem spørsmål. Disse sekvensene ser jeg også bort ifra i den overordnede analysen, da de ville forringe sammenligningsverdien av resultatene på tvers av kanalene. Jeg vil imidlertid gjøre en utregning av hvor stor differanse disse spørsmålene ville utgjøre for TV2 når jeg presenterer de overordnede resultatene i del 4.

Materialets originale format er som nevnt audiovisuelt, men presenteres i denne avhandlingen *tekstlig*. I arbeidsprosessen er transkripsjonene ansett som *sakprosa* – "en tekst, som adressaten ud fra sine forventninger – oppfatter som direkte utsagn om virkeligheten. Forventningerne skabes bl.a. ud fra den sammenheng teksten indgår i" (Detlef, 1988:6). Men, selv om en transkripsjon nettopp forsøker å etterstrebe en så eksakt gjengivelse av virkeligheten som mulig vil den ikke kunne fange opp alle de nyanser som det audiovisuelle formatet viser. For denne avhandlingens formål har de grove transkripsjonene stort sett vært tilstrekkelige, men originalformatet er gjennomgående lagt til grunn for tolkningen av dem.

1.3.1 Transkripsjonssymboler

Intervjuene er transkribert etter *Santa Barbara-metoden* (jf. Svennevig, 2009:11). Systemet deler talestrømmen opp i *intonasjonsheter*: ytringer med en enhetlig

intonasjonskontur sentrert rundt en stavelse (eventuelt to) som bærer hovedtrykk, slik at hver intonasjon står på egen linje. Denne intonasjonsoppdelingen er ikke tatt hensyn til når eksempler fra materialet presenteres. Materialet er som nevnt grovtranskribert, og transkripsjonssymbolene vil i liten grad være relevante for lesning av eksemplene i teksten eller av analysediagrammene. En presentasjon av de mest sentrale følger imidlertid nedenfor:

.	(punktum)	hevdende intonasjonskontur
?		spørrende intonasjonskontur
,	(komma)	fortsettelsesintonasjon
..		kort pause (under 0,3 sekunder)
Ord	[ord]	overlappende tale
	[ord] ord	
@		latter (ett tegn for hver "stavelse")
((KOMMENTAR))		kommentar til transkripsjonen, for eksempel: ((AGITERT))
X		uhørbar stavelse
<X ord X>		usikker transkripsjon
!ord		emfatisk trykk

1.4 Metoder

Denne avhandlingen kan vanskelig plasseres innenfor en enkelt overgripende teori. En empirisk analyse av samtale vil vanligvis baseres på prinsipper fra *samtaleanalyse* ("conversation analysis" eller "CA"), og min analyse baserer seg

også hovedsakelig på denne disiplinen. I tillegg har jeg benyttet meg av *talehandlingsteori* ("speech act theory"), *argumentasjonsteori* og grunnleggende *retorisk teori*. Helhetlig sett kan en si at avhandlingens analysemodell bygger på prinsipper utviklet innenfor *pragmatikken*, som er den disiplinen som fokuserer på hvordan mennesker benytter språket for å skape mening i gitte situasjoner (Svennevig, 2009:14).

I og med at fokus for denne avhandlingen er moderatorenes spørsmålsformuleringer eller *måter å stille spørsmål på* oppstår det enkelte samtaleanalytiske problemstillinger i forhold til tolkning og kontekst. Analysemodellen fanger kun opp moderatorenes ytringer, og er utviklet spesielt for denne avhandlingen. Den er som nevnt en hybrid av pragmatisk, lingvistisk og retorisk teori og er designet spesielt for å se på journalistiske responstyper og tre kategorier for spørsmålsformulering som forekommer i intervjuene med de norske partilederne. Modellen skiller som nevnt mellom spørsmål som hovedsakelig er *responsstyrende*, spørsmål som hovedsakelig er *påståelige* og spørsmål som hovedsakelig uttrykker en *kritisk innstilling*. Responser er delt opp i "*nøytrale*" *responser*, *reformuleringer*, *tvil/skepsis* og *avvisning/irrettesettelse*.

På tross av at det ligger i ordet *samtaleanalyse* at det er interaksjonen mellom deltakerne i samtalen som er under lupen, viser tidligere forskning at det både er mulig og akseptert å konsentrere en analyse om enkelte deler av samtals forløp. I artikkelen *Questioning Presidents: Journalistic Deference and Adversarialness in the Press Conferences of U.S. Presidents Eisenhower and Reagan* (2002) presenterer Steven E. Clayman og John Heritage en ny form for analyse som de benytter til å gjøre et komparativt stadium av de spørsmålstypene som karakteriserte pressekonferansene til Dwight Eisenhower og Ronald Reagan. Denne avhandlingens analysemodell bygger i stor grad på Clayman og Heritages system, men er tilpasset data og formål.

I og med at avhandlingens fokus er moderatorrollen i den litt spesielle praksisen *utspørringer* som forekommer ved bestemte anledninger (valg), og ikke har som formål å underholde publikum med vennskapelig dialog, ser jeg det som formålstjenelig i størst mulig grad å fokusere på journalistenes spørsmål uavhengig av politikernes svar. En samtaleanalyse som hovedsakelig fokuserer på den ene

deltakeren i samtalen gjør selvfølgelig at en må ta en del forbehold når en behandler resultatene, men innsnevrer samtidig fokuset for analysen og gir en mulighet til å behandle dette bestemte temaet mer grundig innenfor rammene for omfanget av denne typen avhandlinger. Jeg vil diskutere denne framgangsmåten nærmere i kapittel 2.6, *Samtaleanalyse*.

Utarbeidelsen av analysemodellen har vært en dynamisk prosess der den foreliggende intervjueteori er benyttet aktivt i gjennomgang av materialet. Den er tilpasset og supplert med andre teorier på grunnlag av en blanding av forventninger til hva som ville finnes i materialet og hva som faktisk fantes. Den innledende fasen av en samtaleanalytisk undersøkelse preges ofte av *unmotivated looking*, og beskriver hvordan man i begynnelsen av forskningsarbeidet ofte ikke har formulert en klar problemstilling eller hypotese som skal testes, men at de dataene en arbeider med leder vei (Nielsen & Nielsen, 2005:23). I denne prosessen har de generelle funnene ledet vei i arbeidet med analysemodellen, mens de konkrete og mest slående avvikene mellom kanal og parti i analyseresultatene definerer hva som er mest relevant å trekke fram i en drøfting. En kan si at jeg har bygget opp en liten kvantitativ *collection*, samling av eksempler (Nielsen & Nielsen, 2005:24), gjennom kategoriseringsarbeidet. Denne eksempelsamlingen kan vanskelig gjøres søkbar i en database, men kan konsulteres for etterprøving eller nye undersøkelser.

Den ferdige analysen er basert på flere gjennomganger av programmene på DVD, samt av de tilhørende transkripsjonene. Fremgangsmåten beskrives nærmere i kapittel 3.9, *Etterprøvbarehet*.

1.5 Posisjonering av avhandlingen

Ideen til dette prosjektet ble lansert av professor ved UiO, Jan Svennevig, som sammen med sine kollegaer Magne M. Haug og Håvard Koppang ved BI i Oslo også har sett på forskjellsbehandling i de fjorten utspørringene fra 2005. Deres analyseresultater er presentert i artikkelen *No level playing field: Moderator bias in the television coverage of an electional campaign with no political advertising* (2008), og er basert på undersøkelser av hvilke temaer som diskuteres i

utspørringene og om disse varierer fra parti til parti, om NRK likebehandler partiene sett i forhold til den delen av den politiske aksene de tilhører i sitt segment om gjennomsnittsvelgeren, og av hvordan NRK og TV2 ønsker politikerne velkommen i studio og introduserer dem for seerne. Jeg vil presentere relevante konklusjoner fra denne undersøkelsen nærmere i underkapittel 1.5.1.

Analyse av institusjonalisert politisk samtale er for øvrig et voksende felt, og flere studier er gjort av debatter og intervjuer der politikere deltar. Jeg vil trekke fram noen eksempler som jeg har dratt nytte av. Mats Nylunds avhandling *Politisk samtalsretorik. En samtalsanalytisk fallstudie i dominans og neutralitet i ett politisk valsamtal* (1995) presenterer en analyse av hvordan to finske politikere (representanten for regjeringspartiet og lederen for det største opposisjonspartiet) og en journalist, dagen før riksdagsvalget i 1991, benytter dominans- og nøytralitetsteknikker for å oppfylle sine målsetninger. Valget endte med storseier til det sittende partiet, og denne siste duellen vakte sterke følelser i begge partileire. Nylunds transkriberte eksempler er på finsk og avhandlingen fokuserer i stor grad på interaksjonen mellom debattantene, men fungerer som et samtaleanalytisk eksempel til etterfølgelse. Nyere nordisk sentral teori om *medieintervjuet* er å finne i medieforsker Mie Femø Nielsens *Replik til journalistikken – mikroanalyse av medieintervjuet* (2001). Her er fokus både på intervjuerne og intervjuobjektens ytringer, og hvordan disse styrer hverandre. Nielsen benytter seg i stor grad av teorier utviklet av sosiologene Steven Clayman og John Heritage, og et av deres sentrale arbeider i denne sammenheng er *The News Interview – Journalists and Public Figures on the Air* (2002). Her tar Clayman og Heritage opp problemstillinger en journalist står overfor når hun vil bevare sin nøytralitet, integritet og legitimitet i spørsmålsstillingen samtidig som hun vil sette agendaen for intervjuet og utøve interaksjonelt press overfor intervjuobjektet. I den tidligere nevnte artikkelen, *Questioning Presidents: Journalistic Deference and Adversarialness in the Press Conferences of U.S. Presidents Eisenhower and Reagan*, benyttes disse teoriene til å undersøke en spesifikk intervjusituasjon.

I tillegg vil jeg nevne Sofie Emmerstens undersøkelse av debattintervjuerens fiendtlighet i boka *Samtalen på arbejde – konversationsanalyse og kompetenceutvikling* (2003) og Mats Nylunds undersøkelse av journalisters

spørsmålsstrategier og politikeres svarsargumentasjon i *Iscensatt interaksjon – strukturer og strategier i politiske mediesamtal* (2000).

Så vidt jeg vet er det ikke gjort tidligere samtaleanalyser av spørsmålsformuleringer (isolert sett) i den institusjonelle interaksjonen *utspørringer*, og som jeg har nevnt inneholder da heller ikke denne avhandlingen en "ren" samtaleanalytisk undersøkelse. Relevante prinsipper utviklet innenfor samtaleanalysen er benyttet, men på den måten plasserer den seg noe utenfor det samtaleanalytiske feltet slik det tradisjonelt sett ser ut. Dette vil jeg komme tilbake til i kapittel 2.6.

1.5.1 Tidligere forskning på partiskhet i utspørringene fra 2005

Magne M. Haug m.fl. fant at det er stor forskjell på hvordan politikeren blir ønsket velkommen i studio og introdusert for seerne. TV2 følger en streng standardisert prosedyre, og begynner med å si "God kveld, og velkommen til utspørringen. I dag er det partileder XX som skal svare for (parti) XX". På NRK er det store avvik fra en slik standardisert prosedyre som er nødvendig for å påberope seg likebehandling. Velkomsten foregikk på tre ulike måter. En minimalistisk versjon impliserte ingen velkomst i det hele tatt. Venstres Lars Sponheim ble ikke ønsket velkommen, men introdusert med ironiske bemerkninger om Venstres fortid: "Det var en gang et stort parti, som innførte folkestyre i Norge. Men det er mer enn hundre år siden nå. I dag er det et miniparti, men makten har det fortsatt. Faktisk har det flere statsråder enn det har stortingsrepresentanter", før han ble stilt spørsmål nummer én: "Lars Sponheim, hvor lite skal Venstre bli før dere gir fra dere regjeringsmakten?" Videre på skalaen av velkomstvarianter finnes enkel generell velkomst ("Velkommen til programmet"), dobbel velkomst, enten som en generell velkomst og en personlig velkomst til partilederen, eller en generell velkomst kombinert med en forsinket personlig velkomst av representanten for ungdomspartiet, og til slutt en trippel velkomst med et generelt velkommen og personlig velkommen til begge politikerne. Totalt fant Haug m.fl. at den gjennomsnittlige velkomsten, på grensen til ingen velkomst i det hele tatt dominerte når NRK tok imot de borgerlige partiene, og at den generelle tendensen i forhold til de rød-grønne lå nærmere en trippel velkomst (Haug m.fl. 2008:13-14).

I forhold til introduksjon av partiene fant Haug m.fl. en generell tendens til å plukke på detaljer når de rød-grønne ble karakterisert, men med et generelt fokus på dilemmaer knyttet til det å eventuelt skulle gå fra opposisjon til posisjon etter valget. Videre fant de at det første spørsmålet i utspørringene ikke var standardisert, og argumenterer for at dette kan få ulike utfall for inntrykket av partilederne. Totalt sett finner Haug m.fl. ingen nevneverdig partiskhet i velkomst og introduksjon på TV2, men på NRK en generelt mer positiv behandling av de rød-grønne enn de borgerlige partiene (2008:14-15).

Sammenligningen av det tematiske innholdet i utspørringene ble gjort i forhold til en trepoengsskala (positiv +1, nøytral 0 og negativ -1), der de ulike temaene ble markert som positive hvis spørsmålene som ble stilt var åpne og informative uten implisitt eller eksplisitt negativ vinkling og hvis partilederne fikk mulighet til å presentere sin politikk uten eksplisitte eller implisitte negative kommentarer fra moderatorene, og negative når temaet som ble tatt opp var klart negativt for partiet og/eller når moderatorenes vinkling, for eksempel gjennom spørsmålenes ordlyd, var negativ⁹. En kan si at det er denne materien jeg går dypere ned i gjennom denne avhandlingen. Haug m.fl. fant at alle partiene ender opp med en negativ poengsum på TV2 og antyder at TV2 er mer aggressive overfor partilederne enn NRK. Haug m.fl. konkluderer i denne delen av undersøkelsen med at de rød-grønne generelt sett blir behandlet mer negativt enn de borgerlige partiene på TV2, mens forholdet er motsatt på NRK (2008:15-16).

Miniportrettene på NRK gikk igjen i alle sendingene og varte gjennomsnittlig fire minutter. Intervjuene ble gjennomført av programlederne. Haug m.fl. har sett på fire elementer ved disse sekvensene: beskrivelsene som blir gitt av gjennomsnittsvelgeren i tekst på skjermen og kommentarer fra intervjuer, positiv og negativ vektning i spørsmålene som stilles intervjuobjektene, velgernes daglige aktiviteter i forhold til om de støtter opp under eller står i motsetningsforhold til de verdiene som presenteres som typiske for gjennomsnittsvelgeren, og til slutt, om det gjennomgående tematiske fokuset for innslaget er relevant i forhold til politiske saker og om det generelle publikum kan identifisere seg med det (2008:17). Den

⁹ Her holdes temaer fra NRKs segment om gjennomsnittsvelgeren og TV2s ja/nei-sekvens utenfor.

totale balansen for de tre første elementene i miniportrettene av gjennomsnittsvelgeren på NRK, som her er de mest interessante, viser at Arbeiderpartiet kommer best ut (+9), fulgt av Sosialistisk Venstreparti (+5), Kristelig Folkeparti (+4), Senterpartiet og Venstre (+1), Høyre (-1) og Fremskrittspartiet (0) (Haug m.fl. 2008:34).

I forhold til velkomst og introduksjon finner altså Haug m.fl. at TV2 i stor grad er upartisk, mens NRK behandler de rød-grønne mer positivt enn de borgerlige partiene. I forhold til temavinkling konkluderer de med at de rød-grønne generelt sett blir behandlet mer negativt enn de borgerlige partiene på TV2, mens forholdet er motsatt på NRK. I miniportrettene på NRK kommer totalt sett også de rød-grønne best ut. Disse konklusjonene vil settes i sammenheng med denne analysens resultater.

1.6 Avhandlingens struktur

I den innledende del 1 har jeg beskrevet formålet med avhandlingen og skissert opp noen problemstillinger, samt beskrevet konteksten for utspørringene med introduksjon av deres deltakere. Praktisk informasjon om materiale og metode er gitt, og avhandlingen er posisjonert i forhold til tidligere forskning på området generelt, og på de gjeldende utspørringene spesielt. Del 2, *Politikk, journalistikk, retorikk og språk*, tar for seg det teoretiske grunnlaget for avhandlingen. Intervjuets grunnelementer blir introdusert, og sjangeren utspørring sees i sammenheng med retorikk og samtale teori. I del 3, *Analyseverktøy og detaljerte resultater* presenteres spørsmåls- og responskategorier parallelt med analyseresultatene for de enkelte spørsmåls- og responstypene og de overordnede kategoriene for hvert enkelt parti og hver kanal. Denne fremgangsmåten er valgt for å gjøre analysen mest mulig tilgjengelig for en leser. Del 4, *Resultater*, presenterer dermed de mer grove utregningene som er gjort på bakgrunn av utspørringene av de rød-grønne og de

borgerlige samlet sett, og den tidligere forskningen på utspørringene fra 2005 trekkes inn. I del 5, *Drøfting*, vil jeg diskutere hovedfunnene i forhold til kanalenes målsetninger for utspørringene, journalistiske idealer og sjangeren utspørring.

2. Politikk, journalistikk, retorikk og språk

Sentralt for et operativt demokrati er offentlighetens tilgang og kjennskap til ulike valgmuligheter, og at disse valgmulighetene kjemper for offentlighetens aksept. Dette kommer til syne i sin mest grunnleggende form i nasjonale valg, der ulike kandidater stiller til utvelgelse. Valgfrihet utgjør kjernen i et demokratisk styresett, og er denne fraværende vil demokratiet svekkes. I tillegg er det sentralt for demokratiet at offentligheten besitter den informasjonen som skal til for å ta meningsfulle politiske avgjørelser. I forhold til valg forutsetter dette at folket innehar grunnleggende og korrekt informasjon om kandidatenes kvalifikasjoner, hvordan de ulike kandidatene stiller seg i forhold til viktige politiske saker og hva som er deres generelle politiske og filosofiske ståsted, departementenes roller og ulike sider ved og argumenter knyttet til de viktigste politiske sakene (Alger, 1996:9-10). Disse forutsetningene sammenfaller med NRKs nedskrevne retningslinjer for "Ærlig talt", og som nevnt var TV2s "mantra" "valget er ditt". Dette viser at Norges to største tv-kanaler, i hvert fall i forkant av utspørringene, var sitt ansvar bevisst.

Dean Alger skisserer opp skyggesiden av medias makt når han snakker om den avhengigheten den vestlige verden har utviklet til mediene som informasjonskanal, men han understreker at mediene også bidrar til å gi offentligheten et differensiert innblikk i saker på en måte som tidligere ikke var mulig (Alger, 1996:70). Mats Nylund påpeker at mediene har mangedoblet det politiske publikum ved å fjerne en tidligere hindring; at man måtte være til stede *der* og *da*, men at dette også har skapt avstand mellom taler og publikum og på den måten gjort enveiskommunikasjonen mer utbredt (Nylund, 1995:17).¹⁰ Både Alger og Nylund uttrykker altså en ambivalens overfor medienes inntog og utbredelse. På den ene siden er informasjon blitt mye lettere tilgjengelig for hver enkelt, samtidig som faren for feilinformasjon, feiloppfatninger og manipulasjon har økt. Finsk forskning viser

¹⁰ En kan argumentere for at internett i de senere år har styrket det dialogiske aspektet ved politisk kommunikasjon, men det var først ved stortingsvalget i 2001 at det nye mediet ble ansett for å være et massemedium på høyde med de mer tradisjonelle massemediene i valgsammenheng. Den gangen så politikerne imidlertid ikke ut til å utnytte de dialogiske mulighetene fullt ut, og få av partiene hadde debattfora (Hestvik, 2004:230). Ved stortingsvalget i 2005 var internettsatsingen en naturlig del av partienes valgkampopplegg, men undersøkelser viser at velgerne likevel ikke så på internett som en viktig informasjonskilde under denne valgkampen (Karlsen, 2007:287-8).

en tydelig tendens til at politikere i større og større grad opptre offentlig i mediene, og at de i enda mindre grad deltar på valgmøter (Nylund, 1995:17). En kan kanskje si at den fysiske nærheten til politikerne har minsket, mens den personlige nærheten tilsynelatende har økt.

Det er nok flere faktorer enn den Alger nevner som har ført til at avstanden mellom den styrende eliten og offentligheten har minket de siste tiårene, men det faller utenfor denne avhandlingens formål å følge opp diskusjonen. Jeg vil likevel bygge videre på Algers poeng om intimiseringen av det offentlige rom, og trekke linjene til journalistenes, journalistikkens og intervjuets utvikling, som også reflekterer at vår avstand til den styrende eliten, eller politikerne har minsket.

2.1 Intervjuets utvikling

Som vi skal høre mer om senere foregikk antikkens politiske kommunikasjon i det offentlige rom og var i aller høyeste grad muntlig. Så lenge bøker måtte håndskrives levde tradisjonen med muntlig overføring av all informasjon. Med trykkekunstens utvikling i Europa og den utvidede spredningen av aviser utover på 1700-tallet tok imidlertid skriften over som formidler av politiske budskap, og beholdt sitt hegemoni inntil 1900-tallets nye medier gjorde sin inntreden. Via radioen og ikke minst fjernsynet, med sine levende bilder, fikk den muntlige formidlingen igjen fotfeste, og er utvidet med andre talesjangrer enn selve *talen*. Den politiske kommunikasjonen kunne nå utspille seg gjennom blant annet *portrett*, *samtale*, *debatt*, og *utspørringer*, men dette betød også at journalistene gjorde sitt inntog i den politiske sfæren (Nylund, 1995:19). Som tidligere nevnt var norske journalister lenge styrt av partipolitiske hensyn, og avisene speilet politisk tilhørighet. Med oppløsningen av partipressen fulgte en mer bevisst journaliststand som aktivt benyttet sin makt til å definere den politiske diskursen¹¹, og dette førte igjen til at politikernes språk ble påvirket.

¹¹ *Diskursanalyse* er den disiplinen som ikke bare undersøker språket, men også situasjonskonteksten. En analyse vil søke å svare på følgende spørsmål: Hvem kommuniserer med hvem, i hva slags samfunn eller situasjon, gjennom hvilket medium, hvordan har ulike typer kommunikasjon utviklet seg og hvordan er deres forhold til hverandre (Bell & Garrett, 1998:3). For *diskurs* er det her tilstrekkelig med definisjonen: "En institusjonelt og historisk forankret tenke-, tale-, handle- og væremåte" (Tønnesson, 2002:220).

Fra å være en formell, nesten seremoniell, praksis på 1500-tallet til på 1900-tallet å få sin mer moderne definisjon som "samtale eller utspørring med det formål å skaffe til veie informasjon for publisering" ble intervjuet også en dårligere ansett journalistisk praksis hos redaktører og intervjuobjekter. Redaktørene mislikte journalistenes nyvunne makt over avisenes redaksjonelle innhold, og offentlig kjente personer mislikte at deres kommunikasjon med offentligheten nå ble mer uforutsigbar og at den i større grad hvilte på journalistenes forgodtbefinnende når det gjaldt teknisk gjennomføring. I 1928 førte undersøkelser gjort av BBC til at offentlige personligheter sluttet å lese opp sine manus for mikrofonen som om den skulle være publikum. Intervjuet ble tatt inn i varmen, og journalisten i studio fungerte som mottaker. Denne teknikken ble overført direkte til fjernsynet, og gjorde det enda viktigere å jobbe uavhengig av manuskripter (Clayman & Heritage, 2002:26-8).

Intervjuet var imidlertid fortsatt en disiplin som ble utført med respekt overfor intervjuobjektet, og det var ikke vanlig å presse intervjuobjektet sitt med påståelige eller kritiske spørsmål da fjernsynet ennå var ungt. Mange vil si at det internasjonale "gjennombruddet" for en mer pågående intervjueteknikk kom i 1977 med den engelske journalisten David Frost sitt berømte intervju med Richard Nixon om Watergate-skandalen. Frost presset tidligere president Nixon til å innrømme at det *hadde* foregått ulovligheter i hans administrasjon, og at han selv *var* klar over det. På den tiden hadde det imidlertid lenge ulmet i det norske medielandskapet om at det var nødvendig med sterkere journalistisk initiativ i valgprogrammer.

Politikerstyrte programmer utformet i samarbeid med partiene der journalistene nesten bare fungerte som tidtakere ble sett på som forutsigbare og kjedelige, og avhang i for stor grad av politikernes evne og vilje til å snakke for seg og skape debatt. Politikernes taktiske valg og behov gikk i enkelte tilfeller også direkte utover den politiske debattens målsetning om oppyse velgerne. I 1971 ble det dermed akseptert, også fra politisk hold, at NRK måtte ha fullt ansvar for valgsendingene, og fram til 1991 var det dominerende programformatet for valgsendingene utspørringsprogrammene (Allern, 2004:147-60).

I den neste tiårsperioden ble imidlertid sjangeren *prateprogrammer* ("talk-shows") dominerende. Prateprogrammer kjennetegnes tradisjonelt av at intervjuene ofte får et personlig preg og at deltakerne nesten framstår som venner. Dette var i all

hovedsak den intervjuformen som ble benyttet i forkant av Storingsvalget i 2001 både på NRK og TV2. Vaktbikkja var løst fra oppdraget, da redaktørene mente utspørringene var en utdatert programform. I tillegg til at det ble vist svært lite initiativ fra journalistisk hold til å drive undersøkende journalistikk for å utfordre partiene på hjemmebane eller trekke fram nye saksfelt førte dette i 2001 til at politikerne i stor grad fikk sette agendaen for valgkampens politiske temaer (Allern, 2004:161). Interessant nok kommer de "utdaterte" utspørringene igjen på programmet før stortingsvalget i 2005, med ambisjoner om nettopp å grave i misforhold mellom tale og handling. Journalistene fremstår igjen som mer kritiske til makta – og opplever seg kanskje også, som Mats Nylund uttrykker det, som en korrigerende faktor mellom politiker og publikum igjen (1995:20). I de påfølgende kapitlene vil jeg ta for meg hvilken ressurs intervjuet som arena for retorisk kommunikasjon utgjør for politikere og journalister i deres daglige virke.

2.2 Intervjuet – institusjonell interaksjon

En samtales institusjonelle karakter kan ikke fastslås på grunnlag av at den foregår i en institusjon. En *utspørring* kan like gjerne finne sted rundt middagsbordet når en mor og/eller en far for eksempel vil finne ut hvor deres tenåringsdatter har tilbrakt natta som i et tv-studio. Det som definerer en samtale som institusjonell er hvordan partene orienterer seg mot den aktuelle situasjonen. Aktørene institusjonaliserer når de er innstilt på å gjennomføre institusjonelle oppgaver som å delta et intervju og tre inn i visse institusjonelle roller, som for eksempel politiker og journalist (Nylund, 2000:40). Institusjonelle samtaler kan karakteriseres slik (Linell (1990) i Nylund, 2000:39):

- samtalen er en spesifikk aktivitet med et forhåndsbestemt formål
- samtalen bygger på en rutinebasert måte å realisere formålet eller formålene på
- aktørene har tydelige komplementære og asymmetriske roller
- en part, eksperten, har oftest sin samtalerolle som en del av sin yrkesutøvelse (i utspørringene gjelder dette både politiker og journalisten)

- samtalens aktivitetstype er sosialt erkjent og er gjerne et begrep i dagligspråket (som "å intervju", "å bli intervjuet" eller det mer vanlige eksempelet "å gå til legen")

De generelle målene for et intervju kan blant annet være å belyse en problemstilling, generere informasjon, fremme et synspunkt, skape en nyhet, portrettere en person /eller underholde (Nielsen, 2001:21-22), og målet med et spørsmål er å få et svar. Studier viser at både intervjuer og intervjuobjekt oppfatter og behandler nyhetsintervjuet som en normativ aktivitet, og at deltakerne i stor grad holder seg til turtakingsstrukturen (Nylund, 2000:70). Journalisten stiller spørsmålene og intervjuobjektet svarer. Disse sammenhengende diskursive enhetene som avgrenses av talerbytte kalles *turer*, og en tur består av det som sies i en sammenhengende periode der noen har fått eller tatt retten til å tale (Nylund, 2000:15). I en intervjusituasjon er det journalistens oppgave, rettighet og ressurs å ta initiativ eller styre taleturene, og å svare er intervjuobjektets oppgave, rettighet og ressurs. Intervjuet er en arena for interaksjon som aktørene kan benytte for å nå ut til et publikum. Dette talerommet eksisterer imidlertid ikke uten mer eller mindre definerte rammer for interaksjonen, og partenes rettigheter, ressurser og muligheter er ikke de samme.

Som alle intervjuformer utgjør utspørringene på NRK og TV2 situasjoner der politikere og programledere kan utnytte talerommet i forhold til sine respektive agendaer – *retoriske situasjoner*. Dette begrepet ble etablert av Lloyd F. Bitzer i 1968 gjennom artikkelen *The Rhetorical Situation*, der han påpeker at alle retoriske situasjoner har mangler eller feil som gjør at det oppstår retoriske muligheter – eller, sagt på en annen måte, de påkaller retorisk handling. En retorisk situasjon inneholder *et påtrengende problem* ("exigence"), *et publikum* ("audience") og *de tvingende omstendighetene* eller *retoriske vilkår* ("constraints") (Bitzer, 1968). For politikerne konstitueres det påtrengende problemet av at det står et Stortingsvalg for døra som de har lyst til å vinne. Publikum består av velgerne, som er de som potensielt kan gjøre noe med det påtrengende problemet – de kan stemme ved valget og endre på situasjonen. De viktigste retoriske vilkårene i dette tilfellet, mulighetene og begrensningene, som i større eller mindre grad kan oppfattes som tvingende for politikerne, ligger i situasjonskonteksten og dens rammer – intervjuets institusjonelle karakter. For NRK og TV2 som allmennkringkastere ligger det

påtrengende problemet også i at stortingsvalget er nært forestående, men deres målsetninger med å benytte talerommet er andre og mer sammensatte enn politikernes. Målsetningene for NRKs valgkampdekning var som nevnt blant annet å fremme demokratiet og å produsere forbrukerjournalistikk. Det påtrengende problemet ligger altså i at valgkampen skal dekkes av kanalen i henhold til de retoriske vilkårene som oppstår via målsetningene NRK selv har utformet, at politikerne ikke har de samme målsetningene og at det publikumet NRK ønsker å henvende seg til er sammensatt. Når kanalen ønsker å fremme demokratiet generelt er det viktig å utforme valgdekningen slik at flest mulig mennesker oppfatter mest mulig, samtidig som det er avgjørende at den informasjonen som presenteres er objektiv, upartisk og uten spor av journalistenes personlige preferanser. Selv om TV2 ikke hadde noen formelle målsetninger for sin valgkampdekning var retningslinjene de forholdt seg til basert på de samme idealene. Programmene skulle ikke være underholdning, fokus skulle være på politikk og politikerne skulle stilles til veggs og krysseksamineres. For TV2 som allmennkringkaster og kommersiell aktør blir imidlertid publikums rolle som *forbrukere* mer fremtredende enn for NRK. Økte seertall gir økte reklameinntekter, og det kan være fristende (og nødvendig) å benytte seg av virkemidler som tiltrekker seg en større seerskare.

Det tradisjonelle nyhetsintervjuet ble oppfunnet av amerikanske avisjournalister, og etablerte seg for alvor i pressen mot slutten av 1800-tallet. Teknikken ble overført til de nye mediene; tv og radio (Clayman & Heritage, 2002:26-28). Et stabilt hovedtrekk ved intervjuet er dets organisering i *nærhetspar* ("adjacency pairs") eller språkhandlingssekvenser som henger sammen. I slike par er det lett å skille mellom den første og andre delen av paret, samtidig som den første delen krever en bestemt andredel – herunder spørsmål og svar. Slike sekvenser bør ideelt sett produseres rett etter hverandre (Hutchby & Wooffitt, 2005: 39-40). Intervjuet som system skiller seg altså fra vanlig dagligtale ved måten deltakerne er forventet å utføre sine taleturer på; intervjueren stiller spørsmålene, intervjuobjektet svarer (Clayman & Heritage, 2002:21-22).¹² I politikens verden har offentlige personer og

¹² Det betyr ikke at deltakerne i en intervjusituasjon alltid forholder seg til formatet spørsmål-svar. Det er ikke uvanlig at intervjuobjekter prøver å unngå å svare på gitte spørsmål (se for eksempel Clayman og Heritage,

journalister en felles interesse i hverandre. Journalisten er ute etter informasjon, og politikeren er ute etter å få pressedekning. Politikeren er imidlertid ikke nødvendigvis opptatt av å gi den informasjonen journalisten ber om, og heri ligger det som nevnt også et påtrengende problem for kanalen. Jeg vil komme tilbake til hvordan politikere og journalister på hver sine måter kan utnytte intervjuets ressurser for å nå sin mål for transaksjonsprosessen i kapittel 2.5.¹³

“Jeg lar meg ikke intervju. Jeg vil samtale”, sa Norges første professor i retorikk, Georg Johannesen, til Dagsavisen i 2003 (2006:133). I utgangspunktet er det ikke nødvendigvis en motsetning mellom termene *intervju* og *samtale*, men Johannesens utsagn henspiller nok på aktørenes roller og maktfordelingen mellom dem i en kommunikasjonssituasjon. En *rolle* forstås her som ”en konvensjonell *figur* knyttet til en viss aktivitetstype [...] i relasjon til en annen rollefigur [...] som innebærer ulike former for *rettigheter* og *forpliktelser* (Svennevig, 2009:109), men også en forventet atferd. En rolle realiseres når uskrevne regler og mønstre for oppførsel og handlemåte som knytter seg til en bestemt sosial posisjon følges. Ordet *intervju* kommer fra det engelske *interview* som stammer fra det franske ordet *entrevue* som betyr ”sammenkomst”. På norsk defineres det som (avisartikkel, radio- eller tv-program i form av) samtale mellom en (eller flere) person(er) og journalist, meningsmåler eller lignende. Å *intervjue* innebærer å utspørre *intervjuobjektet*, personen som lar seg intervju.¹⁴ Georg Johannesen *lar* seg ikke intervju og nekter dermed å gå inn i rollen som *intervjuobjekt*. Georg Johannesen slår meg ikke som typen til å la seg *objektifisere* på noen som helst måte, og det er ikke overraskende at han nekter å forplikte seg til konvensjonene for denne rollen. Hva så med politikerne?

En partileder i en valgkamp vil ha som mål å forsvare partiets politikk, beholde sine gamle velgere og trekke til seg potensielle nye velgere. De er interessert i å oppnå eller beholde statsmakt. Journalistisk praksis derimot er tradisjonelt drevet av idealistiske målsetninger om å være et kontrollorgan for folket og vaktbikkje overfor

The News Interview, 2007, 238-298), og det er heller ikke uvanlig at journalister, som vi skal se senere i min analyse, gjør mer enn å bare stille spørsmål.

¹³ Sjekk at dette stemmer senere.

¹⁴ Norske orddefinisijsjoner uten referanse er hentet fra Bokmålsordboka på www.dokpro.uio.no/ordboksoek.html

autoriteter – journalistikken skal fungere som den fjerde statsmakt. I takt med at fjernsynet tok over som viktigste medium i Norge i første halvdel av 60-tallet løsrev avisene seg fra partiene, og pressens tidligere helt naturlige partipolitiske tilhørighet er i dag svekket til fordel for målet om å fremstå som uavhengig og nøytral. Som medlemmer av den journalistiske profesjon er intervjuere forventet å leve opp til visse standarder, der den viktigste er *objektivitet*. Dette er et paraplybegrep som omfatter korrekt gjengivelse av fakta, balanse mellom motstridende synspunkter og nøytral presentasjon (Clayman & Heritage, 2002:150). Denne objektiviteten kan komme i konflikt med journalistens og, i vårt tilfelle, tv-kanalenes målsetninger for intervjuet. I politikerutspørringene i 2005 var det et poeng for journalistene å utfordre de norske politikerne på politiske standpunkter og sammenheng mellom løfter og gjennomføringsevne for å gi velgerne en kritisk gjennomgang av partienes politikk. For å oppfylle et slikt krav måtte journalistene innta rollen som "talerør for den uenige debattant" og hele tiden legge press på politikerne i forhold til etterretteligheten, sannhetsverdien og den moralske forankringen i deres politikk eller utsagn i intervjusituasjonen. Dette kan utfordre målet om nøytralitet hvis journalisten skulle bli oppfattet som partisk på grunnlag av sine egne eller kanalens politiske oppfatninger, og journalistene benytter ulike strategier for å unngå dette.

En utbredt metode er å snakke på vegne av en tredjepart som ikke er tilstede ved å tillegge det synspunktet som presenteres til ham/henne. En slik tredjepart kan være andre politikere, fagpersoner eller "folket" – ofte uttrykt via innledninger som; "Noen mener at", eller "De fleste vi har snakket med eller "Folk flest". Det ligger imidlertid også en sikring for nøytraliteten i intervjuets organisering gjennom spørsmål og svar. Normalt unngår journalister å bryte ut av spørsmål/svar-formatet, og når de kommer med påstander blir disse som regel etterfulgt av et spørsmål (Clayman & Heritage, 2002:151-2). En annen mindre vanlig måte å unngå å bli oppfattet som partisk eller subjektiv på er å underdrive kraften i sitt eget utsagn ved å dempe evalueringens verdi. Dette kan gjøres ved for eksempel å uttrykke at man kommer med en personlig/motstridende oppfatning før man faktisk gjør det; "La meg bare lufte en mistanke jeg lenge har hatt" (Goffman i Clayman, 1988:487).

Det kanskje viktigste elementet for å bevare nøytraliteten i intervjuet er imidlertid basert på samarbeidet mellom intervjuer og intervjuobjekt. Hvis journalisten

refererer til en tredjepart vil intervjuobjektet mest sannsynlig prøve å møte det motstridende synspunktet på dets premisser uten å stille spørsmålstegn ved journalistens eventuelle holdning. I enkelte tilfeller vil intervjuobjektet også nevne den siterte parten i sitt svar, og dermed bygge opp under journalistens nøytralitet (Clayman & Heritage, 2002:162). Nøytraliteten i et intervju hviler altså i stor grad på måten journalisten utformer sine spørsmål, intervjuets turtakingssystem og den språklige samhandlingen som springer ut av en gjensidig oppfattelse av intervjuets institusjonaliserte interaksjon – eller *sjangeren* intervju – her forstått som et normbestemt mønster for språklig atferd som tjener spesifikke kommunikative formål og som kulturskapt fenomen stadig er i endring (Tønnesson, 2002:228).

I og med at materialet mitt består av intervjuer utført innenfor et relativt kort tidsrom på to norske tv-kanaler, og jeg ikke har lignende analyser å basere en sammenligning på, vil nøytralitet ikke sees på i et overordnet historisk eller kulturelt komparativt perspektiv. Det vil imidlertid være meget sentralt i sammenligning av NRK og TV2s behandling av de ulike partiene innenfor dette avgrensede tidsrommet i denne spesielle typen utspøringsprogrammer i forkant av et valg.

Den korte valgkampen er intens for både politikere og journalister. Begge parter er ute etter velgernes oppmerksomhet hver på sin måte og med hvert sitt formål, og de både samarbeider og motarbeider hverandre i prosessen for å nå sine målsetninger. Interaksjonen i en intervjusituasjon er dynamisk, men samtidig preget av intervjuets institusjonelle karakter; det kan ta uventede vendinger, men bygger på konvensjoner, og vil kunne få ulikt utfall hva gjelder effekten av inntrykket seerne får av partiet, politikeren, journalisten og kanalen. I valgkamptider kan en si at det foregår en sementering av avstanden mellom disse *institusjonaliserte* rollenes interessekonflikt som ytrer seg via en pågående spørsmålsstilling fra journalistenes side. Det resulterer i en hierarkisk maktfordeling som i lys av journalistikkens mål om objektivitet gjør det vanskeligere og viktigere for journalistene å likebehandle alle aktører. Hvilke språklige ressurser er så i spill i slike politiske mediesamtaler?

2.3 Politiske mediesamtaler – retorisk kommunikasjon

Mediesamtalen har både fellestrekk og distinktive trekk sammenlignet med henholdsvis hverdagssamtaler og andre institusjonelle samtaler. En kan si at det mest karakteristiske trekket ved mediesamtalen er at den utspilles foran et tv- eller radiopublikum, og iblant også et studiopublikum. På den måten omfatter samtaler i massemedier en dobbel kommunikasjonssituasjon – både interpersonell kommunikasjon og massekommunikasjon finner sted – og kan betegnes som *medierte samtaler*, kommunikasjon som kan omfatte både interaksjon ansikt til ansikt og mediert interaksjon. Aktørene står dermed overfor en situasjon med *dobbel mottagertilpasning*, og må i interaksjonen ikke bare rette ytringene sine mot hverandre, men også til et overhørende publikum (Nylund, 2000:13).

I politiske mediesamtaler, her forstått som samtaler om politikk formidlet via massemedia der politikere deltar i egenskap av å være politikere, er publikum nettopp kjernen for mottagertilpasningen. For politikerne er de hovedsakelig velgere, for tv-kanalene hovedsakelig konsumenter, og for både politikere og tv-kanaler er nødvendigheten av i det hele tatt å *ha* et publikum grunnleggende. NRK og TV2s utspøringer som institusjonaliserte politiske mediesamtaler er dermed situasjoner hvor aktørene er bevisst sine roller som talere for et publikum, og streber etter å kommunisere hensiktsbestemt og virkningsfullt – eller *retorisk*.

Jens E. Kjeldsen beskriver retorisk kommunikasjon som: kommunikasjon fra en aktør som henvender seg til bestemte mottagere for å oppnå en bestemt form for reaksjon eller respons hos dem som tiltales. Henvendelsen oppstår i situasjoner som åpner for eller inviterer til at noen kommuniserer for å skape forandring ved å påvirke bestemte mottagere (altså retoriske situasjoner). Avsenderen forsøker å påvirke ved hjelp av sin egen troverdighet, sakens innhold og gode argumenter, og ved hjelp av en funksjonell, bevegende og overbevisende utforming av uttrykket. Mottagernes følelser, karaktertrekk og posisjoner tas hensyn til når avsender utformer sitt budskap (Kjeldsen, 2004:22-3). Det Kjeldsen her sikter til er den klassiske retorikkens tre bevismidler – *ethos*, *logos* og *pathos*, som er sentrale begreper når en snakker om offentlig politisk kommunikasjon i dag så vel som i antikken. Termene vil få en nærmere forklaring i neste kapittel.

Ideen om ytringsfrihet og offentlig dialog som viktige redskaper for opplyst forståelse er ikke ny, men går som en rød tråd gjennom vestens kulturarv fra Sokrates og Platon fram til i dag. Retorikken hadde en sentral plass i antikkens demokrati, og på tross av at den som fagdisiplin forsvant inn i skyggene i den mørke middelalderen, er den retoriske tradisjonen nå på vei til å få fotfeste som mer enn et redskap for å analysere politikeres metaforer. Alle former for formålsretta kommunikasjon er gjennomsyret av retorikk, og en kan dermed snakke om retoriske situasjoner og politiske samtaler i snever og bred forstand – de kan foregå på statskanalen eller ved middagsbordet. I sitt verk *Retorikk* skriver Aristoteles følgende om retorikkens tilhørighet:

”Åpenbart er det da slik at retorikken ikke hører til ett nærmere bestemt fagfelt, men det er med den som med dialektikken, at den er nyttig. Videre er det klart at dens oppgave ikke er det å overtale, men å se hvilke overtalelsesmuligheter som er aktuelle i hvert tilfelle” (AR I.1.14¹⁵).

Disse overtalelsesmulighetene eller bevismidlene skal jeg nå presentere nærmere.

2.4 Retorikkens bevismidler

Rettsvesenet i Athen bygget på ideen om borgeren som dommer, og fungerte i stor grad gjennom folkejuryer som var satt sammen av mellom 201 og 1501 borgere. Disse ble valgt ut til hver enkelt sak fra en gruppe på 6000 mann som ble byttet ut årlig. Begge parter talte sin sak foran juryen, og når alternativene var presentert stemte hvert enkelt medlem av juryen ut ifra sitt eget forgodtbefinnende. I og med at partene ikke kunne bruke advokat var det mange av borgerne som tilegnet seg noe aktiv retorisk kompetanse i tillegg til den passive de fikk ved å lytte til og gjøre vurderinger av andres taler (Andersen, 1995:283). På tross av at disse rettssakene i stor grad manglet et dialogisk perspektiv, finner jeg her paralleller til den intervjutypen som er fokus for denne avhandlingen. I utspøringer er målet i første omgang ikke å lokke fram informasjon, men å avhøre politikerne. Journalisten velger gjerne emner og vinklinger som er problematiske for politikerne, og

¹⁵ Aristoteles *Retorikk* i tre bøker refereres til ved AR etterfulgt av boknummer (i romertall), kapittelnummer og avsnitt.

politikerens rolle blir gjerne å forsvare og forklare sine hensikter (Lautamatti i Nylund, 1995:27). Dette minner om antikkens *forensiske retorikk* eller *rettstale*, som hører hjemme i domstolen og dreier seg om rett og urett. Denne typen tale retter seg bakover i tid, og en kan si at den dreier seg om å forsvare tidligere handlinger. Forensisk retorikk betegner i noen tilfeller både rettstaler og *rådgivende taler* eller *deliberativ retorikk*, og i denne sammenheng kan disse med fordel sees på parallelt. Den rådgivende talen dreier seg nemlig om fremtiden, og skal gi råd om hva noen *bør* gjøre. På gresk er navnene *genos demegorikon*, "folketale" eller *genos symboulevtikon*, "rådgivende", og linjene til politikken er åpenbare.

Det er altså klare paralleller fra den klassiske retorikken og antikkens politiske "mediesamtale" til dagens utspøringer, og jeg vil nå presentere de tre *overtalelsesmidlene* som representerer og i stor grad definerer denne tradisjonen: *ethos*, *logos* og *pathos*. Dette er relevante termer når man snakker om pågående journalistikk i utspøringer, da det er disse bevismidlene journalistene forsøker å bryte ned hos politikerne og som politikerne vil opprette, forsterke og/eller opprettholde. Journalistene på sin side forsøker også å appellere til publikum, og benytter selv de tre overtalelsesmidlene for å underbygge sin praksis.

Aristoteles ser på både taleren, talen, og tilhøreren eller publikumet som retoriske ressurser. I dette ligger det at overtalelsen blir til gjennom bidrag i samspillet mellom disse tre, og vi kaller dem overtalelsesmidler eller *bevismidler*. I *Retorikk* skiller Aristoteles mellom faglige/tekniske bevismidler og ikke-faglige/tekniske bevismidler. Dette er et sentralt skille hos Aristoteles fordi han analyserer bevismidlene med tanke på forensisk retorikk. De ikke-faglige bevismidlene eksisterer allerede på forhånd, og inkluderer hos Aristoteles blant annet vitneuttalelser, lovbestemmelser, kontrakter og indisier som for eksempel mordvåpen – bevismidler vi i dag vil se på som de tekniske (Andersen, 1995:33-4). De tekniske bevismidlene derimot, ligger ikke klare til bruk, men må skaffes til veie av gjennom vår egen innsats – altså gjennom talen (AR I.2.2.). "Av de overtalelsesmidler som skaffes til veie gjennom talen finnes tre slag: Noen beror på talerens personlige karakter, andre på den tilstand tilhøreren settes i, atter andre på selve argumentasjonen, ved den beviskraft den har, reell eller tilsynelatende (AR I.2.3.). En nærmere gjennomgang følger nedenfor.

2.4.1 *Ethos – innledende, avledt og endelig*

Ordet *ethos* stammer fra det greske ordet for skikk, vane eller bruk, og sikter i retorisk teori til talerens karakter som formes av hans vaner – du er hva du gjør. Ethos har sin plass blant de tre bevismidlene fordi det i retorikkens anliggender handler om sannsynligheter. Når ingenting er sikkert kan talerens karakter bli avgjørende for troverdigheten av det han sier, da tilhørerne vil påvirkes av hans ethos (Kjeldsen, 2004:113-14).

Talerens karakter gjør sin virkning når talen fremføres slik at den gjør taleren troverdig. Vi fester nemlig lettere og raskere tiltro til sympatiske personer. Dette gjelder generelt i alle saker, men i fullt monn i saker hvor det ikke hersker visshet, men gis rom for tvil (AR I.2.4.).

Aristoteles fortsetter med å si at dette må skje i talens løp, og ikke baseres på en forutinntatt oppfatning om talerens egenskaper. Ethos skapes ifølge Aristoteles gjennom talerens retoriske valg, argumenter, virkemidler og fremførelse. Det betyr blant annet at ethos må skapes gjennom *logos* (Kjeldsen, 2004:115). De fleste vil gi Aristoteles delvis rett i at ethos skapes i talens løp. Det jo engang ikke slik at en politiker får en ny sjanse til å skape sin troverdighet fra bunnen av hver gang hun står på talerstolen eller blir intervjuet. Det vil alltid eksistere en oppfatning forut for en person med en bestemt stillingstittel eller en person som er hyppig frekventert i mediene. Ethos handler om avsenderen. Denne er ikke nødvendigvis definert gjennom én identitet, og ethos er dermed ikke en fast størrelse. Retorikkens definisjon av ethos som "den oppfatningen en mottager har av en avsender på et bestemt tidspunkt" (Kjeldsen, 2004:117) er mer dekkende for fenomenet, og trekker linjene til den moderne oppfatningen av ethos som noe dynamisk og foranderlig som kan skilles ut i tre "faser": *Innledende, avledet og endelig* ethos.

Innledende ethos er den oppfatning mottakeren har av taleren før hun åpner munnen og snakker, og vil påvirke måten budskapet mottas på. I *hermeneutikken*, som er læren om hvordan mennesker erkjenner, fortolker og forstår, vil dette kalles en slags *for-forståelse* – forståelsen som går forut for den forståelsen vi skaper i en gitt situasjon (Kjeldsen, 2004:295). Empiriske studier av innledende ethos viser at jo større faglig tyngde og relevante personlige egenskaper en taler har i forhold til det hun snakker om, jo større vil påvirkningskraften være. Innledende ethos legger altså grunnlaget for troverdigheten, men det betyr ikke at denne oppfatningen ikke også

kan endres i situasjonen (Kjeldsen, 2004:123-6). *Avledet ethos* er det ethos som avledes i kommunikasjonssituasjonen, og som Aristoteles beskriver i *Retorikk* som et av de tekniske bevismidlene som kan, hvis taleren lykkes i å konstruere sin moralske personlighet i ord, være det sterkeste av alle bevismidler (Andersen, 1995:35). Dette fordrer at taleren har valgt de rette ordene, de passende argumentene og at fremførelsen gir inntrykk av at hun er en moralsk og ærlig person. For en politiker er troverdigheten avgjørende. Det er til enhver tid nødvendig å opprettholde denne hos velgerne som faktisk er de som avslutter valgkampen ved å gå til urnene med stemmesedlene som i større eller mindre grad er utvalgt på bakgrunn av en politiker eller et partis *endelige ethos*. Endelig ethos produseres i dynamikken mellom innledende og avledet ethos, og dermed setter en taler sin ethos på spill hver gang hun snakker. Samtidig vil et menneskes karakter bli mer og mer fastlåst jo flere situasjoner, hendelser og uttalelser av samme art hun blir kjent for (Kjeldsen, 131-3).

Når en journalist stiller spørsmål med kritisk innstilling i utspørringene trues dermed partilederens ethos direkte, og skal en tro nyere norsk forskning er det like viktig å opprettholde partilederens popularitet som partipopularitet (Aalberg & Jensen, 2004:378). Da blir det ekstremt viktig for en politiker å forsøke å gjendrive kringkastede påstander om for eksempel løftebrudd så effektivt som mulig, for ikke å ende opp med et avledet negativt ethos. På den annen side er også journalisten opptatt av å opprettholde yrkesstandens innledende ethos som er basert på en oppfatning av objektivitet, og å svare til forventningene av sin rolle som vaktbikkje. Nøytraliteten må bevares selv om det utøves press, og det er viktig at politikerne likebehandles.

2.4.2 Logos – praktisk argumentasjon – presupposisjon

Ethos skapes gjennom logos fordi den sammenhengende rasjonelle argumentasjon gir troverdighet, men omvendt skapes logos også gjennom ethos, fordi den sammenhengende argumentasjonen i utgangspunktet skapes ut i fra det livssyn som taleren – både implisitt og eksplisitt – fremstiller i talen sin (Kjeldsen, 2004:133).

Det er altså vanskelig å sette opp et strengt skille mellom de to første bevismidlene når det gjelder deres potensielle troverdighetskraft. Logos omhandler imidlertid i større grad *hva* som bør sies enn *hvordan* det bør sies. "Endelig tror tilhørerne på

argumenter når vi påviser sannheten eller sannsynligheten ved hjelp av de overbevisende argumenter som den aktuelle saken innbyr til" (AR I.2.6.). Logos betyr "ord", "tale" og "raisonnement", og sikter til argumentasjonen. At argumentasjonen skulle være noe taleren bygger ut i fra sitt eget livssyn kan virke naivt, og det er blant annet derfor Aristoteles mener at ethos skal etableres gjennom talen alene. Slik sett vil en ikke kunne trekke en parallell mellom taleren og hvordan vi kjenner personen forut for talen (Fafner i Kjeldsen, 2004:133). Denne debatten lar jeg nå ligge, men jeg vil si noen ord om praktisk argumentasjon og *presupposisjoner* før jeg går videre til det siste bevismiddelet.

I retorikken er det ofte den britiske filosofen Steven Toulmins begreper som brukes når en snakker om praktisk argumentasjon. Han benyttet begrepene *påstand* ("claim"), *belegg* ("ground") og *hjemmel* ("warrant") i sin argumentasjonsmodell presentert i boka *The Uses of Argument* første gang utgitt i 1958 som åpner slik: "A man who makes an assertion puts forward a claim – a claim on our attention and to our belief" (Toulmin, 2003:11). Ved å presentere en slutning framsetter man en påstand eller en *proposisjon*, og denne påstanden vil (om noen hører etter) evalueres av omverdenen. En påstand kan lokaliseres ved å spørre om hva avsenderen vil ha mottagerens tilslutning til, belegget kan identifiseres ved å spørre om hva avsenderen bygger sin påstand på, og for å kunne bevege seg fra belegg til påstand må det finnes en hjemmel. Hjemmelen er ofte implisitt, men bygger gjerne på et generelt synspunkt som deles av avsender og mottager/publikum (Jørgensen & Onsberg, 2003:15).

I en utspørring vil de aller fleste responser og store deler av journalistenes spørsmål inneholde påstander om tingenes tilstand, om partiets politikk og om politikernes utsagn. Når en påstand fremsettes som et spørsmål medvirker formuleringen til å døyve påstandens styrke. Påstanden "dette må det bli en slutt på" fremstår som veldig bastant, da "må" fungerer som en styrkemarkør som angir i hvor høy grad avsenderen står inne for påstanden (Jørgensen & Onsberg, 2003:25). I spørsmålet "må det ikke bli en slutt på dette?" fungerer den negative formuleringen som en gjendrivelse av styrkemarkøren, og spørsmålet fremstår noe mildere enn påstanden i det første eksempelet. Det ligger like fullt en påstand i formuleringen, med en tydelig markering av hva svaret på spørsmålet bør eller forventes å være. I enkelte

tilfeller vil påstanden ikke være språklig uttrykt i spørsmålet, og vi snakker da om en *presupposisjon* (etter eng. *pre* – ”før” og *suppose* – ”å anta”) – en proposisjon som ikke hevdes eksplisitt i ytringen. I dagligsamtale er det helt vanlig å basere seg på proposisjoner som en regner med er felles som oss selv og den vi snakker med, og som vi ikke trenger å ytre. Det er imidlertid ikke alle presupposisjoner som bygger på premisser som virker like opplagte eller aksepteres like lett av de som er involvert i kommunikasjonen (Svennevig, 2009:54-5), og når et spørsmål er basert på en slik ”problematiske” presupposisjon ligger det en sterkere påståelighet i den ytringen enn i spørsmål der påstanden er eksplisitt uttrykt eller der presupposisjonen antas å være uproblematisk.

I utspøringer kan effekten av påståelige presupposisjoner være at publikum oppfatter påstanden som ”sann”, og når politikeren får problemer med å svare eller må jobbe med å gjendrive påstanden framfor å svare direkte på spørsmålet kan dette endre publikums oppfatning av hennes ethos. Hvis den påståelige presupposisjonen også uttrykker en kritisk innstilling overfor politikeren blir veien enda kortere for et publikum for eventuelt å betvile politikeren. Mer om påståelighet og ulike presupposisjoner i gjennomgangen av analysemetoden i oppgavens del 3, men først litt om nettopp de følelsene som kan oppstå i et publikum når noen taler til dem.

2.4.3 Pathos

Bevismidlene utløses som nevnt i møte med et publikum – interaksjonen er avgjørende for i det hele tatt å kunne beskrive noe som *troverdig*. Retorikkens tredje bevismiddel, pathos, er imidlertid forbeholdt mottakerens resepsjon, og dreier seg om de følelsene en taler i en gitt situasjon, gjennom riktig framstilling av ethos og logos, bør vekke i sitt publikum for å oppfattes som troverdig. ”På tilhørerens side skapes troverdighet når talen setter dem i en viss sinnsstemning. Det virker nemlig inn på våre avgjørelser om vi er irritert eller glade, vennlig innstilt eller fiendtlig” (AR I.2.5.). Utenfor retorikken er det vanlig å oversette pathos med ”lidelse”, men ordet brukes også om ”lidenskaper” – og det er sterke følelser det her er snakk om (Andersen, 1995:37). ”Det er følelsene som gjør at folk skifter mening og tar forskjellige avgjørelser. Følelser er slikt som ledsages av ubehag eller behag, for

eksempel harme, medlidenhet, frykt og lignende, samt de motsatte sinnstemningene" (AR II.1.8). For at en taler skal kunne vekke disse følelsene i sitt publikum må han kjenne dem, og Aristoteles skiller mellom tre ting som er viktige å fokusere på for å oppnå slik kunnskap. For det første må en vite i hvilken sinnstilstand en bestemt følelse pleier å oppstå i, for det andre i hvilken retning disse følelsene vanligvis går, og for det tredje må en vite hva som får følelsen til å oppstå (AR II.1.9.). I dette ligger det også en anbefaling om at taleren bør kjenne sitt publikum, og på den måten lettere kunne trykke på de riktige knappene. I politisk retorikk blir dette en balansegang, da partienes representanter som nevnt ikke bare vil holde på sine trofaste velgere, men også trekke til seg flere nye velgere.

Innenfor moderne retorikkforskning vil en vanligvis dele velgere opp i fem kategorier: *Urokkelige motstandere*, *bevegelige motstandere*, *tvilere*, *bevegelige tilhengere* og *urokkelige tilhengere*. Den beste løsningen for et partis strategi for politisk retorikk vil i stor grad være å se bort fra de urokkelige negative velgerne og fokusere på de positive, men bevegelige tilhengerne, samt forsikre de trofaste velgerne om at partiets grunnverdier fortsatt er gyldige. Denne strategien kalles *bevarende retorikk*. For å tiltrekke seg nye velgere bør partiet også fokusere på tvilerne og de bevegelige motstanderne, og denne hovedstrategien kalles *erobrende retorikk* (Kjeldsen, 2004:326). I valgkamper er det vanlig at politikere blir utsatt for beskyldninger om at partiet over en tidsperiode har beveget seg (ytterligere) mot en av de politiske fløyene, og det blir stilt spørsmål ved om dette er for å "stjele" velgere fra andre partier. Slike beskyldninger vitner om en forventning om at partiene bør beholde sin plassering på den politiske skalaen, og at endring av politiske standpunkter krever en forklaring. Slike hjemler er i spill når journalistene logisk formulerer noen av sine påståelige og kritiske spørsmål som kan sette følelser i sving hos publikum og endre deres oppfatning av den politiker de har foran seg.

Den klassiske retorikkens 2000 år gamle tradisjon er altså meget relevant for dagens politikere når de formulerer sine budskap, for journalister når de former sine angrep, og for å beskrive og forstå de politiske samtalene som finner sted i vår samtids medier. Jeg vil nå presentere nyere relevante teorier rundt formålsretta

kommunikasjon som konkretiserer de språklige ressursene som ligger i intervjuformatet, og hvordan deltakerne i interaksjonen forventes og tilbys å benytte seg av disse.

2.5 Intervjuet og spørsmålet som ressurser

"Good news writing is not the use of words. It's the use of people" (journalist Carol McCabe sitert i Østlyngen & Øvrebø, 1999:271). Lærebøker i journalistikk understreker verdien av muntlige kilder som nyhetssamlende verktøy, og fokuserer på at en journalist bør beherske intervjuet som sjanger. Samtidig understrekes viktigheten av at det som kommer fram under intervjuet blir behandlet forsvarlig.

"Interviewing is the most common news-gathering tool but not necessarily the most trustworthy. Some researchers have described it as 'the most perilous and unreliable' method because the reporter and the source 'join forces in distorting reality' (Conley, 1997:191). Det siktes her hovedsakelig til nyhetsintervjuet, men trekker vi påstanden ut i sin ytterste konsekvens vil det bety at de mer eller mindre uredigerte fjernsynsintervjuene denne avhandlingen tar for seg har et troverdighetsproblem. Jeg har tidligere nevnt den potensielle konflikten som ligger politikernes og intervjuernes ulike målsetninger for en utspørring, og også vært inne på den potensielt problematiske rolle- og maktfordelingen. Jeg vil nå se nærmere på disse problemstillingene.

2.5.1 Intervjuet som ressurs for politikeren

De fleste politikere føler en forpliktelse og et politisk behov for å ytre seg offentlig, og er du partileder før et Stortingsvalg har du å stille opp når to av landets største tv-kanaler inviterer til utspørring. Nesten en halvtime på landsdekkende tv til å fronte egen politikk rett før valget må nesten være en drømmesituasjon for enhver politiker. Ta Venstres Lars Sponheim for eksempel. Han får muligheten til å komme i studio med sitt noe rufsete innledende ethos etter de siste dagers plumpe bemerkninger overfor en av sine kollegaer på tinget, har alle muligheter til å etablere et nytt avledet ethos og gjenopprette sin troverdighet i løpet av kveldens sending, for så å gå hjem med et restaurert endelig ethos. Han griper den retoriske

situasjon og utnytter den til sin egen og partiets fordel ved å overbevise sitt publikum om sin troverdighet via ethos, pathos og logos. Det er politikerens jobb.

Anne Krogstad viser i sin artikkel *Retorikk, prinsipper og trillende terninger* blant annet at partienes deltakelsesprosent i tv-sendte debatter i forkant av stortingsvalget i 2001 mer eller mindre tilsvarte den oppslutning og rangering partiene fikk i meningsmålingene ukene før valget (2006:45). Tillegger man amerikansk forskning på valgkamp en overføringsverdi til norske valgkamper, var det imidlertid mer eller mindre en tilfeldighet. I USA kan en valgkamp maksmalt forklare mellom tre og fem prosent av variasjonen mellom oppslutningen til demokratene og republikanerne, som i følge statsviterne Christian Elmelund Præstekær og David Nicolas Hopmann betyr at et parti har mye større sjanse for å vinne et valg hvis det klarer å manipulere de resterende 95 %. I litteraturen kaller man disse faktorene *fundamentals*. Slike fundamentale faktorer er typisk av strukturell karakter, og en av de klassiske er økonomiens tilstand. God økonomi styrker den sittende regjering og er en av faktorene som kan slå ut positivt ved valg (2008:84).

Jeg nevnte imidlertid innledningsvis at antallet norske velgere som bestemmer seg for hva de skal stemme i løpet av en valgkamp har økt betraktelig de siste 40 åra, og professor i statsvitenskap, Bernt Aardal, benytter denne økningen samt det faktum at en del kurver over partienes oppslutning gjør markante hopp fram mot valget, som argument for at valgkampen har fått økt betydning i Norge. Han understreker imidlertid også at endringene i partienes oppslutning fra 2001 til 2005 ikke i sin helhet kan tilskrives forløpet og innholdet av den korte valgkampen da meningsmålingene viste at "partienes utgangsposisjoner i betydelig grad var gitt i god tid før valgkampen startet" (2007:20), og ifølge Elmelund-Præstekær og Hopmann, utgangsposisjoner basert på fundamentale faktorer og partienes håndtering av dem. Og som Aardal ytrer på bakgrunn av de store svingningene i partienes oppslutning fra valg til valg de siste 15 åra: "Noe spissformulert kan man si at den sikreste måten å vinne et valg på synes å være at man taper det foregående" (2007:15). Denne ambivalensen til valgkampens økte betydning og valgkampstrategiers effekt (som er meget vanskelig å måle) som vi ser her har imidlertid ikke forplantet seg til politikerne eller mediene. Partier bruker stadig mer

penger på valgkamp og media setter av stadig mer tid og plass til valgstoff (Elmelund-Præstekær, 2008:81). Uten å gå inn på en diskusjon rundt "høna og egget" må en kunne slå fast at dette vitner om at det er viktig for en politiker å frekventere mediene hyppig og at mediene gjerne tar imot politikerne.

En av valgkampstrategiene til Høyre i 2005 gikk ut på å gjenta for velgerne de samme politiske standpunktene så mange ganger som mulig. Og hvordan får man gjentatt seg selv mest mulig? Man opptrer hyppig i mediebildet. Vi kan altså slå fast at politikerne gladelig gikk inn i studioene til NRK og TV2 høsten 2005 for å delta i kanalenes respektive utspøringer. Men de var der for å styrke sitt eget partis stilling, og hadde åpenbart et ønske om å fremstå som det beste alternativet for velgerne der ute ved programslutt. Enkelte temaer kan være mer betente for ett parti enn for et annet, enkelte episoder kan forfølge en politiker og slå ut dårlig på meningsmålinger og det er også enkelte spørsmål politikere rett og slett ikke vil svare på. Det eksisterer en utbredt oppfatning om at politikere ofte svarer unnvikende på spørsmål fra media, og i artikkelen *Evasive Action: How Politicians Respond to Questions in Political Interviews* bekrefter Sandra Harris langt på vei denne oppfatningen (1991:93). Harris ser på i hvilken grad politikere svarer unnvikende på spørsmål i engelske politiske intervjuer og har med dette også gjort en analyse av *hvordan* de gjør det. Harris benytter en *scale of evasiveness*, en "unnvikelsesskala", for å gradere svarene fra "svar" til "unnvikelse". Clayman & Heritage opererer med *dimensions of resistance*, "motstandsdimensjoner", der den *negative dimensjonen* favner om de tilfellene der intervjuobjektet unngår å gi et adekvat svar på et spørsmål (2002:250).

Enkelt gjengitt etter Clayman, Heritage og Harris er dette noen av "strategiene" politikerne benytter for å unngå å gi klare svar på spørsmål¹⁶: De svarer direkte med eksplisitt uttrykt "ja" eller "nei", "selvfølgelig", "riktig" etc. eller et "kopi-svar" som formuleres ved å gjenta hele eller deler av spørsmålet, men som regnes som ufullstendige fordi intervjuobjekter er forventet å gi mer utfyllende svar enn "ja" og "nei", de svarer direkte på et hv-spørsmål (spørsmål med spørreord), men utelater å respondere til en av variablene i spørsmålet (er selektive), de svarer indirekte på et

ja/nei-spørsmål og en må slutte seg fram til om politikeren mener "ja", "nei" eller noe midt imellom eller en må slutte seg fram til en av variablene i et hv-spørsmål (er uklare), politikeren svarer så indirekte at en verken kan slutte seg fram til om hun mener "ja" eller "nei" samtidig som hun opprettholder *kohesjon*¹⁷, *temakoherens*¹⁸, presupposisjonelt rammeverk og *illokusjonær koherens*, politikeren svar inneholder en utfordring eller avvisning av en eller flere av presupposisjonene i spørsmålet eller utfordrer spørsmålets *illokusjonære kraft*, eller politikeren reformulerer spørsmålet, og resetter spørsmålsagendaen der og da (Clayman & Heritage, 2002:243-86; Harris, 1991:83-7). Den illokusjonære kraften vil jeg gi en nærmere redegjørelse av i påfølgende kapittel om intervjuet som ressurs for journalisten.

Denne avhandlingen berører temaer knyttet til hvordan *intervjuer* forholder seg i situasjoner der intervjuobjektet svarer unnvikende, og jeg vil komme tilbake til momenter som kan kjennes igjen fra Harris' artikkel. Poenget er at en politiker, eller ethvert intervjuobjekt, har muligheten til å svare på ulike måter i en intervjusituasjon og dermed kan de "lure" seg unna de problematiske spørsmålene. Ved å gjøre dette så ubemerket som mulig kan de unngå å utløse kritiske oppfølgingsspørsmål og redusere faren for negative oppfatninger hos publikum. Intervjuer kan også velge å overse det faktum at en unnvikelse har funnet sted fordi det også er i hennes interesse å komme videre i programmet (Clayman & Heritage, 2002:242). Dette forekommer ikke i utspørringene, og er et trekk jeg vil komme tilbake til i del 5 av avhandlingen.

For en politiker fungerer altså intervjuet som en ressurs fordi det er en utmerket arena for å profilere seg selv og partiet i media, legge fram sine synspunkter og bedrive bevarende og erobrende retorikk, og det er en mulighet til å styrke sitt ethos ved uttale seg om eventuelle politiske problematiske forhold eller styre unna dem ved å svare unnvikende. Hva har så journalisten å hente?

¹⁶ Clayman & Heritage gjør en nøyere gjennomgang de ulike typen unnlattende svarformuleringer enn Harris, her har jeg gjengitt et enkelt sammendrag.

¹⁷ *Kohesjon* er sammenheng i teksten/samtalen som eksplisitt markeres gjennom a) språklige uttrykk refererer til samme person, ting eller fenomen underveis i teksten/samtalen (referanse), b) ett eller flere tekstelementer/språkelementer skiftes ut med andre (substitusjon), c) et logisk nødvendig tekstelement/samtaleelement er utelatt fordi det underforstås av ko- eller konteksten (ellipse), d) det uttrykkes, for eksempel ved hjelp av konjunksjoner, et innbyrdes forhold mellom deler av teksten/samtalen (Tønnesson, 2002:222).

¹⁸ *Koherens* er i semantikken og tekstlingvistikken term for underliggende betydningsmessig (semantisk) sammenheng mellom tekstelementer (Tønnesson, 2002:222).

2.5.2 Intervjuet som ressurs for journalisten

Nyhetsintervjuet er som nevnt et av journalistenes viktigste redskap i nyhetssankingen, men det ligger også i intervjuets "natur" eller sjanger en del journalistiske ressurser. Som nevnt innledningsvis har journalister og offentlige personer, spesielt politikere, sammenfallende interesser når det gjelder intervjuet, og det er denne gjensidige avhengigheten som har ført til intervjuets spredning og institusjonalisering. Det eksisterer dermed en uformell og uskreven kontrakt mellom de to partene der journalistene gir publisitet i bytte mot et redaksjonelt innhold som vil holde på seerne (Clayman & Heritage, 2002:29). I takt med medienes blomstring og intervjuets utvikling til en disiplin der journalisten i økende grad setter dagsorden og utøver sin politisk definerende makt, har intervjuet som journalistisk ressurs også fått flere fasetter. Intervjuet kan blant annet ha stor underholdningsverdi avhengig av hvem som intervjuer og hvem som blir intervjuet og/eller av samspillet mellom partene, intervjuet kan ha politisk og demokratisk verdi avhengig av hvilken informasjon som kommer frem i intervjuet og intervjuet kan ha stor nyhetsverdi hvis det avdekkes tidligere ukjent informasjon i interaksjonen. Som vaktbikkje har mediene et ansvar for å bringe informasjon til folket, men må samtidig legitimere sin eksistens ved å holde på gamle og tiltrekke seg nye lesere eller seere. For kommersielle aktører er dette en økonomisk nødvendighet, og profittmessige hensyn kan potensielt gå på bekostning av informasjonsmessig, demokratisk og kulturell tyngde. Dette kan også være med på å forklare forskjeller mellom måten TV2s journalister gjorde jobben sin i "Utspørringen" og NRKs journalister i "Ærlig talt" – sagt mer spesifikt, hvordan de benyttet seg av de intervjuressursene som ligger i *spørsmålet*.

2.5.3 Spørsmålet som ressurs

"Genom att man tar ett initiativ i ett samtal gör man ett försök att bestämma eller åtminstone påverka samtalets omedelbart följande förlopp" (Nylund, 1995:38), og i intervjuet er det journalisten som forventes å ta dette initiativet. Denne forventningen skapes ut fra de samarbeidselementene som gir grunnlaget for enhver samtale, og dette er utgangspunktet for spørsmålets ressurser. Sammenlignende observasjoner viser at mennesker har en generell tendens til å

skape og benytte ord og strukturer på liknende måter, og på denne måten kan vi generalisere over hva slags enheter som går forut for og følger andre enheter både i enkeltstående ytringer og i lengre tekster og samtaler (Johnstone, 2002:63-5). På bakgrunn av slike observasjoner argumenterer den lingvistiske filosofen Paul Grice for at talere har en tendens til å samarbeide når de snakker sammen, og han har formulert dette i *The Cooperative Principle*, "samarbeidsprinsippet". Det lyder slik: "Make your conversational contribution such as is required, at the stage at which it occurs, by the accepted purpose or direction of the talk exchange in which you are engaged" (Grice i Grundy, 2000:74).¹⁹

Grice har også formulert fire maksimer, eller normer, som styrer vårer bidrag slik det er påkrevd. 1. Vær relevant. 2. Vær oppriktig. Ikke si noe som du tror er feil eller som du mangler grunnlag for. 3. Vær informativ. Vær så informativ som situasjonen krever. 4. Vær klar. Unngå tvetydig og uklar fremstilling, formuler svaret ditt kort og ryddig (Svennevig, 2009:70). Som jeg var inne på i forhold til intervjuet som ressurs for politikerer er det vanlig at politikere i en intervjusituasjon med viten og vilje bryter en, flere eller alle disse maksimene og svarer unnlattende på spørsmål. Når samarbeidskontrakten brytes på denne måten er det legitimt for en journalist å påpeke det ved for eksempel å stille et oppfølgingsspørsmål. Denne "rettigheten" forsterkes ytterligere av den gjensidige interessen politikerer og journalister har av intervjuet og den strukturen man forutsetter for et intervju – at det baserer seg på spørsmål/svar-formatet. Formulert av Clayman & Heritage:

Given the normative ground rules of the interview and the interview contract to which they are responsive, interviewees are obliged to answer questions posed by interviewers and thus deal with whatever agendas they raise in the way in which they raise them. Attempts to resist, sidestep, or evade are thus accountable actions that usurp the interviewer's role and prerogatives in the encounter. Such maneuvers can be costly (2002:239).

Og nettopp dette siste, at unnvikende manøvrer fra politikere i intervjusituasjoner kan koste dem dyrt, utgjør kjernen i den ressursen spørsmålet er. Spørsmålet fordrer et svar, ikke et nytt spørsmål eller en unnvikende manøver. Dette reflekteres også i en typisk dagligdags "meningsutveksling" mellom kjentfolk:

Taler 1: "Hva syntes du om filmen?"

¹⁹ Til norsk ved Jan Svennevig: "Utform ditt bidrag til samtalen slik som det er påkrevd på det enkelte stadium ut fra det aksepterte formålet eller retningen med den språklige utvekslingen du er engasjert i (2009:69).

Taler 2: "Hva syntes du?"

Taler 1: "Jeg spurte først!"

En politiker som vil bli tatt på alvor og er opptatt av å framstå som troverdig bør helst svare på spørsmålet hun blir stilt.

I og med at journalister har fått en større rolle som deltakere på den politiske arena og kontrollorgan for folket, forventes det ikke lenger at de forholder seg til de høflighetsfenomenene eller strategiene som vanligvis spiller inn i samtaler mellom mennesker. Høflighetsfenomenet er en manifestasjon av begrepet etikette eller korrekt oppførsel (Grundy, 2000:146), og en sterk motivasjon for høflige meningsutvekslinger er å unngå uenighet (Grundy, 2000:153). Mennesker opererer seg imellom med grunnleggende begrensninger for hvordan vi oppfører oss mot hverandre, og Robin Lakoff har definert tre "regler for høflighet" basert på observasjoner av at vi helst unngår å utføre ansiktstruende handlinger overfor hverandre: 1. Formalitet (distanse), ikke treng deg på, 2. Åpenhet (høflighet), gi den du snakker med rom til å velge om hun vil svare og eventuelt hvordan og 3. Likhet (kameratskap), forhold deg til samtalepartneren som om dere skulle være likemenn (Lakoff (1973) i Johnstone, 2002:125). På denne måten minimeres eventuelle tap av ansikt (*face loss*) hos partene, og samtalen opprettholder de rollene partene trådte inn i konteksten med (Brown & Levinson (1987) i Grundy, 2000:156).

Slike høflighetsstrategier forekommer fortsatt i britiske medieintervjuer, da det er ganske vanlig å innlede spørsmål med for eksempel "kan du/kunne du tenke deg å svare på" (Clayman & Heritage, 759-62). I de norske utspørringene forekommer dette ikke. Målsetningen for disse intervjuene er ikke å unngå ansiktstruende handlinger, men nettopp å utføre dem. Politikerne skal stilles problematiske spørsmål, presses til å svare og må selv ta ansvar for å bevare/forsvare sitt ansikt eller etablere/opprettholde sitt ethos. Publikums forventning om at utspørringene *ikke* skal foregå som høflig samtale og at journalistene *skal* utføre ansiktstruende handlinger overfor politikerne utgjør på denne måten en ressurs for intervjuerne når de formulerer sine spørsmål.

Dette er de overordnede elementene ved samtale og intervju som gjør spørsmålet til en ressurs for en intervjuer. For fullt ut å forstå spørsmålets potensial må en imidlertid ned på et mer detaljert nivå – spørsmålets formulering.

Når en journalist stiller et spørsmål utfører hun også en handling, en *språkhandling* eller "speech act", et begrep som John L. Austin i 1962 etablerte da han ga ut en samling forelesninger i bokform under tittelen *How to do things with Words*. For at en ytring skal være en språkhandling må dens *illokusjonære* kraft oppfattes av den som lytter. Den illokusjonære handlingen utføres når det som ytres utgjør en meningsfull enhet som det ligger en kommunikativ hensikt bak. Austin setter den illokusjonære handlingen opp mot den *lokusjonære*, som er selve *ytringen* av en setning med bestemt mening og referanse, og den *perlokusjonære* handlingen som betegner ytringer som i konsekvens produserer bestemte effekter (følelser, tanker eller handlinger) hos publikum, den som taler eller andre personer (Austin, 1976:98-103). Språkhandlingene er delt opp i fem kategorier ut fra deres kommunikative poeng; *konstativer* eller *deklarativer* (påstå, informere, fortelle, forklare, gjengi osv.), *direktiver* (be (om noe), beordre, anmode, kreve osv.), *kommissiver* (love, garantere, tilby osv.), *ekspressiver* (å gratulere, unnskyld, gi komplementer osv.) og *kvalifiseringer* (språkhandling som endrer eller skaper ny institusjonell virkelighet, for eksempel prestens "herved erklærer jeg dere for rette ektefolk" og underklassen *definisjoner*) (Svennevig, 2009:61-4). Austin understreker i *How to do things with Words* at det er muligheter for at det finnes marginale underkategorier og at overlapping kan forekomme (1976:152). Jeg har hentet et eksempel fra NRKs intervju med Arbeiderpartiets representanter for å illustrere hvilke ressurser som ligger i en vanlig spørsmålsformulering. Her er det Jens Stoltenberg som får spørsmålet.

Utspørring av Arbeiderpartiet, NRK, Ærlig talt 7.september 2005

(IR: Christine Præsttun og Rune Alstadsæter IO: Jens Stoltenberg og Gry Larsen)

31. RA: La meg få lov å stoppe deg litt der, fordi at modernisering av offentlig sektor var jo en av hovedsakene for fire år siden. Vil du sette i gang nye moderniseringsprosjekter neste fire år luten at de ansatte sier ja?

Spørsmålet en illokusjonær handling som utløses i illokusjonær kraft idet Stoltenberg svarer og da blir en perlokusjonær handling. Den perlokusjonære effekten av spørsmålet *kan* bli at Stoltenberg utfører en kommissiv talehandling – lover at han ikke skal sette i gang nye moderniseringsprosjekter uten at de ansatte sier ja. (I dette tilfellet svarer faktisk Stoltenberg unnvikende så en må slutte seg til om han svarer "ja" eller "nei", men han utfordrer ikke spørsmålets iboende krav om et svar).

På setningsnivå utgjør selvfølgelig talehandlingene ressurser for både politikere og intervjuer. Alle ytringer er per definisjon illokusjonære, og for politikeren vil det også ligge et sterkt ønske om at de skal utføre perlokusjonære handlinger ved at publikum går og stemmer på hennes parti. Illokusjonære handlinger kan få effekter og konsekvenser som ikke er mulige å spå på forhånd, men som tidligere nevnt kan politikeren benytte seg av intervjuets ressurser for å prøve å kontrollere publikums tolkning av det de får se og/eller høre. Journalistene på sin side kan benytte spørsmålets ressurser for å prøve å kontrollere politikeren. Eksempelet nedenfor illustrerer at denne interessekonflikten kan virke frustrerende for politikeren, og understreker forventningene til at intervjuet skal følge spørsmål/svar-formatet og de normative forventningene hos intervjuobjektet til å få snakke ut. Her blir Dagfinn Høybråten tydelig oppgitt (markert med fete typer) over at journalistene stiller nye spørsmål før han har fått svart på de foregående (legg merke til hyppig overlappende tale), og det ender med at rollefordelingen eksplisiteres av den ene journalisten (markert med kursiv). Når hun så avslutter med et spørsmål (markert med understrek), demonstrerer hun også rollefordelingen. Ja, Høybråten, du er her for å svare, og vi, er her for å stille spørsmål.

Utspørring av KrF, TV2, Utspørringen 29. august 2005

(IR: Ingvild Jensen og Anne Weider Aasen IO: Dagfinn Høybråten)

15. AA: Men se på virkeligheten. nå, Høybråten. For det at .e. halvparten av barna i dag blir født utenfor ekteskapet, og tjuefem prosent av alle barn lever med bare en forelder. Får de dårligere omsorg enn gifte foreldre?
DH: Nei. Det. er det ikke noe grunnlag for å si. Men det det !er grunnlag for å si, er at ekteskapet !er en mer !stabil. .e. ramme. [rundt. .e. rundt.]
16. AA: [Men hvis foreldrene bare krangler og slåss,] hvorfor er det da mer stabilt?
DH: Det er ikke nødvendigvis mere stabilt. i, i det enkelte [tilfellet, men-]
17. IJ: [Halvparten][av .e. ekteskap går i oppløsning .e.]
DH: [Men .e. er dere interessert i svaret, eller] er dere, er dere bare interessert i å stille spørsmål.]
18. IJ: [Vi er,] vi har mange spørsmål. til deg, Høybråt[en, og du skal få. svare.]
DH: [Ja, og dette var dere ikke interessert i] svar på skjønner jeg @.
19. IJ: Du skal få svare, du er den eneste som er her, for å svare, så du skal få svare. [DH: Ja vel.]
Men når .e. skilsmissestatistikken viser at !halvparten .e. skiller seg. Er det ikke da for mange, egentlig, som gifter seg.

Jeg har nå presentert aktørenes ressurser i en intervjusituasjon, og vil nå snu på det og se på hvordan observatørene analytisk kan nyttiggjøre seg av samtalen som interaksjonelt fenomen. Jeg sikter da i første omgang til forskere, men i forlengelsen også til det publikum som kan ha nytte av forskningsresultatene. På denne måten

vil jeg samtidig presentere det teoretiske rammeverket som utgjør grunnlaget for denne avhandlingen.

2.6 Samtaleanalyse

Ytringer som sosiale handlinger vil orientere seg mot den konteksten de opptrer i, og "ved at observere, hvordan deltagerne orienterer sig indeksikalt imod hinandens handlinger, kan forskerne studere deres forståelser af den sociale verden" (Nielsen & Nielsen, 2005:112). Hvis en tolker den greske *talelæreren* (eller sofisten) Protagoras' berømte *homo mensura* setning, "mennesket er alle tings mål, de værendes, at de er, og de ikke-værendes, at de ikke er", dit hen at *mennesket* her inkluderer alle som tilhører *menneskeslekten*, er budskapet at sannheten om verden ikke er en objektiv og gitt størrelse. Det vi vet og tror om verden sier oss ingenting sikkert om hvordan verden ser ut i seg selv eller uavhengig av oss (Rosengren, 2002:16). Dermed må en se på verden som det som er *språklig formidlet*, og i og med at språket ikke er noe et menneske har for seg selv kan en si at verden slik vi kjenner den er gitt i språket som noe intersubjektivt og mellommenneskelig (Andersen, 1995:165). Prinsipper som anvendes innenfor samtaleanalyse er sentrale når en skal undersøke og beskrive det som formidles språklig innenfor en kontekst for å eksplisitere den samforståelsen som er etablert og etableres og ofte for å konkretisere en kulturelt skapt sjanger som for eksempel *utspørringer*. Som språkprofessor Deborah Cameron uttrykker det: "When linguists and other social scientists analyse spoken discourse, their aim is to make explicit what normally is taken for granted; it is also to show what talking accomplishes in people's lives and in society at large" (2001:7).

I en samtaleanalyse er det tradisjonelt interaksjonen mellom samtalepartnerne som er sentral, og et grunnleggende prinsipp er som nevnt at samtaler utgjør kollektive prosesser. Enhver ytring kommer som en reaksjon, en respons på og en tolkning av en tidligere hendelse, og utgangspunktet for samtaleanalyse er dermed at en samtale ikke kan forstås kun ved å se på isolerte ord eller ytringer (Nylund, 2000:15). Samtalenes iboende orden er i fokus, og ved å oppdage, analysere og beskrive denne kan analytikeren nå fram til en innsikt i hvilke praksiser samtaledeltakere behersker uten nødvendigvis selv å være seg bevisst dem

(Nielsen & Nielsen, 2005:22). Her skiller analyse av hverdagssamtalen seg noe fra analyse av institusjonelle samtaler, som for eksempel intervjuer, der store deler av samtalsens orden er fastlagt på forhånd og der samtalepartnerne i stor grad følger mønstre som inngår i deres felles kulturelle og kontekstuelle kompetanse.

Når en samtale er konstruert rundt nærhetspar som spørsmål – svar vil jeg argumentere for at det lettere lar seg gjøre å se på én type ytringer enn det vil være i en tilfeldig telefonsamtale mellom venner. Selv om journalisters spørsmålsformuleringer i utspørringer kommer som reaksjoner på det politikerne svarer på forrige spørsmål har journalistene forberedt seg og følger i større eller mindre grad et manus som avgjør hvilke temaer som skal tas opp og på hvilken måte de skal snakkes om. Det er den kollektive prosessen som utgjør resultatet av en utspørring, men forventningene fra journalisten, politikerne og publikum til hvordan den skal foregå og hva den skal inneholde gir samtalen et forutsigbart preg.

En kan argumentere for at det kreves mer kontekstuell kunnskap for å analysere institusjonelle samtaler enn hverdagssamtaler, og anta at jo mer spesialiserte de aktivitetene samtalene er en del av desto vanskeligere blir det å forstå handlingsforløpet uten kontekstuell forkunnskap. Mats Nylund understreker at forutsetningen for at man skal kunne koble sammen lokale talehandlinger med en virksomhet i en viss institusjon er at man har en viss forkunnskap om denne institusjonen (Nylund, 2000:38). Et argument for at det lar seg gjøre å benytte samtaleanalyse for å se på én side av utspørringer er at den kontekstuelle kunnskapen er allmenn og allment tilgjengelig, og at de fleste stemmeberettigede allerede er kjent med de fleste av særtrekkene ved denne typen interaksjon. Når *spørsmålet* som taletur forekommer så hyppig og regelmessig som i en utspørring er det også mulig, ved å isolere disse turene, å kvantifisere den kvalitative samtaleanalysen og se på forekomsten av ulike typer spørsmålsformuleringer. På den måten kan i en avhandling av dette formatet oppnå innsikt i den journalistiske praksisen ved intervjuformatet utspørringer som igjen utgjør resultater som kan sammenlignes for å finne likheter og forskjeller mellom, i dette tilfellet, NRK- og TV2-journalistenes spørsmålsstilling i forhold til hverandre og i forhold til partilederne de hadde invitert inn i studio. Slik vil også avhandlingen kunne si noe

om disse utspørringenes "retoriske spørsmålsgrammatikk", altså hva som gjør spørsmålene i en utspørring til en utfordring for politikerne – eller hvordan journalistene utnytter de retoriske bevismidlene.

I dette kapittelet om intervjuet, spørsmålet og samtalen som ressurs har jeg vært inne på hvordan journalister og politikere kan utnytte intervjuet for å oppfylle sine respektive målsetninger, og jeg nevnte tidligere hvordan denne institusjonelle samtaleformen utgjør en retorisk situasjon. Spørsmål/svar-formatet med sin innebygde sekvensielle forventning strukturerer imidlertid en hel rekke retoriske situasjoner der journalistene definerer grensene for hvordan politikerne kan svare for å løse det påtrengende problemet. Turene består altså av det CA-grunnleggerne Sacks, Schegloff og Jefferson kaller syntaktiske og semantiske sammenhengende *turkonstruksjonsenheter* ("turn constructional unit" eller TCU) som avgjør hvordan de samtalende koordinerer sine bidrag, da det oppstår *mulige responspunkter* ("transition relevance place" eller TRP) der turbytte er relevant (Sacks m.fl. 1974).

Utspørringer er en samtaleform der responspunktene i stor grad initieres av journalisten via talehandlingen "å stille spørsmål", og det er ikke bare *mulig for*, men *forventet av* politikerens at han/hun skal komme med et svar. Innholdet i journalistenes turkonstruksjonsenheter søker å begrense eller bestemme innholdet i politikernes turkonstruksjonsenheter i større eller mindre grad, og dette hierarkiske forholdet mellom aktørene gir også grunnlag for at det er mulig å ta for seg én type turer i en analyse. Selv om det i CA vanligvis ikke tas utgangspunkt i aktørenes kjønn, sosiale status eller arbeidsrolle, orienterer journalistene og politikerne mot sine arbeidsroller i de gjeldende utspørringene, og dette blir derfor her relevant kontekst. Dette gjør imidlertid at denne avhandlingen ikke er en "ren" samtaleanalyse, da kontekst og identitet innenfor CA hovedsakelig behandles som noe som produseres lokalt, vokser frem gradvis og kan endre seg når som helst (Nielsen, 2001:56).

I den senere tid har det imidlertid i økende grad blitt vanlig å undersøke samtaledata med en kombinasjon av CA og andre metoder, og derfor har Linell trukket et skille mellom *ortodoks* og *kontekstualistisk* samtaleanalyse, der framgangsmåten må formes av formålet med forskningen og materialet som undersøkes (Linell (1990) i Nylund, 2000:37-8). For denne avhandlingens formål

har det som nevnt vært nødvendig å benytte en kombinasjon av flere metoder, og analysen som er gjennomført kan dermed kalles kontekstualistisk. Institusjonell forkunnskap er benyttet som nødvendig kontekstuell basis, samtidig som den lokale konteksten spiller en mindre rolle her enn i ortodokse samtaleanalyser. Det har vært et poeng å forsøke å se på én form for talehandling i et nærhetspar så isolert som mulig for, om mulig, å kunne si noe om det språklige arbeidet *journalisten* utfører i en utspørring uavhengig av hvordan intervjuobjektet oppfører seg.

3. Analyseverktøy og detaljerte resultater

Ulike forskere har beskrevet og analysert intervjuet som samtaleform, og det er skrevet mye om respons- og spørsmålsformulering. Ved å trekke på ulike, men i stor grad samsvarende og gjensidig utfyllende, teorier rundt dette, har jeg kommet fram til ett analyseskjema for respons og ett analyseskjema for spørsmålsformuleringer som virker dekkende for oppgavens formål. Det er som nevnt likevel ikke gjort mye forskning på området *på norsk*, og jeg har derfor måttet utvikle en del egne kategorier basert på forventninger til materialet og hva som faktisk fantes i materialet.

Mange av spørsmålene i en intervjusituasjon stilles med innledende respons, kommentar eller opplysning. I de tilfellene der journalistens respons i større grad henger sammen med intervjuobjektets foregående tur enn det spørsmålet hun/han så stiller, regnes responsen som en eksplisitt kommentar til svaret. Intervjuerens ytring vil i disse tilfellene tilskrives én responsegenskap og én initiativegenskap. De journalistiske turene som ikke kjennetegnes av en eksplisitt kommentar til intervjuobjektets svar, fanges opp av analyseskjemaet for spørsmålsformuleringer. Skillet mellom respons og spørsmål kan være noe uklart, og må i stor grad vektles i forhold til konteksten ut fra om turen samlet sett peker mest tilbake til forrige tur eller hovedsakelig gir et oppspark til neste tur.

Benyttede respons- og spørsmålstyper er oversiktlig gjengitt i figur 3.3 og 3.4 med definisjoner av de ulike kategoriene og deres eventuelle underkategorier, samt eksempler på de ulike fenomenene. Eksempelene er hentet fra analysematerialet. Jeg vil imidlertid presentere en ufullende redegjørelse for analyseskjemaene i det følgende. Av lesbarhetshensyn vil også analyseresultatene for hver type respons eller spørsmål i alle utspørringene presenteres underveis, med oppsummering for hver kategori.

3.1 Koding

Total forekomst av responser er på NRK 85 og på TV2 58, total forekomst av spørsmål er på NRK 344 og på TV2 371. Det er viktig å ha i bakhodet at prosentfordelingene som presenteres er basert på et gjennomsnitt av den totale spørsmålmengden for hvert parti/koalisjon, og at total spørsmålmengde innenfor en kategori kan være så lite som ett spørsmål, eller så mye som 17.

Alle responser og spørsmål er kodet etter skjema 3.3 og 4.3, og hver type respons/spørsmål innenfor hver kategori er gitt verdien 1 for *forekomst*. De detaljerte utregningene viser hvor mange prosent de ulike spørsmålstypene utgjør i forhold til den overordnede kategorien for hvert enkelt parti på de to kanalene. På NRK får eksempelvis Arbeiderpartiet 21 responsstyrende spørsmål. Kategorien består av seks ulike typer spørsmål, og hos Arbeiderpartiet er 8 av disse av den mest åpne – *fortell/forklar/utdyp-oppfordringer*. Ved å dele antallet av denne typen spørsmål på den totale mengden av responsstyrende spørsmål som blir stilt Arbeiderpartiet, får en den prosentvise gjennomsnittlige forekomsten av den mest åpne spørsmålstypen for Arbeiderpartiet på NRK. Når det samme gjøres med de åpne responsstyrende spørsmålene som blir stilt Fremskrittspartiet får en et sammenligningsgrunnlag som sier noe om NRKs fordeling av spørsmålstyper mellom partiene. Denne fremgangsmåten er valgt da det ikke stilles like mange spørsmål i hvert program, og fordi det er sentralt å skille mellom responsstyrende, påståelige og kritiske spørsmål. Helhetsinntrykket av utspørringene kan påvirkes av hvor mange spørsmål som er responsstyrende, påståelige og kritiske, men også av eksempelvis *hvor kraftig* responsstyrende de responsstyrende spørsmålene er. Samtidig får en et inntrykk av hvilke spørsmålstyper som forekommer oftest på de ulike kanalene, for igjen å kunne si noe om hva som kjennetegner utspørring som sjanger på NRK og TV2.

Utrekninger på hvor mange prosent av den totale responsstyrende spørsmålmengden på NRK de 8 åpne spørsmålene til Arbeiderpartiet utgjør er også gjennomført, men i første omgang virker det mest formålstjenelig å gjøre utregninger på spørsmålstyper innenfor spørsmålskategorier, for så å se på den totale forekomsten av spørsmål innenfor de ulike kategoriene. Det samme gjelder

responstypene. Del 3 tar altså for seg det benyttede analyseverktøyet og de detaljerte funnene, mens del 4 er viet til de overordnede resultatene.

3.2 Spørsmål

Steven E. Clayman og John Heritage undersøker i artikkelen *Questioning Presidents: Journalistic Deference and Adversarialness in the Press Conferences of U.S. Presidents Eisenhower and Reagan* ti ulike trekk ved spørsmålsdesign som fungerer som indikatorer på fire grunnleggende dimensjoner av utfordrende spørsmålsstilling, a) *initiativ* ("initiative"), b) *direktehet* ("directness"), c) *påståelighet* (assertiveness) og d) *kritisk innstilling* ("hostility") (2002:749). Kategori a) ser jeg som sagt på som en overordnet betegnelse på spørsmålets formål og effekt generelt, spørsmål i kategori b) beskrives av Clayman og Heritage som rituelle uttrykk for høflighet som reduserer spørsmålets tvingende kraft og involverer innledende fraser som refererer til intervjuobjektets evne eller vilje til å svare som for eksempel "kan du kommentere, "vil du svare på", kunne du tenke deg å forklare" (*Other-Referencing Question Frames*) eller "jeg vil gjerne spørre deg" eller "kan jeg få lov til å spørre om" (*Self-Referencing Question Frames*) (Clayman & Heritage, 2002:759-62). Slike konvensjonelle former for indirekte tale er oppfattet som mer høflig, gir spørsmålet et formildet uttrykk og er typisk engelsk – og dermed ikke særlig relevante i norsk sammenheng. Mitt analysemateriale innholder svært få av disse høflighetsmarkørene, og kategorien er ikke interessant i denne sammenhengen. Mitt analyseskjema fanger dermed ikke opp denne typen høflighet, men graden av direktehet inngår i min første spørsmålskategori *responsstyring* i forhold til hvor konkrete svar spørsmålets formulering fordrer.

De to siste kategoriene til Clayman og Heritage er beholdt med de fleste undertyper, men i og med at jeg har utvidet deres analyseapparat noe så hver hovedkategori inneholder flere typer spørsmål og dermed flere nyanser, har jeg valgt å tone ned det originale begrepet *hostility*, som Mie Femø Nielsen oversetter til "fiendtlighet" (2001:97), til *kritisk innstilling*. Mine kategorier er altså generelt videre og omfatter flere ulike typer spørsmålsstillinger enn de Clayman og Heritage opererer med, og de overordnede kategoriene i mitt analyseskjema er

responsstyring, forståelighet og kritisk innstilling. En inngående forklaring av underkategorier/typer og presentasjon av analyseskjema 3.3. for spørsmål følger, men først en introduksjon av de overordnede kategoriene.

3.3 Om de overordnede spørsmålskategoriene

Begrepene responsstyring, forståelighet og kritisk innstilling er til hjelp for å skille ulike typer spørsmål fra hverandre i forhold til hvilken hovedfunksjon de har i en intervjusituasjon. Alle initiativ fra journalisten inneholder en form for *styring* (eller ønske om styring) av intervjuet, enten av svarets form, publikums tolkning, emne eller den intervjuedes handlinger. I mitt analyseskjema korresponderer disse formene for styring med de overordnede kategoriene. Spørsmål som er responsstyrende påvirker svarets form, forståelige spørsmål fremmer synspunkter og kan styre publikums oppfatninger, og spørsmål som uttrykker kritisk innstilling styrer hvordan et emne blir behandlet og dermed inntrykket av politikerens i forhold til saken (Nielsen, 2001:96-112). Sett i forhold til retorikkens bevismidler er disse i spill i hele spørsmålsregisteret. Ved å utøve responsstyring benytter IR logos for å få IO til å respondere på ønsket måte – det ligger en logisk forventning i spørsmålet om hvilken design svaret skal ha. Et svar som oppfattes som utilstrekkelig eller er unnvikende kan endre politikerens ethos. Ved å stille forståelige spørsmål har IR mulighet for å kontrollere tolkninger som danner seg hos publikum og på den måten appellere til deres følelsesmessige register og påvirke pathos. En politiker vil fremkalle følelser som styrker hennes troverdighet, mens journalisten ofte vil søke å vekke nettopp de motsatte følelsene. Dette kan hun også gjøre ved å stille spørsmål med kritisk innstilling, som virker truende overfor politikerens ethos fordi de styrer intervjuet over på emner som gjerne er problematiske for politikerens.

Verken spørsmålskategoriene, de korresponderende formene for styring eller deres paralleller til retorikkens bevismidler er gjensidig utelukkende. Et spørsmål kan være responsstyrende, forståelig, kritisk, skape mistillit hos publikum og true politikerens ethos på en gang, men det vil i de fleste tilfeller være mulig å kategorisere spørsmålet etter dets kontekstuelle hovedfunksjon. Slik sett baserer en kategorisering av spørsmålstyper i intervjusammenheng seg på tre parter, IR, IO og publikum, og en kan si at de inntar komplementære roller ut fra hvilken intervjuform

som benyttes – eller i dette tilfellet, hva slags spørsmål som stilles. Jeg vil gjøre dette litt klarere.

Jay G. Blumber og Michael Gurevitch har satt opp en modell som de mener uttrykker en viss rollekomplementaritet i et politisk kommunikasjonssystem mellom journalister, politikere og publikum i valgkamp (Blumber & Gurevitch i Allern, 1977:2004:145).

Skjema 3.1. Rollekomplementaritet i et politisk kommunikasjonssystem

Audience	Media Personell	Party Spokesmen
Partisan	Editorial guide	Gladiator
Liberal citizen	Moderator	Rational Persuader
Monitor	Watchdog	Information Provider
Spectator	Entertainer	Actor/Performer

Rollefordelingen mellom partisaner og gladiator gjør at journalisten blir den som skal passe på at reglene blir fulgt, og dette mønsteret kan kjennes igjen i opphetede partilederdebatter mot slutten av den korte valgkampen. Når publikum har rollen som samfunnsborger vil journalisten være ordstyreren og politikeren den som rasjonelt skal overtale. Argumentene skal på bordet, og fakta og standpunkter skal registreres. Når journalisten inntar vaktbikkjerollen kommer den mer gravende siden av profesjonen fram og alternative kilder benyttes aktivt. Den siste typen rollefordeling som Blumber og Gurevitch presenterer ser en i dagens prateprogrammer der journalisten blir underholder eller regissør, publikum tilskuere og politikeren skuespiller eller utøver.

Disse rolletypene er heller ikke gjensidig utelukkende, et valgprogram kan innholde flere parallelle elementer, men som Sigurd Allern skriver: "I et politisk system med høy integrasjon vil man kunne forvente stor overensstemmelse mellom de ulike rolletypene, dvs. at publikum, journalister og politikere er "på bølgelengde" om hvilken kommunikasjonstype man bør forvente" (2004:146). I utspøringer generelt, og de som er fokus her, ligger det en forventning om at journalisten skal være mer enn en ordstyrer, hun skal være moderator og vaktbikkje. I tillegg, for å oppnå

kanalenes målsetning om å krysseksaminere, må hun som nevnt innledningsvis innta rollen som "avhører". I lys av dette vil jeg legge til en kategori mellom vaktbikkje og underholder i skjemaet til Blumber og Gurevitch. I den typen utspøringer som behandles her er parallellene til rettsvesenet klare, og journalisten har en mer aktiv rolle som politisk redskap. Her er publikum *juryen/dommeren* som skal påvirkes, journalistene er *aktor* som kommer med påstander om politikeren som får rollen som sin egen *forsvarer*. Skjemaet nedenfor gir en oversikt over hvordan de overordnede spørsmålskategoriene forholder seg til styringstype, retorisk bevismiddel og kommunikatv rollefordeling.

Skjema 3.2. Spørsmålskategoriernes funksjoner

Overordnet kategori	Styringstype	Retorisk bevismiddel	Kommunikativ rollefordeling
Responsstyrer	Styrer svarets form	Logos – pathos - ethos	Samfunnsborger- moderator – rasjonell overtaler (Monitor – vaktbikkje – informant)
Påståelig	Fremmer synspunkter og kan styre publikums tolkning	Logos – pathos - ethos	Monitor – vaktbikkje – informant (Samfunnsborger- moderator – overtaler) (Jury – aktor – forsvarer)
Kritisk innstilling	Styrer intervjuet mot problematisk emner og angriper politikerens ethos	Logos – pathos - ethos	Jury – aktor – forsvarer (Monitor – vaktbikkje – informant)

Jeg vil igjen understreke at ingen av kategoriernes funksjoner utelukker hverandre, og at spørsmålstypene balanseres i forhold til kategori etter hvert enkelt spørsmåls signaliserte overvekt av en eller (helst) flere av komponentene i skjema 3.2. De glidende overgangene i kommunikatv rollefordeling er markert i kursiverte parenteser, men også de ulike styringstypene og retoriske bevismidlene kan gjenspeiles i alle de tre overordnede spørsmålskategoriene. Dette vil tydeliggjøres i gjennomgangen av de spørsmålstypene som hører inn under de overordnede kategoriene.

3.4 Underordnede spørsmålskategorier og -typer

I analysen opererer jeg med 6 typer responsstyrende spørsmål, 5 typer påståelige spørsmål og 5 typer spørsmål som reflekterer kritisk innstilling. I følgende gjennomgang vil disse illustreres med eksempler hentet fra materialet. Detaljer om kanal, tidspunkt og navn på deltakere presenteres ved hvert eksempel. I og med at det er journalistenes taleturer som er fokus for avhandlingen er ikke eksemplene markert med nummerering av hver enkelt taletur, som er mest vanlig for presentasjon av transkripsjonsutdrag, men med løpende nummerering av responser og spørsmål slik de forekommer i hvert enkelt intervju. De underordnede kategoriene presenteres i forhold til sine overordnede kategorier: responsstyring, påståelighet og kritisk innstilling.

3.4.1 Responsstyring

I en intervjusituasjon kan journalisten styre svarets form ved å avgrense intervjuobjektets spillerom. Responsstyring utøves ved at journalisten formulerer seg slik at intervjuobjektet får begrensede responsmuligheter, dvs. at spørsmålet virker innsnevrende på agendaen og dermed også svaret (Clayman & Heritage, 2002:754). Mie Femø Nielsen nevner kategoriene hv-spørsmål, ja/nei-spørsmål og enten/eller spørsmål (*polære spørsmål*) (2001:101), mens Clayman & Heritage i tillegg opererer med kategorien komplekse spørsmål (2002:754). I tillegg har jeg plassert den typen oppfølgingsspørsmål som består av en nesten ordrett gjentakelse av det foregående spørsmålet i denne kategorien, og kalt dem *gjentakelse av foregående spørsmål*. Ulik spørsmålsdesign gir ulik grad av begrensning, og fellesnevneren for responsstyrende spørsmål, enten det er oppfordringer om å fortelle, ja/nei-spørsmål, enten/eller-spørsmål, komplekse spørsmål, gjentakelser av spørsmål eller løfte/garanti-spørsmål, er at journalisten legger logisk press på politikeren til å komme med sitt svar i en bestemt form. De spørsmålene som gir mest spillerom for intervjuobjektet er fortell/forklar/utdyp-oppfordringer, og i gjennomgangen vil jeg bevege meg fra de mest åpne til de mest lukkede responsstyrende spørsmålene.

Enkle spørsmål – fortell/forklar/utdyp-oppfordringer

Betegnelsen *enkel* viser her til at intervjuobjektet blir gitt stor frihet til selv å formulere sitt svar. Spørsmålet framstår som frittstående i forhold til den umiddelbare konteksten og inneholder ingen vekting i forhold til hvordan designen på svaret bør være. I spørsmålet ligger det en oppfordring til IO om å fortelle om, forklare eller utdype et tema, og det er ofte formulert som klassiske *hv-spørsmål* innledet med spørreord som "hvorfor", "hvordan" og "hva". Når spørsmål innledes med spørreord og ikke inneholder en vektingspreferanse i forhold til svaret, gir dette intervjuobjektet formuleringsfrihet (Nielsen, 2002:102). Slike spørsmålsformuleringer blir ofte benyttet innledningsvis i intervjuet eller som innledende spørsmål til et nytt tema. Eksempelet nedenfor er hentet fra NRK, og er det første spørsmålet Jens Stoltenberg blir stilt.

Utspørring av Arbeiderpartiet, NRK, "Ærlig talt" 7. september 2005

(IR: Christine Præsttun og Rune Alstadsæter IO: Jens Stoltenberg og Gry Larsen)

1. CP: Velkommen, Jens Stoltenberg. Hvis vi legger bort frasene om ny kurs og ingen skattelettelser til de rike; Hva er den aller første konkrete saken som du vil foreslå hvis du blir statsminister?

Et *hv-spørsmål* kan imidlertid inneholde tydeligere preferanser til hva svaret tematisk bør inneholde enn eksempelet ovenfor, og innledes da gjerne med "hvem", "hvilke(n)" eller "hvor". Journalisten vil i disse tilfellene ofte ha svar på hvor mye et bestemt løfte kommer til å koste, hvor viktig en bestemt politisk sak er for partiet, hvilke politiske krav partiet har i et mulig regjeringssamarbeid eller, som i eksemplene nedenfor:

Utspørring av Høyre, TV2, "Utspørringen" 5. september 2005

(IR: Ingvild Jensen og Anne Weider Aasen IO: Erna Solberg)

24. AA: [Ja hvor mye ønsker dere å] senke alkoholavgiftene som du sier?

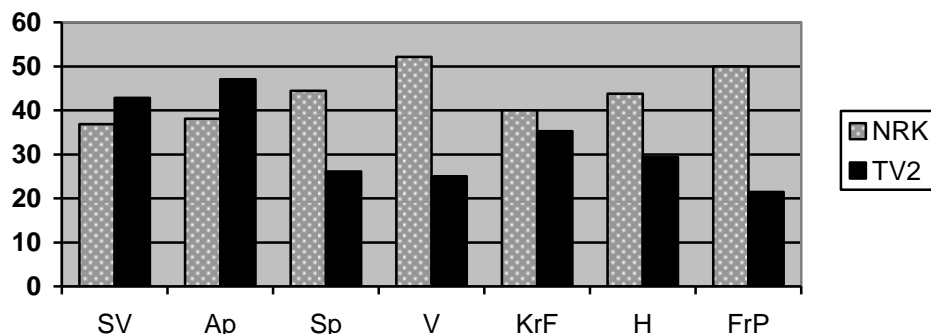
Utspørring av Venstre, TV2, "Utspørringen" 18. august 2005

(IR: Ingvild Jensen og Anne Weider Aasen IO: Lars Sponheim)

46. AA: Hvor stor andel privatskoler mener du det bør være?

Funn:

Figur 3.1. NRK og TV2: Gjennomsnittlig forekomst av fortell/forklar/utdyp-spørsmål i %

I forhold til fortell/forklar/utdyp-oppfordringer ligger NRK på mellom omtrent 36,8 og 52,2 prosent for de ulike partiene, mens TV2 stiller mellom 21,4 og 47,1 prosent av disse spørsmålene. Hos NRK er det FrP og Venstre som får flest, SV og Ap færrest. På TV2 får Ap og SV flest, FrP og Venstre færrest. De mest åpne spørsmålene fordeler altså kanalene totalt motsatt i forhold til den politiske aksen.

Utvidede spørsmål – komplekse spørsmål

Innsnevring av agendaen kan også utøves gjennom større spørsmålskompleksitet. De fleste turer vil bestå av en enkelt enhet, vanligvis én setning og vanligvis ett spørsmål, mens andre vil utvides ved at flere spørsmål stilles i samme tur. Multiplisering av spørsmål multipliserer kravene til intervjuobjektet. Clayman og Heritage nevner i tillegg utvidede spørsmål som er stilt med en mer eller mindre omfattende innledende kommentarer eller ytringer. Slik konstrueres en kontekst for det gjeldende spørsmålet som fungerer som en forklaring for publikum, etablerer spørsmålet som passende og frigjør spørsmålet fra eventuelle bånd av forventninger som eksisterer på bakgrunn av den foregående konteksten. Slik bakgrunnsinformasjon kan også benyttes til å introdusere informasjon som er kritisk overfor intervjuobjektet og utøver press i forhold til en respons. Disse utvidende ressursene kan også kombineres for å konstruere superkomplekse spørsmål som da inneholder både innledende kommentarer og flere spørsmålskomponenter (2002:755-6). Slike innledende kommentarer eller ytringer har ofte et tematisk innhold som går utover det å opprette en (nøytral) kontekst for spørsmålet for seerne. Spørsmål med innledninger som ikke presenterer slik "nøytral" informasjon

har jeg derfor valgt å kategorisere under påståelighet – spørsmål som styrer publikums tolkning. Dette kommer jeg tilbake til i gjennomgangen av nevnte kategori.

Spørsmålskaskader er en annen indikator på responsstyring. Da følger journalisten opp sitt eget spørsmål med en eller flere reformuleringer, og ender opp med flere versjoner av det som tilsynelatende er det samme spørsmålet. I de fleste tilfeller vil slike reformuleringer inneholde en innsnevring av mulighetene for akseptabel respons, og virker dermed responsstyrende.²⁰ Åslaug Haga blir utsatt for et slikt komplekst spørsmål i eksempelet nedenfor.

Utspørring av SP, NRK, Ærlig talt 25. august 2005

(IR: Christine Præsttun og Rune Alstadsæter IO: Åslaug Haga og Erlend Fuglum)

ÅH: Dem skal ikke plutselig våkne opp en dag og finne ut at arbeidsplassen er flyttet. Det vi ønsker oss, det er et system hvor vi faktisk gjennomfører frivillig prosess, for å få folk til å flytte ut av hovedstaden, eller i hvert fall flytte

10. RA: [Hvordan frivillig da?]

ÅH: arbeidsplasser ut av hovedstaden. Du skjønner det, at nå har vi i Senterpartiet vært i London og lært om distriktspolitikk. Der har de bestemt seg for, at de skal flytte tjue tusen arbeidsplasser ut av byen, og de gjennomfører ei frivillighetslinje, stikk motsatt av det den sittende regjeringa, med Viktor Normann i spissen gjorde da de tvangsflytta ni hundre stillinger ut av Oslo. Det er mulig å gjøre dette smidigere, og det ønsker vi å legge opp til.

11. CP: Men hvor frivillig. Holder det at sjefene går med på flyttingen, eller har alle arbeidstakerne rett til å være med her. Slik at hvis flertallet i en bedrift sier nei, vil ikke flytte, så slipper de det.

Her begynner journalisten med å spørre om hvor frivillig en eventuell flytting av arbeidstakere vil bli, fortsetter med å spørre om det er sjefene som bestemmer, deretter om arbeidstakerne vil ha noe å si i beslutningsprosessen for så å ende opp med spørsmålet: "Hvis flertallet i en bedrift sier nei til flytting, slipper de da?" som er mer responsstyrende enn spørsmålet "Hvor frivillig?" IR stiller altså fire spørsmål i én tur, spisser formuleringen underveis, og Haga får suksessivt mindre spillerom. Den første spørsmålskomponenten i det komplekse spørsmål 11 er også en gjentakelse av spørsmål 10, som er et fortell/forklar/utdyp-spørsmål, men den innsnevrende effekten ved spørsmål 11s kompleksitet tyngre enn gjentakelsen av spørsmål 10 da journalisten som nevnt ender opp med et mindre åpent spørsmål

²⁰ Clayman og Heritage fortsetter her med kategorien *oppfølgingsspørsmål* som tegn på initiativ. I og med at deres artikkel dreier seg om sjangeren *pressekonferanse*, der journalisten har begrensede muligheter for å stille oppfølgingsspørsmål og presidenten i stor grad avgjør om han ønsker å respondere på slike spørsmål, er denne kategorien definert som en dårlig indikator på journalistisk initiativ. Artikkelen gir også en meget begrenset definisjon av ulike typer oppfølgingsspørsmål. Mie Femø Nielsen går i *Replik til journalistiken – mikroanalyse af medieinterviewet* nærmere inn på denne typen spørsmål, og jeg vil benytte relevant teori derfra. Oppfølgingsspørsmål som egen kategori er imidlertid ikke fokus for denne avhandlingen.

enn hun startet med. Det foregående eksempelet hadde høy kompleksitet, men som eksempel nedenfor, fra TV2s utspørring av Kristin Halvorsen, viser er det tilstrekkelig at spørsmålet inneholder to spørsmålsformuleringer for å kunne kategoriseres som komplekst. Overlappingen av disse taleturene viser at Halvorsen har begynt å svare på det første spørsmålet da det andre blir stilt, og hun fullfører så sin tur ved å svare på det siste spørsmålet – som i sin tur også gir et tilfredsstillende svar på det første. Temaet er full barnehagedekning.

Utspørring av Sosialistisk Venstreparti, TV2, "Utspørringen" 15. august 2005

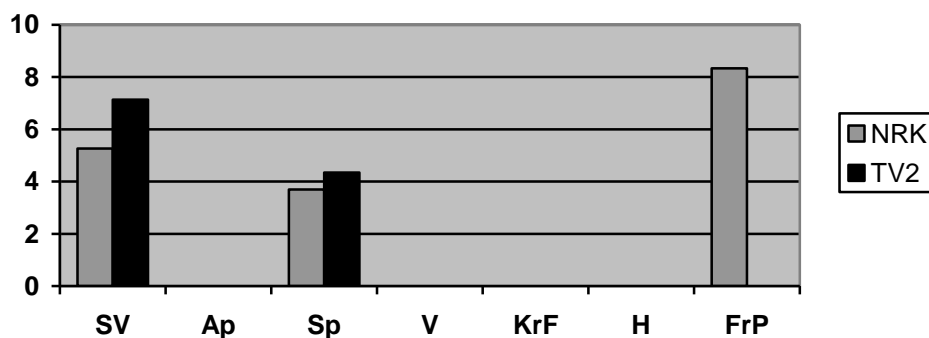
(IR: Ingvild Jensen og Anne Weider Aasen IO: Kristin Halvorsen)

27. AA: Hvor viktig er det for dere? [Hva vil du gjøre hvis du ikke klarer å innføre det.]

KH: Nei, [for meg er dette, ja, for meg er det] så viktig at .e. du er kvitt meg hvis ikke vi får til dette.

Funn:

Figur 3.2. NRK og TV2: Gjennomsnittlig forekomst av komplekse spørsmål i %

Komplekse spørsmål forekommer kun i utspørringene av SV, Sp og FrP, og utgjør under 10 prosent av de responsstyrende spørsmålene hos partiene. På venstresiden får SV flere komplekse spørsmål av TV2 enn NRK, mens FrP, som kun blir stilt slike spørsmål av NRK-journalistene, får flest.

Spesifiserende spørsmål

Enten/eller og ja/nei-spørsmål

Disse spørsmålene er responsstyrende fordi de legger opp til at intervjuobjektet skal utforme sitt svar i henhold til to oppstilte alternativer eller at svaret skal inneholde et tydelig "ja" eller et "nei". Selv om slike spørsmål her hovedsakelig kategoriseres som

responsstyrende betyr det ikke at de ikke kan være problematiske for en politiker. Eksempelt under viser dette.

Utspørring av Fremskrittspartiet, NRK, "Ærlig talt" 5. september 2005

(IR: Christine Præsttun og Rune Alstadsæter IO: Carl I. Hagen og Trond Birkedal)

14. CP: [Carl I. Hagen,] hvis du blir nødt til å velge mellom det som kanskje fortøner seg kanskje som pest eller kolera .e. for deg, hva er da best for Norge, en regjering ledet av Stoltenberg, eller en regjering ledet av Bondevik?

Carl I. Hagen blir altså bedt om å velge mellom to oppsatte alternative regjeringer basert på sin egen oppfatning om hva som vil være best for Norge. Det vil han ikke, og avviser hele spørsmålet.

CIH: Det er ikke sånn politikken er, vi har valgt Bondevik bort fordi han har valgt oss bort, og når hans regjering er gått av og det fortsatt er [borgerlig flertall -]

Svaret vitner imidlertid om et anstrengt forhold til Bondevik, men en motstand mot et rød-grønt flertall. Leder for KrFU, Inger Lise Hansen derimot, blir stilt et enten/eller-spørsmål som det ikke ser ut til at hun har noen problemer med å svare på i den formen journalisten ønsker.

Utspørring av KrF, NRK, "Ærlig talt" 22. august 2005

(IR: Christine Præsttun og Rune Alstadsæter IO: Dagfinn Høybråten og Inger Lise Hansen)

27. CP: Er det, er det KrFs .e. rolle å være en slags sånn .e. bremsekloss for den utviklingen i regjering, eller skal de først og fremst drive !fram sin egen politikk.

ILH: Vår- vårt mål i en regjering skal være å drive fram vår egen politikk .e. det er det må være det viktigste.

Hun velger et av de benyttede alternativene, og holder seg til det. Responsstyrende ja/nei-spørsmål kan også være mer eller mindre problematiske for politikerene. Det neste spørsmålet Kristin Halvorsen får når hun er villig til å gå hvis det ikke blir full barnehagedekning er hun rask til å svare på.

Utspørring av SV, TV2, "Utspørringen" 15. august 2005

(IR: Ingvild Jensen og Anne Weider Aasen IO: Kristin Halvorsen)

28. IJ: Har du sagt det til Jens Stoltenberg?

KH: Nei, ikke enda. Men .e. den beskjeden skal han få.

Erna Solberg får hos NRK spørsmål om hun kunne tenke seg å bli statsminister.

Utspørring av Høyre, NRK, "Ærlig talt" 08. august 2005

(IR: Christine Præsttun og Rune Alstadsæter IO: Erna Solberg og Torbjørn Rød Isaksen)

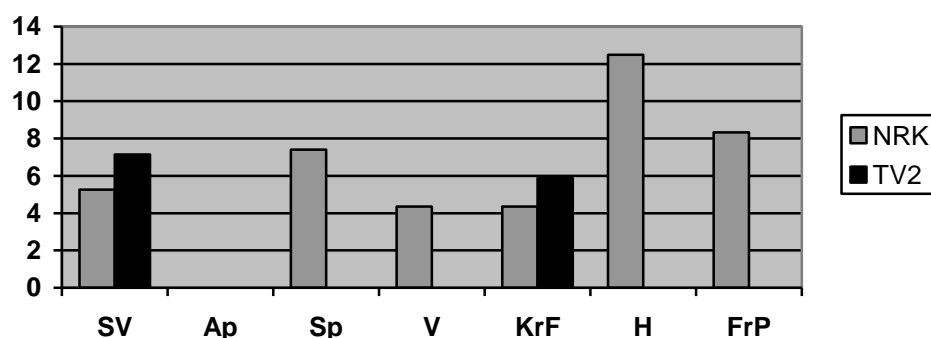
23. RA: [Kunne du tenkt deg å bli] statsminister?

ES: Nei, vet du at er du !leder av Høyre, så har du lyst til å være statsminister, hvis ikke burde du ikke være leder av Høyre. [Men det er ikke]

Hun svarer for så vidt "ja", men ikke eksplisitt gjennom ordet "ja", noe som kan tyde på at hun vegrer seg for å gå offentlig ut og si noe som kunne oppfattes som "Erna vil bli statsminister". Selv om enten/eller og ja/nei-spørsmål på denne måten kan være problematiske for politikeren er de ikke vektet i forhold til svarets form og inneholder ikke noen form for kritikk. Spørsmålene er hovedsakelig responsstyrende, og problemene oppstår når politikeren ikke vil la seg styre. Dette gjør ofte denne typen spørsmål til et konfliktområde for intervjuer og intervjuobjekt. IO kan som vi har sett unnlate å svare konkret på spørsmålet, og IR kan velge å forfølge saken for å få et klart svar der, i dette tilfellet, politikeren helst skulle ha svart mer nyansert eller ullent. Selv om et slikt spørsmål ikke nødvendigvis legger opp til at bekreftelsen eller avkreftelsen skal komme direkte, fordrer det at intervjuobjektet kommer med en av delene i løpet av svaret – hvis ikke har han eller hun et forklaringsproblem (Nielsen, 2002:102). Resultatet av at IO svarer mangelfullt på spørsmålet, eller ikke svarer i det hele tatt kan bli at IR velger å stille spørsmålet på nytt. Dette er den neste typen spørsmål jeg skal gjennomgå etter at de detaljerte resultatene for enten/eller og ja/nei-spørsmål er presentert.

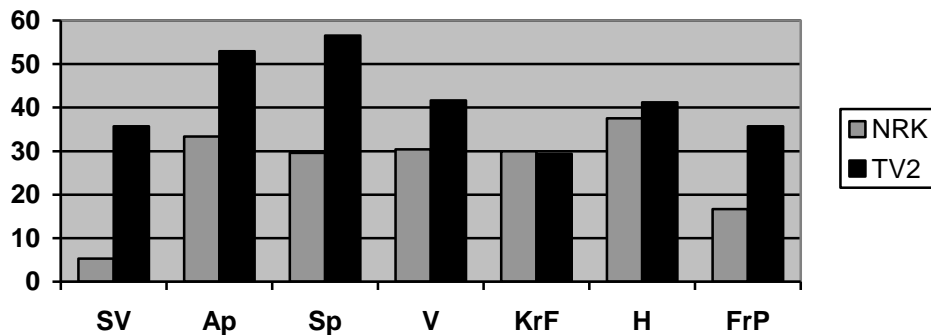
Funn:

Figur 3.3. NRK og TV2: Gjennomsnittlig forekomst av enten/eller-spørsmål spørsmål i %

Enten/eller-spørsmål forekommer hyppigst på NRK, og Høyre og FrP mottar høyest prosent av disse, henholdsvis 12,5 og 8,22. SV og KrF mottar enten/eller-spørsmål fra begge kanaler, og prosentfordelingen er noe høyere for TV2 enn NRK.

Figur 3.4. NRK og TV2: Gjennomsnittlig forekomst av ja/nei-spørsmål i %

TV2 stiller prosentvis hyppigst ja/nei-spørsmål til alle partier, mellom 29,4 og 56,5 prosent per parti med Sp og Ap på over 50 prosent og KrF nede på 30 prosent. NRK stiller mellom 5,3 og 37,5 prosent ja/nei-spørsmål med Høyre og Ap over 30 og SV nede på 5 prosent. Gjennomsnittlig ligger TV2 16 % over NRK i forekomst av responsstyrende ja/nei-spørsmål.

Gjentakelse av foregående spørsmål

Å gjenta det samme spørsmålet gjerne mer enn en gang er en intervjueteknikk som kan ha ulike funksjoner: legge press på intervjuobjektet/forfølge saken, slå fast et poeng eller bevise intervjuerens påstand (Nielsen, 2001:178). Disse ligger tett opptil det Nielsen kaller *forfølgende oppfølgingsspørsmål* som blant annet kan bestå av en reformulering av det foregående spørsmålet (2001:166). Nielsen understreker likevel at gjentakelse av samme spørsmål egentlig ikke kvalifiserer til å være oppfølgingsspørsmål, da det ikke forholder seg til den forutgående tale når det gjelder innhold (kun i forhold til at det ikke har kommet noe tilfredsstillende svar fra IO (2001:178). Gjentakelse av foregående spørsmål har imidlertid også som formål å holde fast på/følge opp temaet, og er den eneste typen oppfølgingsspørsmål som er inkludert i denne analysen. Denne avveiningen er gjort i forhold til avhandlingens formål om i første omgang å se på spørsmålenes retorikk og i annen rekke se på enkelte strukturelle trekk ved intervjusjangeren utspørring. For å kvalifisere som gjentakelse er det tilstrekkelig at spørsmålet har tilnærmet samme ordlyd som det

foregående. Eksempelet nedenfor er hentet fra TV2s utspørring av KrF og viser gjentakelse som har som funksjon å legge press på politikeren for å få svaret i ønsket ja/nei-form. Gjentakelser er markert med understrek.

Utspørring av KrF, TV2, Utspørringen 29. august 2005

(IR: Ingvild Jensen og Anne Weider Aasen IO: Dagfinn Høybråten)

27. IJ: [Men hva mener du om] partnerskaps. loven, er det en god. ordning?
 DH: Vi. mente. om partnerskapsloven da den kom, at .e. vi ikke burde få den, vi var i mot den, og vi har ikke endret syn på det. Men i dag står striden. om. vi skal ha kjønnsnøytrale ekt[eskap, det er vi imot.]
 28. IJ: [Ja, men er det en god ordn]ing, Høybråten?

I det neste eksempelet, denne gang fra utspørringen av KrF på NRK gjentar IR det samme spørsmålet tre ganger før Dagfinn Høybråten gir et svar som kollegaen så reformulerer i et påståelig spørsmål som politikeren til slutt svarer "ja" på. Da har det også foregått en turveksling mellom de to journalistene, der responsen til Christine Præsttun (kursivert) tydelig avviser det foregående svaret og oppfordrer sin kollega til å spørre igjen. Slik legges det press på politikeren i forhold til responsform, men journalistene får også fram det poenget at det partiet som har sittende statsminister ikke har gjort nok for de fattige.

Utspørring av KrF, NRK, "Ærlig talt", 22. august 2005

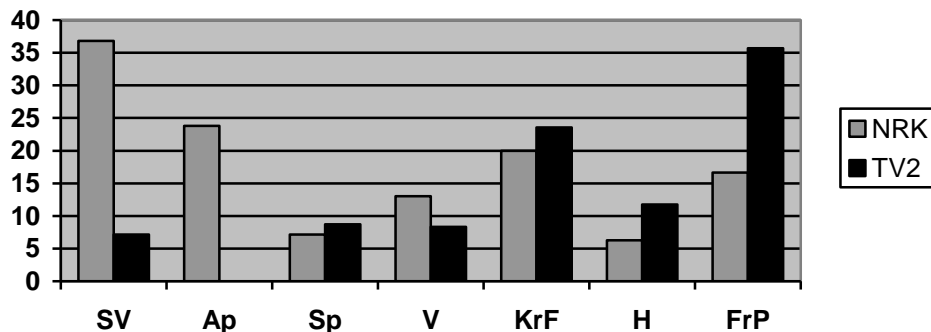
(IR: Christine Præsttun og Rune Alstadsæter IO: Dagfinn Høybråten og Inger Lise Hansen)

33. RA: [I Aftenposten, i Aftenposten i dag så går statsministeren ut og og sier] at regjeringen ikke har gjort .e. nok for de fattige. Hva er det dere ikke har .e. gjort?
 DH: Når, når vi fortsatt har fattige blant oss, så må vi kjempe.
 34. RA: Men hva er det dere [ikke har gjort?]
 DH: [Og det som.] Det, det som .e. vi ser, det er at .e. utviklingen .e. ikke går så raskt som vi kunne ønske. Det tar lenger tid. .e. Og samtidig er det tusener som har fått bedre hjelp. Hvis jeg hadde vært fornøyd, så hadde jeg ikke bedt om å forbli sosialminister. [De- en av grunn-]
 35. CP: *[Mens nå, nå får vi, vi får ikke] svar på spørsmålet vi, nå, Høybråten, prøv igjen Rune.*
 36. RA: Hva er det dere ikke har gjort, Høybråten.
 DH: Det, det jeg sa, var at. Det vi har gjort, gir ikke rask nok effekt, derfor må vi gjøre mer av det som virker. .e. [Fikk dere med dere nå?]
 37. CP: [Dere skulle ha gjort,] dere skulle ha gjort mer av det dere .e. allerede gjør, er det det du sier?

Denne sekvensen får helhetlig sett både trekk av påståelighet og kritisk innstilling, men i forhold til de enkelte spørsmålene og den responsstyrende funksjonen de har er det kun spørsmål 37 i denne turvekslingen som kategoriseres som påståelig.

Funn:

Figur 3.5. NRK og TV2: Gjennomsnittlig forekomst av gjentakelse av spørsmål i %

Gjentakelse av spørsmål forekommer mellom 0 og 36 prosent på begge kanaler. På NRK prosentvis hyppigst hos SV og Ap og sjeldnest hos Høyre og Sp. På TV2 ligger FrP og KrF øverst, og Ap og SV nederst. Det er en synlig tendens til at den responsstyrende gjentakelsen benyttes hyppigst hos NRK overfor partiene på venstresiden av den politiske aksens, og hyppigst overfor partiene på høyresiden hos TV2.

Så til den siste responsstyrende typen spørsmål, som også er den sterkeste av dem hva gjelder akseptable svarformer.

Løfte/garanti-spørsmål

Løfte/garanti-spørsmål fungerer sterkt styrende. Her spør intervjueren spesifikt om politikeren kan love eller garantere noe bestemt der og da, en talehandling som politikere som kjent ikke er villige til å utføre i særlig stor grad. I eksempelet under er det Lars Sponheim som får kniven på strupen.

Utspørring av Venstre, TV2, Utspørringen 18. august 2005

(IR: Ingvild Jensen og Anne Weider Aasen IO: Lars Sponheim)

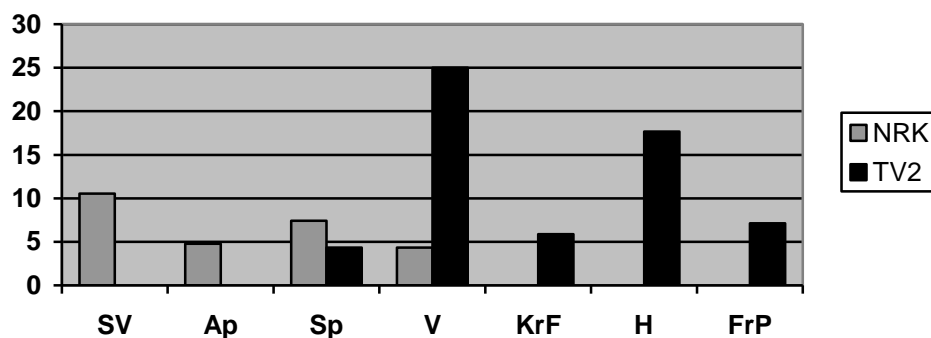
28. AA: [Kan du, kan du garantere,] kan du garantere at forbrukerne vil få merke dette i neste periode?

I de aller fleste tilfeller vil slike spørsmål dreie seg om å få en garanti for noe som journalistene ser på som et gode for publikum, og slike spørsmål er på grensen til å være påståelige i og med at den foretrukne responsen fra politikeren er et bekreftende svar. Dette skjer som nevnt sjeldent, og i og med at det her er en

tale*handling* som bes utført mener jeg spørsmålstypen hører hjemme under responsstyring.

Funn:

Figur 3.6. NRK og TV2: Gjennomsnittlig forekomst av løfte/garanti-spørsmål i %

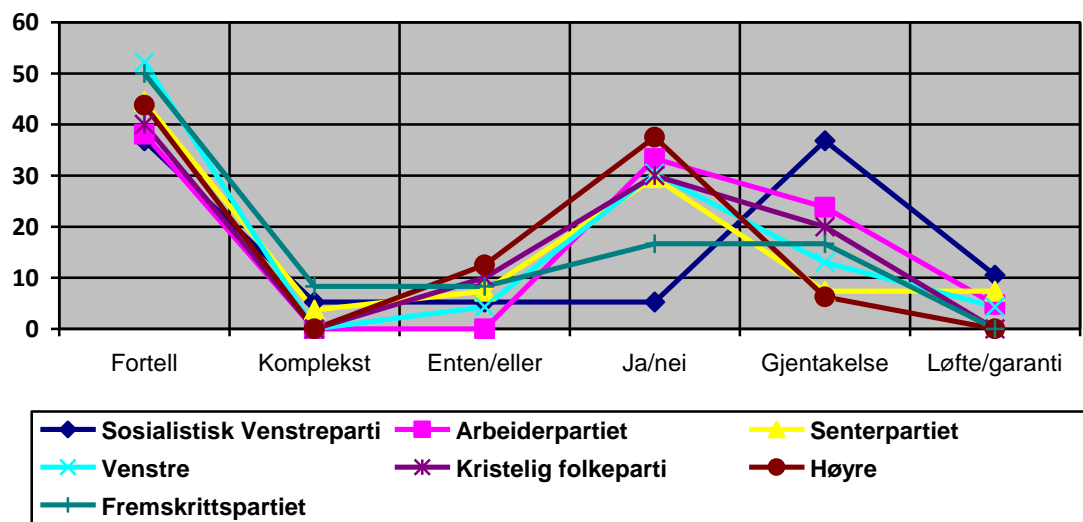

Løfte/garanti-spørsmål er TV2s domene. I forhold til den totale forekomsten av responsstyrende spørsmål fordeler kanalens journalister opp mot 17,7 prosent av disse, mens NRKs programledere ligger på mellom 0 og 10,5 prosent slike. Igjen ser vi tendensen til at NRK og TV2 behandler politiske motstandere helt motsatt av hverandre. På NRK får SV og Sp 10,53 og 7,41 prosent oppfordring til å gi løfter, mens det på TV2 er Venstre og Høyre som må garantere. Nederst på skalaen til TV2 ligger Sp, Ap og SV, hos NRK Høyre, KrF og FrP.

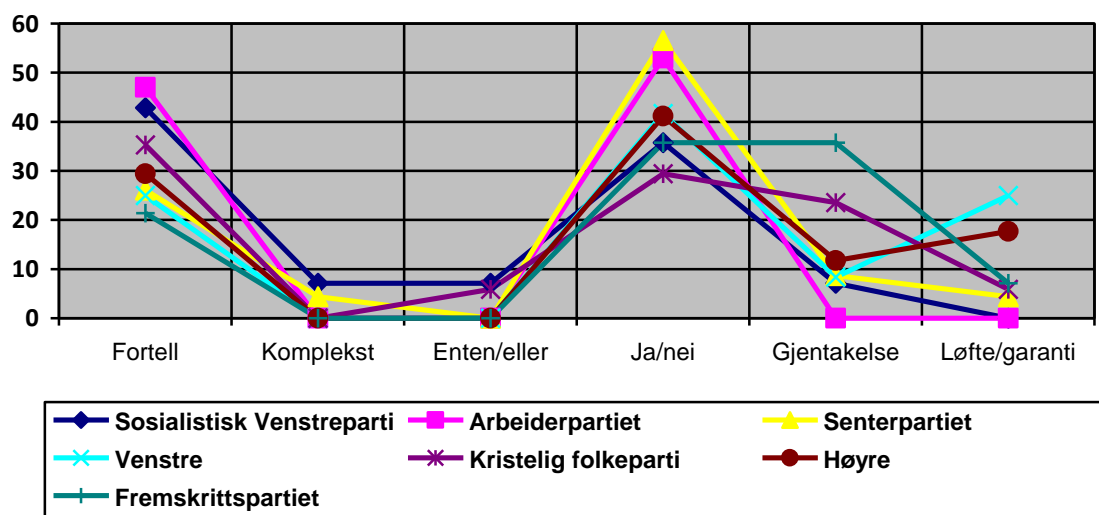
Dette utgjør de seks typer responsstyrende spørsmål som er inkludert i denne analysen. De har som hovedfunksjon at de virker styrende på svarets form, og hviler på intervjusamarbeidets logos og journalisten fungerer i stor grad som moderator, politikerens informant og publikum som monitor.

På neste siden følger diagrammer over totalfordelingen av responsstyrende spørsmål for NRK og TV2.

Figur 3.7. NRK: Responsstyring i % etter spørsmålstype

Figur 3.8.. TV2: Responsstyring i % etter spørsmålstype

3.4.2 Påståelighet

Påståelig spørsmålsstilling dreier seg om i hvilken grad journalisten evner å foreslå, indikere eller presse fram en bestemt respons hos intervjuobjektet ved å portrettere denne som forventet eller foretrukket (Clayman & Heritage, 2002:762). Clayman og Heritage har hovedsakelig analysert ja/nei-spørsmål med dette utgangspunktet, men jeg vil argumentere for at journalisten i større eller mindre grad er påståelig hver gang han/hun presenterer sin formulering av gitt informasjon.

Påståelige spørsmål kjennetegnes gjerne av at de har en innledning. De innledende ytringene etablerer en kontekst som gir mening til det påfølgende spørsmålet så dette ikke skal henge i luften og virke uforståelig for et publikum (Clayman & Heritage, 2005:193). Samtidig gir dette journalisten en mulighet til å slippe unna konteksten for det foregående svaret og fritt konstruere en ny, noe som gir dekning for å håndheve en mer aggressiv spørsmålsstrategi enn den som ble praktisert i intervjuets yngre dager (Clayman & Heritage, 2005:196). I og med at intervjusituasjonen preges av samarbeid vil intervjuobjektet vanligvis ikke komme med sitt svar før et eventuelt spørsmål er stilt, og han/hun vil da være troende til å svare direkte på spørsmålet og la innledningen stå urørt (Clayman & Heritage, 2005:105). Spørsmålsinnledninger har imidlertid ikke bare en kontekstualiserende funksjon. Ofte vil slike innledninger benyttes for å gjøre spørsmålet mer komplekst, tvingende eller problematisk (Clayman & Heritage, 2005:201), og det er denne formen for påståelighet jeg vil se nærmere på. Jeg snakker altså om spørsmål som formuleres slik at de får påståelige egenskaper, og opererer med fem typer som inneholder en økende grad av påståelighet: kommenterende spørsmål, ja/nei-spørsmål med vekting, negativt formulerte ja/nei-spørsmål, reformuleringer og spørsmål som bygger på en påståelig presupposisjon.

Kommenterende

Den mildeste formen for påståelighet finner en der journalisten implisitt trekker en linje mellom informasjonen som presenteres og spørsmålet som stilles slik at en får en følelse av hva slags svar som forventes. Hvis et kommenterende spørsmål skal kunne kalles påståelig må det inneholde en form for vekting som gjør at ett svaralternativ høres mer logisk ut for tilhøreren enn et annet. Clayman og Heritage

snakker om innledningsvekting (Preface Tilt), som involverer spørsmålets innledende kommentarer. Mange av disse vil ikke ha noen påvirkning på svaret, noen er vektete, men framstår for intervjuobjektet som uproblematisk, og andre igjen vil være vektet slik at de oppfattes som kritiske overfor objektet eller en sak som er ødeleggende for politikerne (Clayman & Heritage, 2002:763). Her er det viktig å understreke at spørsmålet med sin vektete innledning ikke signaliserer hvilket svar som er det foretrukne, men hvilket svar som nødvendigvis må være det mest logiske eller sannsynlige. Bakgrunnsinformasjonen er vektet slik at den står i kontrast til et av svaralternativene. Det ligger ikke et *foretrukket* svar i et kommenterende spørsmål, men det vil ofte berøre noe som kan være problematisk for IO å svare på. Slik spørsmålet er formulert vil det ofte logisk se ut som det skulle bygge på en hjemmel det er enighet om og dermed skapes en forventning om at den implisitte påstanden skal bekreftes i svaret fra intervjuobjektet. Et kommenterende spørsmål kan være enkelt å oppdage. Et eksempel fra NRK:

Utspørring KrF, NRK Ærlig talt 22. august 2005

(IR: Christine Præsttun og Rune Alstadsæter IO: Dagfinn Høybråten og Inger Lise Hansen)

50. IR1: !Flott, KrFs første statsminister, Lars Korvald, han åpnet for spritservering, også på lørdager, i nitten søttitre, [CP: ja.] resultatet, vi drakk mer. IR2: @ Og Bondevikregjeringen er ikke akkurat noe dårliger, dårligere, vi drikker jo mer og mer. IR1: Hvor vellykket vil du si at KrFs alkoholpolitikk har vært, Høybråten?

I dette eksempelet kommer sammenhengen mellom informasjonen og spørsmålet tydeligere frem. En er kjent med at KrF er tilhenger av en strengere alkoholpolitikk, og om det da er slik at tallene viser at vi drikker mer og mer så blir det en utfordring for Dagfinn Høybråten å si noe annet enn at KrFs alkoholpolitikk har vært mislykket.

Et mindre åpenbart eksempel fra TV2s utspørring av Venstre:

Utspørring av Venstre, TV2, "Utspørringen", 18. august 2005

(IR: Ingvild Jensen og Anne Weider Aasen IO: Lars Sponheim)

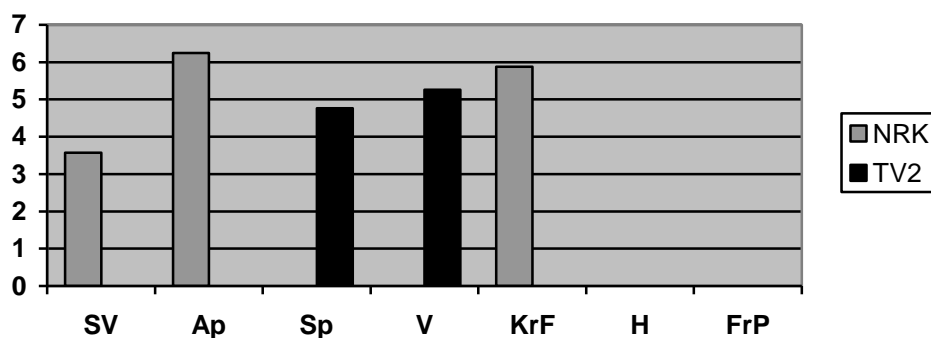
22. IR: Hvor stor troverdighet tror du Venstre har i en human .e. flyktninge- og asylpolitikk, etter fire år i regjering med Erna Solberg?

Ved å stille spørsmålet på denne måten indikerer intervjuer at det er en sammenheng mellom høyres partileder Erna Solberg og Venstres troverdighet i forhold til flyktninge- og asylpolitikk. Det indikeres at fire år i regjering med Solberg har svekket Venstre. Spørsmålet bygger på en oppfattelse om at

Høyre i større grad enn Venstre har fått igjennom sin politikk på området, og at Venstre dermed bør føle seg svekket. Kommentaren er godt skjult, men like fullt til stede i formuleringen, og politikeren må tenke over hvordan han formulerer seg for å unnlate å gå med på premisset at Venstres troverdighet er svekket. Selv om journalistene i begge eksemplene tar opp temaer som vinkles negativt for partiet som er i studio, benyttes positive former av ordene som former sakens kjerne; "Hvor stor troverdighet?" og "Hvor vellykket?" istedenfor "Er troverdigheten svekket?" eller "Har den vært mislykket?" På den måten etablerer journalisten en oppfatning om at det her handler om nettopp troverdighet og vellykkethet, mens politikeren mest sannsynlig ikke ville ønske å trekke inn disse begrepene i det hele tatt.

Funn:

Figur 3.9. NRK og TV2: Gjennomsnittlig forekomst av kommenterende spørsmål i %

Som vi ser av figur 3.9. er det omtrent mellom 3 og 6 prosent av totale påståelige spørsmål for hvert parti som er kommenterende. Dette tilsvarer kun et par tre av spørsmålene som stilles innenfor denne kategorien. På NRK blir Ap liggende øverst etterfulgt av KrF, og hos TV2 Venstre og Sp, men stadig lavere prosentvis enn Ap og KrF på NRK.

Ja/nei-spørsmål med vekting

I likhet med styrende ja/nei spørsmål forventes ett enkelt svar på vektete ja/nei-spørsmål, nemlig "ja" eller "nei". Forskjellen ligger i at de vektete ja/nei-spørsmålene gjerne en innledet av "men", uttrykker misnøye med foregående respons, kan fungere som kontrollspørsmål og retorisk spørsmål, kan være deklorative spørsmål og kan være negativt formulert. Nedenfor følger et eksempel

der Dagfinn Høybråten nettopp har blitt spurt om han kunne tenke seg statsministerposten:

Utspørring KrF, NRK Ærlig talt 22. august 2005

(IR: Christine Præsttun og Rune Alstadsæter IO: Dagfinn Høybråten og Inger Lise Hansen)

IO: Nei, vi har jo en statsminister, og han er statsministerkandidat, ikke bare for Kristelig Folkeparti, men også for Høyre og Venstre. Og valget denne gangen står mellom Kjell-Magne Bondevik eller Jens Stoltenberg. Det tror jeg de fleste nå har fått med seg, og det vil [nok også partiene må forholde seg til]

18. CP: [Men det er litt slitsomt å måtte overbevise oss om det hele tiden, ikke sant.]

Spørsmålet innledes av "men", avsluttes med "ikke sant" og har en spøkefull undertone som fordrer svaret "ja". Dette er spørsmålet Åslaug Haga får når hun sier at det skal benyttes engelske metoder for å utflytte statlige arbeidsplasser:

Utspørring av Senterpartiet, TV2, "Utspørringen" 22. august 2005

(IR: Ingvild Jensen og Anne Weider Aasen IO: Åslaug Haga)

2. AA: Men det er vel ingenting som tyder på at dette vil skje frivillig i Oslo?

Belegget for utsagnet er her fraværende, og det er årsaken til at slike spørsmål kan bli sett på som journalistens personlige oppfatning. Disse eksemplene er begge vektet i retning av et "ja-svar", språklig markert med det som kalles et *spørsmålspåheng*, "ikke sant", i det første, og ordet "vel" i det andre, som gjør at spørsmålet høres ut som et spørsmål og ikke en ren påstand. Vekting av et ja/nei-spørsmål kan imidlertid være mindre tydelig, og også ha en påståelig egenskap om at svaret bør være "nei". Et eksempel fra NRK:

Utspørring Fremskrittspartiet, NRK "Ærlig talt" 22. august 2005

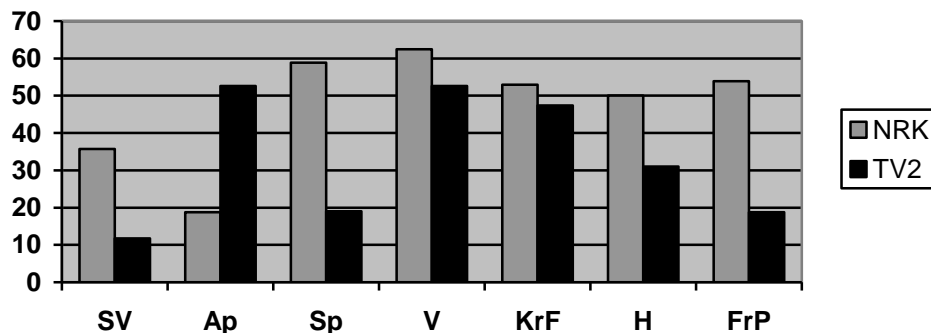
(IR: Christine Præsttun og Rune Alstadsæter IO: Carl I. Hagen og Trond Birkedal)

40. RA: [Men i] kompromissene i Stortinget har det altså ikke [CIH: Vi har ikk-] fått til lavere bensinpriser, [er dere fornøyd med] det Birkedal?

Fremskrittspartiets politikk omfatter lavere bensinpriser, og de blir her presset på det faktum at bensinprisene ikke har sunket i inneværende stortingsperiode. Overfor FrPs velgere sier det seg selv at Birkedal ikke bør være fornøyd med at dette målet ikke er oppnådd, og svaret fra politikeren blir da også "nei".

Funn:

Figur 3.10. NRK og TV2: Gjennomsnittlig forekomst av ja/nei-spørsmål m/vektning i %

Ja/nei-spørsmål med vektning forekommer til dels hyppig. På NRK mellom er 18,8 og 58,8 prosent av de påståelige spørsmålene av denne typen, på TV2 mellom 11,8 og 52,6 prosent. V, Sp og KrF får flest vektete ja/nei-spørsmål på NRK, SV og Ap færrest. På TV2 får Ap, Venstre og KrF flest, SV, FrP og Sp færrest. Denne typen påståelighet forekommer altså totalt sett hyppigst på NRK, og hyppigere overfor partiene på høyresiden av den politiske aksen enn partiene på venstresiden. På TV2 er denne tendensen motsatt.

Negativt formulerte ja/nei-spørsmål

"Er det ikke slik at", "ville det ikke være" og "burde det ikke være" er vanlige negative formuleringer i intervjuer, der hjelpeverbet og "ikke" fungerer som styrkemarkør for sannhetsverdien i spørsmålets påstand og tydelig vokter det mot et bekreftende svar. Sofie Emmertsen skriver at "IRs [...] use negatively polarised yes/no-questions to press IEs for positive, confirming answers to hostile question propositions (2006:581), og definerer dermed spørsmålene som kritiske. Clayman og Heritage på sin side, peker på at intervjuobjektet ofte ser på slike spørsmål mer som uttrykk for journalistens personlige oppfatning enn kun som spørsmål (2002:16), og definerer de dermed som påståelige og styrende for publikums tolkning. Dette skjer imidlertid spesielt når formatet er benyttet for å fremme en posisjon som står i kontrast til, utfordrer, eller på andre måter står i motsetning til intervjuobjektets politiske agenda (Clayman & Heritage, 2002:218), og derfor kan de også kategoriseres som uttrykk for kritisk innstilling. Negativt formulerte ja/nei-spørsmål

innledes gjerne av informasjon som står i kontrast til det IO svarte på forrige spørsmål og som uttrykker skepsis i forhold til en politisk ambisjon, og kan dermed så tvil om politikerens troverdighet. Kritikken ligger dermed ikke i en motsetning mellom ord og gjerning, men i påstanden om at et forslag vanskelig lar seg gjennomføre og da implisitt en påstand om at forslaget er "verdiløst". Her skiller altså negativt formulerte ja/nei-spørsmål seg fra de som her er definert som spørsmål med kritisk innstilling. Emmertsen understreker også at spørsmålets utfordrende effekt ligger i dets format som presser mot et "ja"-svar til en proposisjon som fremsettes av journalisten som fullstendig rimelig. I motsetning til bare å svare på et spørsmål blir det, hvis intervjuobjektet er uenig i proposisjonen, en utfordring for henne å avvise denne.

Polære ja/nei-spørsmål lar seg dermed ikke så lett putte i én boks (som gjerne er tilfellet med fenomener i verden), men sett i lys av Emmertsens fokus på den framsatte proposisjonen, og det Clayman og Heritage fremmer som de negativt formulerte ja/nei-spørsmålenes hovedegenskap – påståelighet, har jeg plassert dem innenfor denne kategorien.²¹ Forventninger om et bekreftende svar blir overført til publikum gjennom polære ja/nei-spørsmål og kan påvirke deres holdning til politikerens hvis denne ikke godtar påstanden som blir reist. Samtidig kan denne i spørsmålsdesignen, fordi den ofte oppfattes som journalistens mening, svekke den nøytraliteten som journalister ofte påberoper seg når det benytter spørresetninger i intervjuer (Clayman & Heritage, 2002:221). Min påstand er altså at de negative spørsmålenes hovedfunksjon er påståelighet, men at de også kan være bærere av kritikk og har sterke responsstyrende egenskaper. Dette kommer frem i eksemplene nedenfor. De negative formuleringene er markert med understrek.

Utspørring Venstre, NRK "Ærlig talt" 29. august 2005

(IR: Christine Præsttun og Rune Alstadsæter IO: Lars Sponheim og Lars-Henrik Michelsen)

60. CP: [Men, men la oss nå gå XX] da. Men .e. den, den administrative endringen, den fikk vi også mye skryt da vi hadde KrF her. Men la oss ta tak i det med, med borgerlønn. En ting er jo

²¹ John Heritage skiller mellom negativt polære ja/nei spørsmål som har hjelpeverbet plassert i begynnelsen av spørsmålet, som i eksemplene fra mitt materiale, og *tag-questions*, som har hjelpeverbet plassert etter proposisjonen ("it was... wasn't it?"). Studier som er gjennomført viser at intervjuobjekter oppfatter de sistnevnte som spørsmål som skal besvares, og førstnevnte som ytringer som "tar side" og kaller på IOs uenighet (Heritage (2002) i Emmertsen, 2007:582). I min analyse er disse også skilt fra hverandre – sistnevnte tilhører ja/nei-spørsmål med vekting. Det er imidlertid ikke like vanlig i Norge som i Storbritannia å avslutte et spørsmål med "er det ikke?", men "ikke sant?" og "sant?" forekommer, på tross av overforbruk i enkeltes dagligtale, som *tag-questions* i intervjuer. Et eksempel på dette får Åslaug Haga i "Ærlig talt" 22. august 2005: 3. CP: [Men ikke bare på] verdisynet, da må du tro på bibelen og Jesus Kr[istus også, sant?].

sosialhjelpen, men tror du ikke at det blir ganske fristende da, å studere sosialantropologi eller male bilder for eksempel, hvis du vet at du får, helt sikkert, hundre og trettifire tusen i året.

I dette negativt formulerte ja/nei-spørsmålet ligger det en påstand om at Venstres forslag om borgerlønn, hvis det ble vedtatt, ville ført til at mange lot seg friste til å studere eller male bilder, implisitt trekke seg ut av arbeidslivet, implisitt er det en vanskelig gjennomførbar omlegging/et dårlig forslag. Slik sett inneholder spørsmålet en form for kritikk, men hovedsaken er, i første omgang, å få Sponheim til å bekrefte den første påstanden, resten er implisitt, og styrkemarkøren "tror" gjør spørsmålet mindre utfordrende og tvingende enn om det hadde vært formulert "men vil det ikke da bli ganske fristende". I den andre enden av skalaen finner vi et eksempel fra TV2:

Utspørring av Senterpartiet, TV2, "Utspørringen" 22. august 2005

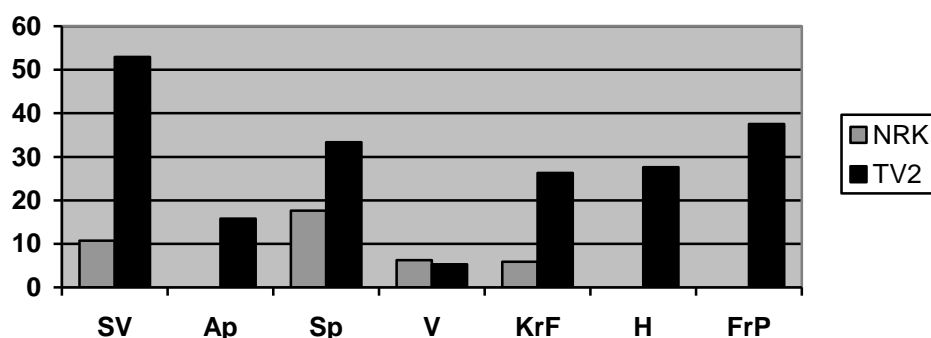
(IR: Ingvild Jensen og Anne Weider Aasen IO: Åslaug Haga)

11. AA: Men, Arbeiderpartiet og SV har sagt klart i fra at de går i mot dette, og hvordan skal du da .e. få til det, må du ikke bare innse at det blir vanskelig å gjennomføre.

Her er styrkemarkøren "må" med på å gjøre spørsmålet meget påståelig, og proposisjonen er at Senterpartiet ikke vil få gjennomført utflytting av arbeidsplasser fra de norske byene når deres allierte er imot forslaget.

Funn:

Figur 3.11. NRK og TV2: Gjennomsnittlig forekomst av negativt formulerte spørsmål i %

Negativt formulerte spørsmål er som vi ser TV2s domene. Hos SV utgjør de 52,9 av de påståelige spørsmålene, hos FrP 37,5. Ap og V får færrest, med henholdsvis 15,8 og 5,3 prosent. Av negativt formulerte spørsmål får altså SV 47,6 prosent mer enn Venstre. Det korresponderer med at forholdet er omtrent motsatt hos TV2 når

det gjelder vektete ja/nei-spørsmål. På NRK er mellom 0 og 17,7 prosent av de påståelige spørsmålene negativt formulerte spørsmål, Sp på 17,7, SV på 10,71 og Ap, FrP og Høyre på 0 prosent.

Reformulering av svar

En sterkere form for påståelighet finner vi i de tilfeller der journalisten reformulerer en foregående tur eller et sitat, og dermed legger frem sin tolkning av ytringen. Her legger intervjueren frem et sammendrag eller (det som tolkes som) innholdet i intervjuobjektets utsagn. Dette utgjør en påstand om hva som ble sagt, og kan fungere som en utdypningsoppfordring, et oppklarings- og/eller et kontrollspørsmål. Mie Femø Nielsen definerer slike spørsmål som repetisjoner, og setter dem i sammenheng med hverdagssamtalen og dens reparasjoner som har som hovedformål å sjekke at en har oppfattet riktig (2001:200). I sjangeren utspørring er det min påstand at alle slike reformuleringer er basert på en slutning og ikke bare fungerer som en reparasjon for å sjekke felles oppfattelse, men også som en påstand om hva som, basert på det foregående svaret, bør være felles oppfattelse. Spørsmålet bygger altså på noe som kan ledes ut av foregående utsagn, men representerer den slutningen intervjueren har kommet fram til eller ser seg tjent med å benytte.

Utspørring av Arbeiderpartiet, NRK, Ærlig talt 7. september 2005

(IR: Christine Præsttun og Rune Alstadsæter IO: Jens Stoltenberg og Gry Larsen)

44. IR: "Men, men det Torbjørn Jagland, din partikollega har sagt, er at det er viktigere enn noensinne å ha disse soldatene i Afghanistan, for trekker vi de ut, da ser det ut som om at vi gir etter for terroristene krav. Er det da så lurt å åpne opp dette som du gjør nå som et forhandlingsspørsmål?"

IO: Men, vi har jo trukket ut de styrkene før, altså vi har [hatt -]"

45. IR: "[Så du] er uenig med Jagland da?"

Her legger intervjueren opp til og slutter at Stoltenberg må være uenig med Jagland i og med at han åpner opp for tilbaketrekning av utenlandsstyrker. Stoltenberg er altså ikke bare imot å beholde alle soldatene i Afghanistan, han er også uenig med sin partikollega. Neste eksempel er fra samme utspørring, men det er Gry Larsen som svarer for Arbeiderpartiet.

Utspørring av Arbeiderpartiet, NRK, Ærlig talt 7. september 2005

(IR: Christine Præsttun og Rune Alstadsæter IO: Jens Stoltenberg og Gry Larsen)

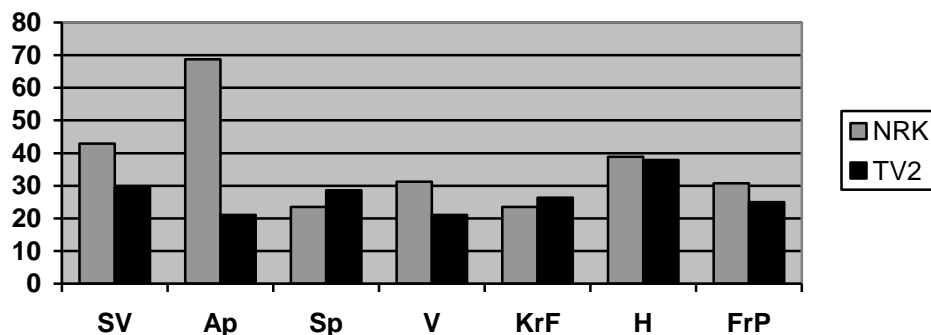
6. RA: Gry Larsen, v-velkommen. I dag så ble Norge liggen kåret til verdens beste land å bo i av FN. Vil du gi honnør til Bondeviks regjering for at vi forsvaret plassen?

- GL: Altså, det var jo Jens som var statsminister .e. når vi vant den kåringen for første gang, .e. sånn at .e. jeg synes jo det er bra at vi fortsatt blir kåret til verdens beste land å bo i, [men det betyr -]
7. RA: [Så Bondevik har gjort en god jobb da?]
- GL: [Jo,] men vet du hva, det betyr ikke at jeg er fornøyd. de- Fordi at det har blitt fem og tjue prosent flere fattige i Norge i løpet av de siste fire åra, det er blitt flere arbeidsledige, det er blitt vanskeligere å være fattig, det er blitt dyrere å bo. Sånn at når vi har så enorme muligheter, og når vi har så mye penger, så [skulle vi også ha klart å-]
8. RA: [Så Bondevik har ikke gjort en god] jobb da?

Her får ikke journalisten det svaret han er ute etter, og reformulerer Larsens svar to ganger for å se om de kan komme til enighet om Bondeviks innsats. Han fremsetter dermed først en påstand om at Larsen mener at Bondevik har gjort en god jobb, for så å framsette påstand om det motsatte. Ved hjelp av denne teknikken forsøker journalisten i første omgang å styre publikums tolkning av Larsens ytringer, og i andre omgang, styre publikums oppfattelse av Larsens ethos. Reformuleringer i eksempelet overfor sender signaler til seerne om at spørsmålet ikke blir besvart, at politikerne ikke vil gi honnør til sittende regjering, men prøver å skjule det, og dette kan føre til at hun framstår som vinglete og uvillig til å svare.

Funn:

Figur 3.12. NRK og TV2: Gjennomsnittlig forekomst av påståelige reformuleringer i %

Forekomsten av reformuleringer er relativt jevnt fordelt på de to kanalene. Sett bort ifra den høye forekomsten hos Ap på NRK på 68,8 prosent, ligger begge kanalene mellom 23,5 og 42,9 prosent (NRK) og 21,1 og 37,93 prosent (TV2). På TV2 ligger Ap, sammen med Venstre nederst på skalaen, Høyre øverst, på NRK ligger KrF og Sp nederst og, som nevnt, Ap i toppen med over 25 prosent flere reformuleringer enn neste på lista, SV.

Påståelig presupposisjon

Som nevnt i kapittel 2.4.2. vil påstander i enkelte tilfeller ikke være språklig uttrykt i spørsmålet, men være presupponerte. Når disse påstandene bygger på premisser som ikke er opplagt felles for intervjuer, intervjuobjekt og publikum blir presupposisjonen påståelig og ofte problematisk for politikeren fordi spørsmålet da utsier noe om partiets politikk som ikke samsvarer med virkeligheten eller som politikeren ikke vil stå inne for eller kan være enig i. Eksempelet nedenfor viser et spørsmål som presupponerer at Kristin Halvorsen, eller SV, har noe imot at folk benytter seg av private treningstilbud.

Utspørring av Sosialistisk Venstreparti, TV2, "Utspørringen" 15. august 2005

(IR: Ingvild Jensen og Anne Weider Aasen IO: Kristin Halvorsen)

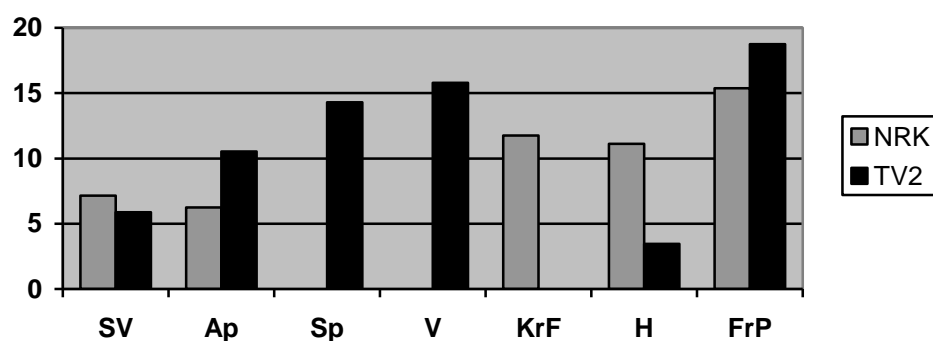
42. IJ: [Hva,] hva er galt med at .e. folk bruker private treningstilbud som SATS?

KH: Ingenting, men det, det eneste er at .e. mange unge burde ha mulighet til .e. til treningsstudioer som ikke er så dyre.

Foranledningen for spørsmålet er et sitat fra SVs program som lyder: "man må møte utfordringene fra private treningsinstitutter med offentlige, ikke-kommersielle tilbud", som blir lest opp etter at Halvorsen har svart benektende på spørsmål 42. Det står ikke at SV synes det er noe galt med at folk benytter private treningstilbud, men det er det som påstås i spørsmålet via en problematisk presupposisjon.

Funn:

Figur 3.13. NRK og TV2: Gjennomsnittlig forekomst av spørsmål med påståelig presupposisjon i %

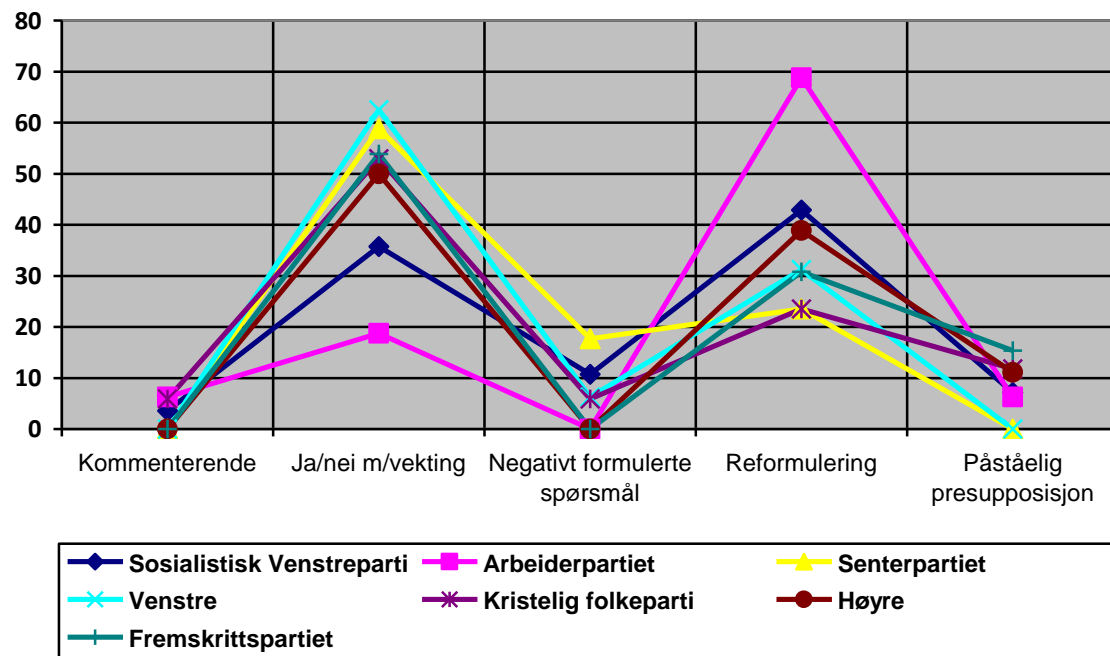

Den påståelige presupposisjonen utgjør mellom 0 og 15,4 prosent av de påståelige spørsmålene på NRK, og mellom 0 og 18,75 prosent på TV2. Ap, Sp og Venstre får færrest hos NRK, KrF og Høyre færrest hos TV2. Flest hos NRK får FrP, KrF og

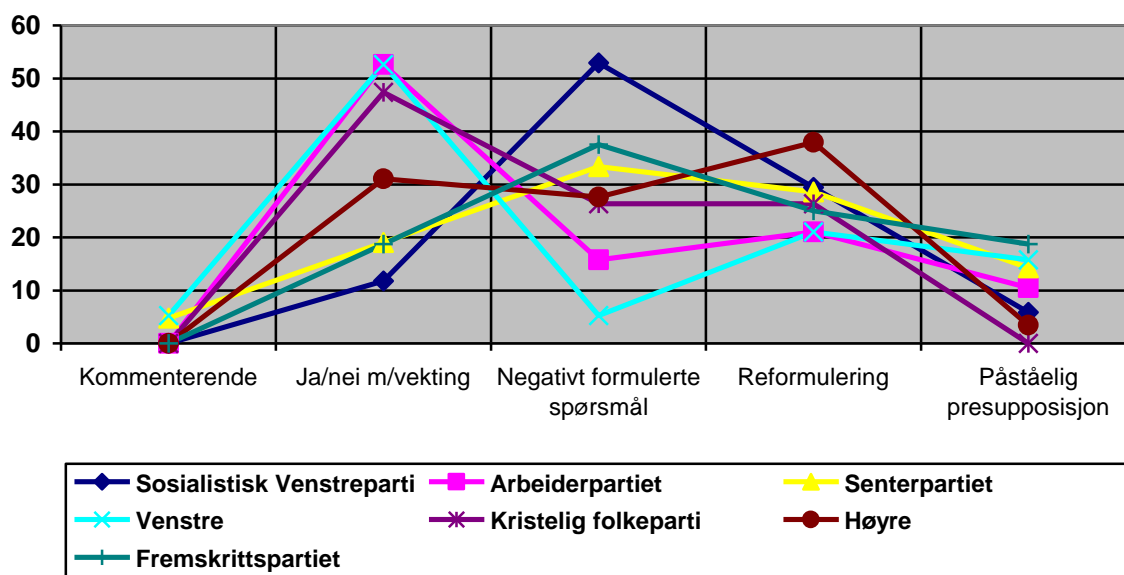
Høyre, og flest hos TV2 FrP, Venstre og Sp. FrP får dermed prosentvis nesten like mange påståelige presupposisjoner å forholde seg til, mens tendensen til motsatt behandling hos NRK og TV2 igjen er til stede. Sp og Venstre som slipper unna denne typen spørsmål på NRK, får rundt 15 prosent av dem på TV2, og Høyre og KrF som får flest (etter FrP) på NRK får færrest på TV2.

En totaloversikt følger i figur 3.14. og 3.15. på neste side.

Figur 3.14. NRK: Påståelighet i % etter spørsmålstype

Figur 3.15.. TV2: Påståelighet i % etter spørsmålstype

3.4.3 Kritisk innstilling

Kritikk i spørsmålsstilling forekommer når et spørsmål er åpenlyst kritisk overfor intervjuobjektet eller hans/hennes parti. Det er få formelle trekk som kjennetegner kritisk innstilling, så Clayman og Heritage har delvis benyttet seg av referanser til spørsmålenes tematiske innhold. Kategoriene er i større grad basert på tolkning, og av reliabilitetshensyn er terskelen for å benytte dem er derfor satt høyt (Clayman & Heritage, 2002:766). Kritisk innstilling kan imidlertid også komme til syne gjennom spørsmålets design, for eksempel ved hjelp av problematiske presupposisjoner (Nielsen, 2001:98).

Spørsmål som utfordrer politikerens til å gi en forklaring på hvorfor han/hun har valgt å adoptere en gitt politikk eller utføre en viss handling kalles ansvarlighetsspørsmål. Det er her snakk om handlinger som er utenom det vanlige, der det ut i fra spørsmålets design går frem at politikerens handlinger i hvert fall er potensielt upassende, og krever en forklaring. Denne typen spørsmål kan graderes fra de nøytrale "hvorfor gjorde du X" til "hvordan kunne du gjøre X", som indikerer at intervjuobjektet har tatt en dårlig avgjørelse (Clayman & Heritage, 2002:769-70). Slike spørsmål er blant de mest kritiske som en journalist kan stille, da de gir inntrykk av at politikerens er innblandet i kontroverser eller selvmotsigelser. Dette gjøres hovedsakelig på to måter, a) intervjuobjektet blir presentert som uenig med sine politiske allierte, eller b) som inkonsekvent eller selvmotsigende i seg selv, og slike spørsmål kommer gjerne i form av det som kalles *spalter*. En beslektet spørsmålstype er *gafler* og *kontraster* (Clayman & Heritage, 2002:226-7). Jeg vil forklare disse spørsmålstypene nærmere i gjennomgangen av ansvarlighetsspørsmål. Mie Femø Nielsen identifiserer tematisk følgende typer spørsmål som er kritiske på grunn av sitt emne:

- et moralsk dilemma
- anklage om inkonsistens i IOs uttalelser eller holdninger
- anklage om motsetninger mellom uttalelser og holdninger, uttalelser og atferd eller uttalelser og ståsted.
- anklager om at det er disharmoni eller konflikt innad i den gruppen IO tilhører

- kontrast mellom IOs atferd og en moralsk sett bedre tredjemann som IO ikke kan motsi
- kontrast mellom IOs atferd og vedtatte lover

Felles for kritiske spørsmåls tematiske innhold er at de dreier seg om inkonsistens, motsetning og konflikt i forhold til intervjuobjektet selv, hennes gruppe eller samfunnet (Nielsen, 2001:98-9).

Når det gjelder spørsmål som er kritiske hovedsakelig på grunn av sin design nevnte jeg problematiske, eller kritiske, presupposisjoner. I behandlingen av materialet har jeg også benyttet kritiske former for spørsmålsstilling som i større grad bygger på den forutgående talen og til dels er reformuleringer av politikerens svar. I noen tilfeller forholder journalisten seg til politikerens svar nesten som om det skulle være løgn, og ber om en bekreftelse på at det faktisk er sant, at det virkelig er dette politikerens mener. Dermed utviser IR skepsis overfor IOs troverdighet, og reflekterer en kritisk innstilling, eller "den talende udviser skepsis eller tvil over for det rapporteredes sandhedsværdi" (Nielsen, 2001:113²²). Dette kan gjøres språklig ved for eksempel å legge trykk bestemte steder ("sier han") eller benytte uttrykk som ("antageligvis", "slik ble det framstilt" eller "da får vi se om det slår til"), som er en teknikk som vi skal se ofte forekommer i journalistenes responser i dette materialet. Det er imidlertid min påstand at et spørsmål som inneholder en oppfordring om at IO skal bekrefte at det som nettopp ble sagt er sant også inneholder en påstand om at IO ikke var sannferdig, og dermed reflekterer IR kritisk innstilling til IO. En i dette materialet en sjelden, men forekommende måte å stille spørsmål på er å gjøre politikerens foregående svar negativt gjennom å reformulere det i en kritisk proposisjon som vanskelig kan forsvares på vegne av journalisten i forhold til innholdet i foregående tur. På denne måten eksplisiteres en skepsis via en proposisjon som angivelig finnes i det foregående svaret. Et konstruert eksempel kunne høres slik ut: IO: "Vi jobber fortsatt med å nå dette målet" IR: "Så velgeren kan se langt etter noen løsning på dette området?"

²² Nielsen bygger sin gjennomgang av journalistiske teknikker for å avle skepsis på A. Pomerantz (1984) teorier.

I denne avhandlingen inkluderer altså kategorien kritisk innstilling spørsmål som uttrykker skepsis og ber om bekreftelse, negativ reformuleringen av foregående svar, spørsmål bygget på kritiske presupposisjoner og forklaringsproblem/ansvar i mild og sterk form.

Skepsis – ber om bekreftelse

Jeg var inne på temaet skepsis i forhold til negativt formulerte ja/nei-spørsmål, som i den type spørsmål ofte uttrykkes i forhold til en politisk ambisjon. Her er det imidlertid snakk om spørsmål som i sin helhet uttrykker skepsis sett i kontekst, og som sår tvil om legitimiteten eller verdien av det som nettopp ble sagt. Spørsmålet er basert på den foregående tale, formulert som et ja/nei-spørsmål med vektning mot et "ja", men i og med at journalisten ikke søker å få bekreftet innholdet i forrige tur for å komme til enighet (som i dagligtalens reparasjon eller som i påståelige reformuleringer), men vil understreke at svaret inneholder en eller flere proposisjoner som er uakseptable er spørsmålet kritisk. En kan i disse tilfellene slutte seg til at det journalisten egentlig sier er: "Mener du virkelig dette? Er det virkelig noen som mener slike ting?" eller "Tror du virkelig dette er gjennomførbart? Jeg tror ikke på det du sier!" Dermed trues politikerens ethos. I det første eksempelet er journalist Rune Alstadsæter skeptisk til Åslaug Hagas oppfatning om at Arbeiderpartiets samarbeid med LO kan fortsette i regjering:

Utspørring av Senterpartiet, NRK, "Ærlig talt" 25. august 2005

(IR: Christine Præsttun og Rune Alstadsæter IO: Åslaug Haga og Erlend Fuglum)

23. RA: [Handler om demokrati,] ja, da lurer jeg på en ting, fordi at .e., annenhver uke, så møtes LO og arbeiderpartiet i en samarbeidskomité. Der har de påvirket .e. hverandre. Kan de fortsette med det i en rødgrønn regjering?

ÅH: Ja, det kan dem.

24. RA: Ikke noe problem.

ÅH: Vi kan ikke blande oss inn i hvilke kontakter og hvilke samarbeidsorganer Arbeiderpartiet har. .e. Akkurat som de skal neimen ikke få lov [til- å]

Spørsmålet "ikke noe problem?", som kan leses "er du sikker på dette?", indikerer at det burde være et problem, og riktig nok svarer ikke Haga klart bekreftende på spørsmålet, men informerer snarere om at Senterpartiet ikke kan legge seg opp i hvilke samarbeidspartnere Arbeiderpartiet velger å ha. Den avbrutte avslutningen på svaret "akkurat som de skal neimen ikke få lov til å" kan tolkes dit hen at samarbeid ikke nødvendigvis er uproblematisk, men at dette er noe kun det involverte har noe med. Haga svarer for Senterpartiet, ikke for hvordan politikk generelt skal bedrives, og i og med at Aps samarbeid med LO er et omdiskutert

tema og Sp var en av Aps allierte i valgkampen i 2005 unngår hun å uttale seg om det. Når det gjelder klimaspørsmål står Fremskrittspartiet i et særforhold i utspørringene, da Carl I Hagen er blant de få som ikke tar miljøforskernes advarsler om at klimaendringene kan være menneskeskapte på alvor. Skepsisen overfor Hagen er tydelig i spørsmål 35.

Utspørring av Fremskrittspartiet, TV2, "Utspørringen" 25. august 2005

(IR: Ingvild Jensen og Anne Weider Aasen IO: Carl I. Hagen)

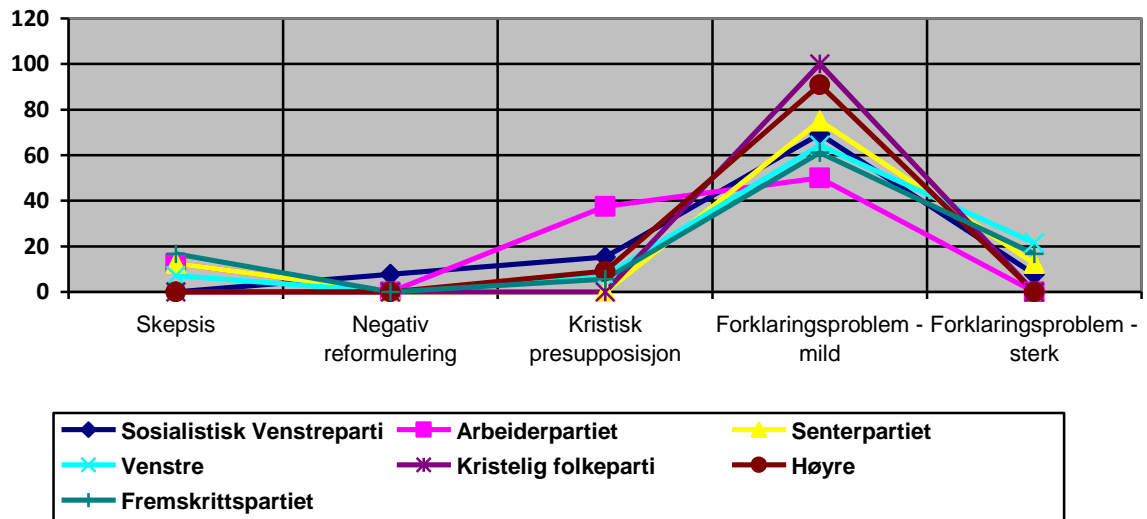
- CIH: J-Ja, men jeg, du spør hvorfor jeg ikke tror på de, det er det samme som gjelder masse andre !såkalte eksperter som gang på gang tar feil. [IJ: Me-men, tror du ikke at .e.-][Men du kan lese i Dagens Næringsliv] i dag, når det gjelder makroøkonomene og-nen, en forsker som sier at det er helt galskap, vi er enig, det blir ikke inflasjon [av å redusere-]
35. IJ: [Hagen, tror du ikke] at forurensning påvirker klimaet [i det hele tatt?]
- CIH: [Det blir ik]ke, det blir ikke inflasjon ved å sette ned bensinprisen til åtte kroner sånn som vi vil, å ha den [stabil.]
- IJ: [Hagen?]
- CIH: Og så tilbake til [ditt, så tilbake til ditt, ditt spørsmål.]
36. IJ: [Ja, så var det klimaet, tror du ikke foru]rensning påvirker klimaet i det [hele tatt?]

Hagen begynner med å si at masse "såkalte eksperter" tar feil gang på gang. Journalisten avbryter ham etter hvert og uttrykker sin skepsis overfor Hagens forhold til forurensning og miljø (spørsmål 35), Hagen hører tilsynelatende ikke etter, men "gir" så på ny oppfordring ordet til journalisten og skepsisen uttrykkes på nytt. "Tror du ikke forurensning påvirker klimaet *i det hele tatt?*" indikerer at de aller fleste andre tror det, i større eller mindre grad, og at det er tilnærmet uakseptabelt om Hagen avviser sammenhengen som så mange forskere har pekt på. Med støtte i en tredjepersons ekspertuttalelse framsetter journalisten kritikk overfor den proposisjonen som oppfattes hos Hagen, og ytringen kan tolkes i betydningen "det kan du virkelig ikke mene, ingen kan mene det". Og hvis ingen kan mene det må Hagen være unormal som tilsynelatende mener det, og via ekspertuttalelsene står Hagens ethos her i fare for å svekkes.

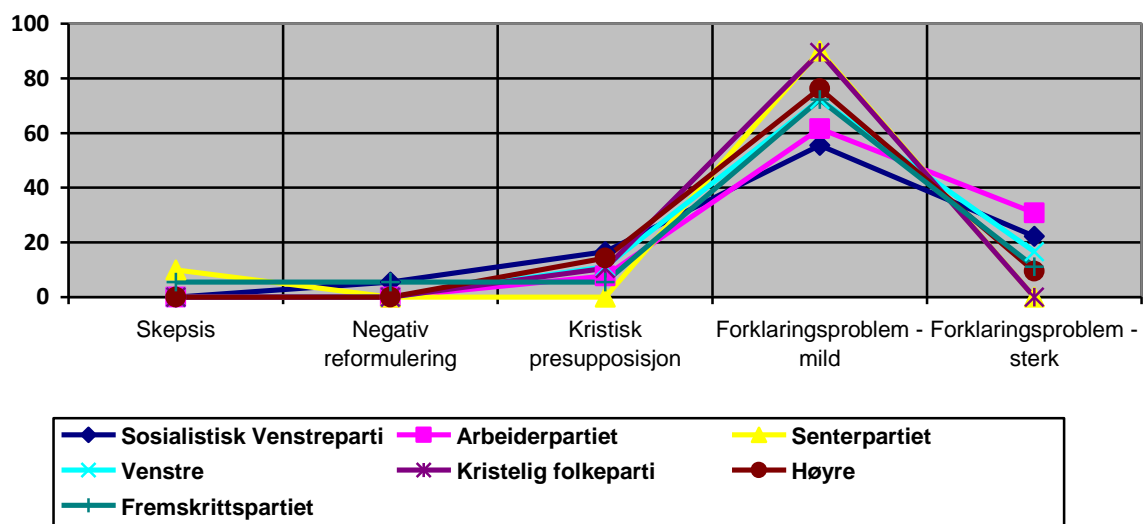
Funn:

For kategorien for spørsmål med kritisk innstilling vil jeg foregripe begivenhetene litt, og presenterer allerede på neste side figur 3.16. og 3.17., som viser forekomsten av de ulike typene kritiske spørsmålene for hvert parti hos hver kanal. Det første en legger merke til er hvor symmetriske de ser ut. NRK og TV2 plasserer hovedvekten av de kritiske spørsmålene likt – på spørsmål som inneholder milde forklaringsproblemer.

Figur 3.16. NRK: Kritisk innstilling i % etter spørsmålstype

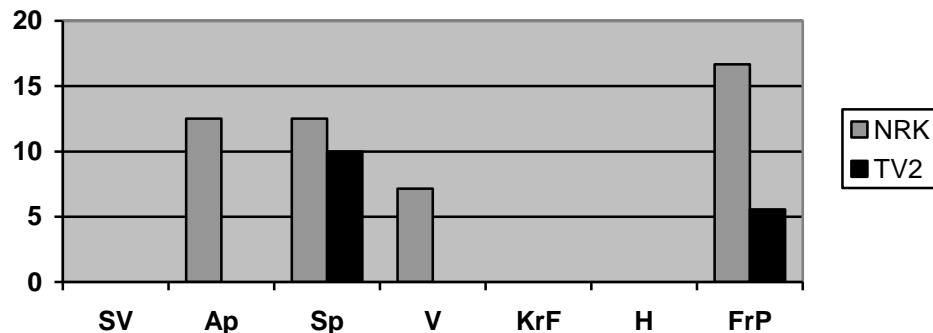

Figur 3.17. TV2: Kritisk innstilling i % etter spørsmålstype

Det er imidlertid nyanser det er verdt å se nærmere på.

Figur 3.18. NRK og TV2: Gjennomsnittlig forekomst av spørsmål som reflekterer skepsis i %

Spørsmål som utviser skepsis og ber om bekreftelse forekommer hyppigst på NRK, men på begge kanaler er det flere partier som ikke stilles slike spørsmål i det hele tatt. Dette gjelder Høyre, KrF og SV på NRK og Ap, Høyre, KrF, SV og Venstre på TV2. Sammenligningsgrunnlaget er derfor dårlig, men det er verdt å notere at partiene som får flest slike spørsmål i forhold til sin totale mengde av kritiske spørsmål på NRK er FrP (16,7 %), Sp (12,5 %) og Ap (12,5 %). På TV2 er det kun hos Sp (10 %) og FrP (5,6 %) de forekommer.

Negativ reformulering av svar

Denne typen spørsmål trekker veksler på både foregående og neste kategori. De bygger på foregående svar, og inneholder en tolkning av dette, men er utelukkende negativ. En kan si at journalisten tolker i verste mening. I forhold til kritiske presupposisjoner er likhetstrekket at de negative reformuleringene av svar heller ikke er bygget på en påstand som er allment akseptert – det finnes ikke hjemler i den foregående ytringen til å tolke den negativt. I debattintervjuer med foreksempel to politiske motstandere i studio kan moderatoren spissformulere det ene intervjuobjektets innspill på denne måten som et oppspark til det andre i håp om at dette skal skape temperatur i debatten. Sofie Emmertsen beskriver i artikkelen *Debatinterviewerens fjendtlighet – på jakt etter neutralitet* en situasjon der det ene intervjuobjektet kritiserer et magasin som det andre intervjuobjektet er redaktør for. Journalisten reformulerer deretter denne kritikken slik at den rettes mot redaktøren selv, og forsøker med det å forsterke konfrontasjonen mellom de to som deltar i

debatten (2003:284-5). Utspørringene fra 2005 foregår med en partileder av gangen i studio, men en liknende teknikk forekommer likevel da journalistene som nevnt inntar rollen som "talerør for den uenige debattant". Ved et par anledninger reformulerer journalistene politikerens svar slik at innholdet i turen framstår som negativt. I eksempelet fra NRK blir Kristin Halvorsens svar på hvorfor hun ikke setter stillingen sin inn på å bekjempe fattigdommen framfor å oppnå full barnehagedekning framstilt som et løftebrudd på tross av at hun faktisk uttrykker at dette punktet på partiprogrammet er meget viktig for henne.

Utspørring Sosialistisk Venstreparti, NRK Ærlig talt 31. august 2005

(IR: Christine Præsttun og Rune Alstadsæter IO: Kristin Halvorsen og Audun Herning)

33. RA: I SV-programmet står det at dere også vil avskaffe fattigdommen, innen fire år, hvorfor setter du ikke stillingen din inn på den saken i stedet?

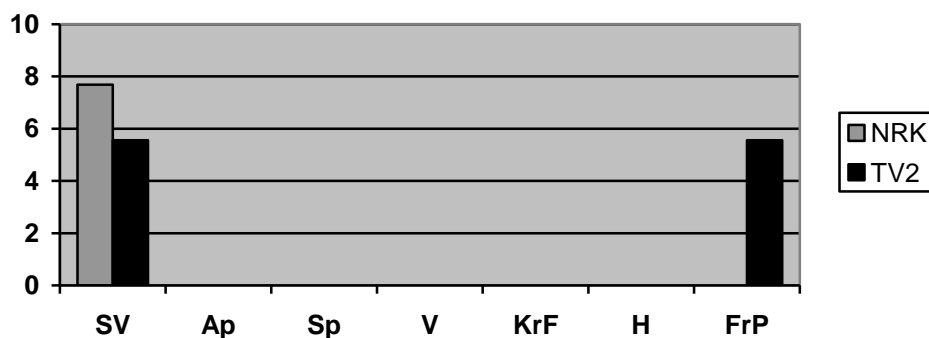
KH: Jo, det kunne jeg sikkert gjort, for det ligger meg også veldig tett ved. på hjertet, og det er et veldig ambisiøst mål, som nesten er umulig å nå. Men det er !jammen viktig. [at det står der.]

34. RA: [Det betyr at du] går fra det løftet [nå da?]

Slike deklarativt formede referater av angrep mellom to intervjuobjekter er nyttig for journalister som har som oppgave å polarisere debatt deltakernes posisjoner og forsterke konfrontasjonen mellom dem (Emmertsen, 2003:286). I utspørringene benyttes negativ reformulering av svar til delvis å oppnå det samme mellom intervjuobjektet og journalistene. En slik tilspisset reformulering med anklage om løftebrudd vil øke temperaturen mellom IR og IO og presser IO til å svare på kritikken selv om den ikke bygger på noe hun reelt har uttalt.

Funn:

Figur 3.19. NRK og TV2: Gjennomsnittlig forekomst av negativ reformulering av svar i %

Negativ reformulering av et foregående svar forekommer, som vi ser av figur 3.21., meget sjeldent i utspørringene. I "Ærlig talt" kun hos SV og i "Utspørringen" kun hos

SV og FrP. I denne omgang er grunnlaget for å si noe om disse altså minimalt, men det kan nevnes av TV2 har flere slike spørsmål enn NRK.

Kritisk presupposisjon

I likhet med påståelige presupposisjoner er spørsmål bygget på kritiske presupposisjoner ofte problematiske for en politiker. Ikke bare kan spørsmålet, via det som presupponeres, si noe om partiets politikk som strider imot virkeligheten eller politikerens oppfatninger, men fordi kritiske presupposisjoner også utsier noe om hva partiet må gjøre i en viss situasjon. Et tilsynelatende responsstyrende blir kritisk når det gir inntrykk av at partiet ikke har andre valg enn det som presenteres i spørsmålet. Formuleringen "har du tenkt å gi opp?", som utgjør et ja/nei-spørsmål står i sterk kontrast til "når har du tenkt å gi opp?", som indikerer at politikerens ikke har andre alternativer enn å gi opp, og at det bare er et spørsmål om tid før det skjer. Det er presupponert at vedkommende vil gi opp, noe som i de fleste tilfeller vil være en negativ konsekvens partipolitisk. Presupposisjoner som tegner slike negative bilder av fremtiden for partiet og/eller politikerens er definert som kritiske presupposisjoner. I eksempelet nedenfor presupponerer journalisten at SV må og kommer til å bryte enkelte av sine valgløfter.

Utspørring av Sosialistisk Venstreparti, TV2, "Utspørringen" 15. august 2005

(IR: Ingvild Jensen og Anne Weider Aasen IO: Kristin Halvorsen)

20. AA: [Men hvis så,] kuttene i kontantstøtta, de får jo ikke dere .e. innfridd før etter to tusen og åtte, og dere kan jo ikke kutte ut hele forsvaret på en dag heller. Dere har jo rett og slett ikke nok penger til å dekke disse løftene [KH: jojo-] på seksti milliarder. Hvilke løfter vil du .e. gi på båten først?

Journalisten påstår at SV ikke har nok penger til å dekke løftene, presupponerer at det vil ende i løftebrudd og spør deretter om hvilke løfter SV vil gi på båten først.

Leddene der partileder Kristin Halvorsen og journalist Anne Weider Aasen blir enige om at SV ikke har økonomisk dekning for sine valgløfter mangler, Halvorsen er ikke enig i det som presupponeres og kan dermed ikke svare på spørsmålet, men må forsvare kritikken det framsetter istedenfor. For å definere spørsmål som kritiske er det som nevnt nødvendig å trekke inn tema og kontekst i hver enkelt sammenheng. Det neste eksempelet er ikke like tydelig som det foregående og det kan diskuteres om det heller burde være kategorisert som et responsstyrende ja/nei spørsmål eller

et påståelig ja/nei-spørsmål med vekting. Arbeiderpartiets Gry Larsen får spørsmålet:

Utspørring av Arbeiderpartiet, NRK, "Ærlig talt" 7. september 2005

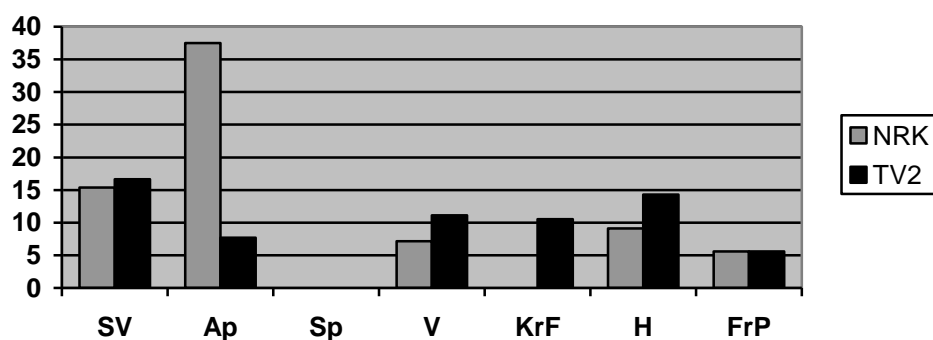
(IR: Christine Præsttun og Rune Alstadsæter IO: Jens Stoltenberg og Gry Larsen)

50. CP: Larsen, er det et dilemma for Arbeiderpartiet at det i deres .e. velferdsstat kan være for fristende å ta i mot .e. trygdeytelser?

Her er det flere problematiske påstander og presupposisjoner ute og går, både om den norske befolkningen, velferdsstaten og Arbeiderpartiets politikk. Påstander: - det er for enkelt å tilegne seg trygdeytelser i Arbeiderpartiets velferdsstat, - befolkningen lar seg dermed friste til å tilegne seg trygdeytelser framfor å jobbe, - Arbeiderpartiets velferdsstat fungerer dårlig og - dette kan være et dilemma for Arbeiderpartiet. Disse påstandene utgjør grunnlaget for å presupponere at dette bør være et dilemma for Arbeiderpartiet, og journalisten har tilsynelatende dekning for å stille spørsmålet. Påstandene som framsettes presenteres imidlertid ikke sammen med faktisk ryggdekning, og en kan dermed si at den kritikken mot velferdsstatens trygdesystem som kommer fram her kun bygger på problematiske proposisjoner som det er presupponert at Arbeiderpartiet har ansvar for. I sin helhet et kritisk og problematisk spørsmål, og derfor kategorisert som kritisk presupposisjon.

Funn:

Figur 3.20 NRK og TV2: Gjennomsnittlig forekomst av spørsmål med kritisk presupposisjon i %

Sp mottar ingen spørsmål med kritiske presupposisjoner verken fra NRK eller TV2, og FrP mottar færrest på begge kanaler (5,6 %). Ap ligger like over på TV2 med 7,7 prosent, mens partiet på NRK ligger på topp med 37,5 prosent. SV får omtrent samme andel på begge kanaler, rundt 16 prosent. KrF blir ikke utsatt for kritiske

presupposisjoner på NRK, men 10,53 prosent av de kritiske spørsmålene de får på TV2 er av denne arten.

De to neste spørsmålstypene, forklaringsproblem/ansvar – mild og sterk form, er kritikken i større grad uttalt enn i de foregående, og denne typen spørsmål er sentrale i utspøringer som har som hovedmål å avdekke uregelmessigheter mellom ord og gjerning, løfter og realitet. Skillet mellom mild og sterk form for ansvarlighetsspørsmål går på hvor eksplisitt journalisten uttrykker diskrepansen mellom politiker/parti/partiprogram og ord/gjerninger/løfter, og de to typene er derfor behandlet under ett.

Forklaringsproblem/ansvar – mild og sterk form

Det Clayman og Heritage har valgt å kalle "ansvarlighetsspørsmål" (*Accountability Questions*) er spørsmål som utfordrer politikerens til å gi en forklaring på hvorfor han/hun har valgt å adoptere en gitt politikk eller utføre en viss handling. Det er her snakk om handlinger som er utenom det vanlige, der det ut i fra spørsmålets design går frem at politikerens handlinger i hvert fall er potensielt upassende, og krever en forklaring. Denne typen spørsmål kan graderes fra de nøytrale "hvorfor gjorde du X" til "hvordan kunne du gjøre X", som indikerer at intervjuobjektet har tatt en dårlig avgjørelse (Clayman & Heritage, 2002:769-70).

Spørsmål som reflekterer kritisk innstilling i forhold til politikeres ansvarlighet har et tematisk innhold som omhandler tilsynelatende faktiske opplysninger om politikerens, partiet eller det partipolitiske som ikke samsvarer og i større eller mindre grad gir grunn til å stille partiets representant til ansvar. Clayman og Heritage opererer med en kategori de kaller *preface hostility*, oversatt til "innledningskritikk", som består av spørsmål med innledende bemerkninger som åpenlyst er kritiske til politikerens eller hans/hennes parti. Herunder påstander om at politikerens standpunkter er villedede, uttalelser som understreker motsetninger mellom politikerens ord og gjerninger, kommentarer som avdekker splittelse eller uenighet innenfor partiet og bemerkninger som eksplisitt uttrykker uenighet med noe politikerens har sagt.²³ De kritiske innledningene deles videre opp etter hvordan spørsmålet forholder seg til de

²³ Clayman og Heritage kodet innledende kommentarer med slikt innhold som kritiske og alle andre som uskadelige, og ytringene måtte være eksplisitte og direkte kritiske overfor presidenten for å oppfylle kravet. Jeg vil holde meg til den samme standarden.

innledende kommentarene. I noen tilfeller fungerer spørsmålet kun som en invitasjon til å respondere på kritikken som presenteres i innledningen – sannheten er ikke nødvendigvis presupponert. I andre tilfeller er spørsmålet presupponert og bygget på grunnlaget som er etablert av dets innledning – politikeren blir bedt om å respondere på en slutning basert på denne. I det siste tilfellet blir den innledende kritikken behandlet som opplest og vedtatt, den blir vanskeligere å tilbakevise og spørsmålet oppfattes som mer kritisk enn et som ikke er presupponert (Clayman & Heritage, 2002:766-7).

Sistnevnte form for innledningskritikk er relevant i forhold til spørsmål som utgjør forklaringsproblemer, men er ikke markert som en selvstendig type spørsmål i denne analysen. Spørsmål som reflekterer kritisk innstilling gjennom det tematiske presenterer kontrasterende informasjon enten innlednings- eller avslutningsvis i et spørsmål som i enkelte tilfeller vil utgjøre kritikken, i noen tilfeller i kombinasjon med spørsmålet og noen ganger vil spørsmålet bære kritikken selv om dette ikke ville vært mulig uten de innledende kommentarene. På grunn av disse glidende overgangene mellom innlednings- avslutnings- og spørsmålskritikk inkluderer innledningskritikk her alle de formuleringer som inkluderer informasjon som benyttes for å framsette kritikk overfor en politiker.

I og med at ansvarlighetsspørsmålene på en eller annen måte framsetter kritikk som utgjør et forklaringsproblem for politikeren har jeg valgt å benytte disse termene som paraplybegreper for de formene for kritiske spørsmål som tematisk faller innunder disse kategoriene. Som nevnt er det felles for de kritiske spørsmåls tematiske innhold at de dreier seg om inkonsekvens, motsetning og konflikt i forhold til intervjuobjektet selv, hennes gruppe eller samfunnet. I det følgende vil jeg presentere ulike typer spørsmålsformuleringer som er vanlige å benytte for å sette fokus på dobbeltmoral, selvmotsigelse og partisplittelse. Slike anklager om inkonsekvens bygger ikke på intervjuerens direkte kritikk av intervjuobjektets posisjon, og spørsmålene er ikke formulert med verdiladede termer eller tendensiøse beskrivelser. Kritikken går dermed ikke direkte på om politikerens uttalelser eller handlinger er gode eller dårlige, men på hvordan de forholder seg innbyrdes (Emmertsen, 2003:277). Det er altså den formelle inkonsekvensen ved

handlingene som tematisk utgjør det kritiske ved disse spørsmålene, ikke deres betydning eller innhold.

Den vanligste kritiske formen for spørsmålsstilling i utspørringene fra 2005 er det som kalles spalter. Journalisten fokuserer da på konflikter innad i partiet eller med allierte, eller på inkonsistens hos politikeren selv. Britiske journalister refererer gjerne til denne spørsmålsstilen som *split-hunting* (Clayman & Heritage, 2002:27), eller "spaltejakt", og sikter da til spørsmålenes potensielle avslørende egenskaper med referanser til rettssystemet. I forkant av stortingsvalget viste journalistene naturlig nok stor interesse for hva den sittende regjering hadde fått til av det de hadde lovt ved forrige valg, samt partienes daværende og nåværende partiprogrammer. Kritikken i spørsmålene går derfor i stor grad på uinnfridde løfter og uoverensstemmelser mellom partiprogram og gjeldende politikk og kritisk innstilling i forhold til om løftene i partiprogrammene i det hele tatt lar seg gjennomføre. Venstre som regjeringsparti får spørsmål om hvorfor et punkt i deres program ikke er gjennomført i regjering:

Utspørring av Venstre, TV2, "Utspørringen" 18. august 2005

(IR: Ingvild Jensen og Anne Weider Aasen IO: Lars Sponheim)

3. AA: Men Sponheim, har de ikke et poeng. I Venstres program, så heter det, Venstre ønsker å likestille ekteskapet og partnerskapet. Hvorfor har ikke det skjedd når Venstre har sittet i regjering.

Selv om det ikke er eksplisitt noe løftebrudd fra Venstres side, utgjør dette spørsmålet en kritikk i forhold til Venstres gjennomføringskraft i regjering. De tilfellene der journalisten uttrykker eksplisitte løftebrudd regnes som sterk form for forklaringsproblem/ansvarsspørsmål. Eksempelet nedenfor illustrerer dette.

Utspørring av Høyre, TV2, "Utspørringen" 5. september 2005

(IR: Ingvild Jensen og Anne Weider Aasen IO: Erna Solberg)

22. AA: [Ja. En- en annen ting .e. Vi] kan ikke ta alle ting dere har gjort på skattesiden nå Solberg, [ES: Men det er veldig mye bra.] [IJ: Vi snakket om avgiftene.]for en annen ting dere gjorde når det gjelder avgifter, det var at dere lovet å senke alkoholavgiftene ned mot .e. Europeisk nivå, men hvorfor har dere ikke holdt det løftet?

Her blir Høyre eksplisitt beskyldt for å ha brutt løftet om lavere alkoholavgifter, og denne uttalte splittelsen mellom ord og gjerning gjør spørsmålet sterkere kritisk enn det foregående eksempelet, der løftebrudd eventuelt er en slutning eller konsekvens publikum selv må trekke ut av spørsmålet.

Dilemmaspmåsmål eller gafler er tradisjonelt konstruert slik at begge svaralternativene er uønskede for intervjuobjektet (Clayman & Heritage, 2002:229). Det dreier seg om å avsløre intervjuobjektet som selvmotsigende ved for eksempel å konfrontere vedkommende med flere av hennes uttalelser som ser ut til å være uforenelige, eller å trekke konsekvenser av ulike uttalelser som er motstridende eller på annen måte ikke henger sammen (Nielsen, 2001:96). I materialet som ligger til grunn for denne analysen stiller journalistene ikke kritiske dilemmaspmåsmål med oppstilte alternativer slik Clayman og Heritage beskriver, men det forekommer spørsmål der journalisten konfronterer politikeren med tidligere uttalelser som ikke stemmer overens med det politikeren nå sier. Jens Stoltenberg blir konfrontert med en slik tilsynelatende selvmotsigelse hos TV2.

Utspørring av Arbeiderpartiet, TV2 Utspørringen 8. september 2005

(IR: Ingvild Jensen og Anne Weider Aasen IO: Jens Stoltenberg)

9. b) IJ: Vi kan ta et sitat fra en tale du holdt i, til Bergen Arbeiderparti, to tusen, Vi er ikke redd for private løsninger dersom de faktisk gi bedre resultater. Du kom ikke med noe unntak om at ikke gjaldt alle private løsninger. Du begrenset ikke det de- liden gangen.

Her stilles politikeren i et dilemma der han må forsvare eller forklare hva han nå mener om private løsninger i forhold til hvordan han uttalte seg om temaet i 2000. Slike dilemmaspmåsmål utgjør en sterk form for forklaringsproblem/ansvar, da de går direkte på person, og er eksplisitte i forhold til det selvmotsigende ved hjelp av dirkekte sitater. Etter Clayman, Heritage og Nielsen vil ikke dette eksempelet defineres som et gaffeldilemma, men tematisk ligger spørsmålet så tett opp til denne typen dilemma at det må være mulig å inkludere også slike spørsmål under betegnelsen gaffeldilemma. Hovedpoenget er at spørsmålstypen er åpenbart kritisk. En annen type spørsmål som utgjør sterk form for forklaringsproblem/ansvar er de som setter fokus på ubalanse mellom partipolitikk og politikeres gjerninger på den private arena. Samfunnet har en forventning om at politikere skal overholde de lovene de selv er med på å utforme, og følge normer for korrekt atferd i større grad enn mannen i gata. Brudd på konvensjonene gir journalister grunn til å stille seg kritiske, og slike selvmotsigelser kan gå på troverdigheten løs. Carl I. Hagen blir i dette eksempelet stilt til veggs for å ha kastet spesialavfall i naboens søplekasse.

Utspørring av Fremskrittspartiet, TV2, "Utspørringen" 25. august 2005

(IR: Ingvild Jensen og Anne Weider Aasen IO: Carl I. Hagen)

41. IJ: Ja, det står i programmet at det offentlige bør legge til rette for at .e. forbrukere får mulighet til å være miljøvennlig, både når det gjelder tilgjengelighet og avfallssortering. Var det dårlig tilrettelegging som gjorde at du kastet .e. spesi[atal, avfall i en .e. i naboens søppelcontainer?]

Ved å benytte et punkt i programmet til FrP som dreier seg om tilrettelegging av avfallssystemet får journalisten satt Hagen i et dårlig lys når hun forteller om hans håndtering av sitt eget spesialavfall. Ikke bare kastete Hagen avfallet rett i søpla, men også i naboens søplekasse. Dette er ikke en oppførsel en forventer eller aksepterer av en som vil styre landet, og Hagen er stilt på tiltalebenken for forklaring. Et forklaringsproblem kan også oppstå når politikeren blir konfrontert med kontraster mellom egne og en alliertes standpunkter, der den allierte ofte benyttes som moralsk standard for korrekt håndtering av en politisk sak (Clayman & Heritage, 2002:232). Jens Stoltenberg blir i studioet til NRK indirekte spurt om ikke han heller burde lytte til Torbjørn Jagland enn å kjøre sin egen linje i forhold til norske soldater i Afghanistan.

Utspørring av Arbeiderpartiet, NRK, Ærlig talt 7. september 2005

(IR: Christine Præsttun og Rune Alstadsæter IO: Jens Stoltenberg og Gry Larsen)

44. CP: [Men, men det] Torbjørn Jagland, .e. din partikollega har sagt, er at det er viktigere enn noensinne å ha disse soldatene i Afghanistan, for trekker vi de ut, da v- ser det ut som om at vi gir etter for terroristene krav. Er det da så lurt å åpne opp dette som du gjør nå som et forhandlingsspørsmål?

Ved å bringe Jagland på banen fremstilles han som en partifelle som det er verdt å lytte til, og det er tilsynelatende kritikkverdig at Stoltenberg vil gå imot hans anbefalinger.

I denne analysen defineres også kontraster som spørsmål som bringer inn alliertes negative oppfatninger av partiet de i utgangspunktet støtter, der disses oppfatning benyttes for å legitimere at det må være noe galt med den politikken partiet fører og partilederen dermed har et forklaringsproblem. Lars Sponheim blir konfrontert med at flere Venstre-folk tar avstand fra partiet fordi de mener at Venstre har sviktet de homofile. Spørsmålet inneholder kritikk fra Sponheims egne, og er tematisk åpenbart kritisk.

Utspørring av Venstre, TV2, "Utspørringen" 18. august 2005

(IR: Ingvild Jensen og Anne Weider Aasen IO: Lars Sponheim)

2. IJ: De som tar avstand fra partiet mener at Venstre har sviktet de homofile. Sitat. For meg og for en del andre Venstre-folk, er sosialdemokratene tross alt bedre, sier Venstre-politiker Thomas Hylland Eriksen. Og din partifelle Esben Benestad er enig. Har de rett?

Norske regjeringer har som nevnt stort sett vært mindretallsregjeringer, og dette gjør at partiene utformer allianser seg imellom i forkant av Stortingsvalg for sammen å kunne ta makten. På den måten kan kritikk eller motstridende informasjon fra allierte partier fungere like sterkt og volde like mye skade som kritikk fra partifeller. Det er aldri et politisk fortrinn å oppfattes som i konflikt med dem en burde være enige med. Hos TV2 legger ikke Erna Solberg skjul på at Høyre ønsker statsministerposten i et eventuelt regjeringssamarbeid med KrF, og konfronteres med Kjell-Magne Bondeviks uttalelse om at det ikke foreligger noen avtale om dette.

Utspørring av Høyre, TV2, "Utspørringen" 5. september 2005
(IR: Ingvild Jensen og Anne Weider Aasen IO: Erna Solberg)

6. IJ: Bondevik sier dette er spekulasjoner, er det ikke å lure velgerne nå å gi inntrykk av at det er aktuelt at Høyre skal .e. ha statsministeren i en regjering med Venstre og KrF i neste periode?

Journalisten går så langt som å spørre om det ikke er å *lure* velgerne å gi inntrykk av at Høyre får statsministerposten når Bondevik sier dette er spekulasjoner, og sår dermed tvil om Høyres troverdighet. Å bli tatt i løgn er en alvorlig sak i politikken, og Solberg må forklare seg for ikke å miste velgere på grunnlag av beskyldningen. Denne typen spørsmål utgjør milde former for forklaringsproblemer/ansvarsspørsmål.

Milde former for forklaringsproblemer/ansvar er altså spørsmål som inneholder kritikk av

- motsetninger mellom tidligere løfter og gjennomført politikk
- motsetninger mellom partiprogram og uttalelser i valgkamp
- motsetninger mellom partifeller/andre alliertes uttalelser og gjeldendes partis uttalelser

Sterke former for forklaringsproblemer/ansvar er spørsmål som eksplisitt uttrykker

- løftebrudd
- kontraster mellom partiprogram/tidligere uttaleser og uttalelser i valgkamp (ved hjelp av sitater el.l.)
- kontraster mellom ord/normer/regler og gjerninger når det gjelder det offentlige vs. privatlivet til en politiker

I hovedtrekk kan en si at milde ansvarlighetsspørsmål insinuerer at det har forekommet løftebrudd fra partiets side, og at sterke ansvarlighetsspørsmål

konstaterer at løftebrudd har forekommet og at politikeren selv står direkte ansvarlig. Forskjellen kan illustreres med de spørsmålene som kom i forlengelsen av den framsatte kritikken av Venstres homopolitikk. Første spørsmål innenfor temaet er utgjør som nevnt et mildt forklaringsproblem.

Utspørring av Venstre, TV2, "Utspørringen" 18. august 2005

(IR: Ingvild Jensen og Anne Weider Aasen IO: Lars Sponheim)

2. IJ: De som tar avstand fra partiet mener at Venstre har sviktet de homofile. Sitat. For meg og for en del andre Venstre-folk, er sosialdemokratene tross alt bedre, sier Venstre-politiker Thomas Hylland Eriksen. Og din partifelle Esben Benestad er enig. Har de rett?

Sponheim mener de tar feil, men journalist Anne Weider Aasen følger opp sin kollega og stiller et nytt mildt ansvarsspørsmål:

3. AA: Men Sponheim, har de ikke et poeng. I Venstres program, så heter det, Venstre ønsker å likestille ekteskapet og partnerskapet. Hvorfor har ikke det skjedd når Venstre har sittet i regjering.

Sponheim forklarer dette med at Venstre ikke har flertall og at de dermed må prioritere hvilke saker de skal stå på for å få gjennomslag for. På spørsmål om hvor hardt Venstre vil kjempe for dette i neste periode svarer Sponheim at det er umulig å si på nåværende tidspunkt, og legger ballen i hendende på velgerne som må skaffe Venstre mandater nok til å få gjennomslag for også denne saken. I en serie påfølgende spørsmål prøver journalisten å få Sponheim til å innrømme at det er KrF som stopper Venstre i kampen for de homofiles rettigheter og prøver å gi inntrykk av at Venstre er KrFs lillebror som må gjøre som partileder Dagfinn Høybråten sier. Sponheim holder fast ved at samarbeidet er bygget på forhandlinger og at begge partier gir og tar for å komme fram til kompromisser som fungerer for begge parter. Journalisten understreker så at både Høyre og Venstre er liberale i forhold til homosaken, og stiller Sponheim et nytt mildt ansvarsspørsmål:

9. AA: [Hvorfor er det da ik]ke liberal homopolitikk som føres i regjering.

LS: Ja, der er vi ikke kommet ennå, det kan, hvis Venstre får styrke ved dette valget og blir et mer .e. og dermed får grunnlag og et mandat til å føre en mer liberal politikk, så vil dette bli prioritert i, også i sammen med mange andre viktige verdi[spørsmål for oss.]

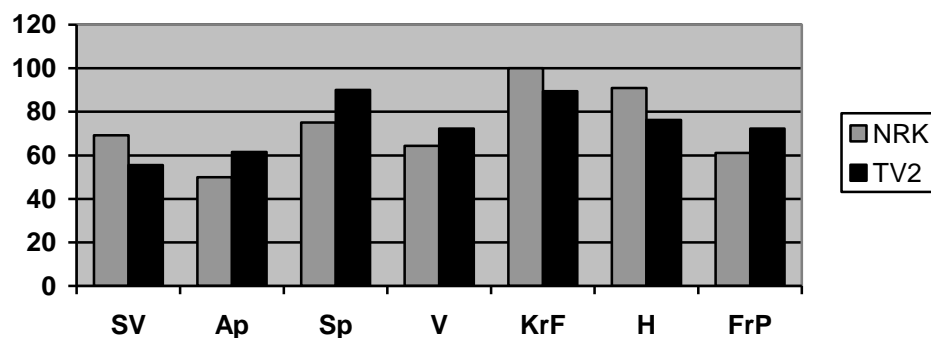
Journalisten plukker opp dette med grunnlag og stiller så et sterkt ansvarlighetsspørsmål i forhold til hva Sponheim personlig har gjort (eller nettopp ikke gjort) for homosaken:

10. AA: [Men du snakker om at] dere må få grunnlag vil føre dette, men du har jo selv personlig stemt for Ole Kristian Kvarme som Oslo-biskop, og han er .e. imot å ordinere homofile prester, homofilt samboende prester.

Dette får Sponheim problemer med å forsvare dette og nøler. Journalisten fortsetter med å spørre: "Er det å kjempe for homofile, Sponheim?" som tydelig er et ja/nei-spørsmål som Sponheim bør svare nei på. I denne innledende delen TV2s utspørring blir partileder Lars Sponheim presset hardt gjennom flere kritiske ansvarsspørsmål på at Venstre ikke har gjort nok for de homofile, før han så framstilles som personlig ansvarlig for at det ikke føres en liberal homopolitikk i regjeringen og presses til å innrømme at hans uttalelser om at han vil kjempe for de homofile ikke stemmer overens med hva Venstre faktisk har fått til i regjering. Sponheim prøver å pense samtalen over på hva Venstre faktisk har fått til i regjering, men journalistene skifter da raskt tema. Sponheims uklare uttalelser kan se ut til å bli stående som innrømmelse av løftebrudd. Slike direkte personangrep har sin klassiske term *argumentum ad hominem*, som vi på norsk ofte uttrykker ved å si "ta mannen istedenfor ballen". Slike argumenter er ikke velansette i klassisk retorikk.

Funn:

Figur 3.21. NRK og TV2: Gjennomsnittlig forekomst av spørsmål med forklaringsproblem mild form i %

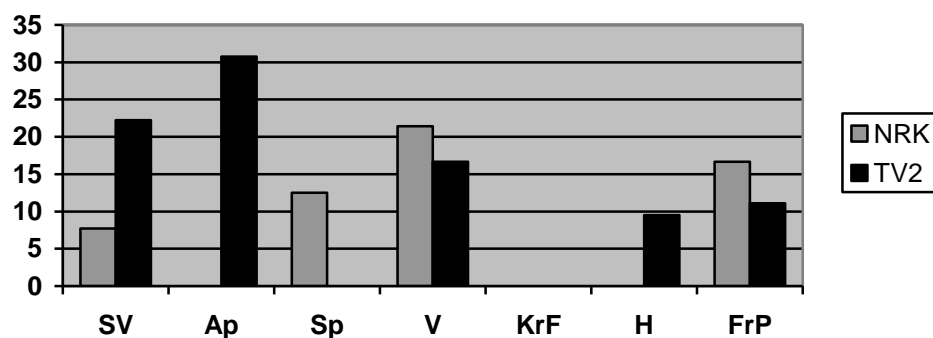
Av spørsmål med kritisk innstilling er det kun spørsmål med forklaringsproblem/ansvar i mild form som stilles KrFs representanter på NRK. Foruten spørsmålene med kritiske presupposisjoner er forholdet det samme på TV2. Sammen med Høyre (90,9 %) og Sp (75 %) ligger dermed KrF på topp på NRK når det gjelder spørsmål med forklaringsproblem i mild form. På TV2 er

forholdene også her lignende, KrF øverst med 89,5 prosent, deretter Høyre med 76,2 prosent og FrP og Venstre med 72,2 prosent.

Tatt i betraktning at over halvparten av de kritiske spørsmålene på begge kanaler er forklaringsproblemer av mild art, ligger Ap og FrP nederst hos NRK og SV og Ap nederst hos TV2. Her er med andre ord kanalene i takt på tross av at TV2 gjennomsnittlig stiller flere av disse kritiske spørsmålene til "de rød-grønne partiene".

Når det gjelder sterk form for ansvarlighetsspørsmål viser figur 3.22 at Ap, Høyre og KrF ikke mottar noen av disse på NRK, og KrF og Sp får ingen på TV2. Venstre og FrP scorer høyest på NRK med henholdsvis 21,4 og 16,7 prosent, og Ap og SV ligger på topp på TV2 med 30,8 og 22,2 prosent. Denne typen spørsmål er det altså også tydelig at de rød-grønne er mest utsatt for på TV2.

Figur 3.22. NRK og TV2: Gjennomsnittlig forekomst av spørsmål med forklaringsproblem sterk form i %

For kategorien kritisk innstilling ser vi totalt sett at selv om både NRK og TV2 er gjennomsnittlig mer kritiske til de borgerlige partiene, så er det de rød-grønne som hos TV2 prosentvis mottar flest spørsmål med den nest tyngste kritikken – de sterke forklaringsproblemene. Skillet er ikke større der enn i forholdet mellom de rød-grønne og de borgerlige i forhold til forklaringsproblemer av mild art, men jeg minner om at de sterke forklaringsproblemene er direkte personangrep i forhold til løftebrudd og ubalanse mellom ord og gjerning.

3.4.4 Analyteskjema for spørsmål

Analyteskjemaene for respons og spørsmål har felles grunnstruktur. Kategoriene er beskrevet vannrett fra høyre med definisjoner og eksempler. Kategoriene i analyteskjemaet for spørsmålsformuleringer inneholder også underkategorier med tilhørende definisjon og eksempel. Tabellene er strukturert slik at respons og/eller spørsmål kan defineres fra kategori til eksempel eller fra eksempel til kategori.

Innenfor de ulike kategoriene fremkommer den "svakeste" indikatoren øverst i diagrammet. Det vil si at den "vanligste" spørsmålsformen innefor kategorien vil havne omtrent i midten av underkategoriene når de betraktes loddrett.

Skjema 3.3. skal for leseren fungere som et enkelt "sammendrag" av analysemodellen jeg har beskrevet, og selv om detaljer er utelatt skal eksempler og definisjoner kunne spores tilbake til det originale dataet og de benyttede teorier.

I analysearbeidet har den fungert som et godt verktøy. Eksemplene i skjema for analyse av spørsmål er også hentet fra materialet, men gjengivelsen av dem er noe forenklet i forhold til foregående gjennomgang. IO og IR er kun markert med sine initialer, eksemplene er renset for tilfeller av feiluttale og transkripsjonssymboler som markerer pauser, men er nummerert som tidligere.

Skjema 3.3. Analyseskjema for spørsmål

Kategorier	Definisjoner	Underkategorier/typer		Definisjoner	Eks.
Responsstyring	<i>Spørsmålene som stilles er mer eller mindre konkrete og mer eller mindre konkrete svar forventes – de fungerer responsstyring. Mer eller mindre spesifiserende, der "enkle spørsmål" er den mest åpne spørsmålskategorien</i>	Enkle spørsmål: Stor svar-/formuleringsfrihet for objektet	Fortell/forklar/utdyp-oppfordringer	Frittstående spørsmål uten spesifisert objekt, framstår som frittstående i forhold til den umiddelbare konteksten og inneholder ingen preferanser i forhold til hvordan designen på svaret bør være.	19. IJ: Hvordan reagerer du på at Høyre kaller deg for Vallas puddel?
		Utvidede spørsmål: Suksessivt mindre svar-/formuleringsfrihet for intervjuobjektet på grunn av suksessivt mer informasjon å forholde seg til i spørsmålsformuleringen.	Komplekse	Flere spørsmål stilles i samme tur. Innledende kommentarer i flere spørsmålskomponenter. Spørsmål med en eller flere spesifiserende reformuleringer i samme tur.	11. CP: Men hvor frivillig. Holder det at sjefene går med på flyttingen, eller har alle arbeidstakerne rett til å være med her. Slik at hvis flertallet i en bedrift sier nei, vil ikke flytte, så slipper de det.
		Spesifiserende / polære spørsmål: Svar-/formuleringsfrihet for objektet redusert til eller færre presenterte alternativer.	Enten/eller-spørsmål	Spørsmål som inneholder to mulige svaralternativer definert av intervjuer	52. AA: Men er det blitt færre eller flere fattige med dere i regjering.
			Ja/nei-spørsmål:	Spørsmål der svaret forventes innledet (eller kun bestående) av "ja" eller "nei"	10. IJ: Kunne du tenke deg å bli finansminister?
			Gjentakelse av enkelt eller utvidet spørsmål	Ordrett eller innholdsmessig gjentakelse av spørsmål som er stilt, signal om utilfredsstillende respons	19. CP: Men, men vil, jeg er fortsatt forvirret jeg, kan du bare svare ja eller nei? Er du imot private selskaper som tjener penger på eldreomsorg?
			Løfte/garanti-spørsmål	Spørsmål der svaret må inneholde et løfte eller en garanti om noe bestemt	28. AA: [Kan du, kan du garantere] kan du garantere at forbrukerne vil få merke dette i neste periode?

Kategorier	Definisjoner	Underkategorier/typer		Definisjoner	Eks.
Påståelighet	<i>Intervjuer indikerer hvilken respons som er forventet eller foretrukket. Svaret fremstilles gjerne som "åpenbart" eller "logisk". Inneholder gjerne presupposisjoner eller konstruksjoner av skepsis</i>	Informasjonspresentasjon	Kommenterende	Spørsmål stilles med kommentarer som gir en pekepinn på hva slags svar som forventes / er formulert slik at journalistens "foretrukne" svar skinner igjennom.	22. AA: Hvor stor troverdighet tror du Venstre har i en human flyktninge- og asylpolitikk, etter fire år i regjering med Erna Solberg?
			Ja/nei-spørsmål med vektning	Gjerne innledet av "men", uttrykker misnøye med foregående respons eller fungerer som kontrollspørsmål. Retorisk spørsmål.	20. CP: Inger-Lise Hansen, hvis KRF får under ti prosent av velgerne, er det da et demokratisk problem at dere skal ha statsministerposten?
			Negativt formulerte ja/nei-spørsmål/polære spørsmål	Inneholder nekting som forsterker vektingen i spørsmålet. Ofte innledet av "er det ikke slik at", som fungerer som en eufemisme for "må det ikke være slik at".	54. AA: [Men Hagen,] etter t- nes- nesten tretti år som formann i FrP så er du fortsatt venneløs i politikken, er ikke det et nederlag for deg?
			Reformulering av svar	Spørsmålet bygger på noe som kan ledes ut av foregående utsagn. IR trekker en slutning.	(KH svarer på hvordan løfter skal innfris uten skatteøkninger : Vi har jo et stort handlingsrom i norsk økonomi. Vi er jo av de !mest privilegerte land. i hele verden 16. AA: Ja, skal dere bruke mer oljepenger da?
			Spørsmål som bygger på påståelig presupposisjon	Spørsmålet bygger på presupponerte/antatte felles oppfatninger hos IR, IO og publikum	1. CP: Hvilke saker vil du legge på hylla for å oppnå drømmen om regjeringsmakt

Kategori	Definisjoner	Underkategorier/typer		Definisjoner	Eks.
Kritisk innstilling	<i>Formuleringer som reflekterer større eller mindre grad av kritisk innstilling overfor intervjuobjektet</i>	Spørsmål som signaliserer skepsis – ber om bekreftelse/forsikring på at IO virkelig mener det han/hun uttrykte i sin foregående tur		Uttrykker IRs problemer med å tro godta svaret	(LHM mener tiden er inne for å erstatte sosialhjelp med borgerlønn). 58. RA: Tror du virkelig dette kan bli noe av?
		Negativ reformulering av svar		Spørsmålet inneholder en antakelse som ikke kan ledes direkte ut av foregående utsagn eller annen informasjon kommet fram i intervjuet	(CIH sier at målsetningene i programmet er langsiktige og ikke kan gjennomføres med en gang, men etter en hver tids helhetlige vurderinger) 5. AA: Ja, betyr det at løftene ikke gjelder det da, Carl I Hagen?
		Spørsmål som bygger på kritisk presupposisjon			1. CP: Lars Sponheim, hvor lite skal Venstre bli før dere gir fra dere regjeringsmakt en
		Forklaringsproblem - ansvar: Intervjuer søker å få svar på hvorfor et potensielt upassende valg er tatt (upassende i form av at det ikke samsvarer med tidligere standpunkter eller politikk). Ethostruende.	Mild form	Indikerer at ansvar for gjeldende politikk ikke er tatt uten at kritikken uttrykkes eksplisitt som splittelse mellom ord og gjerning. Mild form fordi det fulle og hele ansvaret ikke har hvilt på det aktuelle partiet.	14. RA: [Men hva vil du si til de] unge fedrene som ikke fikk oppfylt det dere lovet for fire år siden.
			Sterk form	Indikerer uforutsigbarhet i politikken (ofte signalisert av faktaopplysning + spørsmål innledet av "men"). Indikerer splittelse mellom ord og gjerning. Motargumentasjon presentert som reformulering av politikerens, partiets eller partikollegaers (tidligere) standpunkter	3. IJ: [Vi kan] hjelpe deg Stoltenberg. Det var din Sosialminister Guri Ingebrigtsen som kuttet sosialhjelpen til de som fikk barnetrygd og kontantstøtte i to tusen og en, hvorfor går du nå til valg mot din egen politikk?

3.5 Om respons

En tredjetursrespons defineres som en reaksjon på noe som er sagt i samtalen, og dreier seg om hvordan replikker henger sammen med og er styrt av en foregående ytring (Nylund, 1995:40). I motsetning til dagligsamtalen, der de talende løpende forhandler om sine lokale identiteter, er medieintervjuets identiteter som nevnt fastlagt på forhånd. Det er altså forhåndsbestemt hvilke typer taleturer som kan komme fra hver av deltakerne, og for intervjuet er det altså spørsmål-svar-formatet som gjelder. Deltakerne kan bryte med dette formatet i løpet av intervjuet, men resultatet av slike brudd blir gjerne at motparten iverksetter sanksjoner, intervjuet utvikler seg til en annen form for interaksjon (debatt, diskusjon, samtale eller krangel) eller at en eller begge parter utfører interaksjonelt arbeid for å føre samtalen tilbake til spørsmål-svar-formatet (Nielsen, 2001:64). I utspørringer er det journalistens oppgave å utøve press overfor politikeren, og brudd med formatet, for eksempel at et spørsmål ikke besvares tilfredsstillende, kan føre til et eller flere oppfølgingsspørsmål med det formål å presse fram et tydelig svar. I de tilfellene der svaret likevel uteblir kan journalistens reaksjon bli en respons som virker bedømmende eller framsetter et synspunkt (Heritage & Greatbatch (1991) i Nielsen, 2001:65). Slike responser kan gi inntrykk av at intervjuet lokalt skifter karakter, og journalisten oppfattes mer som debatt deltaker enn som intervjuer, men fungerer i interaksjonen tilbakeførende til spørsmål-svar-formatet da de ofte etterfølges av et oppfølgingsspørsmål eller temaskifte og nytt spørsmål.

Slike tredjetursresponser er fraværende i tradisjonelle nyhetsintervjuer og i rettssalsavhøringer (Heritage (1985) i Nielsen, 2001:197), men vanlige i hverdagssamtalen fordi aktørene der stadig forhandler om etablering og fastholdelse av deres lokale identiteter. I nyhetsintervjuer er dette ikke nødvendig fordi de talendes roller allerede er etablert gjennom deres institusjonelle identiteter og fordi det ikke er journalistens oppgave å bedømme den informasjonen som kommer fram (Nielsen, 2001:198). Her skiller utspørringene seg fra det tradisjonelle nyhetsintervjuet, og vi skal se at det i partilederutspørringene på NRK og TV2 forekommer flere typer tredjetursresponser. Her innehar journalistene en annen rolle enn i vanlige nyhetsintervjuer, det er et annet forhold mellom IR og IO, og aktørene adresserer i større grad sine ytringer til et publikum (Nielsen, 2001:204-5).

Mats Nylund understreker at en og samme replikk kan ha innslag eller egenskaper av både respons og initiativ, og i utspørringene som her analyseres kan turer som inneholder både respons og initiativ produseres av den ene journalisten, eller være et samarbeid mellom begge. Der slike turer er produsert av én journalist er skillet mellom respons og initiativ markert i eksemplene med a) og b), der responsaspektet kan sies å peke bakover, mens initiativaspektet peker framover (Nylund, 1995:38). Et eksempel på dette er hentet fra TV2s utspørring av Venstre. Sponheim forsøker i foregående tur (ikke tatt med her) å skifte tema, og blir raskt irettesatt av journalisten som ikke er tilfreds med det svaret som ble gitt.

Utspørring av Venstre, TV2, "Utspørringen" 18. august 2005

(IR: Ingvild Jensen og Anne Weider Aasen IO: Lars Sponheim)

19. IJ: a) [Nå snakker du deg,] nå kan vi snakke ferdig om dette først. [LS: Ja. .e. Gjerne. Men det henger sammen. Det henger sammen. Ja.]
 b) Og bare for å ta, .e. en ting til? Til og med FrPs by .e. sosialbyråd i Oslo mente regjeringen gikk for langt. Hvordan kan !Venstre som et liberalt parti .e. være med på noe slikt. som til og med FrP går i mot?

I den irettesettende responsen "nå snakker du deg, nå kan vi snakke ferdig om dette først" ligger det også en avvisning, og *avvisning/irettesettelse* er en av responstypene jeg opererer med i analysen. I tillegg kommer også "*nøytral*" *respons*, *reformulering* og utvisning av *tvil/skepsis*. Jeg vil forklare disse responstypene nærmere i det følgende.

3.6 Responstyper

Fire responstyper er representert i denne analysen, og i likhet med spørsmålstypene som er rangert etter styrke innenfor hver spørsmålskategori er også responstypene mer eller mindre styrende for samtalen ved å framsette påstander om verdien av den intervjuedes talehandlinger. Den første typen, "*nøytral*" respons fungerer hovedsakelig som en oppsamlingskategori for responser som måtte markeres av koherenshensyn, men som kan behandles på lik linje med *minimale responsmarkører* eller *mottagelsesmarkører* som "mm" og "ja" (Nielsen, 2001:196). Nøytral er markert med hermetegn fordi ingen språklige ytringer kan være hundre prosent nøytrale i en gitt sammenheng. Her er de "nøytrale" responsene imidlertid det nærmeste en kommer ikke-verdiladede ytringer. De tre siste typene innehar kvaliteter som jeg allerede har vært inne på i forhold til

spørsmålstypene, men som responser utfører de som nevnt andre oppgaver i intervjusituasjonen enn spørsmål. Et sentralt trekk ved responser som er reformuleringer, som utviser tvil/skepsis eller utøver avvisning/irrettesettelse er at de kommer som reaksjoner på brudd med intervjuformatet, er verdiladede og på ulike måter kan virke truende overfor politikernes ansikt og rokke ved deres ethos. Journalister jobber mye å opprettholde sitt nøytrale ståsted, og slike meningstilkjennegivelser er sjeldne (Nielsen, 2001:66), men like fullt representert i utspørringene fra 2005. I dag er det en generell økning i bruken av tredjetursresponser i medieintervjuer blant annet fordi det gjør at intervjueren i større grad kan inngå som en likeverdig og ikke-nøytral samtalepartner for intervjuobjektet (Nielsen, 2001:205). Det ikke-nøytrale aspektet er her relevant fordi det tillater journalisten å komme med bedømmelser i for eksempel tredjetursresponser. I utspørringene fra 2005 forekommer det imidlertid ikke positive bedømmelser i de responsene som framsettes, men som vi skal se, "nøytrale", påståelige, skeptiske eller avvisende.

"Nøytral" respons

Såkalt nøytral respons fra intervjuer kan i denne sammenhengen for eksempel være oppklaring av eget spørsmål på oppfordring fra intervjuobjektet slik Jens Stoltenberg ber Christine Præsttun om på NRK (markert med fete typer):

Utspørring av Arbeiderpartiet, NRK, Ærlig talt 7. september 2005

(IR: Christine Præsttun og Rune Alstadsæter IO: Jens Stoltenberg og Gry Larsen)

2. CP: Så det aller første du vil foreslå er !mer penger til eldreomsorgen?
JS: Ja, det .e. vi kommer til å foreslå et statsbudsjett, der er det jo veldig mange store og små ting, men hvis du ber meg på en måte om .e. de- en av de største og viktigste tingene, så er det, men det er klart at der vil også være mange andre ting, for [eksem-]
3. CP: [Hvor] hvor mye mer er det da. snakk om her.
JS: På andre saker, [eller]?
4. **CP: [Nei,] på, på eldreomsorg, [siden vi fikk først fatt i den ene tingen.]**

Journalisten kommer her med informasjonen som Stoltenberg ber om for å kunne svare korrekt på spørsmålet. Responsen fungerer som oppklarende spesifisering av spørsmål 3, er ikke verdiladet på noen måte, men er nødvendig for å komme videre i utspørringen med dette temaet. Responser kan også benyttes til å få intervjuobjektet til å avgi ordet så journalisten kan få formulert et spørsmål (Nielsen, 2001:199). På NRK gjøres dette overfor KrFs partileder Dagfinn Høybråten når han forsøker å ta over ordet etter at hans kollega Inger Lise Hansen har svart på et

spørsmål. Responsen innledes med "apropos materialisme", og viser tilbake til Hansens svar før et nytt spørsmål stilles. I et annet eksempel fra NRK er en "nøytral" respons nødvendig når Fremskrittspartiets Carl I. Hagen og Trond Birkedal begge begynner å svare spørsmålet fra journalisten, og dermed snakker i munnen på hverandre (respons markert med fete typer).

Utspørring av Fremskrittspartiet, NRK, "Ærlig talt" 5. september 2005

(IR: Christine Præsttun og Rune Alstadsæter IO: Carl I. Hagen og Trond Birkedal)

44. CP: Tror du at folk .e. av den yngre generasjonen opplever at de kjører på en vei, så er det en investering i deres fremti[dige pensjon?]

CIH: [Nei, men kjære deg, det er jo det.]

TB: [Når du ser på-]

CIH: Kjære deg det er [klart ikke, det er klart-]

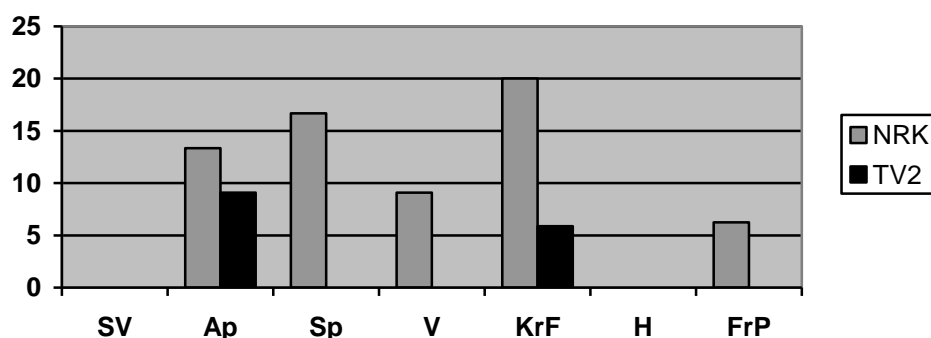
45. CP: [Nå spurte jeg Birkedal, men ta den du,] Hagen.

Journalisten ser det åpenbart som nødvendig å fordele ordet på nytt, og markerer at det egentlig var Birkedal som ble spurt, men at Hagen nå kan svare istedenfor. Det er interessant i seg selv at Hagen tar ordet fra sin unge partifelle, og at journalisten lar ham gjøre det. I debattintervjuer vil et intervjuobjekt som stadig tar ordet fra de andre risikere sanksjoner fra intervjuer (Nielsen, 2001:67), men i og med at intervjuobjektene her representerer samme parti, blir situasjonen en annen. Slik sett kunne denne responsen vært kategorisert som en responsstyrende gjentakelse av et spørsmål, men i og med at ytringen klart viser tilbake til den turvekslingen (eller strengt tatt overlappingen) som har foregått mellom de to politikerne, er turen kodet som respons. Det er journalistenes ytringer i intervjusammenheng som her står i sentrum, og dermed faller det også utenfor avhandlingens rammer å diskutere Hagens behandling av sin yngre kollega og partifelle.

Funn:

Forekomsten av responser på NRK og TV2 er generelt lavere enn av de ulike spørsmålskategoriene, mellom 3 og 18 stykker per program. Hovedvekten av responsene er av typen, avvisning/irrettesettelse, og dermed blir det den mest etterrettelige og interessante. Kategorien "nøytrale" responser er som nevnt en "oppsamlingskategori" for å sikre kohesjonen i arbeidet med transkripsjonene, og mindre viktig resultatmessig. Hos NRK utgjør disse responsene fra 20 prosent og nedover, og på TV2 er det kun Ap og KrF som mottar slike responser.

Figur 3.23. NRK og TV2: Gjennomsnittlig forekomst av "nøytral" respons i %

Reformulering

I likhet med spørsmål som bygger på en reformulering av det foregående svaret er også reformulering i responser en tolkning av politikerens ytring. Der slike spørsmål kan fungere som utdypningsoppfordringer, oppklaringsspørsmål og/eller kontrollspørsmål, fungerer derimot dette materialets responser med reformuleringer som deklarativer der journalisten gjerne henvender seg direkte til publikum når hun slår fast hva som har blitt sagt. Igjen et eksempel fra NRKs utspørring av Fremskrittspartiet:

Utspørring av Fremskrittspartiet, NRK, "Ærlig talt" 5. september 2005

(IR: Christine Præsttun og Rune Alstadsæter IO: Carl I. Hagen og Trond Birkedal)

34.a)CP: [Okey, bare] for å gjøre seerne oppmerksomme på det, så er du der også uenig med [CIH: Men det var] med klimaforskerne som sier at ja, bare to-tre utslipp, .e. prosent utslipp i året,

Her erklærer journalisten formerlig overfor publikum at Carl I. Hagen igjen er uenig med klimaforskerne når det gjelder menneskenes ansvar for den globale oppvarmingen, og den underliggende påstanden som en kan trekke ut av en slik reformulering er at det er grunn til å sette spørsmålstegn ved Hagens mistro til forskerne. På TV2 blir Lars Sponheim stilt til veggs fordi han fortsatt ikke kan forklare hvor 600 millioner kroner har forsvunnet. Fra 2001 til 2006 økte matprisene med 9,6% samtidig som matmomsen ble halvert, og Sponheim er ute etter å finne de skyldige som vet hvor i matkjeden dette mellomlegget har tatt veien (Sponheims mest sentrale uttalelser i kursiv, responsen i fete typer).

Utspørring av Venstre, TV2, "Utspørringen" 18. august 2005

(IR: Ingvild Jensen og Anne Weider Aasen IO: Lars Sponheim)

25. IJ: [Så ett år ett]er at du [LS: Ja] lovte det så vet du fortsatt ikke [LS: Nei, n-] hvor det er blitt av !mange milliarder kroner?

LS: Nei, det er ikke mange milliarder, én prosent på matmomsen er seks hundre millioner kroner. To prosent, som. en falt ned i forhold til regjeringas forslag er det doble. Og det ser ut som dette ikke har kommet ut til forbrukerne. .e. Og vi er. u- og vi er ikke, vi vet ikke hvor det har forsvunnet i matkjeden. .e. [AA: Men Sponheim-] også, nei, jeg må få sv-, dette må jeg fortelle om. Og så viser det seg at en plass i matkjeden, så er det altså noen som ikke engang vil fortelle om. til myndighetene. .e. hvor store er marginene, hvor store er fortjenestene, hvor er det det er blitt av. *Og det sitter noen og ser på dette programmet nå som !vet at de ikke vil fortelle om det de har gjort. Og dette er altså, dette er å ta fra staten og norske borgere .e. og, jeg har, jeg har nå gitt den siste frist til de, den er gitt til første september. Hvis, hvis da ikke alle disse marginundersøkelsene er, disse marginene er levert fra de ulike aktørene i matvarekjeden, så stiller jeg !gjørne opp med dere på TV, [AA: Men-] også skal vi ta de navn for navn og fortelle hvem det er. som ikke vil legge på bordet det de. .e. det de har tatt fra norske borgere.*

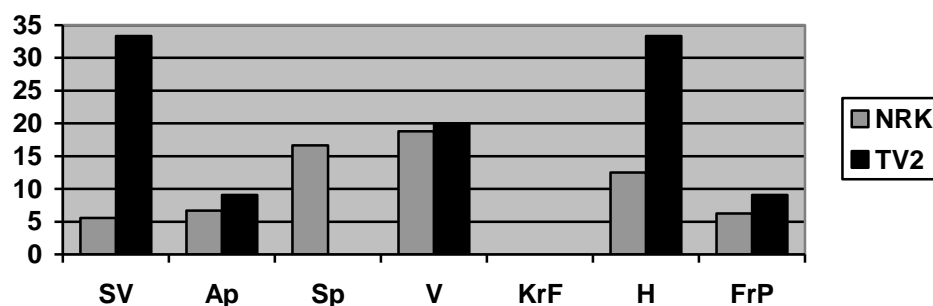
- 26.a) AA: **Ja, nå kommer du med store trusler,**

Med responsen "ja, nå kommer du med store trusler" markerer journalisten styrken i Sponheims uttalelse som for å gjøre publikum (og Sponheim selv?) oppmerksom på at dette er sterke og forpliktende ord fra en politiker. Reformuleringen er spisset, og det er ikke sikkert Sponheim ville sagt at dette var en *trussel*, og responsen er bærer av journalistens tolkning som overføres til publikum. Responser som inneholder reformuleringer bidrar ofte til å stadfeste, nyansere eller endre innholdet i det foregående svaret, og som regel har dette en potensiell negativ effekt for politikerens ethos.

Funn:

Responser som er reformuleringer forekommer oftere på TV2 enn på NRK, men også her ligger kanalene tett i forhold til antall.

Figur 3.24. NRK og TV2: Gjennomsnittlig forekomst av responser som reformuleringer av foregående svar i %

Reformuleringene får størst utslag når SV og Høyre er hos TV2, samt både i "Ærlig talt" og "Utspørringen" når det gjelder Venstre. Dette kan tyde på at journalisten oppfatter Kristin Halvorsen, Erna Solberg og Lars Sponheim som mer ulne i sine svar enn de andre politikerne.

Tvil/skepsis

I likhet med spørsmål som uttrykker skepsis og oppfordrer til bekreftelse sår også responser som uttrykker skepsis tvil om legitimiteten eller verdien av det som politikerne nettopp har ytret. I motsetning til det skeptiske spørsmålet gir den skeptiske responsen imidlertid ikke politikerne noen mulighet til å avvise tvilen som uttrykkes, og ytringen blir dermed stående som journalistens påstand om verdien av innholdet i det foregående svaret. Sann sett er den skeptiske responsen en større trussel mot politikerens ethos enn det skeptiske spørsmålet, noe Dagfinn Høybråten tydelig markerer overfor TV2s journalist i dette eksempelet (respons markert med fete typer):

Utspørring av KrF, TV2, Utspørringen 29. august 2005

(IR: Ingvild Jensen og Anne Weider Aasen IO: Dagfinn Høybråten)

DH: Det er kjernen i vår fattigdomspolitik. Og, vi har satt inn tiltak i forhold til langtid sosialhjelpsmottakere, for å få de i arbeid. Vi har s-, vi har mer enn !doblet behandlingstilbudet på legemiddelassistert rehabilitering for rusmisbrukere. Vi har satt inn et !mye sterkere tiltak når det gjelder. .e. bolig. .e. bostedsløse. Og det er disse målrettede tiltakene, som vi har tro på virker, [det, det opposisjonen-]

61.a)J: [Det har jo ikke virket i denne] forrige perioden [men-]

DH: [Jo,] hva i all verden er det du sier, ((Høybråten er veldig agitert)) altså [det er jo et hån mot-]

Responser fra Ingvild Jensen uttrykker tvil om de tiltakene KrF har satt i gang virker så godt som Høybråten tror, og Høybråten blir meget oppbrakt over denne påstanden. Han får imidlertid ikke fullføre før journalisten har fulgt opp responsen med det kritiske ansvarlighetsspørsmålet "du sier selv at forskjellen har økt og at du heller ikke er sikker på om det har blitt flere fattige?" som understreker at den skeptiske responsen er legitim da den bygger på noe Høybråten selv har sagt. På NRK uttrykker journalist Rune Alstadsæter gjennom sin respons til Åslaug Haga en tilsynelatende allmenn skepsis overfor politikere som snakker om små økninger i skattenivået (respons markert med fete typer):

Utspørring av Senterpartiet, NRK, "Ærlig talt" 25. august 2005

(IR: Christine Præsttun og Rune Alstadsæter IO: Åslaug Haga og Erlend Fuglum)

44. RA: Om ikke kenyanske bønder skal få større frihet i Norge, så skal i alle fall kommunepolitikerne få det. CP: Ja, for kommunene, de skal få rett til å kreve inn skatter, og Åslaug .e. Haga, hvor mye mer skal kommunene få lov til å skattelegge oss.

ÅH: Ja, det er ikke mye. Det vi har sagt i programmet vårt, det er at dette kan vi prøve ut noen steder. Hvor vi sier at man kan ta inn en liten ekstra skatt. [Hvis vi -]

46.a)RA:[Når du sier] liten ekstra skatt, når en politiker sier det, så blir jeg nysgjerrig.

[ÅH: Ja @]

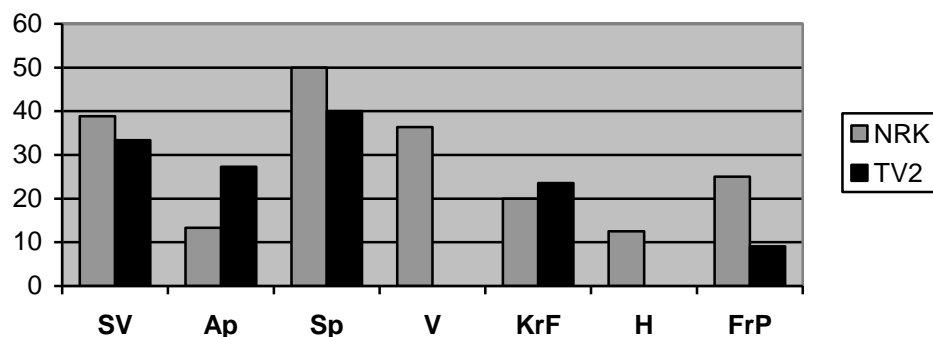
46.b) Hvor mye er denne lille ekstra skatten.

Slik blir Haga offer for en generalisering av politikere som en gruppe som ikke uttrykker seg tydelig når det gjelder skatter og avgifter, men i stedet har en tendens til å underdrive størrelsen på disse. I spørsmålet som følger blir Haga bedt om å konkretisere størrelsen på denne lille ekstraskatten, men svarer igjen noe uklart med "nja, kanskje det er en halv prosent? Noe i den retningen der?" og bidrar på denne måten kanskje til å opprettholde en generell skepsis mot politikeres troverdighet når det gjelder åpenhet rundt skatteøkninger.

Funn:

Når det gjelder forhold til tvil/skepsis og irettesettelse/avvisning øker antallet, og vi ser at Sp og SV mottar flest responser som uttrykker tvil på både NRK og TV2.

Figur 3.25. NRK og TV2: Gjennomsnittlig forekomst av responser som utviser tvil/skepsis i %

Høyre, FrP og KrF får fra 25 prosent og nedover av responser som uttrykker tvil og/eller skepsis. Bortsett fra Ap (som ligger på 13,3 % på NRK og 27,3 % på TV2), er kanalene her som nogenlunde på linje. NRKs journalister ytrer imidlertid flest av denne typen responser. Venstre, som hos NRK ligger på tredje plass samlet sett, får ingen på TV2 og heller ikke Høyre. Det er også verdt å merke seg at FrP ligger på over dobbelt så mange prosent av denne typen responser hos NRK i forhold til TV2.

Avvisning/rettesettelse

En respons som avviser eller rettesetter en politiker kommer som en reaksjon på det journalisten oppfatter som et ufullstendig svar, et svar med store mangler eller et ikke-svar. Når politikerens for eksempel begynner å snakke om noe annet enn det som var temaet for det foregående spørsmålet blir rettesettelsen om å holde seg til tema også en avvisning av det svaret som ble forsøkt gitt. Et tydelig eksempel på dette finner vi hos NRK. Sponheim innleder sitt svar på et meget responsstyrende løfte/garanti-spørsmål med et forbehold, men dette aksepterer ikke journalisten og ber ham ganske enkelt om svare konkret på spørsmålet (respons markert med fete typer).

Utspørring av Venstre, NRK, "Ærlig talt" 29. august 2005

(IR: Christine Præsttun og Rune Alstadsæter IO: Lars Sponheim og Lars-Henrik Michelsen)

32. RA: [Hvis vi legger kompro]missene til side nå. Venstres stortingsrepresentanter i neste stortingsperiode. Kan du garantere. at de kommer til. å stemme for både homoadopsjon og, og kjønnsnøytrale ekteskap.

LS: Hvis vi sitter i re- regjering, .e. og hvilket jeg håper.

33. RA: Svar på spørsmålet.

Responsen kan også vise til faktiske feil i politikerens ytring, eller, som i eksempelet nedenfor, til Kristin Halvorsens uttalelser om andre partier i valgkampen.

Utspørring av SV, TV2, "Utspørringen" 15. august 2005

(IR: Ingvild Jensen og Anne Weider Aasen IO: Kristin Halvorsen)

24. AA: Men Kristin Halvorsen, i valgkampen i to tusen og en så sa du, sitat. Folk jeg snakker med forteller meg at de er drittlei av politikere som forteller hvor dumme de andre er, så vi har jobbet med å få frem forskjellene uten å rakke ned på andre. Hvorfor har du gått vekk fra dette nå?

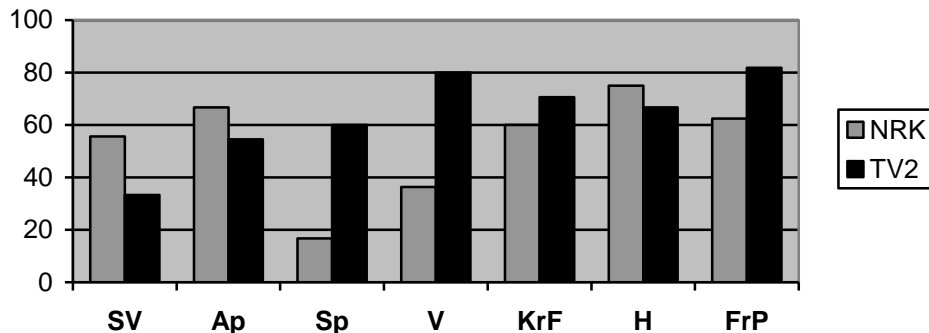
KH: Nei, for jeg tror det er viktig å få opp den verdidebatten. Nå har Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet. De har nå drevet en intens valgkamp i ganske ekstreme kristne miljøer i hele sommer. [De !ønsker-]

25. AA: [Men da får dere si] hva K, hva SV står for da, [KH: Jo] istedenfor å komme med slike karakteristikk av motstanderne.

Karakteristikk av valgkampmotstandere ble gjennomgående avvist i utspørringene, da fokus skulle være på politikken til det partiet som til enhver tid var representert i studio.

Funn:

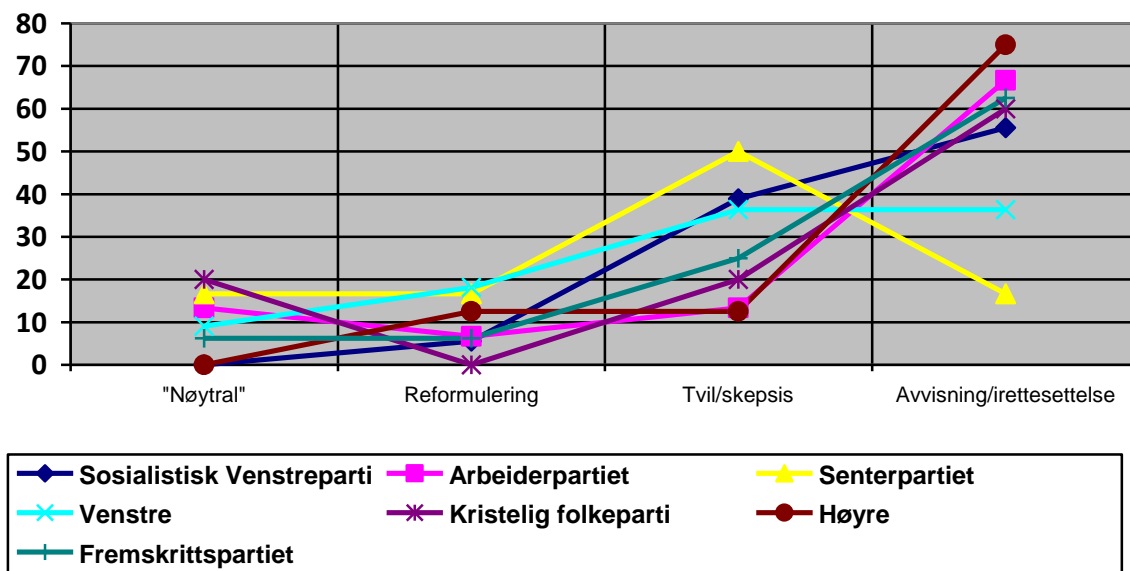
Figur 3.26. NRK og TV2: Gjennomsnittlig forekomst av responser som fungerer som avvisning/irrettesettelse i %

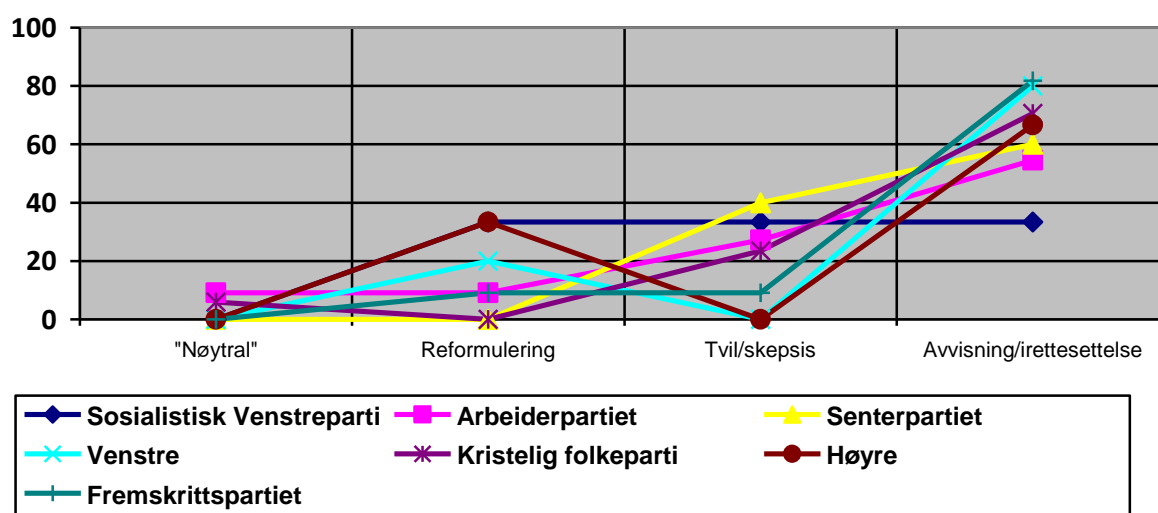
Tre av fire responser Høyre mottar er på NRK responser som inneholder avvisning/irrettesettelse (75 %). Ap, FrP og KrF ligger derfra og ned mot 60 prosent. På TV2 er det FrP med 81,8 prosent som ligger på topp, etterfulgt av Venstre (80 %), KrF (70,6 %) og Høyre (66,7 %). Plasseringsmessig ligger partiene likt på begge kanaler, bortsett fra at Ap og Venstre bytter plass på TV2s skala så Venstre ligger i bunn med SV og Sp på NRK, og Ap ligger i bunn med Sp og SV på TV2.

Figur 3.27. og 3.28. på neste side gjør Det store spriket er på NRK i den siste kategorien mellom Høyre og Sp med nesten 60 prosent differanse. Vi ser at disse partiene også er ytterpunkter når det gjelder respons med tvil/skepis, men da med Sp øverst på 50 % og Høyre 37,5 prosent bak. Også når det gjelder responser har NRK en tendens til større spredning av antallet til de ulike partiene. Når jeg i del 4 av oppgaven, i figur 4.8, presentere gjennomsnittlige responstyper i forhold til de to koalisjonene på NRK og TV2 slår dette imidlertid ut motsatt, og NRK ligger her innenfor en smalere ramme.

Figur 3.27. NRK: Responser fordelt etter type, alle partier

Figur 3.28. TV2: Responser fordelt etter type, alle partier

3.6.1 Analyseskjema for respons

Skjema 3.4. er en enkel gjengivelse av responstypene som benyttes i analysen. Sett i forhold til de overordnede kategoriene for spørsmål kan en si at responsene til en viss grad korresponderer med disse. "Nøytral" respons med responsstyrende fortell/forklar/utdyp-oppfordringer, reformulering med påståelig reformulering av foregående tur, tvil og konstruksjon av skepsis med de kritiske skeptiske spørsmålene og avvisning/irrettesettelse med en blandingsform for kritisk responsstyrende spørsmål. Gitt spørsmålene og responsenes ulike funksjoner er disse parallellene imidlertid ikke så sentrale som en skulle tro, og vil behandles hver for seg i analysen.

Skjema 3.4. Analyseskjema for respons

Skjema for analyse av respons			
<p>Anvendes når responsen er en eksplisitt kommentar til intervjuobjektets foregående tur og ikke inneholder spørsmålskvaliteter.</p> <p>Utsagn defineres som respons når det henger mer sammen med den foregående turen enn det neste spørsmålet.</p> <p>Turer som inneholder én tydelig responsegenskap og et spørsmål, er delt opp i a) (respons) og b) (spørsmål)</p>	Underkategori/type	Definisjon	Eksempel
	"Nøytral" respons	Nødvendig informasjon	18. IJ: [Vi er,] vi har mange spørsmål til deg, Høybråt[en, og du skal få svare]
	Reformulering	Respons som reformulering av foregående tur	24. RA: [Det] betyr at teknologien løper langt fortere enn folk som [LS: Ja, jo-] Lars Sponheim [og la oss nå XXX]
	Tvil/konstruksjon av skepsis	Respons som uttrykker tvil i forhold til verdien av innholdet i forrige tur	59. IJ: [Det er det uenighet] om
	Avvisning/irrettesettelse	Respons som inneholder en avvisning av svaret intervjuobjektet kom med i foregående tur	52. CP: [Me-men] nå snakker vi om de som kom under arbeiderpartiets periode, så ikke trekk inn kontantstøtten

3.7 Kontekst

Gjennomgangen av spørsmåls- og responstypene har vist at en kategorisering av slike ytringer i større eller mindre grad krever at konteksten trekkes inn. De fleste responsstyrende spørsmål taler for seg selv og lite kontekstuell kjennskap er nødvendig for å plassere dem, men når det gjelder flere av de påståelige og kritiske

spørsmålene er det nødvendig å forholde seg til konteksten for å kunne definere hva slags type de er. Eksemplene illustrerer dette ved at flere av ytringene før og etter den aktuelle turen er inkludert i utdraget. Intervjuobjektets tolkning av spørsmålet har i en del tilfeller vært utslagsgivende for kategorisering. Når en slik framgangsmåte har vært nødvendig illustrerer det at typifisering av fenomener i forhold til menneskelig interaksjon ikke kan utføres strengt kategorisk innenfor statiske rammer, og at det er nødvendig å hele tiden ha et overblikk over den umiddelbare konteksten, situasjonskonteksten og den kulturelle konteksten. Når disse faktorene er vurdert kan spørsmålet til Carl I. Hagen defineres som en kritisk presupposisjon:

Utspørring av Fremskrittspartiet, NRK, "Ærlig talt" 5. september 2005

(IR: Christine Præsttun og Rune Alstadsæter IO: Carl I. Hagen og Trond Birkedal)

55. RA: Carl I. Hagen, .e. FrP vil ha vekk pornosladden, ha lavere alkoholavgifter, blant annet. Har du husket å fortelle det til de kristne velgerne dine også, som du har besøkt så ofte i sommer?

Journalisten insinuerer at Hagen flørter med sin kristne velgere mens han utelater deler av Fremskrittspartiets partiprogram for å virke mer tiltrekkende. De kristne blir generalisert som en gruppe som ikke så glade i verken pornografi eller alkohol, og ikke ville stemt på FrP hvis de visste hva de sto for. Den kritiske presupposisjonen er at Hagen er en slu rev.

Når det i denne avhandlingen hovedsakelig er én side av en samtale som presenteres, betyr ikke det at resten av samtalen er utelatt. Samtidig er det en utfordring og en målsetning med analyseskjemaene at de skal kunne leses som selvstendige verktøy for analyse av nettopp *spørsmål* og *responser* og at de skal ha overføringsverdi i forhold til analyser av annet type data enn det som foreligger fra "Utspørringen" og "Ærlig talt". I enkelte tilfeller kan det hevdes at jeg har strukket kategoriene noe langt, men jeg vil understreke at jeg også har vært ekstra oppmerksom på å være konsekvent i typifiseringen av spørsmål og responser. Enkelte ytringer kan dermed være bedømt for mildt eller for strengt, men sett på tvers av kanal og parti: i hvert fall rettfærdig.

3.8 Avgrensninger

Når en jobber med transkribert samtale er det nødvendig å *høre* hva deltakerne i samtalen sier. Tale som ikke lar seg skille ut til tydelige ord er markert med XX i transkripsjonene, men de tilfellene der hele innholdet av journalistens tur forsvinner på grunn av lavt volum eller at flere snakker om gangen er utelatt. Journalistiske turer som totalt overlapper med politikernes tale og som det ser ut til at politikeren ikke får med seg er også utelatt. Dette gjelder spesielt minimale responser som "ja" og "mm", når disse ikke følges opp av et spørsmål. Av sammenligningshensyn er som nevnt er NRKs reportasjer om den gjennomsnittlige velgeren i utgangspunktet utelatt sammen med TV2s ja/nei-sekvens. I tillegg er innledningssekvensene der kun programlederne snakker utelatt, da disse ikke kan regnes som responser eller spørsmål, men er en introduksjon til programmet, partiet og politikerne. Se eksempelet fra NRK:

Utspørring av KrF, NRK, "Ærlig talt" 22. august 2005

(IR: Christine Præsttun og Rune Alstadsæter IO: Dagfinn Høybråten og Inger Lise Hansen)

RA: Ett parti har styrt landet lenger enn noe annet parti de siste åtte årene.

CP: Ja, Kristelig Folkeparti.

RA: Og at det er et kristent parti, det går tydelig frem av partiprogrammet.

CP: I løpet av .e. de to første sidene .e. av programmet så er det ett ord som er nevnt seksten ganger i ulike former, og det er ordet kristen.

RA: Velkommen. til ærlig talt.

CP: Og velkommen Inger Lise Hansen? Og Dagfinn Høybråten.

Ja/nei-sekvensene vil gjennomgås og trekkes inn i den avsluttende drøftingen.

Magne M. Haug m.fl. har gjort en kvalitativ analyse av NRKs miniportretter og introduksjonssekvensene i nevnte artikkel *No level playing field* [...] med fokus på forskjellsbehandling, og deres resultater vil også trekkes inn i drøftingen.

3.9 Etterprøvbarehet

Så dagligdags som et intervju kan virke, er det ikke en lett oppgave å kategorisere de ulike fenomenene. Selv om det ligger en del føringer for hvordan et intervju skal gjennomføres endrer det ikke det faktum at det her er snakk om mennesker i interaksjon hvor samspillet oppstår der og da. Analyseskjemaene som er benyttet i denne avhandlingen er utviklet for å belyse bestemte fenomener innefor spørsmålsstilling med en målsetning om at skjemaet skulle være så åpent at det

kunne fange opp alle spørsmålenes hovedfunksjon og samtidig være så lukket at skillene mellom disse skulle være tydelige.

Før jeg satte i gang arbeidet med analysemodellene så jeg raskt igjennom de 14 utspørringene på DVD for å få et inntrykk av hva slags materiale jeg egentlig hadde med å gjøre. Deretter utviklet jeg analyseskjemaene, og gjorde testanalyser av utspørringen av Arbeiderpartiet på NRK og Venstre på TV2. Dette utvalget var tilfeldig. Testanalysene ble gjennomgått sammen med veileder Jan Svennevig før jeg ferdigstilte analysemodellene. Jeg gjennomførte så analyser av alle utspørringene ved hjelp av det audiovisuelle materialet og transkripsjonene av dette. Kategoriseringer jeg følte meg usikker på ble markert, og Svennevig mottok analysene for å gjøre det samme. Deretter diskuterte vi analysene med spesielt fokus på usikkerhetsmomentene. I de fleste tilfeller kom vi til enighet om responsenes og spørsmålenes plassering (inkludert de fortsatt usikre tilfellene) og i enkelte tilfeller ble vi enige om å være uenige. Jeg gjorde selv en siste gjennomgang av analysene med fokus transkripsjonene og støtte i de digitale opptakene før jeg ferdigstilte analysene.

Likevel er det ikke til å komme unna at det er knyttet usikkerhetsmomenter til et antall spørsmål i analysen. De mest usikre er markert i parentes i de vedlagte tabellene og i kursiv i de vedlagte analysene, og utgjør totalt 23 spørsmål av 344 på NRK og 21 spørsmål av 371 på TV2. Dette gir en gjennomsnittlig usikkerhet på omtrent 6 %, og det virker kanskje ikke avskrekkende. Jeg må da understreke at de siste gjennomgangene av analysene i sin helhet står for egen regning. De spørsmålene det er knyttet usikkerhet til forekommer imidlertid ofte i de samme kategoriene på tvers av intervju og kanal, og utjevner på denne måten analysene i sin helhet i stor grad. I de siste gjennomgangene la jeg også vekt på å sammenligne tvilstilfeller fra de ulike intervjuene for å se etter likheter mellom dem. På den måten har jeg etterstrebet "likebehandling" av materialet for å oppnå en så korrekt analyse som mulig.

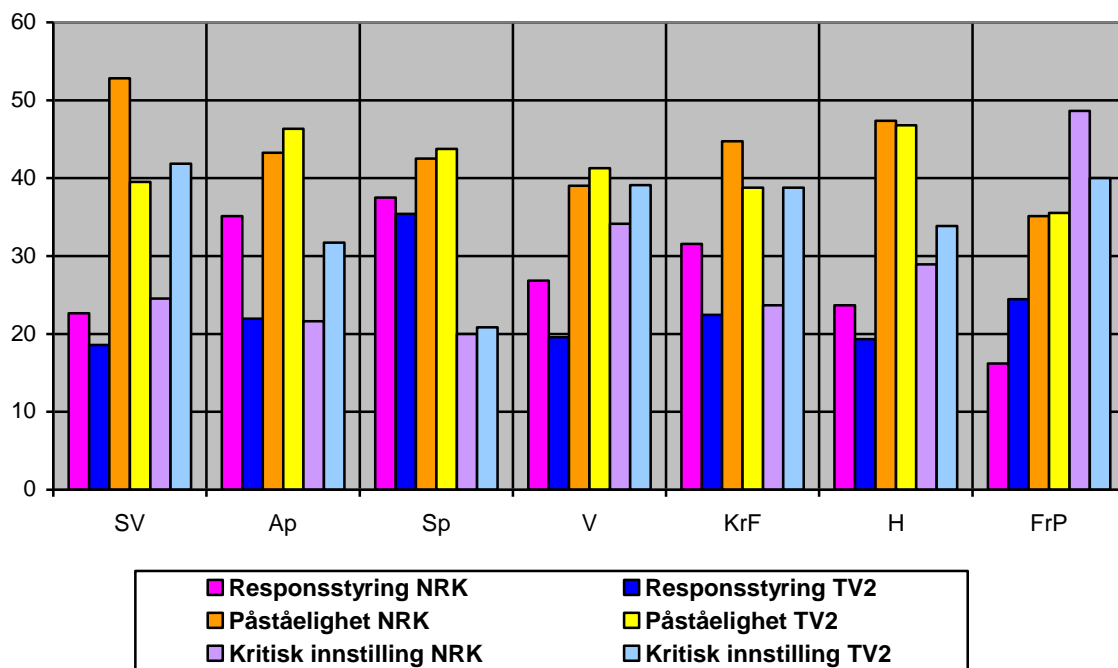
4. Overordnede resultater

I del 4 av oppgaven vil jeg presentere de overordnede resultatene av analysen, som er basert på en sammenligning av respons- og spørsmålsforekomst hos NRK og TV2. De to regjeringsalternativene, de rød-grønne (SV, AP og Sp) og de borgerlige partiene (Venstre, KrF, Høyre og FrP), er satt opp som motpoler. Både NRK og TV2 framstilte som nevnt valget som en kamp mellom disse to koalisjonene, og selv om FrP lenge var en usikker støttespiller i forhold til en blå regjering bygget de i hvert fall ikke sin valgkamp på støtte til et rød-grønt alternativ og er derfor her inkludert som et av partiene i den borgerlige koalisjonen. Eventuelle utslag dette måtte ha for verdien til høyresiden vil diskuteres i del 5, og individuelle forskjeller mellom partiene vil også trekkes frem

4.1 NRK versus TV2

Først alle de detaljerte resultatene fra del 3 gjengitt i figur 4.1:

Figur 4.1. NRK og TV2: Gjennomsnitt i % per parti etter spørsmålskategori

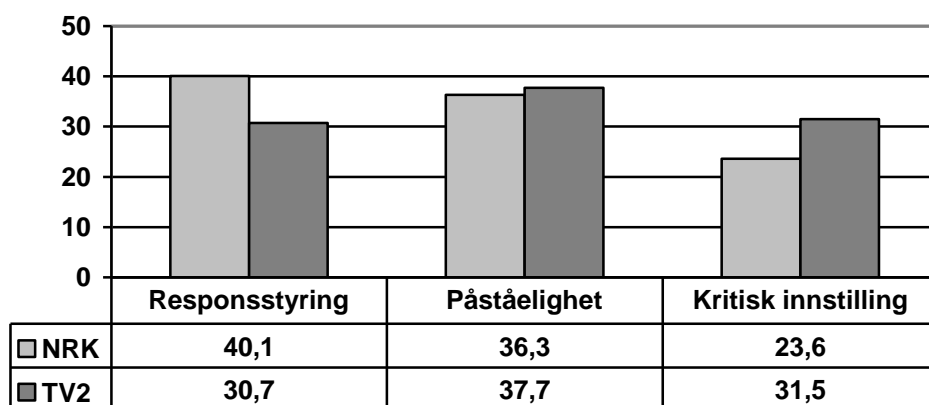

Figur 4.1 inneholder mye informasjon, men er ment for å gi en oversikt over de partiene som på en eller annen måte utmerker seg når den totale beregningen av spørsmålskategoriens forekomst hos de ulike partiene er gjort. I forhold til FrP er dette som nevnt spesielt viktig, og det er også interessant å se om ytterpunktene på politiske skalaen for øvrig utmerker seg innenfor noen av kategoriene.

Sentrumspartiet Sp framstår som mest responsstyrt på både NRK og TV2, får minst kritikk av alle partiene og er det partiet som generelt likebehandles mest på tvers av kanalene. Dette kan ha en sammenheng med Senterpartiets plassering midt på den politiske aksen. SV ligger høyest i forhold til påståelighet på NRK etterfulgt av Høyre, dette partiet ligger høyest på TV2 etterfulgt av Ap. Partiene på de politiske ytterkantene scorer altså høyest for påståelighet på begge kanaler. Mest kritikk på NRK får FrP og Venstre, på TV2 SV med FrP hakk i hæl. Både NRK og TV2 er altså mer kritiske overfor partiene i ytterkantene, men TV2 fordeler den til begge sider mens NRK konsentrerer den om høyresiden.

En sammenligning av gjennomsnittlig antall spørsmål innenfor hver spørsmålskategori på NRK og TV2 gir et bilde av hvor hyppig kanalene benytter henholdsvis responsstyrende, påståelige og kritiske spørsmål i sine utspøringer generelt.

Figur 4.2. NRK og TV2: Gjennomsnittlig forekomst av tre spørsmålskategorier

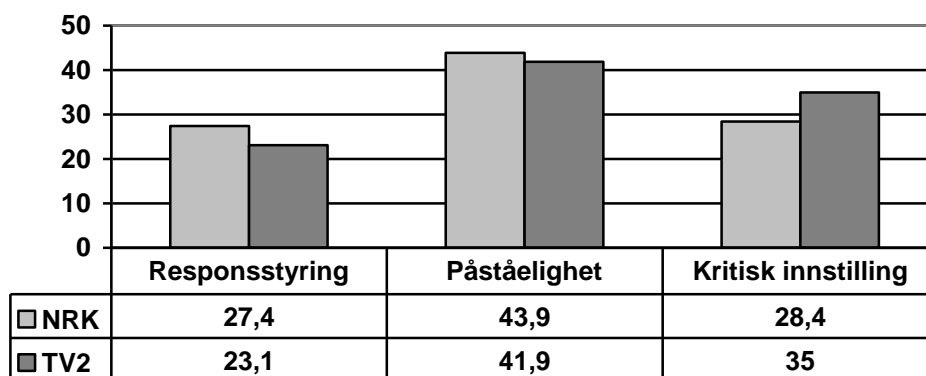
I figur 4.2. ser vi at av spørsmålene journalistene til NRK totalt sett stiller, er hovedvekten på de responsstyrende. I forhold til påståelighet ligger kanalene omtrent likt, med TV2 en drøy prosent over NRK, mens TV2s totalt sett er mest

kritiske overfor partilederne sett i forhold til prosentfordelingen av spørsmål med kritisk innstilling.

Figur 4.1. viser også at TV2s spørsmålsfordeling er jevnere innenfor de tre kategoriene enn NRKs. TV2 beveger seg innenfor et avvik på 7 prosent, mens NRK stiller 16,5 prosent færre spørsmål med kritisk innstilling enn responsstyrende spørsmål. TV2 ligger dermed noe høyere enn NRK i forhold til påståelighet.

Den responsstyrende spørsmålstypen *fortell/forklar/utdyp-oppfordringer* er som nevnt den mest åpne formen for spørsmål som stilles i utspørringene, og forekommer hyppig. I og med at denne typen spørsmål ikke inneholder journalistiske preferanser i forhold til ønsket svarform, er de per definisjon ikke responsstyrende. Figur 4.3. presenterer derfor forholdet mellom spørsmålskategoriene på NRK og TV2 *uten* fortell/forklar/utdyp-oppfordringer.

Figur 4.3. NRK og TV2: Gjennomsnittlig forekomst av tre spørsmålskategorier uten fortell/forklar/utdyp-oppfordringer

Vi ser at NRK fortsatt scorer høyere enn TV2 for responsstyrende spørsmål, men at avstanden har sunket med 5 prosent. Dette betyr at fortell/forklar/utdyp-oppfordringer forekommer hyppigst på NRK, og som vi så i figur 3.1 (i kapittel 3.4.1), hyppigst i intervjuene med partilederne til høyre på den politiske aksene. Når en spørsmålstype i en kategori her utelates betyr det at den totale spørsmålsmengden synker, og verdiene for de andre spørsmålskategoriene endres dermed også. Antallet spørsmål per parti per kanal er også utjevnet noe. Begge kanaler går derfor fram i forhold til påståelighet og kritikk. NRK stiger noe i forhold til TV2 når det gjelder påståelighet, og kommer nå ut som mest påståelig av de to kanalene.

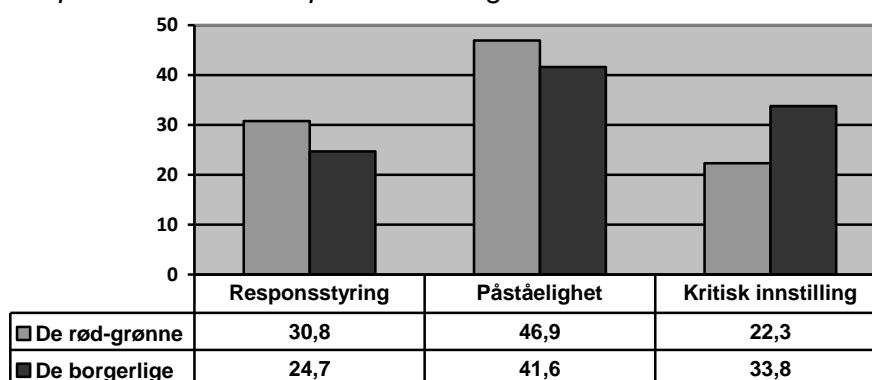
Forskjellen mellom kanalene i forhold til kritisk innstilling synker noe, men TV2 beholder forspranget.

I og med at utfallet av analysene blir så vidt forskjellig når fortell/forklar/utdyp-oppfordringene utelates fra utregningene er de også utelatt når forholdet mellom kanalenes behandling av de rød-grønne og de borgerlige partiene presenteres i det følgende.

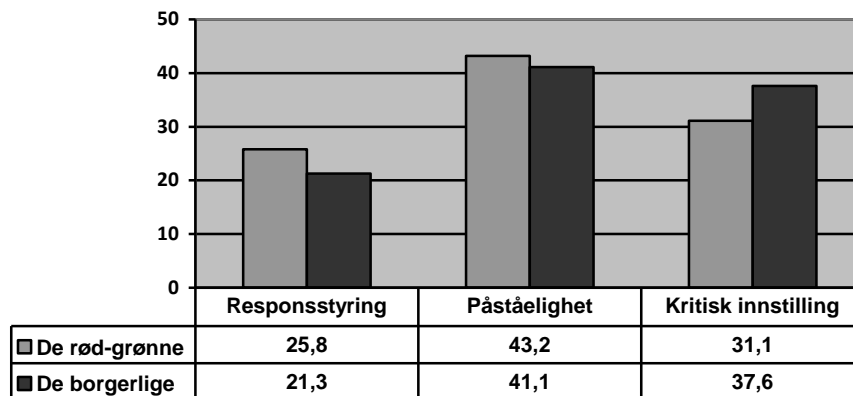
4.2 Rød-grønt versus borgerlig

Slik alternativene framsto ved inngangen til Stortingsvalget i 2005, med to dominerende politiske hovedkonstellasjoner, er det interessant å se på tallene i forhold til fordeling av spørsmål til partiene på midten/venstre og høyre på den politiske aksen. Tallene er basert på spørsmålsmengde per allianse per kanal. På NRK ser vi at de borgerlige partiene mottar omtrent 10 prosent flere kritiske spørsmål enn de rød-grønne, og følgelig 10 prosent mindre av responsstyrende og påståelige spørsmål. Av kritiske spørsmål er NRK nede i under 20 prosent i forhold til de rød-grønne, mens de hos TV2 ligger opp mot 30 prosent.

Figur 4.4. NRK: rød-grønne vs. de borgerlige, prosentandel i tre spørsmålskategorier

Figur 4.5. TV2: rød-grønne vs. de borgerlige, prosentandel i tre spørsmålskategorier

Også på TV2 er det de borgerlige partiene som mottar flest kritiske spørsmål, omtrent 7,5 prosent flere enn de rød-grønne. Forskjellen mellom de to konstellasjonene er likevel mindre enn hos NRK. Når det gjelder påståelige spørsmål stiller TV2 nesten samme antall prosentvis til begge koalisjoner.

Vi husker at TV2-tendensen til å fordele spørsmål ganske likt innenfor de ulike kategoriene kom til syne i figur 4.2. Her er bildet mer nyansert og forholdet mellom responsstyring av og kritisk innstilling overfor de borgerlige partiene er bortimot det dobbelte.

4.2.1 Ja/nei-sekvensene på TV2

Hittil har jeg holdt ja/nei-sekvensene på TV2 utenfor analysen. Dette av komparative hensyn. Sekvensene er gjennomgående for alle programmene, og går ut på at politikerne må svare "ja" eller "nei" på fem spørsmål. Programlederne gir tydelig signal til politikerne når de ikke holder seg til formatet, presser dem til å komme med et "ja"- eller "nei"-svar, og i enkelte tilfeller svarer de for politikerens svar. Konteksten for disse spørsmålene er så bindende at de kan sammenlignes med løfte/garanti-spørsmål, som er den mest responsstyrende spørsmålstypen jeg opererer med. Enkelte av ja/nei-spørsmålene i sekvensene er da også utformet som denne typen spørsmål:

Utspørring av SV, TV2, "Utspørringen" 15. august 2005

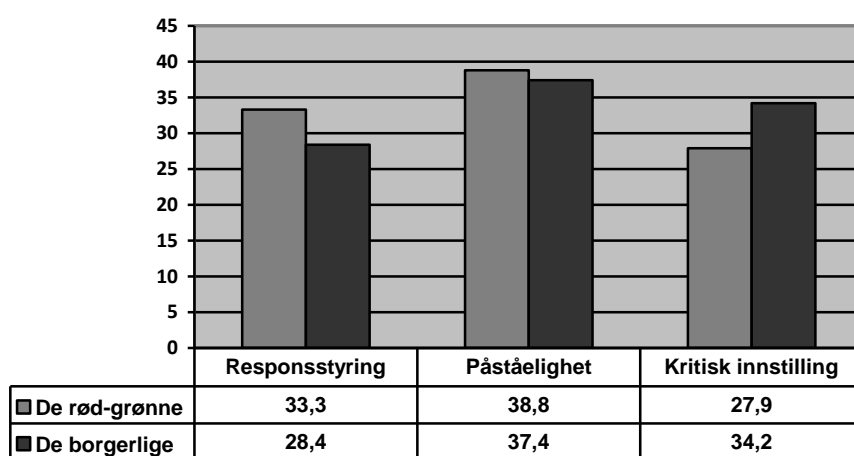
(IR: Ingvild Jensen og Anne Weider Aasen IO: Kristin Halvorsen)

IJ: Vil SV garantere at det ikke blir bygget gasskraftverk på Kårstø hvis dere kommer til makten.

Hvis disse sekvensene hadde blitt inkludert i analysen ville de veid tungt i forhold til TV2s hyppighet av responsstyrende spørsmål i forhold til NRK, og det kan være verdt å ta en titt på utslaget de ville fått.

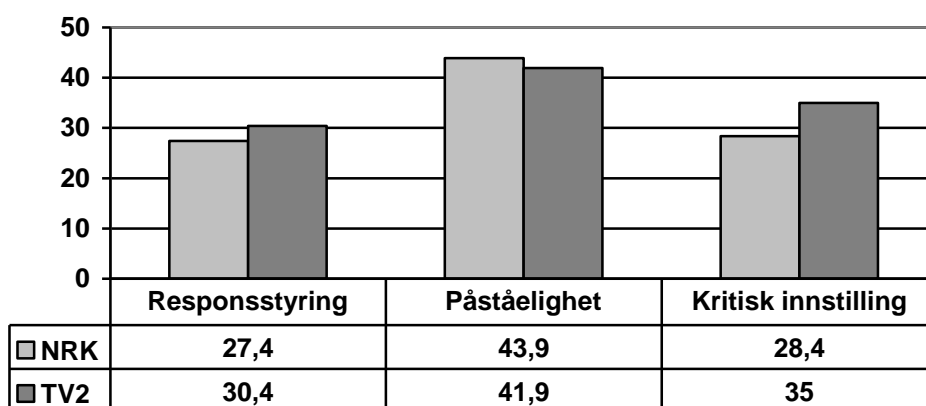
Tematisk sett stilles mange av de samme spørsmålene til de ulike partiene, så jeg har ganske enkelt lagt til fem ekstra spørsmål for hvert parti på TV2 som løfte/garanti-spørsmål, og satt opp forholdet i figur 4.6.

Figur 4.6. TV2: rød-grønne vs. de borgerlige, prosentandel i tre spørsmålskategorier - inkludert ja/nei-sekvensen

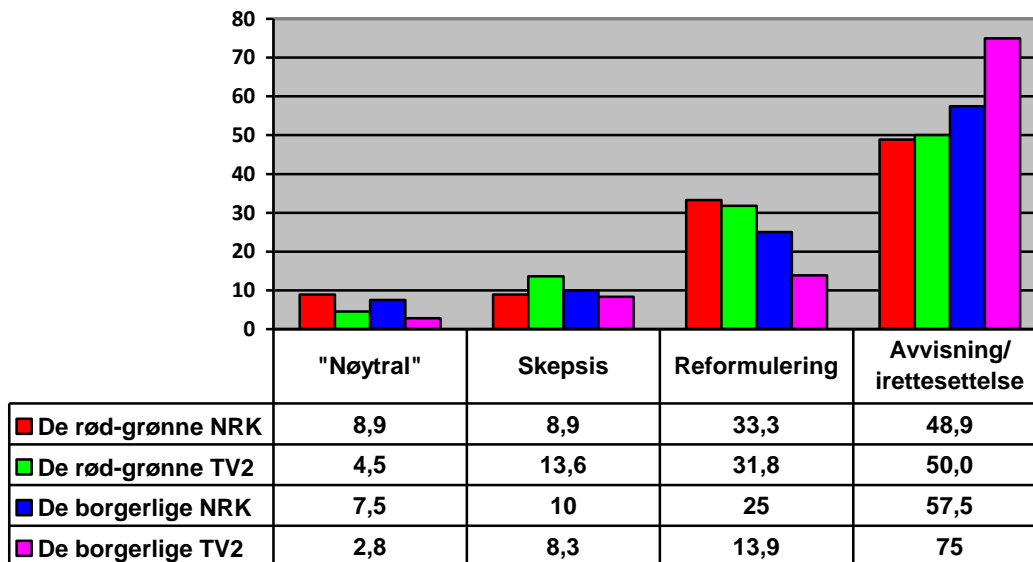
Forholdet mellom responsstyring av de rød-grønne og de borgerlige partiene endres naturlig nok ikke, men i forhold til NRK kommer TV2 her opp på nesten samme nivå.

Figur 4.7. NRK og TV2: Gjennomsnittlig forekomst av tre spørsmålskategorier inkludert ja/nei-sekvens for TV2

4.2.2 Responser

Figur 4.8. NRK og TV2: rød-grønne vs. de borgerlige, prosentandel av fire responstyper

Ved gjengivelsen av de detaljerte resultatene for responser nevnte jeg at NRK hadde en tendens til større spredning av antall responser til de ulike partiene. Når vi i figur 4.8. ser på gjennomsnittlige responstyper i forhold til de to koalisjonene på NRK og TV2 slår dette imidlertid ut motsatt, og NRK ligger her innenfor en smalere ramme enn TV2. Figuren viser at de rød-grønne behandles veldig likt på begge kanaler, mens TV2 hyppigere avviser/rettesetter de borgerlige partiene enn NRK. De borgerlige mottar færre påståelige reformuleringer i responser, men flere responser som inneholder avvisninger eller rettesettelser i forhold til det foregående svaret.

4.2.3 Gradering av spørsmål etter styrke

Figur 4.2., 4.3. 4.4. og 4.5. som vi så innledningsvis i dette kapittelet viste at både NRK og TV2 var gjennomsnittlig mest kritiske til de borgerlige partiene, og at TV2 var mest kritiske alt i alt. Den mer detaljerte gjennomgangen i del 3 viser imidlertid at bildet er noe mer nyansert. Det er som nevnt forskjell på hvor "sterke" spørsmålstypene er innenfor sin kategori i forhold til den styringen de utfører, om det er styring av svarets form, publikums tolkning eller emne.

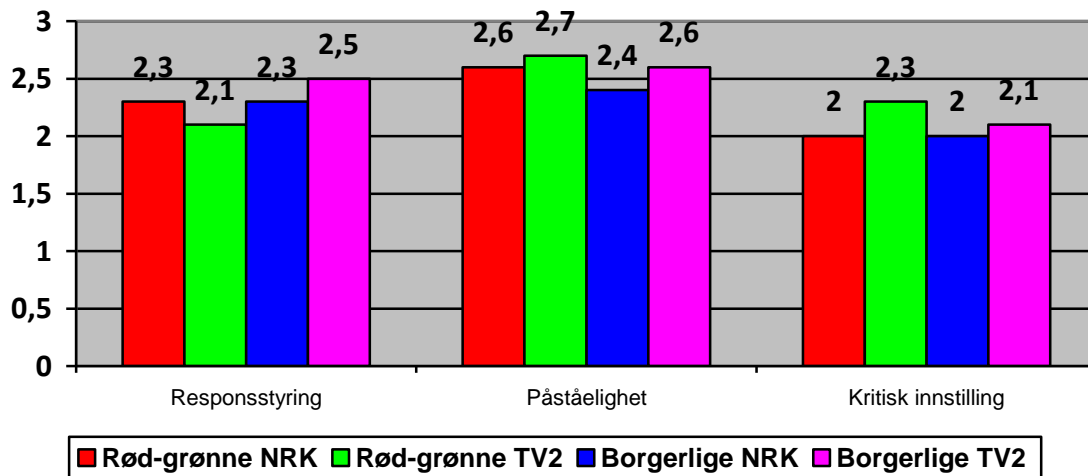
Derfor har jeg også kodet spørsmålene i forhold til et poengsystem som gir de mildeste formene 1 poeng for forekomst, mens de sterkere innenfor hver kategori er gitt 2 eller 3 poeng. Poengfordelingen er basert på en idé om å markere lignende spørsmål likt og understreke styrken i de sterkeste formene, samtidig som det er tatt et visst hensyn til at spørsmålstypene ikke går igjen like ofte hos de ulike partiene og på de to kanalene. Den mest interessante kategorien er kanskje spørsmål med kritisk innstilling, og her er forklaringsproblem/ansvar -sterk form skilt fra de andre kritiske spørsmålene på grunn av sin eksplisitte kritiskhet via direkte personangrep. Hvis en antar at alle spørsmål som stilles i en utspørring påvirker en seer, må en også anta at de ulike typene påvirker i ulik grad og at de sterkeste formene innenfor hver kategori har potensial til å påvirke i sterkest grad.

Tabell 4.1. Poengfordeling i tre spørsmålskategorier

Responsstyring	Fortell/forklar/utdyp-oppfordringer	1	Åpne
	Komplekse spørsmål	2	
	Enten/eller-spørsmål	2	
	Ja/nei-spørsmål	2	
	Gjentakelse av spørsmål	3	
	Løfte/garanti-spørsmål	3	Lukkede
Påståelighet	Kommenterende spørsmål	1	Insinuerende
	Ja/nei-spørsmål m/vekting	2	
	Negativt formulerte spørsmål	3	
	Spørsmål som reformulering av svar	3	
	Spørsmål med påståelig presupposisjon	3	Eksplisitt antagende
Kritisk innstilling	Spørsmål som utviser skepsis	1	Implisitt kritisk
	Negativ reformulering av svar	1	
	Spørsmål med kritisk presupposisjon	2	
	Forklaringsproblem/ansvar – mild form	2	
	Forklaringsproblem/ansvar – sterk form	3	Eksplisitt kritisk

På den måten markeres de mest responsstyrende, mest påståelige og mest kritiske spørsmålene ved styrke og ikke ved forekomst, og jeg mener dette gir et bedre bilde av hvordan de rød-grønne partiene kommer ut i forhold til de borgerlige. Figur 4.9. viser de gjennomsnittlige resultatene for de rød-grønne og de borgerlige partiene på NRK og TV2.²⁴

Figur 4.9. NRK og TV2: Gjennomsnittlig styrkegrad for tre spørsmålskategorier, de rød-grønne vs. de borgerlige partiene

Dette er interessant. For det første viser grafene at forskjellene mellom NRK og TV2 er mindre enn først antatt når man ser på styrken av de responsstyrende, påståelige og kritiske spørsmålene og ikke selve forekomsten.²⁵ Her er det imidlertid viktig å understreke at dette gjelder innenfor de tre kategoriene. Poengsystemet er ikke tilpasset en sammenligning på tvers av kategorier – der må en forholde seg til forekomst. Det er tre så vidt forskjellige typer spørsmål som inngår i de ulike kategoriene med ulike former for styring, så her er det kun forsvarlig å sammenligne resultatene innenfor hver enkelt kategori. At alle søylene befinner seg innenfor et område på 0,4 poeng er likevel verdt å merke seg. Det betyr at den totale poengfordelingen i forhold til styrkegraden av spørsmålene ikke skiller mer enn 1 til 3 poeng mellom partiene. I forhold til den gjennomsnittlige styrkegraden av det antall spørsmål som stilles de rød-grønne og de borgerlige partiene i hvert program, ligger altså NRK og TV2 så og si likt.

²⁴ Ja/nei-sekvensen på TV2 er ikke tatt med i denne beregningen, men kategorisert som løfte/garanti-spørsmål med denne poengfordelingen ville utfallet bli mellom +0,2 og +0,3 % poeng for responsstyring.

²⁵ Poengfordelingen er rundet av til én desimal for oversikt – ujevnheterne er minimale.

4.3 Konkluderende bemerkninger for resultatene

Av et stort materiale er det nødvendig å notere noen hovedfunn. Paralleller til og avvik fra resultatene av de undersøkelsene av gjeldende partilederspøringer som foreligger i artikkelen *No level playing field: Moderator bias in the television coverage of an electoral campaign with no political advertising* (Haug m.fl.) vil presenteres. Disse ble lagt fram underkapittel 1.5.1.

Forventningene til TV2 som reklamedrevet kanal var at deres utspøringer skulle være preget av en mer pågående spørrestil enn på NRK. Haug m.fl. antyder også dette gjennom sin tematiske spørsmålsundersøkelse. De fant som nevnt at alle partiene endte opp med en negativ poengsum på TV2, og antyder at TV2 forholder seg mer aggressivt overfor partilederne. Dette bekreftes delvis gjennom denne avhandlingens originale analyse. TV2 scorer prosentvis høyere enn NRK for både kategorien responsstyrende og kritisk innstilling. NRK er imidlertid marginalt mer påståelige enn TV2, som jo er en sterkere spørsmålskategori hva gjelder pågåenhet.

Haug m.fl. konkluderer i denne delen av sin undersøkelse med at de rød-grønne generelt sett blir behandlet mer negativt enn de borgerlige partiene på TV2, mens forholdet er motsatt på NRK. Det første momentet tilbakevises i denne analysen. TV2 framstår som nevnt som mest kritisk generelt, men både på NRK og TV2 blir de rød-grønne gjennomsnittlig utsatt for mindre kritikk enn de borgerlige partiene. Differansen er noe høyere på NRK enn TV2, så sånn sett er journalistene på NRK mer venstrevennlige i sin behandling av partilederne. Som nevnt er også NRK og TV2 mer kritiske overfor partiene i ytterkantene av den politiske aksen, men her skal TV2 ha for å fordele tyngden tilnærmet likt mellom SV og FrP. Når det gjelder påståelighet er også ytterpunktene på aksen de som scorer høyest både hos NRK og TV2.

Haug m.fl. tok også for seg velkomstene og introduksjonene partilederne og partiene fikk hos NRK og TV2 og konkluderte med at TV2 i stor grad likebehandlet politikerne, mens NRK favoriserte de rød-grønne. I miniportrettene av gjennomsnittsvelgerne på NRK kommer i følge Haug m.fl. de rød-grønne også best ut.

I forhold til kritisk innstilling antyder dette sammenlagt at, ja, NRK har i utspørringene fra 2005 en tendens til å forfordele de borgerlige partiene, og, nei, TV2 er ikke i lomma på Høyre, deres journalister forfordeler også høyresiden i forhold til kritikk.

Ser vi imidlertid Haug m.fl. sine resultater i sammenheng med den gjennomsnittlige poengfordelingen for responsstyring, påståelighet og kritisk innstilling overfor de to fløyene på NRK og TV2 som ble presentert i figur 4.9, blir funnene mer synkroniserte i forhold til Haug m.fl. sin påstand om at de rød-grønne kom dårligere ut av utspørringene på TV2 enn de borgerlige. Tallene viser at TV2 er mer kritiske overfor de rød-grønne enn NRK, og at de er mer kritiske overfor de rød-grønne enn de borgerlige partiene. NRK på sin side behandler begge koalisjoner likt.

I forhold til de gjennomsnittlige poengsummene for responsstyring likebehandler igjen NRK de rød-grønne og de borgerlige partiene, mens TV2 responsstyrer de borgerlige mest, mer enn NRK responsstyrer noen av koalisjonene. Når det gjelder påståelighet har de rød-grønne høyest gjennomsnittlig poengsum på TV2, NRK er mindre påståelige i sine spørsmål enn TV2 i forhold til de borgerlige partiene, og mer påståelige enn TV2 overfor de rød-grønne. Tendensen vi har sett til nå til at TV2 fordeler sine spørsmålstyper generelt mer jevnt, slår ikke inn når typene poengrangeres. NRK er imidlertid meget rettferdig i sin behandling av koalisjonene.

Jeg nevnte taletid i introduksjonen av materialet, og beregningene viste at partilederne til SV, Ap og Sp på NRK snakker gjennomsnittlig 11 sekunder lenger enn partilederne til de borgerlige partiene, og at Venstre, KrF, Høyre og FrP på TV2 har gjennomsnittlig 41 sekunder mer taletid enn de rød-grønne partiene. Hvis vi går tilbake til de originale analyseresultatene blir dette enda et moment som teller til fordel for de rød-grønne på NRK. De borgerlige partienes 40 ekstra sekunder på TV2 støtter på sin side opp om konklusjonen til Haug m.fl. om at de rød-grønne ble behandlet dårligere enn de borgerlige på TV2. Dette ville vært for tynt å trekke fram hvis det ikke hadde vært for at poengfordelingen også antyder dette. Dette er

imidlertid den minst "vitenskapelige" utregningen i materialet, og jeg vil holde meg til den originale analysen når jeg nå noterer hovedfunnene.²⁶

- Responsstyring er den minst fremtredende spørsmålskategorien når de åpne fortell/forklar-spørsmålene ikke er tatt med i beregningen
- NRK responsstyrer mer enn TV2
- Påståelighet er den mest fremtredende spørsmålskategorien
- Både NRK og TV2 responsstyrer de rød-grønne mer enn de borgerlige partiene
- I forhold til påståelig spørsmålsstilling er NRK mer pågående enn TV2
- NRK og TV2 er nesten like påståelige overfor de rød-grønne som de borgerlige partiene
- I forhold til kritisk spørsmålsstilling er TV2 mer pågående enn NRK
- Både NRK og TV2 er mest kritiske overfor de borgerlige partiene, TV2 mest kritiske om en ser på prosentfordeling for kanalene mellom spørsmålskategoriene, NRK hvis en ser på differansen mellom de rød-grønne og de borgerlige partiene.
- Funnene for responskategorien avvisning/irrettesettelse, som i stor grad korrelerer med spørsmålskategorien kritisk innstilling, samsvarer i stor grad med denne, men TV2 får 1,1 % høyere score for de rød-grønne enn for de borgelige partiene.

Dette oppsummerer de overordnede funnene. Noen er mindre tydelige enn andre, men de tydeligste vil drøftes i del 5, som med noen siste ord vil rekapitulere til oppgavens formål og forskningsspørsmål.

²⁶ Utregningen av spørsmålenes gjennomsnittlige styrkegrad og utfallet av denne vil også i del 5 holdes utenfor når den ikke benyttes til å illustrere et poeng.

5. Drøfting

Formålet med denne avhandlingen har vært å avdekke hva slags responser og spørsmål journalistene ytret i utspørringene på NRK og TV2 i den korte valgkampen før Stortingsvalget i 2005. Oppgavens viktigste drøfting er derfor å finne i del 3, som tar for seg det analyseverktøyet som er benyttet. I del 4 er resultatene av analysene presentert sammen med den tidligere forskningen på utspørringene, og det er den rollen de foreliggende resultatene spilte for min forskning, som min forskning nå kan spille for nye analyser av sjangeren utspørringer og journalistikk i valgkamp. I forhold til de store politiske temaene som demokrati og ytringsfrihet blir resultatene mine for små. Utspørringene utgjør en forsvinnende del av den totale valgkampdekningen i mediene de siste fire ukene før et stortingsvalg, og selv om partilederutspørringene står i en særstilling i forhold til de intervjuformene i en valgkamp som ikke vier nesten en halvtimes sending til én partileder, blir det for snaut for å trekke de store linjene. I drøftingen fokuserer jeg derfor på den umiddelbare konteksten i utspørringene og det som utspilles mellom dens aktører. Sjangeren defineres i det rommet. Sjangertrekkene vil diskuteres i forhold til intervjusjangeren, kanalenes målsetninger for programmene og det journalistiske idealet om demokratisk folkeopplysning.

Hvis en journalist vil vite hvorfor en politiker ikke har oppfylt sine løfter kan hun stille det åpne spørsmålet: "Når blir det full barnehagedekning?" og gi politikerens alburom til selv å forklare hvorfor det ennå ikke har skjedd. Dette gjør journalistene ofte i "Ærlig talt" og "Utspørringen", og oppfyller på den måten det journalistiske målet om å skaffe til veie informasjon på en objektiv måte. De kan også gi spørsmålet en innebygget svarpreferanse og spørre: "Blir det full barnehagedekning?" som presser politikerens til å svare "ja" eller "nei", og det er som regel det journalistene gjør i utspørringene når de vil ha et klart svar. Et klart svar er likevel oftest ikke nok for NRK og TV2s journalister, de vil også øve definisjonsmakt over dets innhold. NRK stiller da oftest spørsmål som: "Forstår du at det er frustrerende for småbarnsfamiliene at det ikke er full barnehagedekning?" og appellerer til publikums følelser og politikerens fornuft. Og selvfølgelig, svaret må bli "ja". TV2s mest frekventerte versjon av det påståelige spørsmålet er "Er det ikke

snart på tide at det blir full barnehagedekning?” og påstår i den folkelige tonen at, jo, det er på tide. Sjeldnere enn å påstå, men oftere enn å be om et ”ja” eller ”nei”, stiller NRK og TV2 kritiske spørsmål av typen: ”Hvordan er det mulig under denne regjeringen, som gikk til valg på full barnehagedekning, at køene fortsatt er milelange og at bestemødre må hyres inn som barnevakter?” og da starter problemene for politikeren. Seeren har fått med seg at det har forekommet løftebrudd, barnefamiliene heier på journalisten, de barnløse tenker på de stakkars bestemødrene, og politikeren blir først og fremst tvunget til å forsvare seg mot beskyldningene om løftebrudd, mens påstanden om tilstanden på barnehagefronten blir stående uimotsagt. ”Det er mange faktorer...” begynner Kristin Halvorsen, men blir avbrutt av spørsmålet: ”I partilederutspørringen i 2005 sa du, sitat, jeg er villig til å gå på full barnehagedekning, hvordan kan du da nå skylde på alle andre?” Krisen er total, Halvorsen blir utsatt for et sjeldent, men alvorlig tilfelle av personangrep, og så lenge hun ikke får snakket ut er hennes ethos-kurs dalende.

Analysene av utspørringene fra 2005 beskriver en intervjustil hovedsakelig bestående av påståelige og kritiske spørsmål, og minner dermed mer om avhøret enn om det politiske intervjuet. De spørsmålene som står igjen etter at de åpne spørsmålene er trukket fra vitner om at den store majoriteten av spørsmålene som stilles har pågående kvaliteter. Den høye forekomsten av irettesettende og avvisende responser sammen med de evaluerende reformuleringene viser at moderatorene går inn i rollen som barometer for verdien av politikernes utsagn, noe som skiller intervjuer direkte tilrettelagt et publikum fra det tradisjonelle nyhetsintervjuet, og som skiller utspørringene fra de andre intervjuformene som forekommer på tv i en valgkamp.

Den poengbaserte utregingen av gjennomsnittlig styrke på de responsstyrende, påståelige og kritiske spørsmålene, viste at når de sterkest ethostruende spørsmålene, forklaringsproblem/ansvar -sterk form, markeres med ett poeng mer enn spørsmål med kritisk presupposisjon og forklaringsproblem/ansvar -mild form, kommer NRK ut med lik poengfordeling for de rød-grønne og de borgerlige partiene, mens TV2 kommer noe høyere ut i forhold til de rød-grønne. Det er vanskelig å si hvor mye vekt en skal tillegge de sterkest kritiske spørsmålene når det kommer til publikums tolkning, og det er selvfølgelig også avgjørende hvordan

politikerne svarte på disse spørsmålene. Dette er den største svakheten ved å gjøre en analyse av hovedsakelig én side av en samtale – man blir nysgjerrig på hvordan den andre parten klarte seg i forhold til sine egne ytringer.

Likevel sier fordelingen av spørsmålstypene noe om at partilederne på de politiske ytterkantene ikke akkurat slapp billig unna. Gjentakelse av spørsmål forekommer hyppig hos SV på NRK og nesten like hyppig hos FrP på TV2. Påståelige reformuleringer av foregående svar forekommer hos alle partier, på NRK flest hos Ap og på TV2 flest hos Høyre. NRK uttrykker også en viss skepsis overfor FrP, Ap og SV. Dette er alle spørsmålstyper som oppstår på bakgrunn av politikernes foregående svar, og forekomsten viser at journalistene i mange tilfeller ikke har vært fornøyde med dem. Dette kan være faktisk begrunnet i forhold til at svarene ikke oppfyller kravene om innhold i forhold til relevans eller tilstrekkelig informasjon, eller verdimessig, at journalistene stiller spørsmålstegn ved standpunktene politikerne tar.

Det er forventet at journalistene skal formidle standpunkter som står i kontrast til det politikerne i studio mener i en utspørring. I og med at det ikke er flere debatt deltakere til stede må de stå som motpol. Er det imidlertid riktig at journalistene i så stor grad skal evaluere utsagn? Med et ethos i baklomma som inkluderer nøytralitet, objektivitet og etterrettelighet, og via tilrettelagte responser og spørsmål kan journalistenes ytringer for et publikum oppfattes som direkte utsagn om virkeligheten – de har jo ingen grunn til å lyve, mens politikerne har et rykte på seg for å gjøre nettopp gjøre det. NRK og, i økende grad, TV2 er underlagt et direktiv om å formidle informasjon upartisk til alle grupper i samfunnet. Dette er en demokratisk forutsetning. For også å fungere som vaktbikkje har deres journalister lov til å være kritiske overfor makta, "fjendtlighedens rituelle karakter konstruerer debatinterviewerens kritikk som institusjonell i stedet for subjektiv. Derved kompenseres der for fjendtlighedens tilsynelatende brud med den formelle nøytralitet", skriver Sofie Emmertsen (2003:274), men i hvor stor grad bør de *evaluere* hver enkelt politiker, og når de gjør det, bør de ikke gjøre det med like stor tyngde over hele den politiske skalaen og ikke med hovedvekt på ytterpunktene?

Det faktum at NRK og TV2 framstår som mest kritiske overfor politikerne som er i regjeringssposisjon og deres medfeller på den ytre høyresiden kan for så vidt

forsvares i forhold til partienes maktposisjon, men når valget portretteres som et valg mellom to koalisjoner ville det kanskje være på sin plass å være minst like kritiske til de partiene som eventuelt ville overta makta etter valget. Bernt Aardal setter fingeren på at den gunstige økonomiske situasjonen som forelå i Norge under Bondeviks regjering i de fleste andre land nærmest ville vært en garanti for at den sittende regjeringen ville vinne valget (2007:13), men det gjorde de altså ikke. Ble journalistenes påstander om løftebrudd for mye for de flyttbare velgerne mot slutten av den korte valgkampen?

Haug m.fl. noterer at når moderatorer ønsker å avdekke inkonsistens skjer dette ofte i forhold til marginale politiske temaer og ikke innenfor valgkampens overgripende temaer. Dermed settes fokus på ethos framfor logos – altså på karakter framfor politikk, og et nedbrutt ethos kan i større grad være avgjørende for velgerne enn partiledernes faktiske standpunkter (2008:26). Det var ikke dette som var målsetningene for kanalenes utspøringer. Hovedfokuset skulle være på sentrale saker, og små eller irrelevante saker skulle journalistene la ligge. Dette måtte ikke nødvendigvis ha kommet i konflikt med målet om å sammenligne løfter med gjerninger eller om å la politikerne diskutere saker som var viktige for det enkelte parti, men den tematiske analysen til Haug m.fl. og den forekomsten av kritiske spørsmål som denne analysen avdekker tyder på at det var nettopp det det gjorde. Blir det offentlige politiske intervjuet demokratisk opplysende når politikere må fokusere mer på å bevare sitt ethos enn å legge fram partiets politikk?

NRK skulle i sin valgkampdekning fremme demokratiet. Basert på kanalens markerte mer kritiske holdning til de borgerlige partiene, kan denne målsetningen skrives om til "fremme sosialdemokratiet". Mottoet til TV2, "Valget er ditt" kunne av samme årsak omskrives til "Valget er rød-grønt". Selv om journalistene hadde benyttet de britiske intervjuenes høflighetsstrategier og i større grad kommet med påstander pakket inn i en tredjepersons ytring ville de likevel ikke kommet bedre ut i forhold til nøytralitet i denne analysen. I forhold til spørsmål med kritisk innstilling legger NRK, og overraskende nok også TV2, seg på en linje som totalt sett setter de borgerlige partiene i et dårligere lys enn de rød-grønne. Tematisk så vi at Haug m.fl. også konkluderte med at de rød-grønne kom best ut på NRK. Til deres overraskelse kom derimot TV2 ut med en generelt mer negativ behandling av de

samme partiene. På tross av at differansen er mindre mellom de rød-grønne og de borgerlige partiene når det gjelder kritisk innstilling på TV2 enn på NRK, kommer de borgerlige partiene likevel klart ut som mottakere av prosentvis flest kritiske spørsmål. Når høyresiden også er mottakere av klart flest avvisende eller irettesettende responser, som i stor grad fungerer evaluerende, mener jeg resultatet av denne analysen utjevner, om ikke tilbakeviser, konklusjonene om at TV2 behandler de borgerlige partiene mer positivt enn de rød-grønne.

Det er også mulig at fordelingen av spørsmål som ba politikerne om å love eller garantere ulike ting har spilt inn i den teamtiske gjennomgangen. TV2 fordeler denne typen spørsmål med massiv vekt på høyresiden av den politiske skalaen, mens NRK heller ber de rød-grønne om løfter og garantier. TV2-journalistene spurte seg kanskje: "hva kan regjeringen garantere oss for neste periode hvis de blir sittende?" og NRK-journalistene spurte seg kanskje: "så, hva vil de rød-grønne garantere oss hvis de får makta?"

I sin gjennomgang av temaene i utspørringene la Haug m.fl. også inn en variabel i forhold til om sakene som ble tatt opp var spesielt problematiske for de enkelte partiene. Med den definisjonsmakten journalistene besitter og det presset de utøver i disse utspørringene mener jeg imidlertid at enhver sak potensielt kunne framstå som problematisk for partiet, avhengig av journalistens framstilling via påståelige og kritiske spørsmål – eller begge deler, og dermed også framstå som problematiske for seerne.

En variabel som ikke er tillagt stor vekt i denne analysen er tidsaspektet og det antallet temaer som tas opp i hver utspørring. Tidsbruk ble nevnt under konkluderende bemerkninger for resultatene som en utslagsgivende faktor i forhold til behandlingen av de rød-grønne og de borgerlige partiene på TV2, men kan ikke uten videre tale til fordel for noen av partiene. Settes taletiden i sammenheng med antall temaer per utspørring ser en imidlertid at de borgerlige partienes forlengede taletid kan ha sammenheng med at de gjennomsnittlig er gjennom i hvert fall ett tema mindre enn de rød-grønne partiene på begge kanaler.

Sett i forhold til den overvekten av kritiske spørsmål som stilles de borgerlige partiene og spørsmålsstrukturen i utspørringene gir dette mening. NRK og TV2-

journalistenes mest vanlige spørsmålsformuleringer som jeg illustrerte med et konstruert eksempel innledningsvis i denne drøftingen, har også rot i virkeligheten hva gjelder progresjonen i en typisk utspørring. Spesielt TV2-journalistene har en tendens til å åpne med et åpent spørsmål for så å stramme til løkka etter hvert. De vet jo selv hva de skal fram til, og i mange tilfeller vil dette inkludere en påstand om for eksempel løftebrudd. Når de borgerlige partiene får mer taletid, er igjennom færre temaer, totalt sett i rent antall rett og slett mottar flere spørsmål, og dermed også mottar flere kritiske spørsmål sier det noe om TV2-journalistenes prioriteringer. I den tematiske undersøkelsen til Haug m.fl. endte de borgerlige partiene på den negative enden av skalaen, og det var sannsynligvis fordi TV2-journalistene valgte å trekke fram færre, men alt i alt mer negative saker i utspørringene av de borgerlige partiene, og kjøre på dem lenger. Dette er imidlertid et apropos. Materialet er ikke sett i lys av slike faktorer i denne avhandlingen, men jeg har gjennom del 3, 4, og nå i del 5, forsøkt å vise at resultatene mine står godt på egne ben.

Jeg har i denne drøftingen stilt noen retoriske spørsmål som i lys av gjeldende pragmatisk teori for ordens skyld vil bli forsøkt besvart:

1. Er det riktig at journalistene i så stor grad skal evaluere utsagn?
2. Bør ikke journalister evaluerer politikere med like stor tyngde over hele den politiske skalaen og ikke med hovedvekt på ytterpunktene?
3. Ble journalistenes påstander om løftebrudd for mye for de flyttbare velgerne mot slutten av den korte valgkampen?
4. Blir det offentlige politiske intervjuet demokratisk opplysende når politikere må fokusere mer på å bevare sitt ethos enn å legge fram partiets politikk?

Spørsmål 1 og 4 kan betegnes som påståelige ja/nei-spørsmål med vekting, og svarene bør i forhold til de journalistiske idealene være henholdsvis ”nei” og ”ja”. Spørsmål 2 er et påståelig negativt formulert spørsmål, og også her bør svaret være ”ja”. Spørsmål 3 lar seg derimot ikke så lett besvare. For det første er det dataet som ligger til grunn for denne analysen for begrenset til å si noe om valgkampen

som helhet, og for det andre er det ikke gjort analyser av publikums resepsjon av utspørringene. Det Haug m.fl. imidlertid slår fast er følgende: "In a country where politicians have no direct influence over their access to voters through television, it is crucially important how television journalists treat them, and more so with only two television channels covering a general election" (2008:25).

Om ikke en skal trekke det så langt som å si at det er et demokratisk problem at journalistene til NRK og TV2 i utspørringene forskjellsbehandler de rød-grønne og de borgerlige partiene, så kan en antyde at *når* det foreligger partiskhet i den journalistikken som praktiseres, *kan* dette påvirke seerne, og det igjen *kan* få utslag for deres bedømmelser av politikerne og i siste instans kan *det* påvirke valget. Det er tross alt publikum som avgjør utfallet av valget ved å benytte stemmeretten, ikke journalistene eller politikerne, og på tross av at seeren i denne avhandlingen gjennomgående har fått rollen som den som er mottakelig for påvirkning, er hun i de fleste tilfeller ikke en passiv mottaker som umiddelbart lar seg rive med av den offentlige politiske retorikken. Likevel, muligheten er til stede, og det er dette som driver journalister og politikere i valgkamp. Journalistene vil ha seere, politikerne vil ha stemmer.

Når det er sagt, er det ikke uproblematisk at journalister er partiske. Demokratiet forutsetter deltakelse, og deltakelse forutsetter kunnskap. Garantien for kvalifisert deltakelse beror på hvilke forhold som ligger til grunn for informasjonen som når offentligheten og hvordan offentligheten blir eksponert for presset meningsskapere ("opinion makers") utøver, og mediene er sentrale i denne sammenheng (Sartori i Alger, 1996:10). Den som har objektivitet som en del av sitt innledende ethos kan tillate seg mye i journalistikkens navn, men bør vokte sin nøytralitet ved å fokusere på likebehandling. Det er nesten en selvmotsigelse at journalistene favoriserer de rød-grønne, mens mengden og innholdet i de kritiske spørsmålene som konstruerer forklaringsproblemer og stiller politikerne personlig ansvarlige for den politikken som føres, reflekterer et helt annet syn på enkeltindividets rolle i samfunnet enn det sosialdemokratiet forfekter. Så igjen, nei, det offentlige politiske intervjuet blir ikke demokratisk opplysende *nok* til å oppfylle målsetningene NRK og TV2 hadde for utspørringene når politikerne må fokusere mer på å bevare sitt ethos enn å legge fram partiets politikk.

5.1 Avsluttende ord

”Den rød-grønne regjeringen gjør en brukbar jobb, mener velgerne, som gir bedre karakterer til dagens statsråder enn det Kjell Magne Bondeviks regjering fikk for fire år siden”, skriver Dagens Næringsliv 23. juni 2009²⁷, og sikter til en måling utført av Respons. Bondevik-regjeringen fikk i juni 2005 ingen karakterer over 3,5. Men den rød-grønne regjeringen kan skryte av sju statsråder med bedre karakterer på omtrent samme tidspunkt.

Jeg kan ikke motstå fristelsen til å stille et påståelig spørsmål: Var det ikke da greit at NRK og TV2 posisjonerte seg som mer kritiske overfor den sittende borgerlige regjeringen enn opposisjonen? De fikk jo ut fra disse målingene rett – ”Valget er rød-grønt” – enten du vil eller ikke.

²⁷ Referanse hentet fra Dagens Næringsliv på nett:
<http://www.dn.no/forsiden/politikkSamfunn/article1693026.ece>

Kildeliste

Ordinære kilder

- Alberg, Toril & Anders Todal Jenssen. "Partiledereffekter? I Norge? En multimetodestudie" i *I valgkampens hete*, redigert av Bernt Aardal, Anne Krogstad og Hanne Marthe Narud, 354-379. Oslo: Universitetsforlaget, 2004.
- Aardal, Bernt. "Velgere på evig vandring? Hva skjedde ved stortingsvalget 2005?" i *Norske velgere. En studie av stortingsvalget 2005*, redigert av Bernt Aardal, 13-40. Oslo: Damm & Søn AS, 2007.
- Allern, Sigurd. "Fra politikermakt til journalistmakt" i *I valgkampens hete*, redigert av Bernt Aardal, Anne Krogstad og Hanne Marthe Narud, 141-166. Oslo: Universitetsforlaget, 2004.
- Aristoteles. *Retorikk*. Oversatt av Tormod Eide. Oslo: Vidarforlaget, 2006.
- Alger, Dean E. *The Media and Politics*. Fairfield: Wadsworth Publishing Company, 1996.
- Andersen, Øyvind. *I retorikkens hage*. Oslo: Universitetsforlaget, 1995.
- Bitzer, Lloyd F. "Political Rhetoric" i *Handbook of Political Communication*, redigert av Keith R. Sanders og Dan D. Nimmo, 225-248. Beverly Hills: SAGE Publications, 1981.
- Cameron, Deborah. *Working With Spoken Discourse*. London: SAGE Publications, 2001.
- Clayman, Steven E. "Displaying neutrality in Television News Interviews." *Social Problems*, Vol. 35, nr. 4, oktober 1988: 474-492.
- Clayman, Steven E. & John Heritage. "Questioning Presidents: Journalistic Deference and Adversarialness in the Press Conferences of U.S. Presidents Eisenhower and Reagan." *Journal of Communication*, desember 2002: 749-775.
- Clayman, Steven E. & John Heritage. *The News Interview. Journalists and Public Figures on the Air*. New York: Cambridge University Press, 2002.
- Conley, David. *The Daily Miracle. An Introduction to Journalism*. Melbourne: Oxford University Press, 1997.
- Detlef, Claus. *Bogen om sagprosa*. København: Dansklærerforeningen, 1988.
- Elmelund-Præstekær, Christian & David Nicolas Hopmann. *Teflon og Bullshit? Ti*

myter om politik, journalistik og valgkampe. Odense: forfatterne og Syddansk Universitetsforlag, 2008.

Emmertsen, Sofie. "Debatinterviewerens fjendtlighet – på jakt etter neutralitet" i *Samtalen på arbejde – konversationsanalyse og kompetenceudvikling*, redigert av Birte Asmuß og Jakob Steensig, 270-288. Fredriksberg: Samfundslitteratur, 2003.

Emmertsen, Sofie. "Interviewers' challenging questions in British debate interviews" i *Journal of Pragmatics*, Vol. 39, 2007: 570-591.

Garret, Peter & Alan Bell. "Media and Discourse: A Critical Overview" i *Approaches to Media Discourse*, redigert av Allan Bell og Peter Garret, 1-21. Oxford: Blackwell Publishers, 1998.

Groeling, Tim & Samuel Kernell. "Is Network News Coverage of the President Biased?" i *The Journal of Politics*, vol. 60, nr. 4, November 1998: 1063-1087.

Grundy, Peter. *Doing Pragmatics*. New York: Oxford University Press, 2000.

Harris, Sandra. "Evasive Action: How Politicians Respond to Questions in Political Interviews" i *Broadcast Talk*, redigert av Paddy Scannell, 76-99. London: Sage Publications, 1991.

Haug, Magne M., Haavard Koppang og Jan Svennevig. "No level playing field: Moderator bias in the television coverage of an electional campaign with no political advertising." *Artikkel innsendt til the Political Communication Division of the National Communication Association Annual Convention*. San Diego, november 2008: 1-37.

Hestvik, Hanne. "«valgkamp2001.no» Partier, velgere og nye medier. Ny kommunikasjon?" i *I valgkampens hete*, redigert av Bernt Aardal, Anne Krogstad og Hanne Marthe Narud, 230-251. Oslo: Universitetsforlaget, 2004.

Hutchby, Ian & Robin Wooffitt. *Conversation Analysis - Principles, Practices and Applications*. Cambridge: Polity Press, 2005.

Johnstone, Barbara. *Discourse Analysis*. Oxford: Blackwell Publishing, 2002.

Johannesen, Georg. *Sitater fra femti års muntlig praksis*. Redigert av Øyvind Rimbereid og Arnfinn Åslund. Fagernes: Spartacus forlag, 2006.

Jørgensen, Charlotte & Merete Onsberg. *Praktisk argumentation*. København: Ingeniøren|bøger, 2003.

Karlsen, Rune. "Den første internettvalgkampen? Velgernes informasjonskilder" i *Norske velgere. En studie av stortingsvalget 2005*, redigert av Bernt Aardal, 281-301. Oslo: Damm & Søn AS, 2007.

Kjeldsen, Jens E. *Retorikk i vår tid. En innføring i moderne retorisk teori*.

- Fagernes: Spartacus forlag, 2004.
- Krogstad, Anne. "Retorikk, prinsipper og trillende terninger" i *Rhetorica Scandinavica*, nr. 40, 2006: 41-61.
- Nielsen, Mie Femø. *Replik til journalistikken – mikroanalyse af medieinterviewet*. Viborg: Akademisk Forlag A/S, 2001.
- Nielsen, Mie Femø og Søren Beck Nielsen. *Samtaleanalyse*. Fredriksberg: Forlaget Samfundslitteratur, 2005.
- Nylund, Mats. *Iscensatt interaktion - strukturer och strategier i politiska mediesamtal*. Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland, 2000.
- Nylund, Mats. *Politisk samtalsretorik. En samtalsanalytisk fallstudie i dominans och neutralitet i ett politisk valsamtal*. Helsingfors: Universitetsstryckeriet, 1995.
- Rosengren, Mats. *Doxologi. En essä om kunskap*. Åstorp: Rhetor förlag, 2002.
- Sacks, Harvey, Emanuel A. Schegloff og Gail Jefferson. "A Simplest Systematics for the Organization of Turn-taking for Conversation" i *Language*, vol. 50, nr. 4: 696-735.
- Svennevig, Jan. *Språklig samhandling. Innføring i kommunikasjonsteori og diskursanalyse*. Fagernes: Landslaget for norskundervisning, Cappelen Akademiske forlag, 2009.
- Syversten, Trine. "Fjernsyn" i *medienorge. Fakta om norske massemedier*. Artikkelredigering av Jens E. Kjeldsen, 41-49. Kristiansand: IJ-forlaget, 2002.
- Toulmin, Stephen E. *The Uses of Argument*. New York: Cambridge University Press, 2003.
- Tønnesson, Johan L. *Den flerstemmige sakprosaen*. Bergen: Fagbokforlaget, 2002.
- Waldahl, Ragnar og Hanne Marthe Narud. "Den "korte" valgkampen. Mediestoffet fire uker før valget" i *I valgkampens hete*, redigert av Bernt Aardal, Anne Krogstad og Hanne Marthe Narud, 182-229. Oslo: Universitetsforlaget, 2004.
- Østlyngen, Trine & Turid Øvrebø. *Journalistikk. Metode og fag*. Gjøvik: Ad Notam Gyldendal, 1999.

Internettkilder

Bokmålsordboka og Nynorskordboka. www.dokpro.uio.no/ordboksoek.html

Dagens Næringsliv, "Regjeringen får bedre karakterer enn forgjengeren".

<http://www.dn.no/forsiden/politikkSamfunn/article1693026.ece> Nedlastet
30.06.2009.

Statistisk Sentralbyrå (SSB), tabell 05244: *Andel som har tilgang til ulike medier og elektroniske tilbud i hjemmet*. Søkekriterier, medium: NRK1 og TV2, år: 2005.
http://statbank.ssb.no/statistikkbanken/Default_FR.asp?PXSid=0&nvl=true&PLanguage=0&tilside=selectvarval/define.asp&Tabellid=05244 Nedlastet
20.05.2009.

Appendiks 1: Opptelling av respons- og spørsmålsforekomst, partier og kanaler

NRK	SV	Ap	Sp	V	KRF	H	FRP	X
Respons styring	7	8	12 (1)	12 (1)	8 (1)	7	6	1
	1	0	1	0	0	0	1	2
	1	0	2	1	2	2	1	2
	1	7 (2)	8 (1)	7	6	6 (1)	2	2
	7	5	2	3	4	1	2	3
	2	1	2	1	0	0	0	3
Totalt	19	21	27	23	20	16	12	
Påståelig het	1	1	0	0	1	0	0	1
	10	3	10 (1)	10 (1)	9	9 (1)	7 (1)	2
	3	0	3	1	1	0	0	3
	12	11	4	5	4	7	4	3
	2 (1)	1	0	0	2	2 (1)	2	3
Totalt	28	16	17	16	17	18	13	
Kritisk holdn.	0	1	1	1	0	0	3 (1)	1
	1	0	0	0	0	0	0	1
	2	3 (1)	0	1	0	1	1	2
	9 (2)	4	6 (1)	9	9 (1)	10 (3)	11 (1)	2
	1	0	1	3	0	0	3	3
Totalt	13	8	8	14	9	11	18	
Respons	0	2	2	1	1	0	1	
	1	1	2	2	0	1	1	
	7	2	6	4	1	1	4	
	10	10	2	4	3	6	10	
Totalt	18	15	12	11	5	8	16	

TV2	SV	Ap	Sp	KRF	KrF	H	FrP	X
Respons styring	6	8 (1)	6	6	6	5	3	1
	1	0	1	0	0	0	0	2
	1	0	0	1	1	0	0	2
	5	9	13 (1)	5	5	7	5 (1)	2
	1	0	2	4	4	2	5	3
	0	0	1	1	1	3	1	3
Totalt	14	17	23	17	17	17	14	
Påståelig het	0	0	1	0	0	0	0	1
	2	10 (1)	4	9 (1)	9 (1)	9 (2)	3 (1)	2
	9	3	7	5 (1)	5 (1)	8	6	3
	5 (1)	4	6	5 (1)	5 (1)	11	4 (1)	3
	1	2	3 (1)	0	0	1	3 (1)	3
Totalt	17	19	21	19	19	29	16	
Kritisk holdn.	0	0	1	0	0	0	1	1
	1	0	0	0	0	0	1	1
	3	1	0	2	2	3	1	2
	10 (1)	8 (1)	9 (1)	17 (1)	17 (1)	16 (1)	13 (2)	2
	4	4	0	0	0	2	2	3
Totalt	18	13	10	19	19	21	18	
Respons	0	1	0	1	1	0	0	
	2	1	0	0	0	1	1	
	2	3	2	4	4	0	1	
	2	6	3	12	12	2	9	
Totalt	6	11	5	17	17	3	11	

Appendiks 2: Respons- og spørsmålsforekomst, partier og kanaler

Sosialistisk Venstreparti på NRK, "Ærlig talt", 31.08.2005			Sum
Respons	"Nøytral" respons		0
	Reformulering		1
	Tvil/skepsis	<p>5. a) [Nei, og Audun Herning] Her hører vi kanskje statsrådpraten allerede, de litt uklare svarene, hvis vi prøver med. [KH: Det var da klar tale]</p> <p>7. Det sier jo alle partiene</p> <p>14. [Men det er bare forsøk altså] selv om målet dere [KH: Ja] i programmet står at mål er målet [KH: Riktig] seks timers arbeidsdag, [KH: Ja, det står veldig klart] <X når det er bare for forsøk X> [okey]</p> <p>24. [Det tror jeg betyr at] elevene får [karakterer de neste fire årene også.]</p> <p>31. [Men vi har jo en lang] nistepakketradisjon her i Norge med brunost og</p> <p>47. [Og de sterke interessene er jo blant annet. arbeiderpartiet. Og de ligger jo an til å få et veldig mye bedre - de ligger jo an til å gjøre et] veldig mye bedre valg .e. enn [dere.]</p> <p>72. Men du må jo [også være venn med] Bush og hans regime.</p>	7
	Avvisning/irettesettelse	<p>4. [Vi] startet der, men fikk ikke noe hos Kristin Halvor[sen]</p> <p>9. [Jeg tror det er noen] velgere som er i den enden, særlig når de ser at dere går nedover på meningsmåling[ene.]</p> <p>11. [Okey greit. Men da, da, greit, men da, da fikk vi ikke svar.] Men da tar vi heller oppklaringen. [Prøver oss på det.]</p> <p>15. [Ja da må du gjøre det kort Kristin] Halvorsen, vi vil bare ha ja eller nei vi, om det blir noe av ell[er ikke.]</p> <p>16. [Den er grei XX, for jeg har sett Jens Stoltenberg] stå på Dagsrevyen og snakke til næringslivsfolk, og si at det blir ikke noe av denne sekstimersdagen.</p> <p>37. [Det ene] setter hun stillingen sin inn på, det andre gjør hun det ikke.</p> <p>55. a) [Vi har en regel - vi har en regel her på <Xhuset om at vi ikke skal snakke om andre, X></p> <p>59. [Det står at dere skal] reversere privatiseringen.</p> <p>60. [Og det er også] et mål for dere når det gjelder for eksempel all kollektivtransport, så her er det jo bare et lite [utvalg av det dere vil skal være offentlig.]</p> <p>66. [Jeg har problemer med å få svar jeg,] altså.</p>	10
Responsstyring	Fortell/forklar/utdyp	<p>19. IR1: Arbeiderne skal altså få .e. kortere arbeidsdager, men skolebarna, de bør nok belage seg på å være litt lenger på skolen, for SV vil ha en skole det lyser av. IR2: Og for å få til det så skal dere blant annet fjerne karakterene, hvorfor vil dere det Herning?</p> <p>27. [Hvor]dan skal dere måle det da hvis dere [ikke skal bruke karakterer?]</p> <p>32. Kristin Halvorsen, det var nok mange som hoppet .e. i stolen da du satte stillingen din inn på én sak i TV2-utspørringen, hvorfor er barnehager det aller viktigste for deg?</p> <p>39. [Men du sier du vil ikke] klare å fjerne fattigdommen mest sannsynlig i løpet av fire år, hvor lang tid har du tenkt å gi deg selv da?</p> <p>40. Apropos den viktigste saken, barnehageplassene, hvordan skal du skaffe barnehageplass til de åtti tusen .e. familiene som i dag har kontantstøtte?</p> <p>55. b) Audun .e. Herning, fremtiden for .e. ungdommen, hva skal man leve av hvis man ikke skal borre etter olje?</p> <p>64. [Ja, men du nevner jo] disse selskapene konkret, [ikke</p>	7

		sant, og dere skal rever]sere privatiseringen, [KH: Ja] og da må du fortelle oss i hvilken grad skal den reverseres?	
	Komplekse	62. [Nei, men det står at dere vil re]versere privatisering, hva [betyr det da, hvor mye vil dere kjøpe opp da?]	1
	Enten/eller	61. [Ja, men kan du ikke] bare svare først forklare, vil dere kjøpe opp disse [selskapene eller vil dere ikke?]	1
	Ja/nei	12. [Ja,] oppklaringen SVs .e. Øystein Djupedal, nestlederen din, har i dag sagt at denne sekstimersdagen, den har ikke stått i programmet deres, .e. hva- hvordan er dette, vi har jo faktisk lest da i programmet at dere ønsker en å innføre den på sikt. Kan velgerne vente seg sekstimersdag med SV i regjering.	1
	Gjentakelse av spørsmål	6. Men hvilken sak er det. Nevn tre saker som SV ikke kan legge bort i en rødgrønn regjering. 23. [Fjer-] Fjern karakter og eksamen står det i programmet, - [KH: Ja, men hele poenget -] men inn- innse- innser du ett-, ja, men [KH: Nei, men vent da.] innser du etter det Trond Giske sa i går, at .e. det blir det ikke noe av. i regj[ering?] 43. [Er det realistisk?] 45. [Sa du] ja, eller sa du nei. Kunne du love [det?] 48. [Og du sier det hvis] Jo da, men Kristin Halvorsen, velgeren din lur på, ikke sant hun vil stemme på deg, hvis det kan garantere !at det ikke blir [oljevirksomhet i Barentshavet, kan du det?] 49. [RA:Men kan du love velgeren din at det ikke !blir oljevirksomhet i Barentshavet med SV i regjering?] 63. [Men kan du ikke bare svare på konkret, hvor mye er det dere vil,] hvor mye er det dere vil kjøpe opp.	7
	Løfte/garanti	17. [RA: Det skal bli forsøk, det kan du garantere.] 44. Kristin Halvorsen, kan du love SV-velgeren din at det ikke vil bli drevet oljevirksomhet i Barentshavet med SV i regjering?	2
Påståelighet	Kommenteren de	70. La oss kort ta på utenriks .e. politikken mot slutten her, fordi. i programmet, så står det altså at .e. !to ganger. at .e. [RA: ja] at USA er den største trusselen mot .e. verdensfreden. Kristin Halvorsen, hvordan tror du våre allierte i USA tolker denne setningen.	1
	Ja/nei m/vekting	2. Men dere kan bli nødt til det, ikke sant? 20. Har du kjen- aldri kjent den sitringen over å få igjen en prøve og lurt på .e. hvor god karakter du. får? 21. Kristin Halvorsen, i går kveld så så vi .e. Trond Giske stå på folkemøte her i NRK og si det at, i en ny rød-grønn regjering, der blir det to en fordi .e. senterpartiet arbeiderpartiet er .e. for karakterene, det betyr vel at dere får ikke .e. viljen deres da, i denne saken. 30. Men noe må vel være foreldrenes ansvar også? 35. [Mer er det,] er det umulig eller? Du sier det [er nesten umulig.] 38. [Så det kunne] liksom godt ha vært det andre? Hun kunne liksom godt ha sagt jeg går av etter fire år hvis det. på fattigdom? 41. [Det ville vært enklere] for deg å nå dette målet hvis .e. du hadde latt kontantstøtten være i fred? 42. [Er det rea]listisk å fjerne kontantstøtten i neste stortingsperiode? 53. Er det da slik at SV skal da være bremseklossen i et kompromiss da, som åpner opp for oljevirksomhet i Barentshavet. 67. [Kanskje vi skal gå til Herning,] altså dere i Sosialistisk Ungdom vil jo avskaffe privat eiendomsrett, er du fornøyd med svaret hun nettopp ga?	10

	Negativt formulerte spørsmål	<p>3. [Men så spurte] jeg deg da også om hvilke saker du likke. altså hvilke saker du er villig til å legge bort, og jeg skjønner at du ikke har så lyst til .e. å svare på det, men !vil du gjøre et forsøk likevel for ville ikke det vært ærlig overfor velgerne å si at disse områdene her så må vi nå kanskje gi litt også?</p> <p>36. [E- e- ti- jeg, kan vi ikke bare late et like øyeblikk som om vi står på kammerset, Audun Herning. Jeg tviler på at jeg får det til, men jeg må bare prøve. Er det.. altså, å selge seg inn på barnehager, det er det du er villig til å gå på. Det er veldig, det når mange. Men - !burde hun ikke egentlig ha gått på fattigdom, noe som går på liv og død?</p> <p>74. [Partiet til .e.] venstre for dere, Herning, RV reagerer sterkt på at .e. Halvorsen sier at .e. Norge skal være en partner, gå fra puddel til å være partner med USA. Er ikke det å legge seg litt vel tett opp til Arbeiderpartiet?</p>	3
	Reformulering av svar m/slutning	<p>13. [Utrops]tegn.</p> <p>22. [Men du sa nei, så,] så du innser det at det der blir det ikke noe av.</p> <p>27. [Men da må de jo ha eksamen da. Så] der skal de ha eksamen altså, hvor, hvor de [kan stryke?]</p> <p>46. Betyr det at det ikke] blir oljevirksomhet i Barents[havet?]</p> <p>50. Men med andre ord så kan du ikke love at det ikke blir boring med SV i regjering?</p> <p>51. [Jeg sier at .e. - du sier at du vil stå] !hardt på, men det er ikke det samme som at du lover, ikke sant, og du sier [at du vil jobbe for det, men du kan ikke garantere det.]</p> <p>52. [Okey, så det betyr at dere kan] det betyr at dere kan. åpne opp i enkeltområder i Barents[havet da?]</p> <p>56. [Så det skal] finansiere velferden vår?</p> <p>64. [Okey, så dere er fornøyd med sånn som det er, selv om det] står i programmet at det skal reverseres. Ja?</p> <p>68. [Starte med] å kjøpe opp all kollektivtrafikken.</p> <p>69. [Så det å] reversere betyr bare å ikke privatisere [mer det, det er nesten - nesten sånn det tolkes her.]</p> <p>76. [Ergo er det greit.]</p>	12
	Påståelig pressupposisjon	<p>1. Hvilke saker vil .e. du .e. legge på hylla for å oppnå drømmen om regjeringsmakt.</p> <p>5. b) <i>Du, men .e. Sosialistisk ungdom, !hvilke saker er det dere ikke vil tillate. at SV legger vekk. I en rødgrønn regjer[ing.]</i></p>	2 (1)
	Kritisk innstilling	10. [CP: @ du er sikker på det.]	0
	Negativ reformulering av svar	34. [Det betyr at du] går fra det løftet [nå da?]	1
	Kritisk presupposisjon	<p>8. IR1: Skal vi hjelpe dem litte granne med den .e. helt konkrete politikken, skal komme tilbake igjen til noen av de sakene du nevnte, men vi trenger vel en liten oppklaring. IR2: Ja, aller først så har jeg lyst å høre om .e. smertegrensen. .e. Ikke det heller. Du rister på hodet .[KH: Nei men, altså dette blir helt – ja.] Altså hvor, hvor...Du sier det avhenger av hvor mange stemmer dere får, [KH: Ja.] på hvor stor innflytelse dere vil få en regjering. Betyr ikke det også at det går en smertegrense her, altså hvor dårlig kan SV gjøre det i et valg for at dere gir opp drømmen om regjeringsarbeid?</p> <p>18. [Men hva er vitsen med forsøk hvis det ikke] blir noe av</p>	2
	Forklaringsproblemet/ansvar mild form	25. Men da blir det ikke tall .e. karakterer, eller karakterene vil fortsette mener jeg på skolen – [KH: Ja men det XX –]men hvordan er det, jeg vil gjerne høre at .e. jeg vil gjerne høre at du begrunner hvorfor studenter til lærerhøyskolen heller ikke	9 (2)

		<p>skal bli tatt inn på karakterkrav?</p> <p>26. [Ja gjør det, hvordan] kan en god mattelærer ha to i matte fra [videregående?]</p> <p>29. <i>Herning, .e., SV vil gi alle skolebarna gratis lunsj. Hvorfor skal ikke foreldrene smøre nistepakke til barna sine selv.</i></p> <p>33. I SV-programmet står det at dere også vil avskaffe fattigdommen, innen fire år, hvorfor setter du ikke stillingen din inn på den saken i stedet?</p> <p>54. [Noen av disse] kreftene, Kristin Halvorsen, er jo også innen. eget parti, lokalpolitikere i Finnmark, deriblant Ole Gunnar Ballo, sier at her .e. kan det kanskje bli et .e. kompromi, [KH: Jo men, Ola Gunnar og jeg er helt. enig om dette.] vi må åpne opp for det Viser ikke det at det !vil trolig gå mot noe boring?</p> <p>57. <i>Solcellepaneler i steden for olje, hva koster SVs valgløfter da, Kristin Halvorsen</i></p> <p>58. IR1: Apropos penger, så har vi fått hjelp av .e. Oslo Børs til å regne litt på et av forslagene i partiprogrammet til SV. for partiet vil reversere privatiseringen, altså at staten skal eie flere selskaper. IR2: Vi har noen få eksempler her som .e. som vi kan se på. .e. selskaper som SV vil at staten skal ha kontroll over. Det koster altså mer enn tre hundre milliarder kroner å kjøpe tilbake Statoil, Hydro, Telenor og DnB NOR. Staten !eier jo allerede deler av disse selskapene. Og summene som står her viser altså hva det koster å gjøre dem helt statlige. Hvor skal du ta de pengene fra [Halvorsen?]</p> <p>72. [Hvordan kan Norge være en] god partner for USA når .e. et regjeringsparti da da s- mener at USA er den største .e. trussel for verdensfreden?</p> <p>75. IR1: Så er det jo litt spennende at SV vil ha. at dere skal få lov til å være med og bestemme. Hva penger skal brukes til i kommunen.</p> <p>IR2: Absolutt, for det er ikke, det er ikke bare SV som vil ha makt. Du skal også få det. De vil ha .e. alle møter. Hvor kommune- hvor folk da, skal få lov til å være med å bestemme hvordan man skal !prioritere i kommunebudsjettet, og Herning, hva hvis folket da prioriterer !bort penger til asylmottak?</p>	
	Sterk form m/intern motargumenta sjon	71. [Så] gjelder altså bare Irak? Det står det ikke noe om i programmet	1

Arbeiderpartiet på NRK, "Ærlig talt", 07.09.2005			Sum
Respons	"Nøytral" respons	<p>26. At AP er blitt tydeligere, det er også kameratene deres i LO enige om, det ser vi her.</p> <p>4. [Nei,] på, på eldreomsorg, [siden vi fikk først fatt i den ene tingen.]</p>	2
	Reformulering	47. [Det her var i hvert fall .e. klar beskjed til] SV om at du er villig til å snakke om den .e. saken. [RA: Ja, absolutt] Så til innvandring.	1
	Tvil/skepsis	<p>5. Og hvis Stoltenberg vinner valget, så skal vi alle fall garantere å se om du, du holder det løftet.</p> <p>22. [Da håper] jeg at seerne forstod forskjellen på privatisering og konkurranseutsetting.</p>	2
	Avvisning/irettesettelse	<p>17. Det var et nei.</p> <p>14. [Men hold deg til] eldreomsorgen.</p> <p>18. [Ja, men nå snakker] vi om eldreomsorgen.</p> <p>29. Men nå snakker vi om Arbeiderpartiet.</p> <p>33. [Ja, men du skal ikke dele ut, du skal jo bare si om det</p>	10

		fins.] 34. [Greit, da fikk vi ikke lokket .e. lokket deg ut på det.] 38. a) [Vet du, at til å være] ungdomspolitiker er du ganske flink til å !ikke svare på spørsmålet, 46. [Ja, men] det er forskjell på å trekke dem ut av praktiske gr[unner, og å trekke dem ut fordi dere mener at det er prinsipielt galt.] 51. [Men kon]tantstøtten er ikke med her. 52. [Me-men] nå snakker vi om de som kom under arbeiderpartiets periode, så ikke trekk inn kontantstøtten.	
Responsstyring	Fortell/forklar/utdyp	1. Velkommen, .e. Jens Stoltenberg. Hvis vi legger bort .e. frasene om ny kurs og ingen skattelettelser .e. til de rike; Hva er den aller første konkrete saken som du vil foreslå hvis du blir statsminister? 3. [Hvor] hvor mye mer er det da. snakk om her. 27. Hva sier du til dette, Stoltenberg? 28. [Venstre]dreining da? 36. Men du som ja-tilhenger, hva vil du gjøre da for å overtale opinionen til å bli, bli ja-folk? 39. IR1: Nå til kampen mot terror, for i Afghanistan, der jakter norske soldater på Al Qaeda-terrorister. Jakten, den skjer under amerikansk ledelse. Og, dere i AUF vil .e. trekke tilbake disse soldatene, hvorfor vil dere det? 56. [Så -] Så til lommeboka vår, for det er mange som lurer på om tykkelsen kommer til å endre seg etter .e. valget eventuelt hvis dere får makten. Du har lovet fire milliarder i skatteøkninger, hvem er det som er så heldige å skulle få det? 59. Femten sekunder, det er kort tid, men .e. toppskatten, som i dag går på tre hundre og åttien tusen, hvor skal den gå, med en eventuelt rød-grønn regjering.	8
	Komplekse		0
	Enten/eller		0
	Ja/nei	6. Gry Larsen, v-velkommen. I dag så ble Norge !igjen kåret til verdens beste land å bo i av FN. Vil du gi honnør til Bondeviks regjering for at vi forsvaret plassen? 10. Men hva med de som er hjemme da, og skal velge hjemmehjelp, kan de få lov til å bestemmer hvem som skal komme hjem til dem? 23. For seerne er jo smarte. Gry Larsen, i går så fikk Arbeiderpartiet kjempefremgang på skolevalgene. Unge Høyre og Sosialistisk Ungdom mener det skjedde fordi Arbeiderpartiet har gått til venstre, blitt mer radikale, stjeler velgere fra .e. fra SV. Er du enig, i at det har vært en sånn venstredreining i Arbeiderpartiet? 32. [XX La oss spørre,] la oss spørre Gry Larsen her. Gerd Liv Valla syns det er naturlig at LO får en plass i .e. regjering, er du enig med henne i det? 54. Har dere vært for snille? 55. [Dagens re]gjering har jo ført en .e. en, en innvandringspolitikk som gjør at antallet asy- .e. asylsøkere er halvert, vil en rød-grønn regjering fortsette en slik politikk? 57. [Små]sparerer også eller?	7 (2)
	Gjentakelse av spørsmål	19. [Men, men vil,] jeg er fortsatt forvirret jeg, kan du bare svare ja eller nei? Er du imot private selskaper som tjener penger på eldreomsorg? 24. Denne tydeligheten, som du snakker om [GL: Ja,], vil du kalle !det en venstredreining, for eksempel. 25. [Men bar- bare, beklager å] avbryte deg, [GL: Ja] men du bare sa at spørsmålet egentlig var .e. irrelevant, men jeg tror det er mange som lurer på det, hva mener du selv, har det	5

		foregått en venstredreining eller ikke? 38. b) men det [GL: Jo, men, jo, men -] men er du glad for at han skal i regjeringskoalisjon eventuelt med to nei-partier? 42. [Det dere er enige om er blant annet at dere skal] ha .e. ha .e. vakter og sikkerhetsstyrker rundt Kabul, men !disse soldatene, som jakter etter Al Qaeda terrorister, vil dere trekke de hjem?	
	Løfte/garanti	35. Stoltenberg. Kan du forsikre velgeren din her fra Bodø, at du ikke får Norge inn i EU i neste stortingsperiode?	1
Påståelighet	Kommenteren de	48. Absolutt, for nylig så kom det en undersøkelse som viste hvordan, som felte en ganske hard dom over norsk innvandrandrings .e. politikk, spesielt i den perioden nittito nittiseks hvor da også Stoltenberg, nei hvor Arbeiderpartiet satt ved makten, vi kan se her. For det er altså i perioden nittito til nittiseks, da Arbeiderpartiet hadde makten, som vi sa, at de flyktningene, asylsøkerne som kom i den perioden, så er altså opp mot seksti prosent på trygd eller har mottatt trygdeytelse, og det skjer etter at de har vært i Norge i fem år. Hvor vellykket syns du at Arbeiderpartiets integrasjonspolitik har vært?	1
	Ja/nei m/vekting	31. La meg få lov å stoppe deg [JS: Ja,] litt der, [JS: Ja,] fordi at modernisering av offentlig sektor var jo en av hovedsakene for fire år siden. [JS: Ja] Vil du sette i gang nye moderniseringsprosjekter neste fire år !uten at de ansatte sier ja? 37. Gry Larsen, er du glad for at .e. SV og Senterpartiet skal holde han i ørene hvis det blir regjering, i EU saken? 41. [Stolten]berg, SV mener jo det samme. Vil en .e. Stoltenberg regjering trekke disse soldatene hjem?	3
	Negativt formulerte spørsmål		0
	Reformulering av svar m/slutning	2. Så det aller første du vil foreslå er !mer penger til eldreomsorgen 7. [Så Bondevik har gjort en god jobb da?] 8. [Så Bondevik har ikke gjort en god] jobb da? 11. [Så] private selskaper skal ikke få lov til å drive den type virksomhet, og hjemmehjelpstjenester for eksempel under en Stoltenberg-[regjering.] 15. [Du har ikke helt] kommet til det, men er det du forsøker å si, for vi spurte om det private, og du sa at du var for det, er det sånn at dere er for privat så lenge de ikke tjener penger, mens dere er imot kommersielle aktører? 16. IR1: [Jens Stoltenberg,] la oss fortsette med dette med privatiseringen. IR2: Ja, for å gjøre forvirringen enten total eller ikke i det hele tatt, kanskje, så betyr det at i Oslo for eksempel, så synes du det er helt greit at private, kommersielle aktører. da. driver hjemmehjelpstjenester. 21. [Men du syns] ikke det er, altså du synes det er greit at jeg for eksempel kan starte min egen private barnehage, men du synes ikke det er greit at jeg starter privat hjemmehjelpstjeneste og tjener penger på det. 40. [Så det som er galt her er at] USA, at det er USA som leder operasjonen? 43. [Betyr det at det] åpner opp for å trekke de ut? 45. [Så du] er uenig med Jagland [da?] 58. [Så de som] investerer i Norge slik at vi får nye bedrifter og nye arbeidsplasser, de skal skattelegges hardere?	11
	Påståelig presupposisjon	9. La oss .e. gripe fatt i den saken som du lovte at du aller først. vil ta tak i, nemlig eldreomsorgen. Og valgfrihet er jo	1

		mantra fra Høyresiden her. De vil at eldre som er hjemme skal få lov til å velge om de vil ha hjemmehjelp fra et privat selskap. Hva slags valgfrihet vil du gi de eldre?	
Kritisk innstilling	Skepsis – ber om bekreftelse	13. [Du er] for det?	1
	Negativ reformulering av svar		0
	Kritisk presupposisjon	49. [Hva har du] gjort feil da? 50. <i>Larsen, er det er dilemma for Arbeiderpartiet at det i deres .e. velferdsstat kan være for fristende å ta i mot .e. trygdeytelser?</i> 53. Angrer du på noe konkret her .e. Stoltenberg?	3 (1)
	Forklaringsproblem/ansvar mild form	12. [Hvorfor] kan ikke da de private drive hjemmehjelpstjenester og[så.] 20. Da må du forklare oss den prinsipielle forskjellen på private, kommersielle aktører i eldreomsorgen, og innenfor barnehager, som du faktisk er for. 30. [Men du snakker ikke] like mye om det nå lenger 44. [Men, men det] Torbjørn Jagland, .e. din partikollega har sagt, er at det er viktigere enn noensinne å ha disse soldatene i Afghanistan, for trekker vi de ut, da v- ser det ut som om at vi gir etter for terroristene krav. Er det da så lurt å åpne opp dette som du gjør nå som et forhandlingsspørsmål?	4
	Sterk form m/intern motargumentasjon		0

Senterpartiet på NRK, "Ærlig talt", 25.08.2005			Sum
Respons	"Nøytral" respons	36. [Kanskje det] vi er vitne til nå er den endringsvilje- heten som ikke er der, som .e. som velgeren etterlyste. 40. [Blant annet Brasil, hvor vi vet det også er mye fattigdom ikke sant.]	2
	Reformulering	9. a) IR1: Greit. Så det er politikerne som er hovedfienden her også. 14. Så visst ingen vil flytte så er det, da slipper man, da.	2
	Tvil/skepsis	22. Og i den virkelige verden så teller ikke prinsippene så mye. 28. [Men også !bonden sier at .e. dere] er lite endringsvillige? 35. [Produserer like mye] mat .e. ser vi jo de siste årene. 45. a) [Når du sier] liten ekstra skatt, når en politiker sier det, så blir jeg nysgjerrig. [ÅH: Ja @] 53. Vi noterer .e. dette løftet [RA: Ja.] til en eventuell neste gang. 62. [Jeg tror nok at Jens Stoltenberg har] notert seg den kompromiss .e. viljen der.	6
	Avvisning/irettesettelse	15. [Ja, men, men men, snakk om, snakk om] hvordan det skal være i Norge. 39. [Ikke slik] som bøndene i Kenya oppfatter det	2
	Fortell/forklar/utdyp	3. Hvem er det da? 5. Kulturkamp, .e. Åslaug Haga, hvordan skal dere. kjempe den. 7. Kan du bare forklare kort, urban elitisme, hva er det. 8. Kan du peke på en sånn urban elitist som så vi vet hv-hvem har- kan ha et ansikt å forholde oss [til]? 10. [Hvordan frivillig da?]	12 (1)

		<p>27. På hvilke områder da.</p> <p>29. [Hva tror du han .e.] tenker på, Fuglum?</p> <p>31. Elleve mille- milliarder .e. i .e. overføringer til jordbruket, hvert år. Hvor mye vil Senterpartiet gi.</p> <p>32. Hva betyr litt mer.</p> <p>37. <i>En del andre land har andre forhold for jordbruk. Kenyanske bønder vil gjerne ha fri markedsadgang til Norge, hvorfor kan de ikke få det.</i></p> <p>44. IR1: Om ikke kenyanske bønder skal få større frihet i Norge, så skal i alle fall kommunepolitikerne få det. IR2: Ja, for kommunene, de skal få rett til å kreve inn skatter, og Åslaug .e. Haga, hvor mye mer skal kommunene få lov til å skattelegge oss.</p> <p>45. b) Hvor mye er denne lille ekstra skatten.</p>	
	Komplekse	<p>11. Men hvor frivillig. Holder det at sjefene .e. går med på flyttingen, eller .e. er- har alle arbeidstakerne rett til å være med her. Slik at hvis flertallet i en bedrift sier nei, vil ikke flytte, så slipper de det.</p>	1
	Enten/eller	<p>55. [Det er jo aleneforhold. Dette er spørsmålet nå, vil dere bruke vetoretten .e. eller vil dere ikke?]</p> <p>61. [Er det et absolutt krav, eller er det ikke et] absolutt krav.</p>	2
	Ja/nei	<p>1. IR1: God kveld, og velkommen til Ærlig talt. I det nye partiprogrammet, så oppfordrer Senterpartiet til kulturkamp mot den selvbevisste urbane eliten. IR2: Den urbane eliten, .e. Åslaug Haga, er det Jens Stoltenberg og Kristin Halvorsen dere tenker på da?</p> <p>4. Erlend Fuglum, for, for ungdommen da, er det hiphopperne i Oslo kulturkampen skal kjempes mot?</p> <p>17. La oss gå til en annen konfliktsak denne uken, for det har vært litt bråke og og støye rundt samarbeidet mellom LO-systemet og en nye rødgrønn regjering. Og la oss få en oppklaring i dette nå, Haga. Vil Senterpartiet ta i mot penger fra LO-systemet.</p> <p>23. [Handler om demokrati,] ja, da lurar jeg på en ting, fordi at .e., annenhver uke, så møtes LO og arbeiderpartiet i en samarbeidskomité. Der har de påvirket .e. hverandre. Kan de fortsette med det i en rødgrønn regjering?</p> <p>57. [Visst vi hadde hatt en rød eller grønn] regjering di siste fire årene, ville dere ha brukt vetoretten da?</p> <p>58. [Fuglum, kan] Senterpartiet sitte i en ny regjering uten å bruke denne vetomuligheten.</p> <p>59. Okey, klarer du å svare ja eller nei på følgende spørsmål, er det aktuelt, går det eller kan dere gå med på å sende norske soldater inn i en EU-hær?</p> <p>60. [Setter dere] foten ned? på det</p>	8 (1)
	Gjentakelse av spørsmål	<p>33. [Midt i en valgkamp] så må du vel kunne fleske til [med et lite beløp også.]</p> <p>56. [Og nå] er vi inne på favorittområdet ditt, ikke sant [ÅH: Ja. Ja.] EØS. Vil dere bruke vetoretten.</p>	2
	Løfte/garanti	<p>12. Du garan[terer dem] en ny jobb.</p> <p>16. Vil du garantere, Haga, at .e. hvis det er ingen som vil flytte, da slipper man det.</p>	2
Påståelighet	Kommenteren de		0
	Ja/nei m/vekting	<p>2. Det er ikke så rart at .e. vi tenker det?</p> <p>6. Men det er folk i byene som er fienden her, siden det- [det står en !urban elite.]</p> <p>19. [Men når partilederen] sier at .e. det er greit? Så åpner jo det for flere lokallag å [søke.]</p>	10 (1)

		<p>20. [Syns du det er uproblem]atisk? at .e. Senterpartiet tar i mot penger fra fagbevegelsen?</p> <p>30. Og da etterspør flere større bruk, for vi har blitt færre bønder i Norge, men vi produs[erer like mye,][ÅH: Det er blitt !langt færre -] like mye mat og, kan det være en god vei å gå for de yngste bøndene?</p> <p>41. <i>[Da har jeg lyst til her å spørre Senterungdommen her,] fordi at de andre politiske ungdomsorganisasjonene, de kjemper for at land som Kenya skal få lov til å, å selge maten sin fritt i Norge, vil Senterungdommen støtte et slikt krav.</i></p> <p>42. [De har jo ikke sjans til å konkurrere,] sier du men de ønsker det selv, det er vel det som også er et poeng her, er det ikke det?</p> <p>46. Ikke sant, fordi at Senterpartiet vil gjerne ha lokalt selvstyre, kommunepolitikere skal få stem- bestemme mer selv, og det betyr vel da at det er sånn som vi leser i avisen i dag at forskjeller på prisen på en SFO-plass varierer med, ja, cirka tre tusen kroner i ulike kommuner i landet.</p> <p>47. [Er det greit at] gjør sånn?</p> <p>54. IR1: Og vi skal huske det love love, fordi at .e. denne uken, så, så har også utenrikspolitikk .e. vært tema, og Jens Stoltenberg har blant annet sagt at en ny rødgrønn regjering, der skal utenrikspolitikken ligge fast, den. IR2: Betyr det, Åslaug Haga, at .e. dere vil .e. ta flere veto mot EØS?</p>	
	Negativt formulerte spørsmål	<p>13. [Og fra Senterpartiet,] Fuglum, bør ikke Senterpartiet !før valget fortelle hvilke arbeidsplasser .e. dere vil flytte ut.</p> <p>34. [Men du, Norge har] bare for å ta, se litt på det, altså Norge har flere melkebønder enn Sverige og Danmark til sammen, og hvis du tar gjennomsnittlig, så har hver bonde .e. seksten kyr, mens de i Danmark har .e. over seksti. Viser ikke det at det egentlig er ganske langt igjen til disse storbrukene som du advarer mot?</p> <p>52. [Jeg vil bare gjør oppmerksom på at dette er tall] fra Nasjonalregnskapet [ÅH: ja] og at det er korrigert for oppgaveendringer, og og Fuglum, betyr ikke det at kanskje er da forskjell på å love !mer penger i opposisjon, og det å faktisk gjennomføre det fra regjeringshold.</p>	3
	Reformulering av svar m/slutning	<p>18. [Det betyr] ja, dere tar i mot penger hvis man kan gjøre det på fylkesnivå.</p> <p>43. [Okey, så lenge] det er tropisk frukt eller andre ting som Norge ikke produserer.</p> <p>49: [Og der vil dere bli bedre.]</p> <p>51. [Så du sier at i løpet av] altså såpass kort tid, så har kommunene fått veldig mange flere oppgaver som gjør at selv om Høyre har gitt mer enn .e. dere, så har de likevel gitt mindre?</p>	4
	Påståelig presupposisjon		0
Kritisk innstilling	Skepsis – ber om bekreftelse	24. Ikke noe problem.	1
	Negativ reformulering av svar		0
	Kritisk presupposisjon		0
	Forklaringsproble m/ansvar mild form	<p>9. b) IR1: <i>Ta hele landet i bruk .e. hører vi her, og Senterpartiet vil altså !flytte seks tusen arbeidsplasser ut av hovedstaden.</i></p> <p>IR2: <i>Hva vil du si til de seks tusen arbeidstakerne som, som</i></p>	6 (1)

		<p><i>plutselig en dag kan våkne opp og finne ut at, arbeidsplassen, den er flyttet fra Oslo, til Vadsø, for eksempel.</i></p> <p>21. [Men du sier det er problematisk,] hvordan kan du da si ja til at fylkespartiene dine kan få, få penger fra LO?</p> <p>26. Åslaug Haga, hva sier du til velgeren din her som mener at Senterpartiet er lite endringsvillig.</p> <p>38. IR1: [Men vi har, vi har altså høy] toll på .e. storfekjøtt, og [ting som vi produserer her.] IR2. [XX, er det tretti]to kroner kiloen for storfekjøtt? [Ja.] IR1: J-[ja.] Hvis det er maks toll så er det det. Og da blir det jo et spørsmål om, er det viktigere for Senterpartiet at den Norske bonden består, enn å hjelpe bønder i fattige land, som virkelig kunne trengt å fått ut varene sine.</p> <p>48. Men da forstår ikke jeg så veldig mye, fordi at du sier det er greit at en SFO-plass kan koste tre tusen seks hundre, men en barnehageplass, den skal dere diktere.</p> <p>50. IR1: [Okey, la oss snakke om Senterpartiets favoritt]tema, nemlig kommuneøkonomi [ÅH: Ja], for dere !hadde sjansen, dere har hatt .e. kommunalministeren for ikke så veldig lenge siden, og vi kan se hvordan .e. hvordan det gikk. IR2: Ja, for da dere hadde kommunalministere fra nitten nittiåtte til to tusen, så økte oppføringene med sju komma ni milliarder kroner. Men, så ser vi at .e. med denne regjeringen, fra to tusen og to til to tusen og fire, så har Høyres Erna Solberg økt !enda mer. Til ni komma tre milliarder kroner i løpet av tre år. IR1: Dere sier at Erna Solberg struper .e. kommuneøkonomien, men her ser vi at hun faktisk slår dere!</p>	
	Sterk form m/intern motargumentasjon	25. [Dette har jo Senterpartiet] vært kritisk til før.	1

Kristelig Folkeparti på NRK, "Ærlig talt", 22.08.2005			Sum
Respons	"Nøytral" respons	29. IR1: [Apropos materialisme,] la oss se litt på, på noen av dem som ikke får lov til å delta i nettopp denne kjøpefesten, Christine. IR2: Ja, for vi har .e. snakket med frelsesarmeen, og sett på antall matposer som de må dele ut, og det blir dessverre flere og flere.	1
	Reformulering		0
	Tvil/skepsis	48. [Hva mener du nå.]	1
	Avvisning/irettesettelse	10. Men du vil altså ikke si .e. når denne skal økes. 32. [Okay, men Høybråten, kan vi ikke heller snakke, kan vi ikke snakke om .e.,] nå snakker vi om de som går til frelses .e . armeen. 35. [Mens nå, nå får vi, vi får ikke] svar på spørsmålet vi, nå, Høybråten, prøv igjen Rune.	3
Responsstyring	Fortell/forklar/utdyp	<p>1. [Høybråten], hva har egentlig kristendom med politikk å gjøre?</p> <p>2. De verdien er jo sikkert .e. de fleste partiene enig med dere i. Men så skiller dere dere ut på ett punkt, og det er at dere har en paragraf der. de som er tillitsvalgte i partiet må være bekjennende kristne. Hvorfor .e. må de det?</p> <p>5. [Hvorfor, hvorfor er du ikke] [enig i det?]</p> <p>7. En ting er i alle fall sikkert, og det er at KrFs verdier. kan også måles i .e. kroner og øre, og Høybråten, kontantstøtten har vært en av hjertesakene, hvor mye og !når skal den økes i løpet av neste stortingsperiode.</p> <p>23. For opptatt av effektiviteten sier du, hvorfor har dere vært</p>	8 (1)

		<p>det?</p> <p>33. [I Aftenposten, i Aftenposten i dag så går statsministeren ut og og sier] at regjeringen ikke har gjort .e. nok for de fattige. Hva er det dere ikke har .e. gjort?</p> <p>43. [Hvorfor tro du da at det er sånn at] noen som .e. at det er mange som legeföreningen sier, som ikke har råd til å gå til lege?</p> <p>45. I partiprogrammet står det at dere vil vurdere å øke egenandelene på aktuelle områder. Hvilke områder er det?</p>	
	Komplekse		0
	Enten/eller	<p>19. [M-Men ærlig talt .e.] Dagfinn Høybråten, hvis KrF havna på vippen i stortinget, Bondevik blir kastet, velger du da en Stoltenberg-regjering? Eller vil du jobbe for en ny. borgerlig regjering.</p> <p>27. Er det, er det KrFs .e. rolle å være en slags sånn .e. bremsekloss for den utviklingen i regjering, eller skal de først og fremst drive !fram sin egen politikk.</p>	2
	Ja/nei	<p>4. [Inger-Lise Hansen, er du enig i] denne tradisjonen?</p> <p>8. Nå har det jo vært så populært denne valgkampen å drive og gi seg selv frister og si at man skal gå av hvis man ikke har nådd målene sine innen sånn tid en viss tid. Tar du opp hansken?</p> <p>16. Tror du Dagfinn Høybråten vil gjøre seg som .e. statsminister en dag?</p> <p>17. Kunne du tenke deg det Høybråten? Er det aktuelt i de neste fire årene for deg</p> <p>26. <i>Inger Lise Hansen, i reportasjen så hørte vi KrF-velgeren si at de kristne verdiene har blitt litt borte? I den økonomiske politikken, den er blitt for !egoistisk. Hadde det blitt annerledes hvis dere hadde fått styre helt alene?</i></p> <p>49. Men når det er renslige ((sic)) som adopterer, da spør dere ikke om .e. legning. Det er !det jeg ikke helt .e. skjønner. For hvis da en enslig adopterer og får seg en kjæreste, er det, som er adopfil (sic), nei som er .e. homofil, blir det da feil? ... Hansen?</p>	6
	Gjentakelse av spørsmål	<p>6. Men hvorfor er du utgangspunktet ikke enig i den bekjennelsesparagrafen?</p> <p>21. [Men hvis dere får under]</p> <p>34. Men hva er det dere [ikke har gjort?]</p> <p>36. Hva er det dere ikke har gjort, Høybråten.</p>	4
	Løfte/garanti		0
Påståelighet	Kommenteren de	<p>50. IR1: !Flott, KrFs første statsminister, Lars Korvald, han åpnet for spritservering, også på lørdager, i nitten søttitre, [CP: ja.] resultatet, vi drakk mer. IR2: @ Og Bondevikregjeringen er ikke akkurat noe dårliger, dårligere, vi drikker jo mer og mer. IR1: Hvor vellykket vil du si at KrFs alkoholpolitikk har vært, Høybråten?</p>	1
	Ja/nei m/veking	<p>3. [Men ikke bare på] verdisynet, da må du tro på bibelen og Jesus Kr[istus også, sant?]</p> <p>10. IR1: La oss se på en annen ting. For fire år siden, så gikk .e. KRF til valg med kampanjen tid for ti. Nå var det småbarnsfedrene som skulle få rett til ti ukers pappapermisjon. IR2: Ja. Så !det løftet har dere vel innfridd.</p> <p>11. [Men] var det ikke ti dere sa?</p> <p>18. [Men det er litt slitsomt å måtte overbevise oss om det hele tiden, ikke sant</p> <p>20. Inger-Lise Hansen, hvis .e. KRF får under ti prosent av velgerne, er da et .e. demokratisk problem at dere skal ha statsministerposten?</p>	9

		<p>31. [Men dette har foreløpig ikke] hjulpet de som .e. må gå på frelsesarmeen, ikke sant, [det tallet har økt.]</p> <p>40. Svaret til Bondevik .e. kom da en journalist spurte om det var noe han angret på. Er det noe du angret på .e. Høybråten?</p> <p>42. Du, i følge tall fra legeföreningen så har .e. dere doblet egenandelene .e. ved legebesøk siden nitten nittisju, og föreningen advarer samtidig om at det er mange som ikke har råd til å gå til .e. lege. Vil du si at det har vært et klokt grep?</p> <p>51. [Vet du hva, nå må jeg spørre @ Nå er det fullt anarki her. La oss, la damene tar ordet] et øyeblikk. Hansen, hvordan er det når dere fester. Altså, det er fint også høre om disse virkemidlene, men, det er ikke sånn at verken unge eller voksne i Norge i dag tyr til vannflaska når de skal ha det .e. morsomt. [LH: Nei] Betyr det at dere ikke har nådd gjennom?</p>	
	Negativt formulerte spørsmål	<p>25. Du hvis jeg hadde hatt Elisabeth her nå, så tror jeg hun ville sagt at det hørtes ut som en av de økonomene som styrer sykehuset, bare litt mer etterpåklø. Er det ikke nesten litt sent, du har jo vært helseminister .e. i så mange år og nå si at .e. nei vi skulle nok ha gjort det litt annerledes?</p>	1
	Reformulering av svar m/slutning	<p>15. Tidlig blitt en realist du da?</p> <p>37. [Dere skulle ha gjort,] dere skulle ha gjort mer av det dere .e. allerede gjør, er det det du sier?</p> <p>41. [Så det er du,] det er, det angret du på, men det er ingenting da i .e. i fattigdomspolitikken som du angret på.</p> <p>44. Så du tror rett slett ikke på dem?</p>	4
	Påståelig presupposisjon	<p>24. Nå hører vi altså .e. velgeren din si at det har blitt for lite omsorg, for mye kroner og øre. Hva har du tenkt å gjøre med det da?</p> <p>28. Men vi ser jo denne materialismen som du sier, altså forbruket bare øker. Nordmenn er på .e. handlefest. [Hva har dere tenkt å gjøre med det?]</p>	2
Kritisk innstilling	Skepsis – ber om bekreftelse		0
	Negativ reformulering av svar		0
	Kritisk presupposisjon		0
	Forklaringsproblem/ansvar mild form	<p>12. [Men hvordan kan dere love å øke kontantstøtten da, Høybråten?]</p> <p>13. [mm] Men hvor fornøyd er du da, Inger-Lise Hansen, med at det er kommet !fem ukers med pappaperm ut fra et løfte om ti uker.</p> <p>14. [Men hva vil du si til de] unge .e. fedrene. Som .e. som ikke fikk oppfylt det dere lovet for fire år siden.</p> <p>22. Dagfinn Høybråten, hva sier du til .e. denne kritikken fra velgeren din om at det handler !mest om penger og for lite om omsorg på sykehusene.</p> <p>30. IR1: Men visst vi, hvis vi ser på talla her, det har vært en økning, på vel førti prosent siden våren to tusen og en til i år da. Også i første halvår i år så delte altså frelsesarmeen ut flere enn seks !tusen !matposer til de fattige i hovedstaden.</p> <p>IR2: Hvorfor skjer dette, Høybråten?</p> <p>38. Vi har hørt om .e. narko, om !barn som står i matkø sammen med narkomane. Hvordan vil du forklare .e. Inger Lise, at dette kan skje i Norge i dag?</p>	9 (1)

		39. [Men .e. men denne,] [KrF har vært i regjering lenger enn fire år, ikke sant?] 46. KrF var med på å åpne for at .e. homofile enslige kunne bli vurdert som adoptivforeldre. Hvorfor skal ikke da homofile par kunne bli vurdert også. 47. Men det er jo åpnet for at enslige kan .e. adoptere, så hvordan kan du forklare det paradokset?	
	Sterk form m/intern motargumenta sjon		0

Høyre på NRK, "Ærlig talt", 08.08.2005			Sum
Respons	"Nøytral" respons		0
	Reformulering	34. [Ja, regjeringens] riksadvokat @. (IR retter seg selv).	1
	Tvil/skepsis	39. Greit, det var en .e. maktesløs kommunal .e. minister.	1
	Avvisning/irettesettelse	16. [Ja, men] her snakker vi om i regjering. 27. a) [Hvis du ikke vil si noe om det, så kan du like godt stoppe der @] Kjempefint, takk skal du ha. 31. [Ja, men du sier at du ikke] kan .e. sende ham tilbake til Iran, selv om dere egentlig utviser ham. 33. [Det er greit, men nå spurte] vi deg om .e. om Mulla Krekar, [TI: Ja, jeg -] og riksadvokaten mener altså at han er en .e. trussel mot .e. mot [Norge?] 43. [Det er mye du ikke synes er .e. interessant.] 48. Skatte]betalerforeningen har regnet litt på de lekkasjene som har kommet så langt, og det regnestykket viser at det fortsatt er slik da at de som tjener mest, får større skattelettelse enn [de som tjener mindre.]	6
Responsstyring	Fortell/forklar/utdyp	2. Du har etterlyst .e. mer av hjerte-Erna, hva mente du med det. 8. [Men hvem sin]skyld er det da? 21. [Hvem skal være] statsminister da? 22. [Men hvis Bondevik blir, blir felt,] og du vil jobbe for en ny borgerlig regjering, hvem skal lede den da? 24. [Men en Høyreleder er vel utålmodig <X også X>,] når vil hun bli det 47. [Nei, du, nå løper tiden her, og] nå må vi få vite hvilke skattelettelse .e. konkret vi skal få de neste fire årene?" 50. [Nå til en sak] som dere har fått gjennomslag for, .e. Isaksen, fordi Unge Høyre vil jo at attenåringer skal få lov til å kjøpe sprit, hvorfor er det en viktig sak for dere?	7
	Komplekse		0
	Enten/eller	20. Nå er det utrolig mange Høyrevelgere som sitter hjemme i stuene sine og, og ser på, hvis det blir borgerlig flertall, Bondevik blir felt som statsminister, vil du da sette inn Stoltenberg, eller vil du jobbe for en ny borgerlig re[gjering?] 52. [Stemte du] imot bare fordi [ES: Nei] det ikke var viktig [ES: Me-jo, nei, men altså] eller fordi du synes de bør vente til de er tjueen?"	2
	Ja/nei	10. Torbjørn Røe Isaksen, kan det være sånn at de eldre rett og slett forlanger for mye fra staten og fellesskapet? 13. IR1: Apropos .e. eldreomsorg .e., maten som de eldre får servert, vi har lest i VG i dag at den ikke alltid er like næringsrik, de har gjort en test hvor også Høyres helseminister satt i .e. testpanelet. IR2: Ja, og han sa jo at den smakte rett og	6 (1)

		<p>slett !vondt. Gruer du deg til å bli gammel, .e. Erna Solberg?</p> <p>19. Blir det lettere å kunne samarbeide med Fremskrittspartiet i en regjering når .e. Siv Jensen overtar som parlamentarisk leder?</p> <p>23. [Kunne du tenkt deg å bli] statsminister?</p> <p>29. Arbeiderpartiet her har jo sagt at dere burde prøve å få i stand en avtale med Iran hvor de lover at han ikke skal bli dømt til .e. dødsstraff. Har dere prøvd å få til en slik avtale?</p> <p>51. <i>Helseministeren til Høyre har jo allerede sagt at han ikke vil drive valgkamp på, på denne saken, hvordan er det med deg, Erna Solberg, vil du .e. være med å sørge for at barna dine får ta seg en .e. spritstøyt når de blir atten?</i></p>	
	Gjentakelse av spørsmål	33. [Men forstår du at] folk reagerer [på at han er her fortsatt?]	1
	Løfte/garanti		0
Påståelighet	Kommenteren de		0
	Ja/nei m/vekting	<p>9. <i>Vi har hatt flere politikere i dette studioet i løpet av valgkampen som innrømmer at de, de angrrer på noe, de har ikke gjort nok. Er det noe du angrrer på innenfor eldreomsorgen?</i></p> <p>11. [Apro]pos systemreformer, stopp litt der, fordi at .e. både KrF og Venstre de skriver i programmene sine at kommunene er underfinansierte, kan det være en sammenheng her, at kommunene ikke kan tilby god nok pleie fordi de ikke har nok penger?</p> <p>18. [For det er ikke fler]tall i dag heller, ikke sant.</p> <p>32. Isaksen, forstår du at .e. folk reagerer på at Mulla Krekar går rundt i gatene?</p> <p>40. IR1: Nå skal vi over til et av områdene som Høyrefolk !virkelig liker å snakke om. For Høyre og regjeringen har de siste fire årene gitt oss vel tjuetre milliarder kroner i skattelettelser. Vi kan jo få se da hvem som har fått .e. glede av dem. IR2: Ja, de som tjener to hundre og femti tusen, har fått en skattelettelse på vel to tusen sju hundre kroner, mens .e. de som kan glede seg over en inntekt på en og en halv million har en .e. skattelette på nesten tretusen, nei, trettini tusen kroner. Er dette rettferdig Erna Solberg?</p> <p>41. Men det er ingen tvil om at de som tjener mest får de største skattelettelsene [med Høyre i regjering?]</p> <p>42. [Men forskj]ellene øker .e. Isaksen, er du fornøyd med det?</p> <p>46. Du tror ikke det har noen sammenheng med, med skattekuttene so-, som dere legger [fram.]</p> <p>49. [Men, likevel så] vil det være sånn at de som tjener mest får større skattelettelser.</p>	9 (1)
	Negativt formulerte spørsmål		0
	Reformulering av svar m/slutning	<p>6. Betyr det at den legen som fortalte om disse eksemplene tidligere i dag, tar han feil?</p> <p>14. [Så du er fornøyd med denne maten du da]</p> <p>17. [Så det er det som] stenger, det er [tellingene?]</p> <p>26. Men det betyr da at visst FrP er villig til å si det, å legge om, å komme deg i møte på de to sakene, så vil du gjerne samarbeide, at Høyre samarbeide med FrP i regjering?</p> <p>30. [Så han får] bli her fortsatt, [selv om han eventuelt blir dømt i denne saken.]</p>	7

		38. [Så du skyver dette over] på .e. UDI [ES: Men, -] istedenfor å lytte til .e. FN og gripe [ES: Ja.] inn her. 44. [Så for deg så er det greit] at forskjellene øker?	
	Påståelig presupposisjon	1. Hvilken av disse Erna'ene er det som har møtt opp i kveld? 25. <i>Isaksen, to av tre Høyrevelgere vil gjerne ha med seg Fremskrittspartiet i regjering, er det noe de har misforstått her?</i>	2 (1)
Kritisk innstilling	Skepsis – ber om bekreftelse		0
	Negativ reformulering av svar		0
	Kritisk presupposisjon	4. Høyre har helseministeren, .e. hvor mye av ansvaret har dere for at dette skjer?	1
	Forklaringsproblem/ansvar mild form	3. IR1: Da starter vi med en hjertesak. IR2: I Dagsrevyen i dag så så vi mange syke eldre som ikke fikk den omsorgen og det tilsynet de trengte. Mange av dem bor på omsorgsboliger og de får ikke tilsyn om natten. IR1: Flere risikerer å skade seg selv eller bli liggende i sin egen avføring helt til neste morgen. Hvorfor skjer dette under .e. deres regjering Erna Solberg. 5. [Du, dette må du forklare oss,] her får vi høre om eldre som altså ligger alene om natten, og ikke burde ha gjort det. Hvordan kan du da sitte å si at dere skal ta æren for [dette?] 7. Riksrevisjonen .e. sier altså at det er bare en tredel av disse omsorgsboligenesom har heldøgns .e. vakter. så jeg reagerer litt på at du ikke tar selvkritikk her. Er det ingenting du angrer på .e. når du hører om dette? 12. [Og det, det kan være det, det som du] sa, Erna Solberg, som kan være det at .e. der at at kommunene er underfinansierte, hvorfor har de så fall ikke fått nok penger slik at de kan ta seg av de eldre. 15. <i>Hva sier du, Erna Solberg, til velgeren her som vil at du skal samarbeide med FrP?</i> 27. b) En av iranerne som for tolv år siden kapret et fly og tvang det til .e. Gardermoen, han ble nylig pågrepet i en stor narkotikasak. For tre år siden så fikk han oppholdstillatelse her i Norge av .e. kommunalminister Erna Solberg. Hvorfor gir du oppholdstillatelse [til en kriminell .e. innvandrert?] 35. IR1: Dere pleier også å respektere FN svært høyt? IR2: Absolutt, og mens de to vi nettopp snakket om får bli, så tvangssender dere nå 400 Somaliere tilbake til et land som FN mener det da ikke er trygt .e. å sende folk tilbake til. 36. [Så han kan dere] sende til et land som ikke er .e. trygt, men Mulla Krekar kan dere ikke [sende ut?] 37. [Men det gjelder ikke bare han] ene som har drept, Erna Solberg, det gjelder fire hundre som dere har tenkt å sende ut, det er mange flere det er snakk om her. [ES: Jo, men, jeg, jeg s-, jeg -] Vil du sende ut de til Somalia [ES: Ja.] når FN sier at dere ikke bør gjøre det? 45. [Hvorfor er det da sånn at lederen] i foreningen Rettferd for Taperne ber folk stemme på de rød-grønne partiene, nettopp på grunn av det vi så her?	10 (1)
	Sterk form m/intern motargumentasjon		0

Fremskrittspartiet på NRK, "Ærlig talt", 05.09.2005			Sum
Respons	"Nøytral" respons	45. [Nå spurte jeg Birkedal, men ta den du,] Hagen.	1
	Reformulering	34. a) [Okey, bare] for å gjøre seerne oppmerksomme på det, så er du der også uenig med [CIH: Men det var] med klimaforskerne som sier at ja, bare to-tre utslipp, .e. prosent utslipp i året,	1
	Tvil/skepsis	9. [Selv om parti]formannen har gjo- gitt oss en klar avklaring i to- både til Aftenposten og til NRK tidligere. 20. [Da er jeg sikker på at han er] er fornøyd med det [svaret, men hvis -] 35. [Mener Fremskrittspartiet.] 54. [Nei, men det kan være] ganske slitsomt bare å skulle velge .e. strømleverandør, altså det der å sitte med en katalog, [ringe opp ulike leverandører.]	4
	Avvisning/irettesettelse	12. a) [Men nå snakker du om hva, hva Bondevik har valgt,] 22. [CP: Men du sier at det trengs mer forskning og at man ikke kan stole på FNs klimapanel.] 25. [Dette er riktig] Carl I. Hagen, [det er de uavhengige] vitenskapsakademiene til G8-landene, verdens mest rikeste industriland, som [mener dette.] 33. [Men de,] men de blir og[så brukt opp i naturen via fotosyntese også videre.] 34. b) men til [sammen så akkumulerer dette slik at det blir mye mer.] 36. [Klimafor]skerne [sier at det er et, fordi det er det overskuddet av CO2, Carl I. Hagen, som blir forurensning.] 39. For velgerne er det jo den, den [praktiske politikken som teller, og der er bensinavgiften ikke kuttet.] 47. [Nå tar han helt over] programmet snart, og vi skal nå nettopp til en av hovedsakene til .e. Fremskrittspartiet. 50. [Fint,] vi stopper litt der, for [da må dere altså sette] pris på tjenester, og det har man prøvd nå i Oslo, [CIH: Nei, neineineinei-] hvor Kirkens Bymisjon nå sa at dere priset tjenestene alt for lavt og at de dermed måtte sponse hjemmehjelps[tjenester. selv.] 52. [Joda, det står i, jeg leste ordrett fra programmet deres] at man skal få utstedt verdisjekker Carl I. Hagen.	10
Responsstyring	Fortell/forklar/utdyp	1. I følge partiprogrammet deres, så er det kun tusen mennesker fra ikke-vestlige land som skal få komme til Norge i året. Hvordan har dere kommet på dette tallet, tusen. 3. [Hvorfor det?] 16. [Det er greit.] .e. i- Trond Birkedal, hvem .e. tror du blir landets neste statsminister? 23. [Men hva skal til] for at du blir sikker? 41. [Så] til et sitat foreslår jeg. FrP er blant de første som skriker etter mer penger og kjemper om å si ordet oljepenger flest mulig ganger. Og den som har sagt det han .e. sitter her. For det er deg .e. Trond Birkedal. Kan du forklare oss hva du mener med det? 48. Ja, eldreomsorg, det blir bra Hagen. Partiet går altså inn for at pleie- og hjelpetrengende skal få utdelt verdisjekker som .e. de kan bruke til å .e. betale for det omsorgstilbudet som .e. de velger. Hvor mye skal disse verdisjekkene være på, Carl I. Hagen?	6
	Komplekse	12. b) hva er ditt valg da. Hvem skal du ha som stats[minister etter valget.]	1
	Enten/eller	14. [Carl I. Hagen,] hvis du blir nødt til å velge mellom det som kanskje fortøner seg kanskje som pest eller kolera .e. for deg, hva er da best for Norge, en regjering ledet av Stoltenberg,	1

		eller en regjering ledet av Bondevik?	
	Ja/nei	11. [Vi lar den banen ligge siden vi ikke kjenner detaljene i den .e., Carl I. Hagen. Vi går til en] av .e. høstens store thrillere, hvor også Carl I. Hagen har en .e. rolle. Tidligere i sommer, så sa du at .e. Fremskrittspartiet etter valget ikke kunne støtte en regjering hvor Bondevik er statsminister. Angrer du på at du sa det? 43. I, i, i, i, på veier og sånn, er det det du tenker på?	2
	Gjentakelse av spørsmål	4. [Men hvorfor er tallet tusen] akkurat passe? 49. [Ja, men kan du svare på det] [med de verdisjekkene?]	2
	Løfte/garanti		0
Påståelighet	Kommenteren de		0
	Ja/nei m/vekting	5. Du har jo også at .e. dette tallet tusen inkluderer ektefeller, som vi nordmenn henter da i Asiatiske land, [CIH: Der har det-] for eksempel Thailand [CIH: Ja. Der-] for to år siden, så hentet nordmenn [elleve hundre ektefeller.] [Ja. Da er det ikke plass til en eneste flyktning da.] 7. Har dette noe med, Trond Birkedal, velkommen hit forresten, at det er .e. en god del tillitsvalgte i Fremskrittspartiet som har giftet seg .e. med kvinner fra Asia? 27. [Klima-] Klimaforskerne Birkedal kan fortelle at i de områdene hvor orkanene oppstår, så har det blitt varmere vann. Der har temperaturen økt med ti femten prosent, og det er !der orkanene henter styrke og gjør, og dermed gjør at de blir så kraftige. Er du enig i det at man skal ha mer forskning før man .e. begynner å redusere utslippene? 29. [Ja, men vi har jo nettopp sett det], [har vi ikke det?] 40. [Men i] kompromissene i Stortinget har det altså ikke [CIH: Vi har ikk-] fått til lavere bensinpriser, [er dere fornøyd med] det Birkeland? 44. Tror du at folk .e. av den yngre generasjonen opplever at de kjører på en vei, så er det en investering i deres fremti[dige pensjon?] 51. <i>[Men denne] verdisjekken skal hun ikke [ha den?]</i>	7 (1)
	Negativt formulerte spørsmål		0
	Reformulering av svar m/slutning	2. [Så dette er bare et tall landsmøtet har kommet] på da? 13. Betyr det at hvis .e. Arbeiderpartiet blir det største partiet, så vil du gå for Jens Stoltenberg som [statsminister.] 17. [Så du] vil ikke være med å spå du heller? 18. [Men uavhengig av] valgresultatene har dere i hvert fall bestemt at det ikke skal bli Bondevik da.	4
	Påståelig presupposisjon	56. IR1: [Carl I. Hagen, da partiets grunnlegger An]ders Lange kom hit i studio på slutten av søttallet, så pleide han ofte å ha med seg et glass med, med eggelikør, likør, pluss en ting til. 57. IR2: Et sverd. Og !det kan du kanskje trenge, Carl I. Hagen, når du skal møte de andre partiene til kamp om regjeringsmakt etter valget.	2
Kritisk innstilling	Skepsis – ber om bekreftelse	15. [Du er helt sikker på at de går av altså, Bondevik selv .e. løper rundt og sier at han skal være statsminister.] 46. [Ber Næringslivet om at vi skal bruke mere oljepenger?] 53. <i>[Er du sikker på at Fru Nilsen vil ha] denne valgfriheten [da.]</i>	3 (1)

	Negativ reformulering av svar		0
	Kritisk presupposisjon	55. Carl I. Hagen, .e. FrP vil ha vekk pornosladden, ha lavere alkoholavgifter, blant annet. Har du husket å fortelle det til de kristne velgerne dine også, som du har besøkt så ofte i sommer?	1
	Forklaringsproblem/ansvar mild form	<p>10. Okey, dette her med kvoteflyktninger, som du nå nevner, FN har bedt oss ta imot femten hundre av de, Carl I. Hagen, hvorfor. kan dere ikke være sjenerøse nok og ta i mot i hvert fall femten hundre.</p> <p>19. Hagen, miljø sier velgeren din her, og det er jo et område hvor dere skiller dere ut fra de andre partiene, da dere ikke støtter FNs klimapanel som mener at det meste av oppvarmingen .e., det klima- klimaoppvarmingen er menneskeskapt. Hvorfor stoler du ikke på ekspertene?</p> <p>21. Dette at du går i mot at .e. mesteparten av klimaendringene skyldes. menneskeskapt. .e. handling. Vi ser FNs klimapanel er ikke alene. Alle de uavhengige vitenskaps .e. akademiene til G8-landene deriblant også USA, og selv George W Bush har nå vært ute og sagt at mennesker bidrar til. oppvarmingen. Hvor lenge skal du .e. [stå på ditt?]</p> <p>24. [Hvorfor] holder det ikke at alle disse [vitenskapsakademiene sier det?]</p> <p>26. [Men Carl I. Hagen, du nevnte] et leserinnlegg i avisen her i sted. Hvis bladde litt lenger foran i avisen, så leste du også om ork- orkanen Katrina, og de siste årene har vi hatt sterkere orkaner. .e. Hvordan kan du ta sjansen på ikke å stole på ekspertene?</p> <p>28. [Men] tenk om det er det som er årsaken til Katrina, hvordan kan dere da ta sjansen?</p> <p>30. [Det er flere,] det er flere, [TB: Nå, XX] seriøse forskere, [CIH eller TB: Hvilken av dem da?] jeg snakket med, med, på en forsker på CICERO i dag, som er instituttet for klimaforskning, og som !nettopp sier at oppvarming i vannet nord for ekvator kan [TB: Kan.], kan forklare, !ja, kan f-forklare [TB: Kan.], og det er hele poenget, hvordan tar dere sjansen, bør dere ikke heller være på føre var.</p> <p>31. <i>[Hva vil du si til fremtidens] generasjoner hvis det viser seg at du faktisk tar feil?"</i></p> <p>32. [Ja, la oss ta bensinprisene,] for dere er jo for at forurensere skal .e. betale, Carl I. Hagen, hvorfor gjelder ikke det bensinprisene?</p> <p>37. [Og da lurte jeg på] en ting. De tr-, de fire siste årene, så har du støttet !tre statsbudsjett, hvorfor har du ikke presset gjennom lavere bensinavgifter der?</p> <p>38. [Men hvis dette] var viktig for deg, hvorfor har du [ikke fått det til da?]</p>	11 (1)
	Sterk form m/intern motargumentasjon	<p>6. [Dette er jo] interessant .e. Carl I. Hagen, .e. fordi du har to ganger .e. i hvert fall [CIH: Ja] bekreftet at disse [konene som blir hentet skal komme inn blir-] [IO snakker under spørsmålet][Jamen,] jada, du må bare forklare oss [hvorfor, hvorfor du] har endret mening?</p> <p>8. [Men dette har jo] vært gjeldende politikk helt frem til i dag?</p> <p>42. Nå høres du ut som en voksen politiker og veldig lite i samsvar med det, med det du har sagt, for du fulgte opp dette sitatet med at FrPs Stortingsgruppe har en del å lære av partiets lokalpolitikere. som er flinke til å arbeide med å n-nettopp skjære ned på offentlige utgifter og at oljepengene bør spares til fremtidige generasjoner til pensjonene, står du ikke på det lenger?</p>	3

Sosialistisk Venstreparti på TV2, "Utspørringen", 15.08.2005			Sum
Respons	"Nøytral" respons		0
	Reformulering	17. a) [Det betyr] kutt det, Kristin Halvorsen, 30. a) Du setter da altså ditt politiske liv inn på dette. [KH: Ja@]	2
	Tvil/skepsis	7. Men to milliarder rekker bare til et par brødsiver, en frukt og en grønnsak i følge KS. 33. Men deres .e. mulige regjeringspartner, Arbeiderpartiet, advarer jo nettopp mot å skifte en sånn linje.	2
	Avvisning/irettesettelse	25. [Men da får dere si] hva K, hva SV står for da, [KH: Jo] istedenfor å komme med slike karakteristikker av motstanderne. 49. [Jo, men dere sier at] dere vil ha en arbeidstidsreform, og hvor målet er seks timers arbeids[dag.]	2
Responsstyring	Fortell/forklar/utdyp	22. La oss se litt på valgkampen så langt. Hvorfor gikk du så hardt til angrep på KrF leder Dagfinn Høybråten? 26. Ja la oss ta det helt konkret. Hva er det for slags frister SV har satt for å innføre disse tingene? 30. b) Men .e. hvis dere kommer i regjering, hva slags innflytelse krever SV å få i utenrikspolitikken. 43. Men i programmet deres så skriver dere. Man må møte utfordringene fra private trenings, treningsinstitutter med offentlige, ikke-kommersielle tilbud. [KH: Mm.] Og dere skriver også at dette er først og fremst for å møte de voksne og de eldres behov, og til alle tider på døgnet. Hvorfor vil dere da starte offentlige tilbud som skal utkonkurrere SATS og andre treningssentre? 46. Når skal disse sentrene stenge da? Er det klokken fem eller [klokken ni, eller.] 45. [Hvordan vil dere konkurrere] ut SATS da, eller hvordan vil [KH: vi-] dere konkurrere med SATS for å si det på en [annen måte.]	6 (1)
	Komplekse	27. Hvor viktig er det for dere? [Hva vil du gjøre hvis du ikke klarer å innføre det.]	1
	Enten/eller	34. [Men .e. Halvorsen. Halvorsen.] Kristin Halvorsen, Torbjørn Jagland, Arbeiderpartiets fremste utenrikspolitiske talsmann, .e. sier i en kommentar, mange er riktignok kritiske til hvordan USA har valgt å bekjempe terroren, men de skjønner også at det vil føre helt galt av sted å skape splittelse. blant allierte og skifte. politikk. Kommer .e. SV til å overlate utenrikspolitikken her til Arbeiderpartiet, eller. vil dere stå på og skifte en linje?	1
	Ja/nei	9. Koster det mer enn to milliarder, .e. vil dere betale det da? 10. Kunne du tenke deg å bli finansminister? 17. b) har du en .e. kuttliste? 28. Har du sagt det til Jens Stoltenberg? 41. Men la oss ta et annet .e. tema fra partiprogrammet. Kjenner du mange som går på treningssenteret?	5
	Gjentakelse av spørsmål	12. [Nei, seks]ti løfter, seksti milliarder i løfter til sammen. [Hvis de regner på det, kan det bli litt dyrere?]	1
	Løfte/garanti		0
	Påståelighet		0
Påståelighet	Kommenteren de		0
	Ja/nei m/vekting	11. Men la oss snakke litt om .e. økonomi. Du har sagt at SVs skatteløfter .e. koster seksti milliarder kroner. Hvis du regner en gang til på det, kan det da bli litt dyrere?	2

		19. [Hvis dere kutter investering i Nordsjøen?]	
	Negativt formulerte spørsmål	<p>5. Men .e. en av hovedsakene deres er gratis skolemat til alle, kan ikke den også fort bli dyrere enn det som SV har anslått med to milliarder.</p> <p>13. Ja, og hvordan skal dere finansiere det? Betyr ikke det økte skatter for mange folk.</p> <p>18. [Betyr ikke det at] det blir mindre oljepenger?</p> <p>23. [Men du] har anklaget Høybråten for å ha !krympe andre mennesker og beskylder ham for å drive et kynisk spill med fordommer. for å få KrF opp på gallupen. Er ikke du like kynisk selv for å få oppslutning om SV?</p> <p>29. Men er ikke det litt tidlig å begynne å snakke om at du skal gå av før .e. dere har vunnet valget [og du er kommet i regjering?]</p> <p>47. Men har ikke kommunene allerede nok å holde på med om de ikke skal drive med treningssenter i tillegg?</p> <p>50. [Men vil det ikke] bli mer press på de ansatte hvis de skal jobbe på kortere tid? Gjennomføre jobben sin [på seks timer?]</p> <p>51. [Men] hvis dere skal, .e. hvis folk skal jobbe kortere tid, så må man jo ansette mange flere da for å gjøre den jobben, og blir ikke dette fryktelig dyrt, slik også lederen i Fellesforbundet, Kjetil Bjørndalen, advarer sterkt mot?</p> <p>52. [Jo, men er du] enig med Bjørndalen, han advarer jo mot at dette vil utkonkurrere norsk industri.</p>	9
	Reformulering av svar m/slutning	<p>16. Ja, skal dere bruke mer oljepenger da?</p> <p>31. [Ja, betyr det] at dere vil sørge for at Norge løser opp båndene til USA?</p> <p>35. [Så her blir] det en ny linje, da?</p> <p>40. Du har selv uttalt at .e. regjeringen har fjernet hele åpningstidsloven mot vår vilje. Det er uakseptabelt og det er en sak vi skal følge opp. Lover du nå å ikke følge opp dette?</p> <p>53. <i>[Så det blir ikke seks]timers arbeidsdag, slik det står i programmet.</i></p>	5 (1)
	Påståelig presupposisjon	42. [Hva,] hva er galt med at .e. folk bruker private treningstilbud som SATS?	1
Kritisk innstilling	Skepsis – ber om bekreftelse		0
	Negativ reformulering av svar	44. Så det [KH: sånn at-] skal man egentlig ikke ta på alvor det heller?	1
	Kritisk presupposisjon	<p>20. [Men hvis så,] kuttene i kontantstøtta, de får jo ikke dere .e. innfridd før etter to tusen og åtte, og dere kan jo ikke kutte ut hele forsvaret på en dag heller. Dere har jo rett og slett ikke nok penger til å dekke disse løftene [KH: jojo-] på seksti milliarder. Hvilke løfter vil du .e. gi på båten først?</p> <p>36. .e. Vi skal se nærmere på SVs eget program. .e. Hvorfor vil .e. SV hindre folk i å handle i butikkene på kveldstid?</p> <p>39. [Men er det] flere ting i partiprogrammet som de bare kan se bort i fra da?</p>	3
	Forklaringsproble m/ansvar mild form	<p>1. Hvordan er det mulig å snuble i skolepolitikken der SV vil være best?</p> <p>2. Men dere har allerede innrømmet at dere ikke visste hvor mange timetall elevene hadde, og at dere regnet feil med en halv milliard. [KH: Jo, men-] Har dere ikke fulgt med i timen?</p> <p>3. Men hvorfor skal dere ha utdanningsministeren når dere ikke visste da hvor mange timer elevene går på skolen en gang?</p> <p>4. Hvorfor skal velgerne stole på at dere er best når dere gjør</p>	10 (1)

		<p>slike feil?</p> <p>6. [Men hvorfor. la, la oss, la oss ta dette] med varm mat, Kristin Halvorsen, for hvorfor har dere da servert laks og kylling på deres, varm laks og kylling, på deres valgkampåpning, og gitt inntrykk av at det skal bli varm mat?</p> <p>15. Men, men hvorfor, hvordan skal dette kunne holde i !fire år med alle de dyre løftene til SV?</p> <p>21. [Ja men det, hvor]dan kan dere bruke kontantstøtta når dere ikke får kuttet den før om flere [år?]</p> <p>32. <i>USAs utenrikspolitikk er i dag den største trusselen mot verdensfreden heter det i SVs program. Hvorfor tar dere avstand fra USAs nærmeste allierte de siste seksti årene?</i></p> <p>37. Ja, tar du avstand fra det ditt eget parti har vedtatt?</p> <p>48. Det er en .e. ting til som dere også har i partiprogrammet, nemlig sekstimers dagen. Hvordan skal SV få til både en bedre skole og en bedre eldreomsorg hvis de ansatte bare skal jobbe seks timer?</p>	
	Sterk form m/intern motargumenta sjon	<p>8. [SV har] selv i et forslag .e. vist til at det kan komme til å koste opp til fire komma fem milliarder kroner. Er to milliarder kroner bare tenkt på et tall?</p> <p>14. [Men den]ne skattefrysen har jo flere fremtredende politikere i ditt eget parti sagt at de ikke de synes at dere skal binde dere til.</p> <p>24. Men Kristin Halvorsen, i valgkampen i to tusen og en så sa du, sitat. Folk jeg snakker med forteller meg at de er drittlei av politikere som forteller hvor dumme de andre er, så vi har jobbet med å få frem forskjellene uten å rakke ned på andre. Hvorfor har du gått vekk fra dette nå?</p> <p>38. Men hvorfor står [det da ikke] dette i partiprogrammet? Det står, sitat, SV ønsker å redusere åpningstidene og begrense bruken av unntaksbestemmelsene. [KH: Mm.] Dette kan jo ikke velgerne misforstå, dett-det står ingenting om andre pinsedag der?</p>	4

Arbeiderpartiet på TV2, "Utspørringen", 05.09.2005			Sum
Respons	"Nøytral" respons	33. [De har det] som et mål.	1
	Reformulerin g	46. a) [Ja, så da blir det ikke] noe av disse to .e. lovnadene til Senterpartiet med andre ord.	1
	Tvil/skepsis	<p>21. [Jo, men Gerd]-Liv Valla, tilbake til henne, hun sier. Du har ikke satt foten ned. for noen av hennes krav, sitat, vi har fått gjennomslag for alle de sakene som er viktige for oss i programforslaget, jublet hun etter at Arbeiderpartiets programforslag [var klart.]</p> <p>36. [Men] det er jo fordi de vet at dette kommer ikke igjennom med dere i regjering.</p> <p>55. [Det er] prisjustert det, det tallet som jeg viser til nå, det er prisjus[tert i alternativt budsjett.]</p>	3
	Avvisning/iret tesettelse	<p>9. a) [Men det var ikke dette dere snakket] om den gang.[JS: Jo-]</p> <p>26. [Jo men] de ansatte skal være enige før det fattes noe vedtak her, med de som styrer i kommunen.</p> <p>27. [Vi har jo avtalen her Stoltenberg, og der går det frem at] det skal være konsens[us om dette.]</p> <p>34. [Men du] har funnet det nødvendig å avlyse det, du har garantert at det [ikke blir det.]</p> <p>35. [Du har .e.] avlyst skolepolitikken til SV, [JS: Ja, karakterer, ja. Men der-] ikke bare på karakterene men også på varm lunsj.</p>	6

		50. Men dere sier at vi skal tilbake til to tusen og fire-nivå, og hvis man .e. går tilbake til to tusen og fire-nivå, så må minst søtti tusen flere betale toppskatt.	
Responsstyring	Fortell/forklar /utdyp	1. Hvorfor er det så viktig for dere å ikke kutte i sosialhjelpen til de som får barnetrygd? 2. Ja, dette er et av de hundre og femtifem punktene som de rød-grønne går til valg på, men hvem var det som kuttet i sosialhjelpen? 19. Hvordan reagerer du på at .e. Høyre kaller deg for Vallas puddel? 24. [Ja, hvem] tror du vinner da? 37. <i>[Hvorfor tror du ellers at de avlyser sin politikk?]</i> 47. Hvem sa. Jeg tror ikke det vil være realistisk med et regjeringalternativ som .e. inkluderer Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. 53. [Så hva blir] .e. hva blir .e. innslags .e. punktet nå da, [hvis dere får bestemme?] 57. Ja du har lovet å ikke bruke en krone til skatteletteler før det skinner av eldreomsorgen, når tror du det kommer til å skje?	8 (1)
	Komplekse		0
	Enten/eller		0
	Ja/nei	25. I Trondheim så har Arbeiderpartiet inngått en avtale med Fagforbundet som gjør at de offentlig ansatte kan stoppe konkurranseutsetting. Er det en type avtale som Arbeiderpartiet ønsker å innføre med LO på riksplan? 29. [Nei, men, blir det noen re]kommunalisering, som de kaller dette i Trondheim, også overalt ellers hvis .e. Arbeiderpartiet får bestemme? 30. SV har falt som en stein på meningsmålingene siden valgkampen startet. Frykter du at dette kan ende med et gedigent nederlag for de rød-grønne? 41. Men har du noe å gi til SV? 43. Vil du innføre gratis ferger og bensinpris under 11kr. literen? 45. [Men vil] du dette i regjering? 46. b) <i>Men .e. du tapte valget for Arbeiderpartiet i to tusen og en, og hvis dere nå taper på målstreken, blir det siste stortingsvalgkamp vi ser deg som partileder?</i> 48. <i>[Ja, det stemmer, dette] sa du i to tusen og en [JS: @ Ja], og belager du deg på å avbestille forhandlingslokalene på Soria Moria?</i> 56. [Men Stoltenberg,] de-dere foreslår jo at .e. innslagspunktet skal være lavere enn det regjeringen har .e. fastsatt for i år, og nå har det også kommet .e. lekkasjer som tyder på at .e. innslagspunktet blir hevet til fire hundre tusen kroner. for to tusen og seks. .e. Vil dere fjerne den lettelsen hvis dere får mulighet til det?	9 (2)
	Gjentakelse av spørsmål		0
	Løfte/garanti		0
Påståelighet	Kommentere nde		0
	Ja/nei m/vekting	6. [Men kommunene fulgte] vel statens anbefal[inger?] 11. Mener du at .e. NSB har et så enestående godt tilbud at .e. de ikke trenger konkurranse verken på tog eller på buss? 13. [Men vi må jo forutsette her] nå når det gjelder anbud for eksempel på jernbanen, at man tar .e. s- høyde for sikkerheten, at man setter den i høysete for eksempel på Gjøvikbanen. 15. Norsk .e. Lokomotivmannsforbund er mot anbud, er det	10 (1)

		<p>derfor. dere er i mot det nå?</p> <p>23. [Men LO har] jo fått gjennomslag for absolutt alt</p> <p>32. Men du har garantert at det er hundre og ti prosent sikkert at det ikke blir noen sekstimers dag, slått fast at det skal være karakterer i skolen, og at det blir full fart i Barentshavet. Hvorfor skal folk stemme på SV hvis de likevel får Arbeiderpartipolitikk, kan de ikke da stemme på deg, er det kanskje det du vil?</p> <p>38. [Men Stoltenberg, du] har jo bidratt til å ta ned SVs .e. saker, er det for å få velgere til Arbeiderpartiet?</p> <p>39. [Dette er første gang] .e. hvor du ikke blir angrepet fra venstre, fordi du samarbeider med SV, og du samarbeider med LO. Får du mange stemmer på det, til Arbeiderpartiet?</p> <p>42. Ja, de har jo sagt at de gjerne vil ha utdanningsministeren, burde de kanskje få det nå som et plaster på såret for at du har avlyst både karakterfri skole og varm lunsj?</p> <p>52. [Men dere] gikk da imot .e. at fl- at færre skulle betale toppskatt for i år. [I alternativt budsjett]</p>	
	Negativt formulerte spørsmål	<p>8. [Men, Stoltenberg, din, din sosi]alminister Guri Ingebrigtsen sa, sitat, jeg er opptatt av at bestemor får de beste tjenestene, ikke av hvem som yter dem. Er ikke det ganske tydelig?</p> <p>16. [Men er] det, er det ikke viktigere at passasjerene er fornøyd, enn at medlemmene i Lokomotivma- [manns]forbundet er fornøyd?</p> <p>40. [Men, men bidrar du] ikke da samtidig til at ikke, nettopp ikke blir det, fordi at de stemmer, stemmer ikke på SV når de får Arbeiderpartipolitikk.</p>	3
	Reformulering av svar m/slutning	<p>14. [Vil dere da sto]ppe de planlagte forsøkene med anbud på Sørlandsbanen og Bergensbanen?</p> <p>22. [Så dere er enige] i alle saker dere da, [omtrent.]</p> <p>44. Så da avlyser du Senterpartiets politikk?</p> <p>54. [Så det blir] høyere enn det som stod i alternativt statsbudsjett for Arbeider[partiet?]</p>	4
	Påståelig presupposisjon	<p>17. Er det LO-leder Gerd Liv Valla som har fått deg til å gå til venstre?</p> <p>31. [Men er] det fordi at du har avlyst SVs politikk at velgerne har forlatt partiet?</p>	2
Kritisk innstilling	Skepsis – ber om bekreftelse		0
	Negativ reformulering av svar		0
	Kritisk presupposisjon	20. [M]en hvorfor har LO fått mer makt i Arbeiderpartiet?	1
	Forklaringsproblemer/ansvar mild form	<p>4. [Du] fikk kraftig kritikk den gang for å ha kuttet i sosialhjelpen, [JS: Jo, men jeg tror-] og nå går du til valg. for det motsatte</p> <p>10. [Men hvorfor er- hvorfor er det galt at folk betal-] nei at .e. leger tjener penger, men at ikke private aktører kan gjøre det i eldreomsorgen?</p> <p>12. [Me-men] da du var Statsminister sist, da delprivatiserte du Telenor og Stat. oil. Hvorfor vil du ikke nå !prøve med konkurranseutsetting på en bitteliten jernbanestrekning som Gjøvikbanen?</p> <p>18. [Hvorfor] har du ikke gått til venstre, .e. Stoltenberg? LO-leder Gerd-Liv Valla sier, sitat, jeg synes absolutt Ap har gått til Venstre siden forrige stortingsvalg, og nå binder du deg til</p>	8 (1)

		<p>venstre gjennom samarbeid med SV, hvorfor er det så viktig for deg å si at du ikke har gått til venstre?</p> <p>28. [Men vi kan se litt på, på resultatet av dette.] Stoltenberg, [JS: Ja, ja.] uten å gå [helt inn i detaljene her. For det- vi har avtalen, og der] står det at det er- skal være konsensus, men et av resultatene, det er i hvert fall at man sier opp renovasjonen med et privat selskap i Trondheim. Hvorfor kan ikke private få lov til å feie gatene?</p> <p>49. [La oss ta disse skattelettelsene .e. Stol]tenberg. Fordi at dere vil øke skattenivået, men hvorfor skal flere betale toppskatt?</p> <p>51. For å gjøre dette helt klart. I Arbeiderpartiets alternative budsjett for i to tusen og fem, s- så går dere inn for at de som betaler over tre hundre og sekstiåtte tusen fem hundre kroner skal betale toppskatt. Gjelder ikke dette da?</p> <p>58. [Men] hvorfor, hvorfor kan ikke .e. folk beholde mer av inntekten sin når det går så bra for Norge og oljepengene bare strømmer inn?</p>	
	Sterk form m/intern motargumentasjon	<p>3. [Vi kan] hjelpe deg Stoltenberg. Det var din Sosialminister Guri Ingebrigtsen som .e. kuttet sosialhjelpen til de som fikk barnetrygd og kontantstøtte i to tusen og en, hvorfor går du nå til valg mot din egen politikk?</p> <p>5. [Men, Stoltenberg, det gikk ut] retningslinjer til kommunene som vi har her og der står det at .e. kontantstøtten skulle regnes som inntekt, og det skulle også barnetrygden, dermed så avkortet man sosialhjelpen for de som fikk disse stønadene, og det er jo dette dere nå vil reversere.</p> <p>7. Ja, men nå går dere jo til valg .e. nettopp mot det som dere selv sendte ut da som veiledende for kommunene, så der har dere altså snudd, og da du var statsminister sist, så var det også greit for Arbeiderpartiet med. private aktører blant de eldre, hvorfor har dere snudd på dette?</p> <p>9. b) Vi kan ta et sitat fra en tale du holdt i, til Bergen Arbeiderparti, to tusen, Vi er ikke redd for private løsninger dersom de faktisk gi bedre resultater. Du kom ikke med noe unntak om at ikke gjaldt alle private løsninger. Du begrenset ikke det de- !den gangen.</p>	4

Senterpartiet på TV2, "Utspørringen", 22.08.2005			Sum
Respons	"Nøytral" respons		0
	Reformulering		0
	Tvil/skepsis	<p>7. [Men de skal sparre inn] penger her, Haga, og de skal flytte ut .e. folk og slanke offentlig sektor.</p> <p>59. [Det er det uenighet] om.</p>	2
	Avvisning/irette settelse	<p>26. [Dere er jo] på venstresiden nå da, [Haga.]</p> <p>57. [Ja, men det var i motsetning til himmelen, som du snakket om.] Ja.</p> <p>53. [I programmet så.] så !avfeier Senterpartiet advarslene mot høyere rente, sitat. Dette er et paradoks i en situasjon der styringsrenten er en komma søttifem prosent, så dette er dere da ikke noe bekymret for, en rentøkning. [Tvert imot.]</p>	3
Responsstyring	Fortell/forklar/utdyp	<p>8. Men dette er bare fire prosent av de statsansatte i London, mens du vil flytte femten prosent av de statsansatte i Oslo. Hvorfor tar du så hardt i</p> <p>15. Ja, hvor hardt vil dere stå på her i eventuelle forhandlinger.</p> <p>35. Men, hvor går grensen for at Senterpartiet kan være med i .e. dette prosjektet.</p> <p>40. Men hvor mange statsrådposter vil dere ha?</p>	6

		42. Du har allerede sagt at dere vil stå veldig hardt på for kontantstøtten, og at dere vil ha omkamp når det gjelder disse EU-styrkene, men hvilke andre absolutte krav har Senterpartiet. 50. Hvorfor vil dere ha høyere rente.	
	Komplekse	4. Ja, la oss se hvordan det gikk da, i den forrige utflyttings .e. runden, og hvor frivillig det var. Bare tjue av hundre og trettifire ansatte i arbeidstilsynet flytter til Trondheim. Bare tjue av hundre og ti i konkurransetilsynet flytter til Bergen. Skal du gi folk mer penger, eller, hva skal til for at .e. seks tusen nye mennesker skal flytte ut av Oslo.	1
	Enten/eller		0
	Ja/nei	5. [Men] hvis det ikke blir frivillig. [ÅH: Ja?] Forlater du da hele Senterpartiets politikk på dette området? 14. [Men er det] aktuelt for deg, å gjøre, å fjerne kontantstøtten? 18. Har du varslet .e. Aps Jens Stoltenberg og SVs Kristin Halvorsen om dette? 19. [Ja,] går de med på det? 20. Er det den viktigste, i tillegg til EU? 24. [Jo, men Haga-] [Men, men] det er jo. et historisk skifte nå, hvis Senterpartiet havner i regjering med sosialistene. og flere i ditt eget parti er kritiske til dette. Sitat. Et rød-grønt samarbeid er ikke noe mål på lang sikt, Senterpartiet må søke regjering sammen med de partiene som står deres politikk nærmest. Det sier din partifelle Ola Borten Moe. Ser du på den rød-grønne regjeringen som et midlertidig prosjekt? 25. <i>[Men hører da] Senterpartiet hjemme, i dag, på venstresiden i norsk politikk.</i> 37. Sammen med SV. 38. Er du redd for at du ikke skal komme inn på Stortinget til høsten, for Akershus? 39. Men hvis du ikke kommer inn på stortinget, vil du da likevel føre Senterpartiet inn i regjering? 44. <i>Men hvis dere kommer i regjering, så har dere mange løfter dere skal innfri. Gratis ferger, billigere flybilletter, bredbånd til alle, billigere førerkort til ungdom, rentefritt studielån, billigere SFO, milliarder til kommunene, lavere egenandeler og mye mer. Klarer du å holde oversikt over. alle løftene og hva de koster?</i> 48. [Men vil dere bruke] !mer oljepenger nå? 52. Har folk det for bra i Norge?	13 (2)
	Gjentakelse av spørsmål	41. [Vil du ikke gi noen] signaler til vel[gerne om det?] 56. [Men, men .e., men Haga, her-] her på jorda, så er det ingen mennesker som har blitt drept av ulv de siste to hundre årene. Og .e. og .e. i Norge. Og dessuten så er det jo slik at alle de som mister sau eller andre husdyr, de får erstatning fra staten. Hva er egentlig problemet med ulven da?	2
	Løfte/garanti	16. Men betyr det nå at foreldre trenger ikke å frykte at de vil miste kontantstøtten. hvis dere kommer i regjering.	1
Påståelighet	Kommenteren de	9. [Det er] verdt det i England, som er et så lite land, og med så tett befolkning, kan dere i hele tatt lære noe om distriktspolitikk ved å være i England?	1
	Ja/nei m/vekting	3. [Ansattes] organisasjoner, LO stat, har gjort det klart at, dette vil de ikke være med på, sitat, det blir ikke lett for oss å gå ut i valgkampen og si. stem Senterpartiet, et parti som vil !rasere arbeidsplassene for våre medlemmer. Det sier nestlederen i LO. stat. Så dette blir det vel ikke noe av.	4

		<p>2. Men det er vel ingenting som tyder på at dette vil skje frivillig i Oslo?</p> <p>51. [Jo, jo, men Haga, i,] sånt rent ideologisk, altså i programmet, så skriver dere at dere er bekymret .e. for økonomien. Og at den, sitat, ensidig stimuleres av lavrentepolitikk, dermed ekspanderer privat forbruk. Dette må da bety at dere ønsker å få opp renta?</p> <p>54. [Må man ha] høy rente for å skape ting, da?</p>	
	Negativt formulerte spørsmål	<p>11. Men, Arbeiderpartiet og SV har sagt klart i fra at de går i mot dette, og hvordan skal du da .e. få til det, må du ikke bare innse at det blir vanskelig å gjennomføre.</p> <p>21. Men Arbeiderpartiet og SV har sagt at de vil bruke kontantstøtten til å få råd til andre ting de skal gjennomføre. Og i sine alternative budsjetter har de alltid saldert andre utgifter med kontantstøtten. Ødelegger ikke du litt nå for opplegget til Arbeiderpartiet og SV?</p> <p>23. Men denne uenigheten om kontantstøtten. det er bare ett av områdene hvor dere er uenige med Arbeiderpartiet og SV, er det ikke dette et eksempel på at dere har havnet på feil side i politikken.</p> <p>27. Men Haga, dere har ikke fått noen pengestøtte fra LO, slik som både Arbeiderpartiet og SV har fått. Og LO økte jo til og med støtten til SV nå. Betyr ikke dette at dere er litt utenfor det gode selskap på venstresida?</p> <p>29. [Men Haga,] hvis vi tar litt på sakene, altså både på privat eiendomsrett, lokalt selvstyre i kommunene, utflytting av statlige arbeidsplasser, kontantstøtten, forsvaret og forholdet til NATO, så ligger jo dere nærmere høyresiden. enn .e. enn dere ligger SV og Arbeiderpartiet? Er ikke de sakene så viktige for dere, de da?</p> <p>32. Men hvis Arbeiderpartiet gjør et godt, så godt valg som meningsmålingene tyder på. Da blir jo nei-siden i den nye regjeringen veldig liten, og ja-siden blir sterk. Blir ikke dere da lett et gissel for den daglige politikken i forhold til EU?</p> <p>33. Men kan ikke det bli et problem, hvis Arbeiderpartiet styrker seg, slik det nå ser ut til å gjøre på meningsmålingene? Og dere blir veldig små? Senterpartiet og SV. Det er en helt annen situasjon enn da dere startet samarbeidet.</p>	7
	Reformulering av svar m/slutning	<p>13. Betyr det at det overhodet ikke er aktuelt for deg å sitte i en regjering og være med på å fjerne kontantstøtten.</p> <p>22. Så det er ikke aktuelt for deg å gi deg på dette.</p> <p>36. [Så der vil dere ta omkamp, da, altså.]</p> <p>43. Så alt annet kan dere forhandle bort, altså.</p> <p>46. Så folk kan liksom forvente at hele partiprogrammet går igjennom, da?</p> <p>49. [Så dere vil bruke mer oljepenger.]</p>	6
	Påståelig presupposisjon	<p>12. <i>[Vi skal over til] et annet .e. tema nå. .e. Kontantstøtten, det er en annen sak som Senterpartiet er uenig med SV og Arbeiderpartiet i, og er du forberedt på at .e. du må fjerne kontantstøtten, slik de to partiene har programfestet?</i></p> <p>45. Men til og med på Senterpartiets eget landsmøte så ble det advart mot overbud. Hva er det du vil kutte først når du ikke får gjennomslag for alt dette.</p> <p>47. [Men dere har brukt] .e. mer oljepenger .e. i alternativbudsjetter, og hvor mye mere oljepenger vil Senterpartiet bruke i regjering.</p>	3 (1)
Kritisk innstilling	Skepsis – ber om bekreftelse	<p>34. Det skal lille Senterpartiet gjøre sammen med et dominerende Arbeiderparti, i regjering?</p>	1

	Negativ reformulering av svar		0
	Kritisk presupposisjon		0
	Forklaringsproblem/ansvar mild form	<p>1. <i>Hvordan skal du få til å flytte seks tusen statlige arbeidsplasser ut av Oslo frivillig.</i></p> <p>6. Men dette eksempelet ditt fra Storbritannia, der er jo denne utflyttingen del av en nedbemanningsplan, hvor valget er å flytte eller å bli sagt opp. Og hvordan kan du da sammenligne det med Norge?</p> <p>10. [Det er jo ikke gjennom.] ført i England, så hvordan kan du si at det er vellykket.</p> <p>17. Men hvordan skal dere klare å få gjennomslag for dette som lillebror i en regjering?</p> <p>28. [Men hvordan kan du si at dere ikke har noe] ønske om å være på sen- på venstresida, når dere kommer til å bli absolutt minst i et .e. venstresamarbeid?</p> <p>31. Ja, for å ta dette dere vil gjøre hvis dere kommer i regjering. Hvorfor skal du sitte i regjering med den fremste .e. forkjemperen for EU-medlemsskap i Norge.</p> <p>30. Men .e., dere ble jo felt .e. den forrige regjering du var med. .e. av Arbeiderpartiet. og nå vil du i seng med den tidligere fienden. Frykter du ikke at folk kan oppfatte dere som litt vinglete.</p> <p>55. Noe det ikke hersker tvil om, det er Senterpartiets rovdyrpolitikk. Hva er egentlig problemet med å ha ulv i skogen.</p> <p>58. [Men dersom .e.] dersom dere sier nei til .e. ulven, så må dere få med dere Arbeiderpartiet og SV, og hvordan skal dere få med de på å bryte .e. den internasjonale, de internasjonale konvensjoner, som Bern-konvensjonen?</p>	9 (1)
	Sterk form m/intern motargumentasjon		0

Venstre på TV2, "Utspørringen", 18.08.2005			Sum
Respons	"Nøytral respons"		0
	Reformulering	26. a) Ja, nå kommer du med store trusler,	1
	Tvil/skepsis		0
	Avvisning/irettesettelse	<p>7. [Men det er] KrF som stopper dere her. [LS: Nei.] i regjering.</p> <p>19. a) [Nå snakker du deg,] nå kan vi snakke ferdig om dette først.</p> <p>21. [Ja, men det er likevel færre enn det det var da dere tiltrådte i to tusen og en.]</p> <p>49. [Ja, men nå har dere] selv sittet i regjer[ing i fire år. Og i-]</p>	4
	Fortell/forklar/utdyp	<p>32. Hverd-, men hvordan stiller de andre regjeringspartiene seg til dette?</p> <p>36. [Men. nå skal vi om Venstre.] Hva gjør Venstre hvis Bondevik går av etter valget, og det fortsatt er borgerlig flertall.</p> <p>46. Hvor stor andel privatskoler mener du det bør være?</p>	3
Responsstyring	Komplekse		0
	Enten/eller		0
	Ja/nei	6. [Men gjelder .e. Sponheim?] Gjelder Venstres .e. verdisyn	5

		<p><i>bare til KrF-leder Dagfinn Høybråten setter foten ned, og sier nei?</i></p> <p>13. Men dere har gått fra disse sakene, og er det viktigere for deg å være i regjering, enn å stå på Venstres verdisyn.</p> <p>33. Men er avstanden til Fremskrittspartiet større nå enn det den var for fire år siden?</p> <p>34. [Er avstanden til. Carl I. Hagen større, da?]</p> <p>37. [Men, vil Venstre] gå i opposisjon, som KrF har sagt de gjør, hvis det blir .e. borgerlig flertall, men Bondevik går av.</p>	(1)
	Gjentakelse av spørsmål	38. [Jo, men hvis det,] hvis det blir et borgerlig flertall, og Bondevik og KrF blir for små, at de mener at det beste for dem er å gå av.	1
	Løfte/garanti	28. [Kan du, kan du garantere,] kan du garantere at forbrukerne vil få merke dette i neste periode? 47. [Vil dere] garantere- 51. [Lover du nå] mer penger til kommunene?	3
Påståelighet	Kommenteren de	22. Hvor stor troverdighet tror du Venstre har i en human .e. flyktninge- og asylpolitikk, etter fire år i regjering med Erna Solberg?	1
	Negativt formulerte spørsmål	41. [Men, la oss se på hva] dere har gjort. Regjeringen har i alle statsbudsjett foreslått å øke egenandelene, nå sist til to tusen fem hundre kroner igjen. .e. Tror du ikke det er ganske mye penger for andre som ikke har en statsrådslønn, slik som du, på åtte hundre og trettiseks tusen kroner?	1
	Reformulering av svar m/slutning	12. Så kirken er viktigere enn Venstres program 29. [Så her] har ikke [du kontroll .e. Sponheim.] 31. Mener du at Hagen nå har ødelagt .e. sine sjanser, ødelagt for seg selv? 35. [Men mener du da at Hagen] personlig står i veien for et samarbeid på borgerlig side.	4 (1)
	Påståelig presupposisjon	4. Ja, hvor hardt vil dere stå på dette i neste periode? 30. Ja, hvorfor kan ikke Carl I. Hagen bli Stortingspresident? 43. [Hvor mye vil dere] øke egenandelene med i neste periode?	3
Kritisk innstilling	Skepsis – ber om bekreftelse		0
	Negativ reformulering av svar		0
	Kritisk presupposisjon	17. [Jo, men hvorfor bruker dere da disse andre] menneskene som midler? 48. Hvis dere skal prioritere den offentlige skolen, så må dere off- også bevilge nok penger til kommunene, og hvorfor har dere sulteforet disse i fire år.	2
	Forklaringsproble m/ansvar mild form	1. Hvorfor tror du flere Venstre-folk vender deg ryggen og vil ha en ny regjering? 2. De som tar avstand fra partiet mener at Venstre har sviktet de homofile. Sitat. For meg og for en del andre Venstre-folk, er sosialdemokratene tross alt bedre, sier Venstre-politiker Thomas Hylland Eriksen. Og din partifelle Esben Benestad er enig. Har de rett? 3. Men Sponheim, har de ikke et poeng. I Venstres program, så heter det, Venstre ønsker å likestille ekteskapet og partnerskapet. Hvorfor har ikke det skjedd når Venstre har	13

		<p>sittet i regjering.</p> <p>9. [Hvorfor er det da ik]ke liberal homopolitikk som føres i regjering.</p> <p>15. [Men hvor]for .e. hvorfor behandlet dere disse asylsøkerne som hadde fått avslag på søknadene sine på den måten? Var det humant å sette dem på gata uten tak over hodet, uten penger, der en av de som ble kastet ut som sier, jeg gikk rundt i byen om natta og samlet flasker for å overleve. Bekymrer ikke det deg?</p> <p>16. [Ja hvorfor gjorde dere ingenting.]</p> <p>19. b) Og bare for å ta, .e. en ting til? Til og med FrPs by .e. sosialbyråd i Oslo mente regjeringen gikk for langt. Hvordan kan !Venstre som et liberalt parti .e. være med på noe slikt. som til og med FrP går i mot?</p> <p>20. [Ja. En annen, nettopp.] Og .e. i partiprogrammet så går Venstre inn for å øke antall kvoteflyktninger til Norge, men i regjering så har dere vært med på å halvere dette og si nei til FN. Er du fornøyd med det?</p> <p>26. b) men på fire år så har altså matmomsen blitt halvert, og likevel har ikke norske forbrukere merket det, snarere tvert i mot. Du kan da ikke bare [LS: Jo, nei, nei-] skyte på mennesker som du ikke vet hvem er?</p> <p>27. [Men hvorfor har det da blitt prisvekst .e. da,] hvorfor har da prisveksten på mat blitt høyere enn på andre varer.</p> <p>44. <i>[Da avsl]utter vi det. temaet. Hvorfor skal en svensk skolekjede undervise norske elever?</i></p> <p>50. Ditt eget parti. .e. sier i programmet at .e. kommunesektoren er i dag underfinansiert. [LS: Ja, den er det.] Og .e. vi må rette opp .e. balansen. Men hvorfor har dere ikke da gjort mer enn det dere har gjort?</p> <p>52. [Men] hvorfor gjorde du, hvorfor la du ikke fram disse pengene i vår .e. når de andre partiene foreslo økte bevilgninger til .e. til kommunene. Hvorfor kommer pengene først nå, rett før valget.</p>	
	Sterk form m/intern motargumentasjon	<p>10. [Men du snakker om at] dere må få grunnlag vil føre dette, men du har jo selv personlig stemt for Ole Kristian Kvarme som Oslo-biskop, og han er .e. imot å ordinere homofile prester, homofilt samboende prester.</p> <p>24. Ja, du lovt i fjor høst, du, å finne ut av hvor det har blitt av disse pengene. Hvorfor vet du ikke det nå?</p> <p>25. [Så ett år ett]er at du [LS: Ja] lovt det så vet du fortsatt ikke [LS: Nei, n-] hvor det er blitt av !mange milliarder kroner?</p>	3

Kristelig Folkeparti på TV2, "Utspørringen", 29.08.2005.			Sum
Respons	"Nøytral" respons	18. [Vi er,] vi har mange spørsmål. til deg, Høybråt[en, og du skal få. svare.]	1
	Reformulering		0
	Tvil/skepsis	<p>38. [Norge er ikke i stand til] å håndtere to tusen flyktninger, men femten hundre.</p> <p>60. [Me-men du sier at .e. forskjellen øker.] Ja? (Lar Høybråten fullføre).</p> <p>61. a) [Det har jo ikke virket i denne] forrige perioden [men-]</p> <p>62. [Men, men både du og Bondevik] ingen av dere er forn[øyd?]</p>	4
	Avvisning/irettesettelse	<p>8. [Skjenkebevilgningene har jo gått opp med KrF .e.] Høybråten.</p> <p>11. [Nei, men det er denne retningen] det går i.</p> <p>17. [Halvparten][av .e. ekteskap går i oppløsning .e.]</p>	12

		<p>21. [Det er] jo tjue tusen barn i dag som .e. [har homofile foreldre.]</p> <p>32. a) [Det har du fått sagt, .e. Høybråten,</p> <p>33. [Men Høybråten. Dere] halverte antall kvoteflyktninger da dere kom i regjering, i forhold til det, hva det var da Jens Stoltenberg .e. overlot roret til dere.</p> <p>35. [Dere sa nei til FN, dette var jo konkret anmodning fra FN?]</p> <p>51. [Men dere har foretatt kutt her.]</p> <p>54. [Men Høybråten,] Bondevik har jo selv innrømmet at dere har gjort for lite for de fattige, så la oss bare holde det klart.</p> <p>63. [Ja, de- dette har du fortalt før, Høybråten.]</p> <p>65. Men nå er det skapt [usikkerhet i forhold til dette regjeringalternativet, Høybråten.]</p> <p>66. [Og Anne må slippe å] snakke om de andre [partiene nå.]</p>	
Responsstyring	Fortell/forklar/utdyp	<p>1. Hvor mange nye alkoholfrie soner vil KrF innføre</p> <p>40. Ja, hvordan skal dere forhindre Kårstø nå i å bygge ut, til høsten.</p> <p>42. [Hvor mye penger vil dere gi.]</p> <p>57. [Hvordan vil dere] justere det opp.</p> <p>59. [Ja, men, hvor mye er det i forhold til kostnads. nivået, hva mener du da.]</p> <p>70. [Hvorfor] vil du ikke sitte med henne i en regjering hvis hun som stats- når hun er statsminister.</p>	6
	Komplekse		0
	Enten/eller	52. Men er det blitt færre eller flere fattige med dere i regjering.	1
	Ja/nei	<p>3. Skal det være forbudt, for eksempel, å være passasjer i båt, og drikke alkohol?</p> <p>5. [Tror du du får takkekort for] flere alkoholfrie soner også?</p> <p>27. [Men hva mener du om] partnerskaps. loven, er det en god. ordning?</p> <p>64. Men det er mindre sannsynlig. at Bondevik fortsetter som statsminister. enn at Erna Solberg overtar, eller Jens Stoltenberg, det mener to selskaper der du kan tippe på oddsen. [DH: Ja, når-@] Frykter du at dette skal slå til?</p> <p>68. [Ja, kunne du ten]ke deg å sitte i en .e. regjering hvor Erna Solberg er stats[minister?]</p>	5
	Gjentakelse av spørsmål	<p>28. [Ja, men er det en god ordning, Høybråten?</p> <p>29. [Vi vet hva dere mente, men hva] mener [de]re i dag.</p> <p>30. Ja, men hva mener dere i dag? [DH: Vi har-] om. denne ordningen?</p> <p>69. [Som statsminister?]</p>	4
	Løfte/garanti	12. [Kan dere garantere at dere ikke vil sette den ned?	1
Påståelighet	Kommenteren de		0
	Ja/nei m/vekting	<p>7. [Men er du fornøyd med utviklingen slik den] går i Norge?</p> <p>13. Syns du at du er heldig, som er gift?</p> <p>15. Men se på virkeligheten. nå, Høybråten. For det at .e. halvparten av barna i dag blir født utenfor ekteskapet, og tjuefem prosent av alle barn lever med bare en forelder. Får de dårligere omsorg enn gifte foreldre?</p> <p>22. Det er, men du bestrider ikke at det er mange barn som .e. [DH: Det-] lever med homofile foreldre?</p> <p>36. M-men dere går nå inn for at det skal komme !færre flyktninger til .e. Norge nå, enn det dere gjorde når dere gikk til valg forrige gang? Betyr det at dere mener at det er færre flyktninger som trenger hjelp i verden?</p>	9 (1)

		<p>45. [Men er du for]nøyd når kirkene står og råtner?</p> <p>47. [Men. Likevel så råtner jo kirkene,] sånn at .e. det kan jo umulig være nok.</p> <p>55. Ja, og hadde du klart å leve på fire tusen ett hundre kroner i måneden, som er .e. sosialhjelpssatsen for en enslig. person.</p> <p>56. [Men er dette nok].e., Høybråten?</p>	
	Negativt formulerte spørsmål	<p>6. Du snakker om forebygging, men nå har dere hatt fire år på dere i regjering, og alt går feil i forhold til KrFs mål. [DH: @] Spriten er blitt billigere, og nordmenn drikker mer enn før. Det tyder vel ikke på at KrFs politikk har virket?</p> <p>9. [Skei-] skjenkebevilgningene har gått opp med KrF, vinmonopolutsalgene har gått opp. [DH: Ja.] Bidrar ikke dere til å øke alkoholskadene, slik klinikkisjef Olav Jøsendal ved Bergensklinikken anklager dere for.</p> <p>10. [Men Høybråten, du, du nevner Sveri]ge, og dere har jo kuttet alkoholavgiften, eller spritavgiften med tjue prosent mens dere har sittet i regjering. Nå setter svenskene ned spritavgiften med ytterligere førti prosent. Blir ikke dere nødt til å følge etter.</p> <p>19. Du skal få svare, du er den eneste som er her, for å svare, så du skal få svare. [DH: Ja vel.] Men når .e. skilsmissestatistikken viser at !halvparten .e. skiller seg. Er det ikke da for mange, egentlig, som gifter seg.</p> <p>67. [Og Erna, Er]na Solberg har jo selv åpnet for at hun kan bli statsminister. Har ikke hun vært med på å svekke din regjering.</p>	5 (1)
	Reformulering av svar m/slutning	<p>26. [Men er partnerskapet,] er partnerskapet, da, det som er det beste for .e. for barn. i. som har homofile foreldre.</p> <p>31. [Så da men-, så da er] dere fortsatt mot partnerskap[sloven.]</p> <p>37. [Så nå er du. Nå behøver ikke Norge å ta inn så] [mange flyktninger?]</p> <p>41. [Betyr det at dere nå vil finansiere] renseteknologi, at staten skal gå inn?</p> <p>53. [Så det kan hende at det er blitt færre fattige da, de to siste årene?] Er det det du sier?</p>	5 (1)
	Påståelig presupposisjon		0
Kritisk innstilling	Skepsis – ber om bekreftelse		0
	Negativ reformulering av svar		0
	Kritisk presupposisjon	<p>43. [Vi skal over] til et .e. annet tema. KrF er et .e. !kristent parti. Hvorfor lar dere da. kirken forfalle?</p> <p>44. Men i forho- tall som vi har her, viser at det trengs seksten milliarder kroner for å pusse opp disse kirkene. Hvorfor har dere. holdt igjen på vedlikeholdet?</p>	2
	Forklaringsproble m/ansvar mild form	<p>2. Men hvorfor vil du nekte folk å drikke alkohol på idrettsarrangementer, mens det er fritt fram, i for eksempel operaen og på teatret.</p> <p>4. Men her vil du oppmuntre, men i forhold til røyking, så innførte du en ny lov. Hvorfor vil du være mye mildere i forhold til alkohol?</p> <p>14. Ja, i programmet til KrF, så står det at, sitat. KrF vil fortsatt</p>	17 (1)

		<p>sikre ekteskapets .e. særstilling. Men hvorfor skal dere bestemme hva som er best for !andre?</p> <p>16. [Men hvis foreldrene bare krangler og slåss,] hvorfor er det da mer stabilt?</p> <p>20. Hvis du vil sikre .e. rettighetene til alle barn i alle samlivsformer, hvorfor får ikke da barn av homofile foreldre som .e. kan være gift.</p> <p>23. [Hvorfor skal ikke de] ha de, eller bekymrer det deg, eller plager det deg at de ikke har de samme rettighetene som andre barn?</p> <p>24. [Hvorfor kan] ikke de homofile da like godt få gifte seg når [DH: dif-] ekteskapet er så bra, hvorfor kan du da ikke få gifte seg, så ordner jo dette seg juridisk.</p> <p>25. [Men, hvorfor kan de ikke få dem automatisk?]</p> <p>32. b) vi skal over på et annet] tema som handler om .e. flyktninger. Fordi at .e. KrF har erklært at partiet vil ha, sitat, en flykningepolitikk som legger vekt på solidaritet. Men var det solidarisk å halvere antall f- kvoteflyktninger, sånn som dere gjorde da dere kom i regjering.</p> <p>34. [Men hvorfor kuttet dere akkurat i forhold] til antallet [.e. flyktninger.]</p> <p>39. [Og da er, da står det ikke] på KrFs program da, hvis dere strammer til.</p> <p>46. [Men, hvorfor] har dere ikke gitt mer til kommunene da, i perioden hvor dere har sittet.</p> <p>48. Regjeringen stoppet i vår. din partifelle Anita Apelthun Sæle, fra å inngå et .e. forlik. om å plusse på en milliard kroner .e. til kommunene i frie midler. Hvorfor hadde dere ikke penger til det i vår, da dere forhandlet med FrP i Stortinget.</p> <p>49. [Men dere hadde ikke penger da. Hvorfor har dere penger nå?]</p> <p>50. [Vi skal. over til-] Vi skal over til et annet tema, Høybråten, for .e. KrF vil være de fattiges parti, men dere har fjernet småbarnstillegget, kuttet i uføretrygden og arbeidsledighetstrygden. Er det en !rettferdig og solidarisk politikk.</p> <p>58. [Men hvorfor]vil du ikke tallfeste løfter når det gjelder de fattige, mens dere tallfester mye annet.</p> <p>61. b) [Du sier selv at] forskjellen har økt [DH: Jo, men-] og at .e. du heller ikke er, .e. er sikker på om det har blitt [.e. flere fattige?]</p>	
	Sterk form m/intern motargumentasjon		0

Høyre på TV2, "Utspørringen", 05.09.2005			Sum
Respons	"Nøytral" respons		0
	Reformulering	47. [Ja,] dere tror velgerne er trege for å si det enkelt. [Det står-]	1
	Tvil/skepsis		0
	Avvisning/irettesettelse	10. [Det er Høyrefolk som] gjør det. 54. [Det snakker du] gjerne om, men ikke disse sakene.	2
Responsstyring	Fortell/forklar/utdyp	24. [Ja hvor mye ønsker dere å] senke alkoholavgiftene som du sier? 31. [Hva er] stor forskjell? 37. Men Erna Solberg. I dette dokumentet så står det rett ut at Jens Stoltenberg er en puddel. Hva mener dere med det?	5 (1)

		59. [Ja, hvor stor] blir renteoppgangen med de rød-grønne? 64. [Men hvor] kommer kuttene?	
	Komplekse		0
	Enten/eller		0
	Ja/nei	1. Hvis dere vinner valget, blir det da fire nye år med Bondevik som statsminister? 2. Men hvis Bondevik går av før perioden er omme, slik flere ledende høyrefolk tror, er du klar til å bli statsminister? 26. [Ja men nå, nå har du,] det har jo økt med en milliard kroner. [ES: Spørsmålet] Kommer det, kommer det noen avgiftslettelser nå i statsbudsjettet som gjør at dere stopper denne utviklingen? 34. [Så vil dere foreslå å øke] momsen igjen? 35. Vet du hvor mye Høyre har skremt med de rød-grønne i valgkampen. 36. De to første ukene så har dere s- an- ha- så har dere. advart mot andre partier tjuefem ganger i følge Observer, og vi sitter her med Høyres valkampstrategi. Er det dette du følger når du angriper de rød-grønne? 68. [Følger du] nå strategidokumen[tet?]	7
	Gjentakelse av spørsmål	45. [Ja, men] dere bruker [ES: Ja.] det i dag. Hvorfor snak[er dere slik om velgerne.] 66. [Men kommer det kutt] for å, å, å finansiere andre ting?	2
	Løfte/garanti	4. Så da er det en helt ny situasjon og du kan garantere at du vil kjempe for å bli statsminister? 30. [Kan du garant]jere velgerne lavere alkoholavgifter i neste stortingsperiode? 61. Høyre lover. tjuetre milliarder kroner i skattelette, kan dere garantere at det blir så mye?	3
Påståelighet	Kommenteren de		0
	Ja/nei m/vekting	8. Men .e. fire nye år med Bondevik, er det noe du tror Høyrevelgerne vil ha? 13. Men når det gjelder lavere avgifter, så er det et område hvor FrP ligger dere nærmest, og vil dere nå samarbeide med FrP for å få ned bensinprisen? 27. [Nå har dere jo] lekket .e. mye allerede, kommer det ikke flere lekkasjer? 33. [<X Men dere økte også X> moms .e.,] [AA: <X Men den X> økningen, den,] momsen på mat. Dere foreslo å, å gjøre det. .e. Syns du det er synd at dere ikke fikk gjennomslag for dette med FrP. 48. Det står .e. videre, når vi selv er drittlei, begynner folk å oppfatte budskapet vårt. Vitner det om respekt for velgerne? 50. [Ja, blir det noe bedre?] 55. Men, er du fornøyd med at det private forbruket for første gang nå på mange år nå har økt mer enn det offentlige forbruket? 58. Men du skremmer med økt rente med de rød-grønne, men Foss spådde jo selv i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett at renta vil gå opp hvert eneste år fremover, så dette kan da umulig bare være noe som skjer med de rød-grønne? 69. [Solberg, bare] et .e. spørsmål nå mot slutten. Forskjellene har økt med Høyre i regjering, er det et nederlag synes du?	9 (2)

	Negativt formulerte spørsmål	<p>3. Men Høyre har jo godtatt at KrF skal ha statsministeren, gjelder ikke det da for hele neste stortingsperiode?</p> <p>9. [Men, men svekker dere ikke] deres eget alternativ når dere nå snakker om at Bondevik kanskje går av?</p> <p>11. Men er ikke et samarbeid med FrP det som kan sikre deg .e. veien til statsministerstolen?</p> <p>15. Men, men pri- bensinprisen er, nærmer seg nå fjorten kroner i Tromsø i dag, og tror du ikke at Høyres velgere er interessert i å få ned bensinprisen?</p> <p>23. Men dette er ikke svensk nivå, og siden dere kom inn i regjering, så har altså grensehandelen økt med over en milliard. Viser ikke det at det er veldig langt igjen.</p> <p>25. Men grensehandel, den har gått opp den, med en milliard kroner siden dere overtok, så da har dere vel ikke akkurat lykkes i dette?</p> <p>52. [Men i dette dok]umentet Erna Solberg, så står det at dere ikke skal snakke om viktige saker. som eldre, helse, sysselsetting og innvandring. fordi dere har liten troverdighet. Tror du ikke at disse sakene er viktigere for velgerne enn vekta?</p> <p>56. Ja, men mange har økt forbruket sitt gjennom å ta opp høye lån, og nordmenn har økt sin samlede gjeld med fire hundre og femti milliarder kroner siden dere overtok. Kommer det ikke nå en blåmandag etter kjøpefesten?</p>	8
	Reformulering av svar m/slutning	<p>7. [Men du] åpner for at du kan bli stats[minister i neste periode.]</p> <p>14. Vil Høyre da sitte bare og se på at bensinprisene stiger, er det det du sier?</p> <p>16. [Så da kan det a]lltså komme lettelsener i statsbudsjettet til høsten, er det det du sier?</p> <p>29. [Og da kan alkohol være] et av dem?</p> <p>38. [Så du] mener ikke at han er en puddel slik dere skriver i dokumentet?</p> <p>40. [Så dere mener at] han er konfliktsky og lite handlekraftig, som dere skriver?</p> <p>43. [Så velgerne har ikke] skjønt dette de altså?</p> <p>46. [Ja, så det er dette synet dere har på velgerne, det står videre -]</p> <p>53. [Så da fulgte du ikke] Høyres .e. [strategidokument?]</p> <p>65. [Så det kommer ingen kutt] i statsbudsjettet?</p> <p>70. [Så forskjellen kan komme] til å øke videre i den neste [perioden?]</p>	11
	Påståelig presupposisjon	5. Men da må dere gi fra dere utenriks .e. ministerposten og finansministerposten, er dere klare for det?	1
Kritisk innstilling	Skepsis – ber om bekreftelse		0
	Negativ reformulering av svar		0
	Kritisk presupposisjon	<p>41. Men hvis .e. Stoltenberg er en puddel, hva er du da?</p> <p>51. Er det fordi Høyre ikke har egne vinnere saker at de spiller på kroppen din i valgkampen?</p> <p>63. [Aksepterer du da dermed atte] Høyre taper i skattepolitikken?</p>	3
	Forklaringsproble m/ansvar mild form	6. Bondevik sier dette er spekulasjoner, er det ikke å lure velgerne nå å gi inntrykk av at det er aktuelt at Høyre skal .e. ha statsministeren i en regjering med Venstre og KrF i neste periode?	16 (1)

		<p>12. Men sekstifem prosent av Høyres velgere ønsker at Høyre skal samarbeide med FrP i regjering.</p> <p>17. Du snakket om bilavgiftene, hvorfor er det fortsatt så dyrt å kjøre bil i Norge etter at Høyre har vært i regjering i fire år?</p> <p>18. [Snakker om] bilavgiftene [ES: Ja.] og der har staten .e. tatt inn .e. førtifire milliarder .e. kroner. Er ikke det mye når dere går inn for å senke avgiftene?</p> <p>20. [Ja, men dere har- Er]na Solberg, dere har .e. gått til valg i to tusen og en på lavere bilavgifter, og årsavgiften på bil har bare gått opp med dere i regjering. Hvordan kan det skje?</p> <p>21. [Men hvorfor skal nå] velgerne nå tro at dere kommer med lavere bilavgifter?</p> <p>28. Pål Atle Skjervengen som både er Høyremedlem og leder av vin og brennevinleverandørens forening sier at Høyrefolk har begynt å høres ut som Dagfinn Høybråten når dere snakker om alkohol. Vil dere la KrF få styre på dette området?</p> <p>32. Dere vil ha lavere avgifter, men økte også moms av, moms på varer og tjenester. Hvorfor det?</p> <p>39. [Men hvorfor står det sånn da i Høyres strategi?]</p> <p>42. [Din parti]felle Per Kristian Foss har sagt at velgerne ikke har !skjønt hva .e. konsekvensene av de rød-grønne blir, men har dere ingen tillit til at velgerne selv kan bedømme?</p> <p>44. I dokumentet står det om .e. velgerne, sitat, vi må gjenta og gjenta og gjenta. for de sover alle sammen. bare ikke på samme tid. Hvorfor snakker dere [ES: Ja, det-] slik om velgerne?</p> <p>49. [Ja, dere vil ha det] samme budskapet og blant annet så vil dere ha .e. i da i strategien, sn- snakk pent om hverandre og spill hverandre gode. det står det der, men synes du at .e. Moss Høyre spiller dere gode når de ber velgerne om å tippe din vekt og lover en halv gris i premie?</p> <p>57. Men Solberg, det er en halv million flere inkassosaker med dere i regjering. Er ikke dette et alvorlig signal?</p> <p>60. [Men hvor]dan forklarer du da at for eksempel DnBNOR har pekt på at den bare vil gå opp med null komma tjuefem prosent [de neste-]</p> <p>62. [Men KrF] og Venstre, de prioriterer ikke skattelette og har ikke kommet med noen løfter utover skattereformen, så hvordan. kan dere oppnå dette?</p> <p>67. [Hvorfor forlanger du da at] de rød-grønne skal forklare hvordan de skal finansiere sine løfter?</p>	
	Sterk form m/intern motargumenta sjon	<p>19. [Ja dette er] da et gammelt løfte som [ES: Ja,] dere kommer med på nytt [som dere ikke har holdt?]</p> <p>22. [Ja. En- en annen ting .e. Vi] kan ikke ta alle ting dere har gjort på skattesiden nå Solberg, [ES: Men det er veldig mye bra.] [IJ: Vi snakket om avgiftene.]for en annen ting dere gjorde når det gjelder avgifter, det var at dere lovet å senke alkoholavgiftene ned mot .e. Europeisk nivå, men hvorfor har dere ikke holdt det løftet?</p>	2

Fremskrittspartiet på TV2, "Utspørringen", 25.08.2005.			Sum
Respons	"Nøytral" respons		0
	Reformulering	42. a) Ja det var den reklamen, Hagen.	1
	Tvil/skepsis	11. [Du har ikke med i] programmet at de skal få [gratis tur verken hit eller dit.]	1
	Avvisning/irette settelse	3. [Det er et]punkt i partiprogram[met.] 26. [Men dere ønsker at .e. folk skal være mer hjemme og ta vare på sine barn] 27. [Dere beklager at folk] er yrkesaktive 34. [Ja, nå holder vi] oss til klima Hagen, 47. Ja det er flere ordførere som har reagert, altså [sitat-] 48. [Vi kan sitere, Hagen.] 49. [Men, vi] kan sitere her [CH: Ja.] Hagen. 51. a) [Nå gjorde du det senest .e. i går, når du gjentok at du trekker deg .e.] Du gjorde det senest i går da du sa at du trekker deg. 52. a) [Men Bondevik har sagt at han ikke trekker seg. Ja, Hagen, Bondev- vi vet,] dette vet vi. [Nå. Bondevik har sagt at han ik]ke- Nei, jeg s- fortalte hva du sa i går. [CH: Ja, det er det jeg svarer på.]	9
Responsstyring	Fortell/forklar/utdyp	9. [Hva blir regningen på det?] 30. [Hva mener du med] å gå lenger? 40. [Men Hagen, videre i miljøprogrammet ditt, nå .e. vi går videre i miljøprogrammet til .e. FrP.] Hvor viktig er kildesortering?	3
	Komplekse		0
	Enten/eller		0
	Ja/nei	1. Er det et statlig ansvar å sende femten seksten-åringer gratis til utlandet? 13. [Men er det foreldrenes oppgave å, å, å gi mat til ungene.] [Vi lurar på om det er en statlig] oppgave å ta seg av dette, for eksempel gratis skolemat. Er det staten som skal gi barna mat? 29. [Men er dette gjennom] [rettsapparatet?] 45. La oss ta en, .e. noe som du har kommet med nå i det siste. Kan dine gjentatte krav om at Bondevik må gå av som statsminister bli ditt nederlag? 46. <i>Men da du krevde Bondeviks .e. avgang så sammenlignet du, trakk du fram også Torbjørn Jaglands trettiseks. komma ni? .e. Og- Jagland satset høyt. Ja, du gjorde det, [IR2: Vi var på pressekonferansen.] vi var på pressekonferansen den tjuende juni. .e. Du trakk fram hans ultimatum på trettiseks komma ni, og han satset, som vi vet, for høyt, og tapte. Kan du gjøre det samme? Du har fått motbør både fra dine egne og. også fra. venner i Høyre.</i>	5 (1)
	Gjentakelse av spørsmål	14. [Men hva har det med skole]maten å gjøre? 15. [Det vi er ute etter, Hagen, er om. alt dette du s-, du lover er statlige oppgaver.] 18. [Men Hagen, er det en stat]lig oppgave å gi skolebarna mat? 36. [Hagen?] 37. [Ja, så var det klimaet, tror du ikke foru]rensning påvirker klimaet i det [hele tatt?]	5
	Løfte/garanti	8. <i>Dere skriver konkret at dere vil spandere gratis leirskole for alle som går ut av barneskolen. Gjelder det løftet?</i>	1
Påståelighet	Kommenteren		0

	de		
	Ja/nei m/vekting	<p>22. [Du sna-, du snakker om at .e. at foreldre] skal ta vare på barna sine Hag[en, mener du at fle]re foreldre skal være hjemme med sine barn?</p> <p>25. Men visst [flere sk]al være hjemme så blir det jo kvinner, for de har lavest .e. lønn.</p> <p>53. Men denne ideen om at] .e. om å kreve Bondeviks avgang, den kom først opp på et landsstyremøte i fjor sommer, og så har dette modnet seg frem til .e. før Stortinget avsluttet, og er det å invitere til samarbeid når man planlegger å gå til angrep mot Bondevik. !samtidig som dere ber om samarbeid?</p>	3 (1)
	Negativt formulerte spørsmål	<p>10. [Men, men hva med de el]dre, Hagen, burde du ikke heller sende de til utlandet eller på en tur, hvor som helst?</p> <p>20. [Men samtidig] så vil dere sende regningen til foreldre som har barn i SFO, for !det vil ikke dere at skal være gratis, der vil dere at foreldrene skel-. selv skal betale. Er ikke det å gi med den ene hånda og ta med den andre?</p> <p>24. Men dere skriver i programmet at omsorgen for barn er blitt svekket som følge av at flere er ute i jobb, betyr ikke dette [CH: Nei, nei] at dere vil ha kvinnen tilbake i hjemmet?</p> <p>42. [I, ja, i et brev fra, du har] sendt til kommunen så står det jo da at .e. man ønsker at adgangen blir gjort mest mulig begrenset og vanskeliggjort, det er vel ikke å slippe alle. manns- ((Snakker lavere mot slutten av setningen og fullfører ikke ordet))</p> <p>52. b) Bondevik har sagt at han ikke trekker seg. Har du da ikke tapt i to runder, og trekker du. tilbake at du trekker deg nå når Bonde[vik sier at han ikke trekker seg?]</p> <p>54. [Men Hagen,] etter t- nes- nesten tretti år som formann i FrP så er du fortsatt venneløs i politikken, er ikke det et nederlag for deg?</p>	6
	Reformulering av svar m/slutning	<p>4. [Så dette lø]ftet står du ved?</p> <p>39. [Så du argumenterer egentlig] for mer CO2-utslipp i Norge du da?</p> <p>44. [Så det at du bor der, det betyr at allemanns]retten skal [begrenses.]</p> <p>55. [Er det bare alle andres] skyld da, at FrP nå står igjen uten alliansepartnere?</p>	4 (1)
	Påståelig presupposisjon	<p>23. [Ja, i programmet] står det, sitat, stadig flere har gått ut i lønn-, lønnet arbeid, noe som har forrykket den stabile rammen rundt familiens oppdrager- og omsorgs. situasjon. Er du bekymret for kvinnes inntog i arbeidslivet?</p> <p>31. [Ja, hva er det du vil innføre.]</p> <p>51. b) Hva er det du egentlig trekker deg [fra?]</p>	3 (1)
Kritisk innstilling	Skepsis – ber om bekreftelse	35. [Hagen, tror du ikke] at forurensning påvirker klimaet [i det hele tatt?]	1
	Negativ reformulering av svar	5. Ja, betyr det at løftene ikke gjelder det da, Carl I Hagen?	1
	Kritisk presupposisjon	56. [Du sier du trår tilbake, Hagen,] men hva, du har jo allerede, er det noen som mener at du skal bli statsråd, som har invitert deg til å bli statsråd, som har invitert deg til å bli stortingspresident? Er det, hva er det du trår tilbake igjen fra?	1
	Forklaringspro blem/ansvar mild form	<p>2. Men FrP lover i programmet at alle elever som går ut av grunnskolen skal få gratis tur til utlandet. Hvorfor skal skattebetalerne betale det?</p> <p>6. [Men hva er det] velgerne skal ta på alvor? Dette er jo et .e.</p>	13 (2)

		<p>partiprogram for to tusen og fem til to tusen og ni.</p> <p>7. [Men du tar for]behold allerede i forordet på programmet du, om at de løftene ikke gjelder?</p> <p>12. [Men Hagen, før,] .e. du lover mye, før revidertforhandlingene lovet du tjue milliarder kroner, på landsmøtet så stod løftene i kø, blant annet gratis ferger og det vi har vært innom tidligere. Hvorfor skal staten betale alt dette?</p> <p>16. [Hagen, i] Frps program, så står det her at .e. det skal være !mindre statlige oppgaver, hvorfor pålegger dere da hele tiden staten flere oppgaver, som for eksempel gratis skolemat.</p> <p>17. Du gikk selv [imot] gratis ferger, Hagen. Tok, har dere i FrP tatt for mye Møllers tran?</p> <p>19. Men samtidig i partiprogrammet så skriver dere, sitat, staten og andre offentlige organer skal kun ta seg av oppgaver som private ikke kan løse selv, hvorfor kan ikke foreldrene selv betale skolematen?</p> <p>21. [XX Dere vil sende en. en regning] på SFO til foreldrene, og det vil koste seks tusen kroner mer i året for .e. [CH: Vi sier i at skol-] for en forelder med ett barn. Hvorfor vil dere gi denne regningen til foreldrene når dere sam[tidig betaler skolematen.]</p> <p>28. [Hagen, vi må videre til et annet] tema, nemlig kampen mot terror, for i partiprogrammet så går det frem at Fremskrittspartiet mener at Norge ikke er godt nok rustet mot dette. Men nå har dere jo i Stortinget vært med på å vedta romavlytning til tross for at dere i et annet sted i partiprogrammet skriver at man må begrense overvåkning. Hvor langt er dere egentlig villig til å gå i kampen mot terror?</p> <p>32. Hvorfor tror dere ikke på FNs advarsler om at .e. CO2-utslipp kan endre klimaet?</p> <p>33. [Det er ikke så mange forskere som er enige med deg i dette Hagen,] nitti prosent mener at dette fører til glob- global oppvarming, hvorfor hører dere ikke på dem?</p> <p>38. [Det er ikke de] utslippene vi snakker om, det er de som !ikke kommer fra naturen som er .e. problemet, og forskerne er her enige om, de fleste da, som ikke du tror på, at det fører til en oppvarming på mellom to og seks grader. Bekymrer ikke det deg?</p> <p>50. Jeg vil oppfordre Hagen til ikke å snakke mer om Bondevik nå. Folk er drittlei av at de skylder på hverandre. Det sa FrP ordfører Harald Espelund, [CH: Ja.] og sitat, jeg ser ikke bort fra at Bondevik-saken kan skade partiet. Det sa en annen ordfører, nemlig Terje Valseth. Tar de feil?</p>	
	Sterk form m/intern motargumenta sjon	<p>41. Ja, det står i programmet at det offentlige bør legge til rette for at .e. forbrukere får mulighet til å være miljøvennlig, både når det gjelder tilgjengelighet og avfallssortering. Var det dårlig tilrettelegging som gjorde at du kastet .e. spesi[atal, avfall i en .e. i naboens søppelcontainer?]</p> <p>42. b) Men FrP vil jo også sikre allemannsrettens, det står det i programmet deres, og hvorfor setter du deg da i mot planene om en kyststi i Nøtterøy Kommune nedenfor deres eiendom?</p>	2